

VE
RI
TAS

DROBTINCE

ZA

NOVO LETO

1856.

Učiteljem in učencom, starišem in otrokom v poduk in kratek čas.

Na svetlo dal
MIHAEL STOJAN,
Braslovški dehant.

XI. LETO.

Sv. MARTIN!

Vsi verni Te z zaúpanjem častijo:
Naj Tvoje pomoči se veselijo!

DROBTINCE

ZA

NOVO LETO

1856.

Učiteljem in učencom, staršem in otrokom
v poduk in kratek čas.

Na svetlo dal

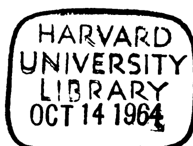
MIHAEL STOJAN,

Braslovški dehant.

XI. LETO.

U CELOVCU.

Natisnil in na prodaj ima Janez Leon.

Poberite kosce, ki so ostali, da konca ne vzamejo.

Jan. 6, 12.

Predgovor.

Z Božjo pomočjo pride tukej XI. tečaj „Drobtinc“ na svetlo. Priserčna zahvala Njih Milosti, prečastitemu Vtemelitelju tega letnika, in vsakega tudi pričujočega tečaja pervemu Pomočniku, pa tudi vsim drugim blagoserčnim Gospodom pisateljem, kterih sostavke pričujoč tečaj zapopada!

Za ene predale mi je več gradiva v roke prišlo, kakor treba, tako da ga je še nekolika zaloga za prihodni tečaj ostala; kakor je spet na drugi strani za ene predale vpičlo hodilo, sosebno za razdel B. Da si ravno imam za ta predal sostavek iz izverstnega peresa za prihodno leto že obljubljen, vendar prosim, da se mi še — od kodar je — popisi kake cerkve, kakega za naše kraje znamenitega rojaka ali rojakinje blagovoljno pošlejo; tudi oddelka E prosim Gospode katekete in učitelje ne pozabiti, da se vsi predali prav dobro — do čistega oskerbé.

Kdor prosi, si ne smé darov izbirati; jaz si jih tudi ne, to pač to, da Gospodje, ki mi več ko eden sostavek poslati menijo, mi vsakega posebej, ne pa njih več na eno polo ali eden zvezek enega za drugim spisati blagovolijo, da se potem stvari lahko razverstijo, kakor za vsako kaže.

Letas pride tečaj koj pozno na dan; nekaj zato, ko tudi nekterih sostavkov dolgo ni bilo; drugači je pa v jeseni in po zimi tudi še več opraviti, kakor druge dobe leta; pa tudi v tiskarni proti novemu letu

več dela pride: prosil bi torej, da se mi za prihodni tečaj blagovoli poslati berž ko je kaj narednega, ako mogoče, da mi bo že pred jesenjo vse v rokah, kar se je namenilo za prihodni tečaj.

Temu tečaju se bo poznalo, da se je vredništvo premenilo: upam pa s prihodnim tečajem svojim visokim prednikom vsaj kake stopinje bližej priti, sosebno, ker se že zdaj delo prihodnega leta po malem naravnava. — V eni reči bi vtegnili pa spoštovani bravci tudi že letas z vrednikom zadovoljni biti, kar namreč vtiče Svetnika, ki se mu tečaj posvetí. Ni Svetnika, ki bi mu Slovenci več češenja skazovali, ko svetemu Martinu. Narstareje cerkve so med nami njemu posvečene, da samo njih le nektere opomnim, kakor na Krajnskem: sv. Martina zunaj Krajna, v Poljanah, na Dobu, v Igu, pri Litiji, v Moravčah, v Tuhinji; na Koroškem: v Borovljah, nad Belakom, v Bistrici, na Zili, v Kresnicah, v Djekšu, v Ljubeličah; na Štajarskem, v Hajdinu, na Laškem, pri Slovengradcu, na Ponkvi, v Terbovljah, na Teharji, na Paki, v Rožni dolini, v Šaleku, v Sromljah, na visokem Pohorji. Pa koliko jih je še, sosebno pa podružnic; brez altarja sv. Martina ali vsaj kake nja podobe pa menda ne bo na Slovenskem fare najti. Le Kraljica Svetnikov ima med nami še več cerkva in altarjev, med svetniki pa nobeden toliko kakor sv. Martin. Hvaležnost češ je naše sprednike k temu napeljevala; saj je spričano, da se je sv. Martin po naših krajih ko môčen zid zoper Ariansko krívoverstvo ustavil, ki je Ilirio — kamur so od časov Konstantina Velikega tudi Noriške, Panonske in Posavske krajine spadale — že čisto pokužilo bilo. Temu so priča trije veliki, sveti zgodovinarji: Sulpici (Severi), Paulin in Fortunat (Venanci). Pavlin, ki je v 6 bukvah življenje sv. Martina popisal, govori v pervih nasledno:

At tum forte malus funesti dogmatis error
Sparserat in populos incauto corde sequaces
Virus ab insano quod fuderat Arius ore.
Praecipue tamen infectum lues ista tenebat
Illyricum, toto penitus grassata veneno.
Hic stabili virtute potens tum tendere contra
Audet, et opposito fluctus dum pectore frangit,
Saepe sacerdotes, populum dum saepe coërcet,
Cunctorum insidiis oppressus, verbera passus,
Pulsus ad extremum, terrena habitacula liquit:
Attamen ore fidem tenuit, vel corde salutem.

Ko se je bila pozneje sv. vera tu okolj spet očistila, posebno pa, ko so začele velike čuda sloveti, ki jih je sv. Martin v Piktavći, in potem ko škof v Turoni delal, se vé, da se je spoštovanje do njega v sercih naših sprednikov, ko njega rojakov še močneje vnélo. Zakaj še, ko je Svetnik živel, je učen in svet mož Sulpici Severi cele bukve njegovih čudežev spisal. Še o življenju sv. Martina se s Sulpicijem Paulin soznani, je njegov velik prijatel, in mu v nekem listu srečo voši, da mu je bilo dano, življenje apostoljskega moža popisati, ter mu pravi: „Blagor tebi od Gospoda, ki si tolikega Mašnika in očitnega Spoznovavca življenje s toliko vredno besedo popisal.„ Te bukve so se razznanile kmalo po vsih keršanskih krajih.

Kmalo po smerti leta 397, ki je bila sv. Ambrožu v Milanu, sv. Severinu v Kolonći in Sulpiciu tisto pričo razodeta, se je češenje njegovo povsod začelo; kmalo se je 6 Pavlinovih bukev in še troje Sulpicijeve povsod razširilo; povsod so se mu začele cerkve zidati *) ali na podertine ajdovskih tempeljnov staviti. V Turon, kjer je bila majhina cerkev nad njegovim grobom, se je začelo romati od vsih strani, kakor v Jeruzalem, Rim, ali k grobu sv. Jakoba v Kompostelo na Španskem. Že pod tretjim škofom za Martinom se je veličastna cerkev nad njegov grob pozidála, in romarji so velike darove kje nosili, tudi kralji so tam pomoči iskali in jo najdli. Leta 573 pride svet mož in učen zgodovinar Gregor na škofovi Turonski stol. Kakor pred poldrugsto leti Paulin zdravje oči, je Gregor zdravje od mnogih bolezni po sv. Martinu prejel; tudi je vidil, kako se veličastni čudeži na njegovem grobu vseskoz godijo. Iz hvaležnosti bi bil rad ondi zgodbo čudov sv. Martina poprijel, kjer sta jo Sulpici in Paulin nehala; ali nevrednega in prenevednega se je štel takega déla — on, ki je zverstno popisal zgodbe Frankov v 10 bukvah. Le na priganjanje svoje pobožne matere se dela loti, in popiše rečeno dobo v 227 poglavjih, kterih vsako en čudež obseže; ali v uvodu reče: „Ko bi pač Severi in Pavlin še živeli ali vsaj Fortunat (Venanci) tukje bil, da bi to popisali. In res Fortunat, že od leta 566 v Turoni, — za Laktancjem in Paulinom eden nar slovitiših keršanskih pesnikov do tiste dobe — se dela prime in tudi v 4 bukvah življenje sv. Martina — v visoki pesmi popiš Fortunat pride iz hvaležnosti do groba sv. Martina, zakaj v Rave si je sprosil pred altarjem svetega Martina v cerkvi ssv. Janeza i

*) Geschichte des hl. Martin, Bischofs von Tours und seiner Zeit. Aus dem Französischen des Achilles Dupuy ins Deutsche übertragen von Dr. Jordan Bucher. Schaffhausen 1855. str. 342.

Pavla luč očí, ki jo je bil skorej zgubil. Bil je poznej škof Piktavćiski, in je pogosto priromal na grob sv. Martina. Tudi njegove pisma so šle daleč po svetu; se vé, da tudi v naše kraje, in da bi v naše kraje prišle, to željo med drugimi proti koncu 4. bukev izgovori, ko v svojemu spisu reče:

Norica rura petens, ubi Birrus vertitur undis;
Per Dravum itur iter, qua se castella supinant.
Hinc pete rapte vias, ubi Julia tenditur alpes,
Inde Fero Juli de nomine principis exi.

Tako je morlo vse to navdajati prebivavce naših krajev s češenjem do svojega svetega rojaka, in nagibati jih, da so altarje in tempeljne v čast mu stavili, posebno kadar se je preselovanje ljudstev že vgnalo bilo.

Stojan.

Sv. Martin,

nedolžen otrok, pošten vojak, ponižen mnih, pobožen škof.

Prečudna reč je moč keršanske věre,
Posvetnim skrita njena visokost
Nedolžne vabi v svoj zavét vsaktere,
Nataka v serca rajsko jim sladkost,
In ko poživlja, blaži jih brez měre,
De biti noče ji odveč al' dost:
Od zlobnih ona vrača svoje lice,
Ker njeni uki so jim ostre pšice.

Tako mladenč u verski je temôti
Bil rojen na Slovenskim nekadaj,
Ko luč keršanstva je b'la še v samoti,
Ljudém neznanà reč bil sveti raj:
Od deleč le zasveti žark siroti
Od věre Jezusove mu skrivaj:
In že studiti jame strup paganski
Na tihem slišat hodi uk keršanski.

Od dobe té fantič deset'ga leta
Gojí si v sercu věre rajski dar,
Se vnéma bolj in bolj ljubezen sveta,
Moči vse dušne mu prevzame žar,
Ovčica Jezusova bit' obeta,
Ga zapustiti noče več nikdar:
Zapisan zdaj med mlade keršenike
Le težko čaka sreče prevelike.

Kdor kolj si bil v povoju že ovčica
   Pastirja, k' je po té prišel z nebés,
Došla je — ne iskaje — te resnica:
   Al veš ceníť nebeški dar zarés?
Živiš po zvezi kersta in poklica?
   Ti svet' ljubezen, čistost iz očés? —
Da duh h kreposti tvoj se opomina,
Ozri na mlad'ga večkrat se Martina.

Še sam ni ovca Kristusove čede,
   Ovčice že uči svetó živet';
Vojak vojakam on nar lepši zglede
   Dajè, ko star je še le petnajst let;
Iz ust ni kletve, ruge, žal-besede,
   In nič ne, kar ljubuje grešni svet:
Njegova radost je molitev, branje,
In kratkočas mu sveto premišljanje.

Kdo pa bo dobroserčnost dopovedal,
   Kakó se smilil mu terpin, ubog;
Kako iskal, si prizadeval, gledal,
   Da bi pomagal revežu 'z nadlog.
Je nekdaj božec lačen, gol opredal
   Od glave zmerzujoči pa do nog:
Svet' Martin naglo s sablo plajš razpara,
Ga dá mu pol, ker nima druj'ga dara.

In Božji Sin podá zató mu gnado,
   Ki davno on po nji že hrepení:
Mu vcepi sveti kerst v dušo mlado,
   Ga za nebesa sladko prerodí,
Vojniško sname zdajci mu čelado,
   Martina v službo cerkve preselí.
In odsihmal ga v čednost vsih višine
Duh Božji vod' od stopnje do stopínje.

Je učenik in varh mu škof Hilari,
   Mu razjasnuje vero, pot krepost;
Ko sam pa je v spoznanja srečni zarji,
   Dihtí vsim dati rajsko to sladkost,
Poverne v dom se svoj slovenski stari,
   Učí rojake vero in modrost;
Vesél že mater lastno pokristjani,
Pa preženó ga zlôbni Arijani.

Že vidil dost je zmote in slepíla,
  De služ' Bogú med svetam se težkó,
Začne se delat' mu samota mila,
  Kjer dal bi vsi posvetnosti slovó,
Iskal si noč in dan edin'ga cila,
  Privojskoval bolj varno si nebó:
Sej namreč vse človeku ne pomaga,
Če slednjič gre v pogubo duša draga.

Tovaršev zbere si, beži v samoto,
  Zapre se z njimi v tihi samostán,
Boga premišlja in njegà lepoto,
  Se posti, serčno moli noč in dan,
Pred svetam pridno skriva vso ojstroto,
  Ker duh njegov je zgolj le k Bogu gnan;
In ko tako živí in se zataja,
Se zdi mu, de že ma sladkote raja.

Zastojn svetost pa skriva drev in davi,
  Jo Martin bolj zakriva, bolj se zvé;
Zastojn se umika čudodelnik slavi,
  Ker Bog povzdigne sam njegov imé:
S temé ko luč na svečnik ga postavi,
  Turonske čede dá mu past' ovce; —
Gospod ga namreč v slavi povišuje,
Kdor kolj v svetosti sam se ponižuje.

In kdo popiše nam modróst, zvestobo,
  Ki vladal ž njo ovčice je pastir?
Al dopové pobožnost in resnobo,
  Ki ž njo navdajal vsim nebeški mir?
Zatéral malikvavstvo, greha zlobo,
  Odpéral jim življenja večni vir;
Bil vsak'mu sam je luč in zgled poklica,
Pastir goreč ob enem in ovčica.

Mu cel'ca v samostanu je dvorana,
  Cerkvé njegove izgled veličáv,
Nar vikši čast duhovšina odbrana,
  In vencov venc mu njé svetosti nrav,
Zelena palma — čeda zvesto vdana,
  Ki nima z njo pastir skerbí, težáv.
Nezbožno hčer pa, al zgubljenga sina
Zagledat' — bla mu serčna bolečina.

Al konca bi zarés ne b'lo pisanja,
Ak kdo bi pravit' hotel na drobnó
Njegove čuda in velike djanja,
Strah Bǫžji, čednosti, lepoto vso;
Naj vtihne slava naša zdaj zunanja,
Naj slabo jenja pisati peró,
In kar besedi moči primanjkuje,
Naj premišljanje tiho domestuje.

Ti pa, svet' Martin, zvest v vsakim stanu —
Iskal Bogá nedolžen si otròk,
Vojak mu zvest ostal, pravico branil,
Miníh ponižen, v čednosti visok,
Si škof ovčice varval, z ukem hranil,
Bil cerkvi močen steber in porók,
V Slovenskim storil Kristusu pervence:
Ozri se milo zdaj na nas Slovence!

Zares pešica nas je sicer mala,
Ki verna bla je, bit' želí Bogu,
Za dobro vselej se je poganjala,
Grozíla se goreče hudimu;
Al kje je čednost kadaj kraljevala,
Da ljuljke ne bi bilo tam in tu?
Pristopi, o škof sveti! s prošnjo k tronu,
Da milost svojo vsim bi Bog naklonil.

To milost namreč, da bi vsi edíni
Iskali skerbno večnih si dobrót,
Bogú in Cerkvi bli hvaležni sini,
Obvarvali se greha, kužnih zmót;
In ki so v greha, zmote globočini,
Da najdejo rešenja srečni pot, —
Še zlasti verci greškiga naroda
Na prošnje braterne Círil-Metoda!

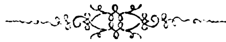
Bogàt zaslug in lét šel v pokoj večni
Si tak lepó brez straha, brez skerbí;
Oh prosi slednjič tud nam konec srečni,
Da nas hudôba prej ne predobí,
Da saj ne pogubí nas svet netečni,
Da nam duhá mesó ne zamorí:
In v ta namen poglej z nebés višine,
Ter blagoslovi bravcam té „Drobtine!“

Jeran.

Pastirsko ogledalo

duhovskim bratom izročeno za pokus in popravo.

Tvoja beséda je svetilo mojim nogam, in ljuč na mojih potih.

Psalm 118.

I.

Keršanska beseda

o godu sv. Leonarda apata.

Od pregréšnega železja.

Resnično, resnično vam povém: Slehern, kdor greh dela, je sužen greha.
Joan. 8, 34.

1. Predragi moji prijateli, bratje in sestre v Kristusu! Veselo vas vidim dañes sbranih veliko, pa malo veselega — marveč nekaj zlo žalostnega vam imam povedati.. — Naj še ravno pri nas ljubi mir prebiva, sin pri očetu in materi, mož pri ženi brez strahu živí; — ako ravno med nami roglata pauka ne bobni, in se sovražen meč ne bliska, naj si ravno sovražno železje med nami ne rožlá, in naših ljubih nevsmiljen sovražnik v sužnost ne goni, vender gledam v duhu veliko ljudi v železje zakovanih od vsih krajev goniti. Kaj! — tudi tukaj v hiši božji veliko vklenjenih stojí, kakor bi jih hotli sovražniki ravno v strašno ječo odgnati; pa zdi se mi, kakor bi bili vsi ti nesrečneži došli sv. Leonarda odrešenja prosit. — Blagor vam, vbogi jetniki; niste si zaišli, ker ste došli v hišo Bogu in sv. Leonardu posvečeno, ki je revnih jetnikov pri Bogu posebni pomočnik. Ako Bog hoče in pa vi, pojdete oprosteni in veseli na svoj dom, ako ste ravno v hudem železju došli......

2. Vi se ogledujete po jetnikih, pa jih ne ogledate? Vi prašate, kakšno bi to železje bilo, kojega ne vidite? Težko železje je vaše pregrešno življenje — močne verige (ketne) so vaše pregrešne navade, revni jetniki ste grešniki vi. „Kdor greh dela, je sužen greha. Vaša volja je vklenjena od hudobnega poželenja; za to ne storite, kar za dobro spoznate, marveč kar popačeno serce veseli. Vaš um je od pregrešne navade oslepel, de ne vidite, kamo vas nevsmiljen sovražnik neprenehoma tira — v strašno ječo časne nesreče in pogublenja večnega.

3. Voj, preljubi bratje in sestre moje! ne dajte se dalej gnati, kakor do tod. Poglejte danes milo podobo sv. Leonarda, patrona vašega! Začujte dones veselo besedo pomočnika vašega: „Bodite moji nasledvavci, kakor sim jaz nasleditel Kristusov," in vaše železje bo od vas izletelo, vse zanke ze bodo razrešile, in osvojbodeni, božji otroci pojdete srečno od tod; zakaj:

I. Ne žlahten vojak, ampak kristian, ki se hudega varje in dobro stori, je srečen prosták: to nam pokaše sv. Leonarda življenje.

II. Človek, ki svoje serce pregrešni navadi prodá, je nesrečen, oklenjen jetnik, naj si kraljevo geslo alj kmetiško otko v rokah ima: to vam naj spriča moje denašno govorjenje.

„Če gospod hiše ne stavi, zastonj delajo, kteri njo stavijo:" pobožen David učí. — Oj tak postavi ti, o Bog, svojim naukom prijetno prebivališe v sercu mojih poslušiteljev. K temu vredno pripravite se!

I. Del.

1. „Koga ste došli gledat, vprašam danes z Jezusom, ali morebiti posvetneža, ki se da kakor terst vsakemu vetru posvetne zgube in dobička majati?" Kaj tacega nad svetim Leonardom ne najdete; on ni iskal posvetnega dobička časnih dobrót, se ni posvetne zgube bal; vsa njegova skerb je bila le za božjo čast in za izveličanje duš. Ni zidal hiše svoje sreče na pesek posvetne modrosti, ampak zidal je svoj blagostan na terdo skalo Jezusovega nauka; njegova volja bila je sklenjena z svetoj voljoj božjoj. — Koga ste prišli počastit, ali razvajeniga, posvetniga mehkuža, ki svoje truplo v tenčico oblači, in svoje telo po dobrovoljsko masti? Tega vam sv. Leonard ne bode pokazal, ki ni živel za to, da bi jedil in pil, ampak je le toliko hrane zavžil, da je svoje zdravje in življenje ohranil; njegova naj slajši hrana je bila dopolniti voljo nebeškega Očeta. — Koga ste se sbrali danes obhajat (obrešavat), ali kakega posebnega služevnika božjega? Po vsej pravici vam povem, imenitnega prijatla božjega in pomočnika našega. Sv. Leonard je nam svetla zvezda na nebi keršanskega življenja, naj bi věrni na njega gledali in posnémali njegovo sveto življenje.

2. Rojen v Francoski zemlji, visokih plemenitih starišev sin, je sv. Leonard pred trinajst sto letmi tega sveta luč ogledal. Vsaka čast, bogastvo in vsakoverstne dobrote so se njemu ponujale; alj za vse take in tolike reči mu ni bilo mar, ki niso po volji božji. Kakor hitro je

spoznal, kaj Bog od nas hoče, berš ko je zvedel, kaj je Kristus jim obljubil, ki mu iz vsega serca popolnoma služijo, se zapustivši krasno posłopje starišev, v šolo svetega škofa Remigia podá, spoznat Boga Očeta nebeškega, in pa Sina božjega, kterega je poslal nas izveličat kajti to je po besedah Jezusovih večno živlenje. — Ti, keršanska duša, se po Kristusu kristian imenuješ, pa svojega Gospoda le malo — njegove sveto nauke le po škornji poznáš, in njega sveto voljo ravno tako slabo dopolniš. Pač po pravici dober Bog tudi nad nami potoži, kakor svoje dni skoz preroka nad Izraelskim ljudstvom rekoč: „Vol spozná svojega gospodarja, in osel svojega lastnika, moje ljudstvo pa mene noče spoznati.“ — Kdor hoče za Kristusom po njegovih naukih hoditi, se ne smě dati posvetnim skerbém, ne časnim dobrotam muditi, ampak pred vsem iskati nebeško kraljestvo in njega pravico, potem še le drugo, kar nam je za naveržek obljubleno. Tako je sv. Leonard svoje serce vsemu posvetnemu odtergal, da je sam svoj póstal; in ravno to je sveta volja božja, naše posvečenje; ako nismo sužni otroci tega sveta, smo otroci nebeškega kraljestva.

3. Božji otroci imajo se med sebo ljubiti; ljubezen je živo znaminje pravih učencov Jezusovih. Ljubezen Kristusova nas goni to izveličanko srečo, kojo sami občutimo, tudi drugim vdeliti, kakor nam sv. Leonard pokaže. Od svetega škofa Remigia keršen in mašnik posvečen je sv. Leonard vesi in sela prehodil, učil nevedne, svaril grešnike, in vodil zgubljene ovčice po stezi pokore k nebeškemu Pastirju nazaj. Clo med malikovavce se priden služevnik božji poda, ter pripelja neznaboge k spoznanju božjemu, terdovratneže k pokori in k poboljšanju živlenja. Kolikim je bil sv. Leonard prave věre svetla luč, kolikim je pomagal iz ječe pregrešne navade. Lehko je rekel: „Jaz sim nasledovavec Kristusov, ter tudi tebi danes velí: Bodi ravno tak moj nasledovavec tudi ti!“ — priložnost imaš, o človek, okolj sebe učiti in svariti, ter boljšati svojega bližnega; pa ga tolikokrat le pohujšaš! Stariši in hišni gospodarji ste pervi učitelji svojih podložnih — sosedje in sosede ste naj bližni posvaritelji svoje sosedske — vi tovarši in tovašice ste naj bližnej opomnitelji svojih tovaršev in tovaršic. To nam Jezus naroča rekoč: „Ako se tvoj brat pregreši, posvari ga i. t. d. Ali ste vi to naročilo braternega posvarjenja dopolnili? — Oh, koliko jih je med nami, ki rajše za hudobnimi potegnejo, namesto jih rešiti, je in sami sebe v pogubo potisnijo. „Pade živinče, hitro se najde, ki ga vzdigne; pade

duša, in ga ni, ki bi ji vstati pomagal:“ sv. Bernard milo tožuje. Ravno ta naša zanikarnost je nadelana cesta v peklenski brezden.

4. Sv. Leonard je tudi v ječe hodil hudodelnike učit in svarit; jih je rešil najpoprej dušnega železja pregrešnih navád, in je poboljšanim, prav spokorjenim jetnikom izprosil, da so bili rešeni tudi svojih okovov, in iz ječe izpušeni. Pač je bilo to lepo dobro delo! Za to je sv. Leonard jetnikom poseben, mogočen priporočnik. — Sedajne dni se med nami rada druga godi. Namesto hudobneže svariti, strahovati, jih pravici zakrivajo, gosposki zatajé, jim tako dolgo potuho dajejo, da nesrečneži, ako ne v časno, pa u večno ječo padejo, iz koje odrešenja ni. Tako se nebesa praznijo in pekel polni. — Oh keršanske duše, nikar tako! — Osvojbodujte po izgledu sv. Leonarda svoje brate in sestre železnih okovov pregrešnih navád, in pomnožujte, kolikor premorete, božje kraljestvo, ter vedite, da kolikor duš rešite, toliko svetih vencov si v nebesih zaslužite.. —

5. Moder kristian naj prej za izveličanje svoje duše skerbí, po tem pa tudi ne zamudi za svoje truplo skerbeti, kakor nam sv. Leonard pokaže. Mnogo ljudi je poboljšal, grešnikov preobernil in jetnikov je rešil, pa še ni bilo sv. Leonardu zadosti; hotel je ljudem tudi greha košato mater lenobo odvzeti, in jim pravičen zaslužek preskerbeti, naj bi se pošteno z delom živili; zakaj ljubo delo truplo živi in dušo pregrešne skušjave varje, ktera hitro memo gre, ako človeka delati najde, učí sv. Jeronim. — Sv. Leonard se poda u visoko planino, izprosi od kralja velik kos pušave, ter jo ljudem razdeli, naj jo obdelujejo. Pridnim delavcom je tudi potrebno živino preskerbel; za to ga kmetje v tej reči svojega posebnega patrona časté. — Pač lep in živiz gled je sv. Leonard vsim poštenim kmétom, kterih vso modrost dve besedi pověste: „Moli in delaj!“ Molitev kmeta z Bogom druži in dušo oživlja, delo kmeta z zemljo sklepa, ktera truplu živež daja. Delo brez molitve, in pa sončna gorkota brez pohlevnega dežja ne stori dobrega. „Ne on, ki seje, ne ki poliva, kaj opravi, uči sv. Paul, ampak Bog, kteri rast daja.“ — Pa tudi naj gorši kraj ni prijéten, če nima poštehnih ljudí. Dobri ljudjé žalostno pušavo v vesel raj — hudobneži pa tudi rajski kraj v živ pekel spremené. To važno resnico si naj k sercu vzemejo gospodarji in gospodinje, poglavarji in vladarji, ktere malo skerbí, kakšne ljudi imajo, da jim le delo prav storijo. Pohujšljive ljudi pod strehoj imeti je mole v žitnico nositi, le pošten človek je božji dar, kteri srečo k hiši prinaša. Za take ljudi bi imeli po izgledu sv. Leonarda skerbeti.

6. Kakor bister studenc (vrelc) na visokem bregu izvira in se med zelene senožete razliva, polje in travnike rodovitne storiva, tako požlahnuje pravičen kristian svoj kraj, ki dobro čini brez lastne dobičkarije, in vsakemu dobro stori, kolikor premore, samo za to, ker je volja božja takó, naj drugi druzemu pomagamo, kakor Bog vsim pomaga. — Pravičnega volja je tudi božja volja, ker on le to hoče, kar je Bogu prav. Kar pravičen, Bogu ves vdan kristian želji, tudi Bog stori, in ker je volja božja vsemogočna, tudi pravičen ž njoj popolnoma sklenjen, čudne reči dopernaša, kakor sv. Leonard.

7. Kraljica Klodovejeva je na težkem porodu že blizo smerti; ni ga človeka, ki bi pomagal. Sv. Leonard pride, se k Bogu oberne, in kraljeva mati srečno povije. — Hromi, gluhi, slepi in nemi, bolniki vsake verste k njemu hité, ter zdravi in veseli od njega gredo. Žeja planince hudo pritiska; vode blizo ni bilo. Sv. Leonard za studenc priložen kraj izvolji, poprosi, in živa voda za celo okoljco iz hriba teče. Jetniki, v dalnih krajih v ječi, se z zaupanjem v prošnjo sv. Leonarda priporočé, in njim, ki so bili po nedolžno vjeti, železje odpade, in ječe se jim odprejo. Za to je sv. Leonard jetnikôv poseben priporočnik. — Poglej, o človek, kako Bog svoje svetnike časti! Pomisli kdo je srečnej, ali on, ki se svoje popačene voljo derží, ali on, ki svojo voljo božjej volji podverže, se greha varje, in brez železja pregrešnih navád živí! — „Kjer je duh božji, tamo je prostost.„

8. Umerl je sv. Leonard leta 549 u visoki starosti, poln dobrih del; *) pa kakor sonce, ki v božjej gnadi zajde, ne vgasne, timveč še toliko lepše unkraj zemlje sije, in nam skoz mesenc in zvezde svoje mile žarke pošilja, ravno tako se nam svetli sv. Leonard tudi po smerti v svojih svetih čednostih, ter nam popotnikom žarke svojih svetih izgledov in priprošinj na to zemljo pošilja, rekoč: „Bodite moji nasledovavci, kakor sim bil jaz nasledovavec Kristusov!" — Poglej, keršanska duša, kolika čast in oblast je tudi tebi, kakor je bila sv. Leonardu, pripravlena, ako se sužnosti greha varješ, in ne nosiš železja pregréšnih navád! — Alj revež vbogi, vklenjen hlapec svoje hude volje, misliš, da ti ni mogoče čisto po volji božji živeti. Jetnik svojega gréšnega poželjenja se kakti kača po zemlji pregrehe plaziš, ter se tako težko oziraš na svojega Stvarnika; in poslednič te tvoja pregrešna navada v ječo večnega pogubljenja potegne. — Kako žalosten je grešnika takšen stan! on je svoje hudobije jetnik.

*) Berl: Djanje Svetnikov. II. Del. Stran 553 — 545.

Le poslušajte:

II. Del.

1. „Ozke so vrata, veli Kristus, ki se v nebeško kraljestvo odpirajo; skoz nje ne more, kdor se s posvetnim blagom preobloži· Za tega del so svetniki, kakor sv. Leonard, svoje posvetno zapustivši, v pušavi radi prebivali, naj bi le srečno skoz oske vrata došli v nebeško kraljestvo. — „Ojster je pot in sterma steza v večno življenje, in malo jih je, pravi Kristus, ki po nji hodijo." Kdor svoje truplo omehkuži in se v posvetne dobrote zaljubi, na poti opeša; razvajenih posvetnežev v nebeško kraljestvo ni. Za to so svetniki po izgledu sv. Leonarda toliko ojstro živeli, borne oblačila nosili, poredne jedila vživali, se postili in pokorili, naj bi srečno ojstro pot izveličanja obhodili. — Visoke so nebesa, srečen dom našega Očeta, nizka je zemlja, na koji bivamo; kdor se z pozemeljskim blagom preobloži, se k svojemu Očetu povzdignuti ne more; posvetne dobrote so kakor svinec na nogah popotnika. Po tim je tudi sv. Leonard radovoljno svoje serce vsemu posvetnemu odtergal, naj bi se vse njegove misli in želje prosto povzdigale v sveto nebó. — Posvetnemu človeku je pa to silo težko. Za to tudi Kristus veli, da nebeško kraljestvo silo terpi, in da le oni, ki si silo prizadenejo, ga bodo posedli.

2. Pa tudi posvetno veselje silo terpi, in še hujšo silo, ako njegovo vživanje prav pogledamo. Koliko si grešnik prizadene, se puti, in od same skerbi gostokrat spati ne more, da svoje pregrešne želje ogasi; in vender se posvetnim otrokom za časne dobrote vse lehko — za večne pa vse pretežko zdi. Ako prav premislimo dušno in telesno veselje, kojega Bog pravičnim že na tem svetu deli, še lepše pa na unem svetu pripravlja, in primérimo njemu dobrote tega sveta, ki se ločijo kakor temna senca od luči, ne zapopademo, zakaj se ljudje huje za senco posvetne sreče, kakor za sonce véčnega izveličanja vpirajo, kakor samo za to, ker Bog svoje zveste služitelje, kakor svoje ljube otroke, proste hoditi pusti, goljufen svet pa svoje služevnike v hudo poželjenje vklene, jih oslepi in v železji pregrešnih razvàd nevsmileno goni, kakor zakovane jetnike. — Strah in groza, koliko naših bratov in sester v takem železji navadnih pregréh vojvoda tega sveta po široki cesti pogublenja žene! —

3. Poglejte nečistega prečestnika vsega zdélanega, — vso bledo nesramnico poleg nja, kako sta že zrela dati truplo červom v živež, dušo pa peklenskimu plavžu v podmet! Spoznata scer svojo gerdobo,

vidita svoj ociten pogin, pa svojega nesrečnega prešestvanja opustiti nočeta od svoje pregrešne želje vlečena. — Poglejmo navadnega pijanca, kako tava in hodi v svojo železno poželjenje ves zakován. On čuti, da je pijače zadosti, pa le ne henja — on ve, da svoje drago zdravje zapravlja, pa le naliva — on vidi, kaj ga strašnega čaka: v kaki mlaki smert; in za smertjo peklenski brezden, pa poliča le ne zapusti. Zapušeni otroci, žena, prijatli ga prosijo; on jim stokrat oblubi, pa se stokrat zopet napije. Pijanost vklenjenega ima. — Premislimo skopega bogatina, kako svojemu bogastvu hudo hlapčuje. Poleg nasutih žitnic njegova hiša gladuje, zravno polnih sodov žejo terpi. Na cente ima dnarjev in drugega blaga, pa raztergan hodi; žena in otroci zimo ogrebajo, dokler skop oče dnarje zakople, da tudi po smerti si nihče njegovega blaga ne vžije. Gerda lakomnost ga na zanki ima. — Poglejmo oholega (prevzetnega) mladenča, gizdasto deklico, ki ptuje premoženje na se obeša, sebe in druge pohujša in v greh zapeljuje. Sliši pridgarje in spovednike, da je taka noša pregrešna; stariši prosijo in se kregajo, pa vse zastonj; gizdost take na vervi pelja. — Tako lenuh raj leži; gladoven in razcukan hodi, kakor bi za delo prijél; lenoba ga je vklenila. — Premislimo jezovca, kako tugoten in zelen hodi, vjeda sam sebe in druge ljudi. Ceravno vě, da njemu jeza škodi, se le ne premaga, kakor hudoben Kain, kojega je sam Bog posvaril, rekoč: „Ne daj gospodiniti svoji jězi, timveč ti jo strahuj!“ Alj zastonj; on gre in vbije svojega brata. — Oh strašno železje pregrešne jěze in nevošljivosti! — Pomislimo častilakomnika, kako ga goni njegova strast le po veči časti in oblasti; on je pripravlen kakor Herodež svojega bližnega tudi uzmertiti, ako njegovi lakoti v bran stoji se nad druge povišati. — Alj jaz bi dones svoje besede ne skončal, naj bi na vsako železje hude, spačene volje — na vsako verv pregrešne navade pokazati hotel, v kojih vklenjeni in zvezani ljudje hodijo. — Kdo je vas tako nevsmileno vklenil — kdo zvezal, preljubi moji bratje in sestre, kteri sovražnik vas goni po poti časne in večne nesreče? — Ne turk, tudi ne peklenski satan, ampak vaša lastna spačena volja. „Vsak je skušan od svoje poželjivosti, vablen in vlečen: uči sv. Jakob. Poželjivost porodi greh, greh storjen porodi smert.“ Kdor po bozji volji noče ravnati, se svojej spačeni volji predá, in ravno ona je hujša od satana. Noben satan človeku ne more škodovati, dokler mu svojvolja vrat ne odpre. Kakor je spačena svòjvolja angele iz nebés v peklenski brezden pahnila, ravno tako tudi tebe, moj človek, v železje pregrešnih razvàd

zakuje, in v zvezah pregréh v pogublenje peljá. „Naj ne gospodari greh u vašem vmerlivem truplu, da bi njegovemu poželjenju pokorni bili, opomina sv. Peter; greh bi bil vaš gospodar.“

3. Pač srečni ste, blagor vam, vi pravični božji otroci, ki še brez vsakega železja pregrešnih navád po stezi nedolžnosti hodite. Branite se, da hudemu poželjenju v zanke ne padete; braniti se je lehko, pa oprostiti gorjé, kedar vam jih krog serca zaderzne; težko jih je raztergati. — Zaničevati kako pozemeljsko stvar bi ne bilo prav, vsaka je božji dar k vašemu hasnu; alj serce Bogu vzeti in na goljufno stvar pritvezniti, to je kvar malikovanja. Stvar je za nas stvarjena, da nam v nebesa pomaga, ne pa mi za njo; pripravleni mormo biti vsako reč zapustiti, ako je božja volja, za nebeško kraljestvo; se nam to pretežko zdi — železje stvari na sercu našem vesí. Vživajmo hvaležno posvetne dobrote; dober Oče nam jih deli; pa si jih tudi večkrat pritergujmo, in učimo tudi brez njih biti, da nas v svoje železje ne vklenejo, kakor sv. Paul, ki govori: „Naučil sim se z vsim za dobro vzeti, kar imam: se gostiti, pa tudi lačen biti; biti premožen, pa tudi vbožen.“ — Ta je prava prostost božjih otrok, to je sreča in sladkost, koje svět ne poznà, ktero je Bog visokim, posvetnim modrijanom skril in le ponižnim, preprostim dušam razodél.

4. Vi pa vbogi, revni jetniki, kteri pregrehe težko železje nosite, še dans ga razkujte skoz pravo spokorjenje. Ne dajte grehu u vas gospodariti, ampak vi gospodarite nad grehom; naj bode váša volja popolnoma božjej volji vklenjena. „Kdor sam sebe premaga, več veljá od njega, ki mesta in kralještva vžuga,“ uči sv. Duh. Naj se ravno meso zoper duha — in duh vojskuje zoper meso, naj vendar vselej duh gospodari, meso pa služi, da bomo prosti božji otroci, ne pa sužni hudičevi skoz dopolnenje grešniga poželjenja: „Kaj pomaga človeku, naj ves svět pridobi, svojo dušo pa pogubí!“

Sklepanje. 1. Zadosti sim danes govoril, da več ne rečem vam, terdovratni gréšniki, kteri ste pregrešnih zank toliko vajeni, da svojega železja ne občutite, v kojem ječite. Raj bi se nad vami razjokal, kakti usmileni Jezus nad terdovratnim Jeruzalemom rekoč; „Oh naj bi saj spoznalo, kaj k tvojemu izveličanju služi; pa kaj da je skrito pred tvojimi očmi.“ Vklenjeni suž-

ni pregrehe ste, dokler živite, jetniki pekla bodete, potem ko umerjete; nikdar srečni, prosti božji otroci. Oh, kako je vendar to žalostna vpričo angelov in božjih svetnikov! — V železji pregrehe ste došli — v železju pregrehe bote odšli, in vaše življenje ni druzega, kakor hudičev konfój v ječo véčnega pogublenja, kjer ogenj ne vgasne in červ ne umerje, kjer bode jok in škripanje zob.

2. Zadosti je govorjenja, pa tudi meni plačila, če je le edna duša svojo pregrešno živlenje spoznala, ga razdjala skoz pravo terdno predvzetje in gre opravičena dans na svoj dom nazaj. Nadjam se, da je takih osrečenih duš po božjej milosti danes med mojimi poslušavci veliko. Blagor vam; po lepšej poti pojdete danes veseli na svoj dom. Ne dajte se nobeni skušnjavi kdaj več vkleniti; v dvakrat huje zakove bi vas djala, še sedem hujih duhov bi seboj pripeljala, in vaš drugi stan bil bi sedemkrat huji od pervega. „Kdor božje usmilenje najde, in ga spet zaverže, drugega usmilenja vreden ni.“ Sv. Laurenc Just.

3. Alj kako slep je vbogi človek brez božje luči — kako slab brez božje pomoči! Bodi nam toraj ti, sv. Leonard svetla luč s svetimi izgledi, naj železje svojih pregréšnih navád čisto spoznamo, bodi nam po svojih mogočnih prošnjah pri Bogu pomóč, da se svojega pregréšnega železja srečno iznebimo, naj kakor prosti, srečni božji otroci Bogu, kakor ti zvesto služimo, po smerti se pa s teboj vekoma veselimo. — Slava Bogu, čast in hvala Marii in sv. Leonardu, velikemu prijatelu božjemu. Amen.

II.

Keršanska beseda

o spominu sv. Joana Kerstnika.

Od gizdaste, pregrešne obleke.*)

Koga ste došli gledat, človeka v mehkih oblačilih? Mat. 11, 8.

1. Sv. Joanez Kerstnik, imenitnega duhovskega rodu, preteča Jezusov in sloveč oznanovavec pokore je nam živ izgled ojstrega, spokornega živlenja. Kobilice in divja sterd, vbogih navadna hrana, so bile njemu živež, studenčnica bila mu je pijača (vina in druge sladčice še okusil ni), suknja iz kamelske žime bila mu je obleka, usnat pas je okolj ledja nosil. Zato opraša Jezus poslušavce, ki so prišli od vsih krajev Joana Kerstnika gledat in poslušat: „Koga ste došli gledat? i. t. d. Oni, ki so mehko oblečeni, so v kraljevih hišah."

2. Vsedajnih časih mehko oblečnih ljudi ni treba po mestih, ne v kraljevem poslopji iskati; najdeš jih na kmetih in srečaš po visokih planinah; gizdasta, ničěmurna obleka je po bornih bajtah, in pri preprostih ljudih domá, kjer nje v času Jezusovem še ni bilo, ktere tudi naši rajni dedi še poznali niso.

---

*) Za deveto nedelo po binkoštih. Jezus se je nad Jerusalemom razjokal, rekoč: „Da bi saj spoznalo i. t. d. Luk. 16, 42. Navod. 1. Oj prelepo zalo mesto Jerusalem! Presveti tempel Bogu naj višemu posvečen! Tvoja streha zlato krita, tvoje vrata s srebrom kovane, tvoje okna z dragim kamenjem vložene, lepo zeleni so tvoji verti, žlahno tvoje drevje cvetí, očí jemlje tvoja lepota, in vender se vsmileni Jezus nad tebo solzí! — Poprašaj božjega učenika, kako si se mu zamerilo, de se nad tebo joka, ko tebe od daleč iz gore oljke v tvoji krasoti ogleda? — „Oj naj bi saj spoznalo: tako Jezus velí, kaj tebi k miru služi; alj skrito je pred tvojimi očmí." — Tvoja lepota tebe slepí, da opominvanju ušesa zapěraš: je hotel Jezus reči.

2. Ti se nad prevzetnim Jeruzalemom jokaš, vsmileni Jezus; kaj pa nad sleparskoj, gizdavoj oblekoj sedajnih kristianov porečeš, ki so v svojih prevzetnih oblačilih ošabnemu Jeruzalemu podobni? Tudi nad njimi milo zdihuješ, rekoč: Oj naj bi saj spoznali, abotni lepotičarji, ki le na zunajni kinč vasega trupla gledate, na lepoto serca pa pozabite, kako prazna je lupina oblačila dragega, ako jederce zrotrajne vrednosti kaj ne veljá! Vi išete temu sveta dopasti, mene pa pozabite, kakor nehvaležn Jeruzalem. Dvema gospodoma služiti ne zamorete, meni in pregrešnemu svetu ob enem v svoji obleki ne dopadete. To je nauka Jezusovega resničen glas.

3. Prevzetnemu mestu, kojemu Jezus Kristus strašen konec prerokuje, so gizdavi kristiani podobni, ki v lišpu svojega trupla božjo napravilo oblačila u zlo (hudo) obračajo; zakaj, Bog je človeku obleko dal: I. II,

3. Kakor huda slana cvetje pomorí, žitnemu polju žetev — vinskim goram brativo (tergatva) pokonča, tako, in še hujše pregrešna gizdasta obleka sedajne dni po svetu dušno in telesno škodo dela. Oh kdo bo meni dal Jezusovih milih solz, da bi jih nad pregrešnim lišpom nekeršanskih duš prelival? Kdo bo meni dodelil pokore gromeč glas sv. Joana Kerstitela, vpijočega v pušaví, naj bi ljudem pokazal veliko pregrěšnost gizdosti v sedajni navadni obleki!

I. Bog je obleko človeku dal, mu ohraniti zdravje in živlenje; človek gizdav z njo zapravlja zdravje in premoženje.

II. Bog je človeku oblačilo dal sveti čednosti za varha; razvujzdani ljudje pa ravno skoz nesramno oblěko nedolžnost zapravljajo, in božjo modro napravo v svoje pogublenje obračajó. Vam to potrebno, alj zlo pozableno resnico prav živo povedati mi bo vsmileni Jezus na prošnje sv. Joana pomagal.

Da se vam ne pripeti kakti prodajávcom, ktere je Kristus iz tempelna iztiral, poslušajte zvesto besede, ki niso moje, ampak njega, ki me je poslal.

I.

a) Srečno je prebivališe nebeškega Jeruzalema, v kojem nobenega oblačila potreba ni. Svatovska obleka posvečujoče gnade božje jih izvolene ogrinja, goreča ljubézen božja jih odeva; zime in vročine za jih ni. Enako srečen je bil stan naših pervih starišev pred grehom; sveta nedolžnost bila je njihovo oblačilo. Kakor hitro sta Adam in Eva grešila, nedolžnost zgubila, ju je opadla sramota, vročina in mraz. Oblačila sta potrebovala; Bog se ju vsmili, ter njima iz živalnih kož opravo da. Po tem nam ima obleka znamin kazni — opomín pokore biti, nas ponižnosti, ne pa gizdosti (prevzetije) učiti. Adam je še le občutil, da je gol, potem ko je grešil." Sv. Kriz. Kakor ima človek skerbeti za čednost svojega serca — za ždravje telesa, ima tudi skerbeti za potrebno, pošteno oblačilo, ali po modrosti, ne po norosti naj bo njegova noša, da trojin namén (cil in konc) oblačila doseže:

1. Zdravje svojega života. Naše telo je prebivališe sv. Duha; vsako prebivališe mora svoje streho imeti — tudi truplo svoje oblačilo, ki ga prevelike zime in vročine ovaruje. Kdor iz nemarnosti alj pa iz skoposti svojo truplo zmerzovati, alj pa soncu žgati da, svojo telo, tempel sv. Duha razdira, in njega bode Bog.

„Ni truplo več, kakor pa oblačilo?" vpraša Jezus.

2. Svoj sram pokriti in ohraniti nedolžnost svojega serca. Nedolžna je narava (natora) sama na sebi tudi človekova, dokler je greh ne osramotí. Orli in oroslani svoje narave oskrunili niso, le človek jo je skoz greh ohujšal, da zdaj gole gledati ne smě. Naj bi se iskra pregrešnosti človeku v sercu ne vnela, jo krilo zakriva, kakor sta se skrivala z grehom opadena Adam in Eva. Zakrivaj, kristian, z oblačilom svoj život, da ti nesramna goleta svete sramožlivosti ne umori, kakor sta bogaboječa sina Sem in Jafet golega očeta Noeta pokrila in njega blagoslov zaslužila. Kdor se oblačila ne posluži pokrivati spodobno svoj život, bode z hudobnim Kamom preklét, ki se je goloti svojega očeta smejal. *)

3, Svoj stan pošteno skazati. Vsaka vidna stvar razloči in zpozná se po svoji zunajni obleki: živina po svoji dlaki (barvi), drevje po škorji in po perju, enako se naj stan od stana po oblačilu razloči in na znanje da. — Mojzes odloči na božji ukaz duhovski stan, in mu razločno obleko da; po naredbi božji tudi vsak stan svojo posebno oblačilo ima. Kakor nas je Bog v poseben stan postavil, nam je tudi posebno opravo stanú odkazal. Smo dolžni zvesti biti svojemu stanu po svojem djanju, smo dolžni se tudi po svojem stanu nositi. — Kristian! kedar sebi alj pa svojim obleko omisluješ, poglej naj prej modro šego svojega stana, in po tisti vreži svojo nošo — poprašaj drugič mošno svojega premoženja, po njej naredi ceno svojega pripravka, da se pred Bogom in pred svetom zadolžil ne boš. Kdor šege svojega stana zamečuje, se svoje službe sramuje, ktero mu je Bog odločil, je nezvest hlapec (dekla) svojega Gospoda, in dela zmešnjavo v kraljestvu božjem.

b. Kar nam naš um in sveto pismo od poštene in modre noše pověsta, nam prelepo tudi vsa narava pokaže, in nas uči se spodobno oblačiti. Nad vse velika je stvarjenstva krasota, prelep plajš vsemogočnega Stvarnika, ki nam kaže, kako bogat in imeniten je vsih stvarí Gospod, ki nam velí, naj ne bo dražja naša obleka, kakor nam premoženje dopusti, da ne obožamo, in ne oblečemo, kar bi iměli vbogaim dati. — Kakor se loči po zunajni odeji stvar od stvari, naj se tudi po noši stan od stana spoznà, da ne bo zmešnjave med ljudmi. — Narava

*) Sv. Cita ni v naj veči vročini nadpersnika odgernila, ter se je bala sramožljivost oskruniti. — Ženske! vas ni sram gole lakete nositi? — Sv. Potumiana. (Kerš. Devištvo. Stran 113.)

razloči lepoto in dobroto svojih stvari (je veči rože lepota, pa veči klasa dobrota); tudi mi ne směmo svoje vrednosti po zunajni lepoti ceniti. V stvarjenstvi božjem nesramnega ni; vsa nja kasota je čista; oh naj bi tudi lepota ljudi bila vselej spodobna in poštena! — Narava mnogoverstno, sivno cveti, pa tudi zorí in iz svojega cvetja žlahen sad daja; ni zadosti človeku se samo čedno oblačiti, ampak oblačiti se za to in takó, da dolžnosti svojega stana zvesto dopolni. — Lepota tolika božjih stvari nas povzdiguje k Stvarniku, ter nam kaže krasoto kraljestva božjega, ki nas pripravleno čaka; tudi lepota naše obleke naj bi k Bogu pozdigovala naše serce, nas greha varvala, in nam pomagala brez madeža ohraniti oblačilo svatovsko, kterega smo pri svetem kerstu prijeli. Ali se pa obleka sedajnih ljudi keršanskemu namenu prilega? — Kamo peljá kristiane navadnih oblačil sleparska šega? Poslušajte!

II.

Gizdasta noša sedajnih ljudí je večidel pohujšliva otrokom, zapeljiva odrašenim pogosto nemarna starim ljudém; ona je globoka jama pregréšnega vboštva in široka cesta v pogublenje večno. Le malokdo vse to pomisli! — Redek je, ki vse to spozná, in se obleki goljufati ne da!

1. Kakor se o svitu svetle zvezde skrivajo, tako med nami skerbni stariši zginjujejo, ki bi svoji deci potrebno obleko pripravili. Mlado živinče se vleže in že svoj opravčič seboj prinese; golo děte se porodí, pa gostokrat na pol golo ostane, se v prahu in blatu vse raztergano valja, dokler samo hoditi ne more. Kolikokrat otroku prehud mraz zdravje vmorí in od nesnage truplo sperhni, kakor hitro pa izhodi, na pol golo po vesi leta, se po pašah in pri kopanju z grehom poznani, ki ga še imenovati ne smemo. Oj zanikarni stariši, posebno vi nezakonski, ali ne čutite, kako vas zgublena nedolžnost otrók tožuje, z Davidom spokornikom rekoč: „Pregrehe moje mladosti in mojih nevednost ne pomni, o Gospod!" — Vse to pada na vašo vest, zanikarni stariši!

Kakor zanikarna je obleka otrók, tako nesramna in pregrešna je rada oprava odrašenih mladenčev in deklet. Mnoga mati svoji hčerki poprej tenčico in svilo omisluje, kakor kolovrat, naj bi si sama rokavce in janko napredla, ter ne vě, da ni goršega dekliškega oblačila, kakor domačega pripravila. Marskteri oče svojemu sinu poprej žamet kupuje, kakor ga nauči živini polagati in si zaslužiti, kar

novega obleče. Oče nad sinkom — mati nad olišpanoj hčerkoj preveliko veselje ima, in mladina se gizdave noše privadi. Ne omišluje se obleka po premoženju, ne dela po šegi stanu, ne za toploto in zdravje, ampak le po sleparski šegi spridenih časov in norskih ljudi.

3. Povejte mi, **mladenči**, h čemu so vam vaši štulasti voski klobuki — vaše osmukane kapice? Niso za sonce, ne za dež, marveč le za bahanje. Zakaj so vam vaši marogasti okoljvratniki, iz kojih vam gostokrat bele ušesa rogovilijo? Vrat se toplote razvadi, in vsak veterc vam škoduje. Se vam spodobijo vaše napete hlače — gosposke suknje, škorni lošani, v kojih se lehko vidiš? — Oh naj bi se gledovali kakor ošaben pav, kteri glasno zajoka, kolikrat svoje gerde noge ogleda. — Kdo vas je naučil nesrečno pipo v zobéh — goreče smodke v ustah nositi? Z njmi dnar po vetru pokadite, zdravje izplujete, ognja nevaršino povsodi trosite, in še mislite, da je lepó dimnik pod nosom imeti? — Oj žalostna, nesrečna razvada moškega spola! In še hujša je gizdost pri ženstvu.

4. Odgovorite meni, **dekleta**! kaj pomeni vaša razšopirjena glava, ktero visoko nosite? Ali ne vĕste, da dolgi lasi kratko pamet kažejo? Ali so vam vpletene in vrezane rože na rutah (hadrah) za zimo, ali za vročino? Kaj pomenijo vaši pajčolani (dintuhi)? Mislim, da tiste zapeljive mreže, v ktere sovrašnik mladino loví. — Kaj nam kažejo navadne košate krila z robami in pletenimi svitki, kakor žalostno resnico, da se v naših krajih čisto devištvo le malo obrajta, ker hoče ženstvo sploh košato hoditi. — In vaši svilni, široki, pisani traki (pantelci) so tiste zapeljive zanke, na kojih skušnjava duše v greh in v pogublenje vleče. Iz pantelcov pridejo po navadi plenice. Naj hujše so pa vaši šumeči predperti in pa režoči, rudečo pisani napersniki (fajnceli) prave nastave zapeljivosti.*) Razgalenim ženstvom, ki golote svojih pers alj pa rok (z kratkimi rokavi še ne do lakota) spodobno nepokrijejo, svéti Krisostom velí: „**Ve ste hujše, kakor očitne zapeljivke; one zapeljujejo v svojih hramih, ve pa po tergih in potih nedolžnim zanke nastavljate. Ve scer pravite: nikogar**

---

*) Sv. Atanazi je svoje dni nekoljko pušavnikov v Aleksandrijo iz pušave poklical, naj bi se kaj važnega pogovorili. Kedar pušavniki v mesto pridejo, se veliko ljudi naletí ocetov pušave vidit, in za blagoslov prosit. Sv. Tamon vgleda med njimi nališpano ženstvo, ki se je med vsemi naj bolj liskala, in začne milo jokati. Barajo ga, pokaj joka? „Oh je djal, iz dvojnega uzroka jokam. Pervič me serce boli, da ta gizdova, razpušena stvar po široki cesti v pogub hití; vdrugič me serce boli, da starček nimam toliko skerbí Bogu dopasti, kakor si to gizdavo ženstvo prizadene ljudem vstreči."

še nismo v nesramnost nagovorile. Alj če z besedoj niste kaj takega storile, ali ni vaša obleka veliko bolj zapeljiva kakor beseda! Ali ste nedolžne ve, ki druge v oči dregate in v sercu pohujšate. (Kdor ženstvo pogleda, da bi z njo grešil, je v sercu prešestoval). Ve brusite nož, in dušo smertno ranite. Povejte, koga svět obsodi? Koga sodniki strahujejo? ali tistega, ki strup je, alj njega, ki ga napravlja in podá? Ve smerten strup pripravljate, ve smertno pijo ponujate. Vidim pri vaši pregrehi toliko hudobo, kojo pri onih ne najdem, ki zaudajajo. Oni usmertijo telo, ve pa dušo, kar je veliko grozovitnejše. Ali so oni nesrečniki, ktere v greh napeljujete, morebite vaši sovražniki? Kaj so vam žalega včinili? Ali je vam taka noša potrebna? Kratko nikar; le svojo neumno gizdost in prevzetnost pasete, in imate dušno morijo za igračo." *) — Tako sv. Krizostom govori vam, mladenči in dekleta; ali tedaj vaša razberzdana obleka in razujzdana gizdasta noša ni greh? — Odgovorite, ali se z gizdastoj, nespodobnoj nošoj večidel u vsih desetih božjih zapovedih več alj manj ne pregrešite?

5. Prevzetna obleka sine in hčere nepokoršine uči. Dečko po gosposko oblečen, pipo alj pa smodko v ustih, ne vboga očeta, ne molčí gospodarju, se gospodu ne odkrije in gosposke ne bojí; on dolge dela, mati in oče pa jokata. Dekle oblečeno ko gospodična, ne pride o pravem času k domu, in začne materi nazaj govoriti. Deklo prevzetno oblečeno grozi dojiti, hlapca živini polagati, da bi si obleke ne povaljala. — Gizdasta, lepa obleka napravlja med decoj in družinoj zavid alj nevošlivost, kakor Egiptovskemu Jožefu, kterega so hudobni bratje smertno černeli zavolj pisane suknje, ktero mu je oče Jakob omislil. — Ničemerno lišpanje je krivo, da mnogo ženskega spola božjo službo zamudi, ter se nališpati in ogledati dovolj hitro ne more; — je krivo, da se v hiši božji pohujšanje dela in malikuje. Ako ošabno opravljena v cerkvo prišumiš, ne za Boga del, ampak naj te ljudje vidijo, da se ženski spol posmehuje, te možki spol ogleduje, Bogu ne služiš marveč hudiču, ter ne jišeš Bogu in božjim svetnikom, ampak sebi in posvetnežem do-

*) V Napoli-na Laškem so svoje dni ženske zlo pohujšlivo se nosile. Kralj je to nespodobno nošo za očitno znamnje oklical, da so vse tako oblečene pohujšlivke, ki se imajo popisati. Beri: Novice leta 1846. Stran 188.

pasti. Tako djanje je malikvanje. Torej veli sv. Peter ženskemu spolu: Vaša snaga ne bodi zunajna v pletenih lasih in v zlatih uhanah, alj žlahnih oblačilih, temveč v notrajnem človeku, v nestrohlivosti pokojnega, krotkega serca, ki pred Bogom bogato ceno ima." I. Petr. 3, 3 — 4. Sv. Paul zapoveduje ženskemu spolu svojega časa, naj da pokrite v cerkvo hodijo, zavolj angelov (ktere prešerno oblečene žalijo) I. Kor. 11, 10.

6. Gizdost v obleki naredi otroke besedlive, in nezveste, da začno stariše goljfati, jim skrivaj jemati in krasti, če jim nove obleke kupovati nočejo, alj začém nimajo; — stori malopridno družino, kteri je hitro delo pretežko alj pregerdo, plačilo pa premalo za drago obleko: Gizdost je košata mati goljfije, tatije in večidel sromaštva po svetu. Strašna vjima je toča, ki nam žitno polje in vinske gore pomlati, huda sta slana in smod, ki nam žetvo in tergatvo vzemeta, alj veliko hujša je razvada obleke. Vjima če edno leto pobere, pa drugo leto obilnej pusti; razvada pa pri ljudéh enkrat doma ne henja, marveč od leta do leta raste. Ljudje čez dacije radi tožujejo; pa od razvade slepi ne vidijo, da je gizdost v obleki, razvada v živežu naj vekša dacija, ktero plačujejo, in dnar v stranske dežele za ptuje blago pošiljajo, dokler domači pripravki ceno zgubé, cele rodvine obožajo in grejo kruha prosit, kajti se ga zaslužiti višej ne zamorejo. Nove šege so jim beraško palico podale, da se usmili Bogu! *)

7. Gizdasta obleka brani v nebesa in v pekel vleče. Kristianu nespodobno nališpanemu se godi, kakor cesarju Herakliu, ki ni zamogel pravega križa Kristusovega na sveto goro nesti, dokler ni blišeče obleke islekel, in ponižno, Jezusovemu oblačilu podobno oblekel. **) Hudi duh vě, da naj le na to limanco mlade ljudí, posebno dekleta vlovi, mu ne vjidejo. Je dekle berzno nališpano, tudi rado sliši, da je lepo, mladenč rad čuti, da ženskemu spolu dopade; za novo capo drago, sveto nedolžnost predá. Dekle gre služit v mesto alj v terg, alj v kaki grad; gosposka obleka njo oslepi, da svoje devištvo zgubí. Po noši vidiš gospodično, po djanji najdeš nesrečno prešestnico.

---

*) „Ljudje trojo dacjo imajo, pravi moder mož Franklin: pervo dajejo lenobi, drugo gizdosti, tretjo, naj manjšo pa gosposki." — Prazna gizdost je ravno tak sitna beračka, kakor srošna, pa še tudi hujša; ako si edno stvar omisli, hoče desetero drugih zravno imeti, da se prileže. Gospa je prosila moža, naj ji nove šege kukast klobuk kupi. Za nov klobuk morla je biti nova kočija, in hišne vrata predelane.

**) Beri: Djanje Svetnikov II. Stran 299 od povišanja svetega križa.

„**Prešestnike in prešestnice pa v nebeško kraljestvo ne pojdejo**": pravi sv. Paul.

8. Kakor vsaka pregrešna razvada tudi gizdost in prešernost v obleki svoje dobro izmišlene **izgovore** ima. Po čedni obleki, pravijo posvetni ljudje, **človek človeku bolj dopade.** Dopade dopade, pa komu? Neumnežem in pa zapelivcom, Bogu se pa zaměri; Bog ne gleda na prazno obleko, marveč na čedno serce. Modri se ne dajo lišpu slepariti, ter vějo, da so gizdovci in gizdače kresnicam podobni, ki se le po noči, od daleč svetijo; ako jih blizo, po dné pogledaš, le gerde muhe vidiš. — So bedasti starši, ki mislijo svoje hčere poprej omožiti, če jih prav verlo oblačijo, in po obleki snubcom ponujajo; alj taka goljfija dekleta ne omoži, *) alj pa nesrečne zakonske stori. Koliko rodbin (familij) gizdasta, v drago obleko zaljublena gospodinja na beraško palico spravi! Gostokrat mora mož goljfati — krasti, da žena in hčere olišpane hodijo. Komu tako djanje dopade?

Pravijo: nova roba (caig) **je bolj kup,** kakor domače připravilo. — Je pa tudi za toliko slabši, in si je za toliko manj vžiješ. Kar štacunarju manj daš, pa šivarjem in šivilam izdajaš, in če prerajtaš, ti tak dober kup veliko dražej hodi, posebno če obleka za tvoj delaven stan priložna ni. **) Svoje dni so gospodinje suknene krila nosile, in jih še svojim vnučkam sporočile; šega je bila stanovitna, noša terpoča; naše dni se nova šega vsake kvatre premeni, pa tudi obleka postara in razterga. Naj bi naši rajni od mertvih vstali in v cerkvo stopili, bi ne poznali več šege svojega kraja, ne svojega stanu; le kako babelo za cerkvenimi vratmi bi še pozdravili in ji prijazno roko podali.

---

*) Ciri, Perzianski kralj, se je hotel oženiti, in da po vsem kraljestvu oznaniti, naj se vse dekleta znidejo, ki se te sreče nadjajo. Velika množica se jih zbere naj gorše oblečenih. Kralj jih ogleduje, pa nobena nališpanih mu ne dopade. Poslednič vgleda od zadej sramožlivo devico, ki je bila čedno, pa brez vsega lišpa oblečena. Za roko jo prime in pred druge peljá, rekoč: „Jaz hočem modro, ponižno devo za ženo vzeti, ne pa berhko obleko." Vse druge nališpane osramotene k domu pošle.

**) Cesar Karol veliki se je po zimi v Furlanii vojskoval in nosil kožuh belih ovčjih kož. Tudi njegovi dvorniki nosijo spervič bele kožuhe. Benečani jim prinesó svilnate in druge drage oblačila, ktere pokupijo, in gizdasto oblečeni okolj cesarja hodijo. Cesar se dela, kakor bi te spremembe ne zapazil; nenadoma pa lov napové, da se niso vtegnili preobleči. Dežvalo je in merzlo bilo; po gošah in ternji so si rahlo obleko raztergali, in potem pri ognju vkadili. Drugi dan cesar vkaže, naj ravno v tej obleki k njemu v dvorano pridejo Tukaj jim obleko pokaže, rekoč: „Sodite, ktera obleka je bolja, moja, domačega pridelka, ali vaša kuplena?" Žalostni svoje židane cunje gledajo, in hvalijo cesarja modro gospodarnost.

Bi se vedno le po stari šegi nosili, se izgovarjajo mladi ljudjé, bi se nam stari in mladi smejali; clo zaničevali bi nas. — Nosite se ne prepostarem ne preponovem, ampak modro, čedno in za vašo starost prav. Ni vse hvaliti, kar je starega, ne vse posnémati, kar je novega, temveč gledati, kako se nosijo tvoje dobe in tvojega stanu modri, poštovani ljudjé.

Kaj se ne smemo lepega oblačila veseliti, ne čedno nositi? slišim mladino toževati. Nosite se čedno, pa ne pregrešno, da se vam radost v žalost ne premení. Da oblačilo pregrešno ne bo, ne vesi serca na krasno obleko, ne jiši po lišpu drugemu spolu dopasti; ne gledaj se ošabno, ne oblači se predolgo, ampak toliko in tako, da bo truplo spodobno pokrito, za zimo in vročino dovolj ohranjeno, snažno, pražno in delavnično; naj se po oblačilu tvoj stan — pa tudi praznik *) od delavnika spozná. Ta keršanska šega naj vam v obleki veljá; kdor se po tem ne ravna, ni brez greha.

9. Ne posmehujte se moji besedi, mladenči prevzetno oblečeni, ne odkimujte prešerno nališpane dekleta, marveč žalujte, kajti na vaših predragih oblačilih visijo pogosto kervavi žuli vaših revnih starišev — po vaših novih šegah se obešajo kletve obožanih rokodelcov, ki vaši gizdosti vstreči ne morejo in si nimajo kaj več zaslužiti; na vašem prebogatem opravku se vtrinjajo solze zapušenih sirot, ki razcukani in bosi za vami hodijo, koje bi lehko oblekli in obuli, naj bi se vi porednej nosili, in vbogaime dali, kar na prazen kinč zapravite, Ali ste slišali, kaj vam Jezus od bogatina pravi, ki se je vsak dan v škarlat in v tenčico oblačil, vbogi Lazar je pa gol pred vratmi v bolečinah ležal; še obezati svojih ran ni s čim imel. Umerla sta obdva; alj vbogega Lacara so angeli v nebeško kraljestvo zanesli, gizdav bogatin pa je bil v pekel pokopan. Taka tudi vas čaka. Vaše gizdasto oblačilo bodo moli — vaše nališpano truplo červi snedli; oh naj bi se le duša ne pogubila! „Bog je prevzetnim sovraž, in le ponižnim gnado daja:" uči sv. Peter.

10. Stariši, redniki in oskerbniki! ne razvajajte svojo deco, dokler so otroci še mali, na oholnasto obleko — ne dopustite odra-

*) Tomaž More je za sveto kat. véro dolgo v ječi bil, in poslednič za resnico in pravico svojo glavo dal. Vsako nedelo in praznik se je tudi v ječi pražno (svečavno) oblekel. „Pokaj vam je pražno oblačilo v temni vozi; saj med ljudi ne morete," so mu djali. Pobožen mož pa odgovori: „Ne preoblečem se zavolj ljudí, ampak naj se o nedelah in svetkih Bog častí, kteremu so ti dnevi posvečeni."

šenim se po spačeni volji in šegi oblačiti; gizdost mladine je dober kup, alj krasna obleka je draga. Ne zagovarjajte svojih otrók, da morajo svoje veselje imeti; nesrečno tako veselje, skoz ktero človek pregrešni razvadi in nezadovoljnosti v roke pride. Ne rekajte: „Saj naše dnarje veljá, ako se otroci lepo oblačijo; kaj je to komu drugemu mar.“ Ne samo za vaše dnarje, ampak tudi za vaše premoženje, poštenje, za mirno vest, za vašo časno in večno srečo alj nesrečo se vaši otroci oblačijo. Hočete srečne sine in hčere imete, vadite jih od mladih nog se po svojem stanu preprosto nositi, si domačega pripravila vžiti učite jih. „Kdor za lepoto trupla preveliko — za lepoto duše premalo skerbi.“ Sv. Krizost. „Kaj pa človeku pomaga, naj si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?“

To sim vam danes govoril; — alj kaj sim srotej storil! — Mladim in starim zameril sim se — zameril mladenčem in dekličem, kterih pregrešno nošo sim grajal — zameril starišem, posebno materam, koje sim zadelj lišpanja dece svaril. — Prosim vas, ne vzemite mi za zlo; niso te besede moje, ampak njega, ki me je poslal vam resnico povedat, naj bo priložno alj ne. Gorje meni, če molčim! Alj jaz ne molčím, ter se le božje zamere bojím, in še enkrat rečem: Keršanska mladina, pošteno se nosi, oblači se s pripravilom lastnih rok, kinčaj se z cvetlicami svojega verta; gizdaste noše se pa varuj. Gledaj na nošo svojih poštenih dedov in babic. Njih suknja ji bila domače priprave, domače preje njih srajca (kikla); pošteno in srečno je bilo njih življenje, veličastno je zdaj njih oblačilo svatovsko v nebesih. Naj vam bo Jezus zadovoljnosti izgled, vi keršanski mladenči. Mati božja je mladenču Jezusu suknjo brez šiva naredila, za ktero so trinogi pod križem srečkali. Imejte, dekleta, v svojej obleki Mario prečisto devico pred očmi, ktera je brez vsega lišpa tako tiho in skrito živela, da je svět skoraj poznal ni, da si je ravno kraljevega rodu bila. Bomo enkrat na nebeške vrata poterkali, se nam bojo le odperle, ako pridemo v belem oblačilu nedolžnosti alj pa v modrem oblačilu pokore; prevzetno oblečenim so nebesa zaperte. „Resnično vam povem, Jezus vsim gizdastim poreče, jaz vas ne poznam.“ *) Amen.

*) Na Kitajskem so pred nekimi letmi nevěrniki več devic za svete věre del nevsmileno terpinčili. Edna med njimi se je clo nevernim sodnikam vsmilila, ki je bila naj mlaja, pa že drugokrat na tezavnici. „Vboga srota, ji sodnik reče, kdo ti je roke tako grozovitno razme-

III.

Keršanska beseda

o godovnu sv. Floriana mučenika.

Od škodlive rabe tobaka.

Bratje! nismo dolžniki mesa, da bi po mesu živeli. Zakaj če po mesu živite, bote umerli; ako pa z duhom dela mesa morite, bote živeli. Rim. 8, 12.

1. Čudno dobra je ognja moč, dokler jo človek v svoji oblasti ima in modro rabi. Pri ognji se nam živež kuha in peče, od ognja se ruda cedi in teče; pri ognju se grejemo, in ohranimo svoje življenje. Hvala Bogu za ogenj! — Ognja moč je pa tudi strašno škodliva, ako je človek skerbno ne varje, in mu iz oblasti vjide. Hiše in terge nam vpepelí, vzeme ljudem premoženje in tudi življenje. Bog nas ognja ovarji! —

2. Vêrni kristiani sv. Floriana posebno častijo priporočnika v nevarnosti ognja, in ga pogosto v pomoč kličejo, naj bi nas varval časnega, pa tudi večnega ognja — naj veči časne in večne nesreče. Bil je sv. Florian na Austrianskem doma, hraber vojšak rimskih cesarjev, pa še veliko zvestej služavnik Kristusov. Ker ni prave vêre zatajil, so ga malikovavci v mestu Laureaku v Aniži (globoki vodi) potopili. *) Ker je sv. Florian v vodi za Kristusa častito smert storil, in voda ogenj pogasí, se sv. Florian v nevaršini ognja časti, in sv. mati kat. cerkev nas lepo moliti uči, rekoč: „Dodeli nam, o Gospod

---

saril?" „Fan-Kveking:" mu devica odgovori. „Pokaj pa ne nosiš, kakor je pri nas šega, venca in žlahnih kamnjev na glavi?" pravi sodnik. „Pozemeljske cvetlice se hitro osiplejo; tudi žlahni kamni se zdrobijo," mu devica odgovorí. „Moja vêra me uči nebeško lepoto veliko več obrajtali, kakor ves tak minljivi kinč. Tamkaj bomo rožice brali, ktere po zimi ne pozebejo; tam se nam venec (krona) spleta iz kamencov, kteri se vékomaj svetlijo, in nigdar ne minejo." — Sodniki ginjeni z glavo prikimajo, ter ji poterdijo, da je resnico govorila. — Oh, naj bi tako mislila, govorila in storila, keršanska duša, tudi ti!

Beri: Djanje Svetnikov I. str. 453.

Bog! na prošnjo svojega mučenika sv. Floriana, ki ga posebnega varha zoper ogenj častimo, plamen grěšnega poželjenja srečno pogasiti, da se večnega ognja ovarjemo in nebéškega veselja deležni bodemo; po Jezusu Kristusu, Gospodu našem." — Bog nam daj plamen grešnega poželjenja srečno pogasiti, zakaj pregrešno poželjenje hudih strast in gerdih razvád časen in večen ogenj prižiga. —

3. Prošnja sv. Floriana se je svoje dni našim sprednikom mogočna skazala; zato ga vsi rokodeli častó, ki z ognjem délajo; pa tudi na hišah vidimo sv. Floriana častito podobo. Kaj pa je krivo, da v sedajnih časih neprenehoma toliko stanov in sel pogori, dokler saj lepo in dobro bratovšino sv. Floriana imamo, koje svoje dni niso imeli? Ali sv. Florian za nas ne prosi, nas ognja ne varje? — Sv. Florian nas ne varje, kajti se ljudje gerde, škodlive razvade ne varjejo, ogenj brez vse potrebe delati, za kratek čas okolj nositi in tolikokrat malopridno zažgati. Sv. Florian, prijatel božji, sovraži pregrešno to razvado, ki Boga žali in ljudem škodi. Ravno zato hočem od hudobne razvade, ogenj v zobih okolj nositi danes pridigo narediti, ktire še niste slišali. — Oh sv. Florian, pomagaj mi to gorečo razvado med ljudmi pogasiti! Poslušajte!

---

1. Tobakarji (tihotapci) so bili svoje dni strašni ljudje. Koliko ljudi so pobili in poklali, mnogo hiš oropali in požgali; gorje mu, kdor se jim zameril. Ni po dně brez strahu hodil, in po noči brez skerbi spal, na kogar so tobakarji piko imeli, dokler ni čul, da so v ječi, alj za kakim germom, alj pa na rabelskem kolu žalostno smert storili. Pokaj pa je bila tobakarjev toliko groza in strah? Prepovedan (horvatski) tobak so na prodaj nosili; naj bi ne bilo tobakajcov in šnopavcov, ne bilo bi bilo grozovitnih tobakarjev in njih strašnih del. — Tobakarjev zdaj toliko med nami ni, alj za toliko več se število tobakajcov od leta do leta množi od kilovih fantinov do starih mož, gospodskega in kmetiškega stanu, ki tobak pijejo in smodke žgejo; clo ženski spol se v nekih krajih ne sramuje tobakiro (škatelco) v rokah, alj pa pipico v zobih imeti, šnopati in kaditi, clo žvekati nepotreben tobak. Po pravici se tudi o tej razvadi ponavlja mila tožba Gospod Boga: „vse meso je skvarilo svoje pote, in mojega duha v njem ni." (I. Mojz. 6.) Poširokostna razvada tobaka ni od Boga; je od hudega; in kdor škodlivosti toliko navadne tobakaje ne spozná in nevaršine ognja ne vidi, je slep; kdor pregrešno potrato tají, in po-

sebno mladine pred tobakom ne svarí, ji resničen prijatel ni; zakaj tobak brez potrebe rabiti je nespodobno, škodlivo in pregrešno. „Kdor ima ušesa za poslušati, naj posluša," velí Kristus.

a) Raba tobaka (šnopati in kaditi) je sploh nepotrebna. Svět je nad 5000 let stal, da ni tobaka *) poznal. Ljudje so brez tobaka veliko veče starosti včakali, so bolj zdravo in veselo živeli, dokler niso tobaka srebali ne puhali, kar nam njih zgodovina priča. Bog je pred tri sto letmi dal ljudem tudi v naših krajih tobaka zdravilno moč spoznati, naj bi ga v zdravilo (vračtvo) rabili, pa ne za vsakdanji živež. Alj aboten človek, ki to, kar se mu v pomóč daruje, gostokrat v svojo škodo oberne, se je tudi razvadil tobak kaditi in šnopati ne za potrebo, marveč za kratek čas, ne po enkrat, dvakrat alj trikrat na dan, ampak tolikokrat, da sam števila ne ve. Ali ni to neumno? Boš zdravila brez potrebe vsak vbogi dan po večkrat, clo brez števila jemal, gotovo ti ne bo hasnilo. Ravno tako

b) Tobak brez potrebe nezměrno píti je škodlivo ne le premoženju, ampak tudi več alj manj zdravju in življenju. Porajtaj starček, ki že čez 50 lět tobak kadiš, koliko podvoj volov si zakadil? — Pomisli šnopovec, ki vsak dan po loti duhana porabiš, ali nisi polutek kmetije ponoslal, sosebno če ceno robcov (fajcelov) dodáš, in mezdo perila došteješ, kar si svoje žive dni pericam poplačal? Bi ne bilo veliko bolje to lepo število dnarja v kaj boljšega oberniti, kakor nepremišleno pokaditi, alj ponoslati? — „Tako majhen ogenj velik gojzd požgé", pravi sv. Jakob; pa tudi mnogo krajcarjev veliko premoženja požre brez potrebe. Razvajeni tobakajci scer pravijo, da ima tobak sam svoj dnar (da se ne poznà, kar se za tobak izdaja). Res da mora tobak sam svoj dnar imeti; to da ga sam ne zasluži. Koliko srotejev nima s čim soli kupiti, tobak le mora biti. Družina pogosto neslano jě, da le oče kadí; gospodar dolge dela, tovarš tovarša okrade, da si tobaka kupi; in če ga drugim po krivici ne vzemeš, ga vbogim prikratiš, kajti rajši krajcar pokadiš, kakor bi ga vbogaime dal. Glej, tak dnar tobak imá. Tudi tak dnar zadene, kar Kristus od krivičnega dnarja velí: „Resnično ti povém ne boš iz voze izšel, dokler ne poverneš do slednega vinarja."

c) Večo škodo ko premoženju, dela tobak tvojemu zdravju, naj si ga šnopaš, alj kadíš. Sline, želodcu za pokuho hrane toliko potrebne

---

*) Nikot, Francos je leta 1561 tobak iz Amerike prinesel.

nepremišleno izpluješ, in lehko želodec oslabiš, kakor zdravniki učijo. Sline s tobakovim sokom mešaš, v želodec pošiljaš in kerv ostrupiš, od česar se ti radi po koži mozolci spusté, pluče pa tudi oslabijo, ako ne hitro, pa pomalem. Vsi učeni možje terdijo, da je tobak strupna zel, česar se lehko sam prepričaš, če ga povohaš alj kaditi začneš. Glava te bode bolela, težava te obhajala in iztergal se boš. Od česa pa? — Od strupnega tobaka.*) Da te pogosto omedlevca alj druga slabota sprehaja, tobak stori, ako ga preveč kadiš. Ako pa tobaka preveliko pošnopaš, možgane dražiš, si preveč mokrote po nosnicah iz glave vlečeš, ter si oškodiš lehko možgane in nos. Pogosto se od tobakaje ustenc (žnabl) — nosa pa od prevelika šnopanja hud rak prime, da ga morajo ranocelci odrezati, alj pa mora človek v grozovitih in dolgih bolečinah umreti.**) — Od tobaka zobje perhnijo, ki so nam za čeden obraz in za zdravje toliko potrebni. Le poglej, kako černe zobe (napol gnile porobe) tobakajci imajo, in kakor radi se jim drobé! — Od gorkega dima oči otemnijo, posebno če se skoz prekratke cevke alj pa smodke kadí.***) Tako človek svoje počutke brez potrebe slabi s svojim živim dimnikom.

Kakor nepotrebno in pogosto škodljivo, je

d) tobak kaditi tudi **gerdo** in za mlade ljudi **nespodobno**, naj si ravno sedajni svět to šego za čedno ima. Kdo več in pogoje kadi, kakor neotesani in pa podivjani ljudje, kteri ne vejo sami sebe zatajiti, ampak so vajeni si vse dovoljiti, karkolj jih razvajeno meso poželji? Kadijo divji Indiani v Amerikanskih dobrovah,****) puhajo tobak černi zamurci v Afrikanskih pušavah, ki dolg čas prodajajo, pa tud stradajo; kadijo

*) Dokter Kolbani piše, da je mlad človek 17 lul izkadil, in od tega umerl. Mlajši ko se kdo tobaka privadi, huje škodje taka razvada kilovemu životu.

**) Beri: Novice leta 1846. List 12. Stran 47. Tudi na Koroškem se hud rak pogosto ustnic prime, kjer kmetje po navadi iz kratkih čedric kadé.

***) V Draždanji na Saksonskem so vojvoda Joan veliko mladih študentov kratkega pogleda zapazili, in na njihovo opombo so 14. aprila 1852 v pervi sbornici spoznali, da med mnogo drugimi uzroki je krivo, da toliko diakom pogled oslabi, ker visokošolci brezměrno smotke smodijo, ter jim ojster dim oči kazí. Kraljevi minister je obljubil, da hoče gosposka to termasto razvado mladih ljudi krotiti, le škoda da stariši in gospodarji mladini v tem potuho dajejo, namesti jim braniti. Šolci morjo alj tobak, alj pa šole zapustiti. — Tudi velikemu odboru v Švajci je bila letas postava predložena, naj se fantalinom pod 13 leti prepové tobak in cigare pušiti. Pač potrebna postava!

****) Misionar in sedajni Amerik. škof Baraga pišejo: „Amerikanski divjaki imajo navado tobak kaditi, da svojo lenobo redé. Možaki po cele drage dni krog svojih bajt leže in tobak puhajo; tudi babe navadno brez dela poležavajo in neprenehoma tobak kadijo. Čudno je, kako sploh je pri Indiancih gerda razvada tobakaje; že mali dečki in dečke pri desetih letih željno kadijo.“ — Ravno to pišejo misionarji iz sredne Afrike od divjih Zamurcov. Beri: Danico leto 1855. Stran 155.

v planinah nezarobleni gorjani in gorjanke, po ravninah pa postopači, rokovnači, cigani in pa ciganke. Jeli se take ljudi posnemati spodobi? Ali je lepo mladenču zalemu, ki ga je golo mleko in kerv, vmazano lulo v ustah nositi? Kdo bi hvalil gerdobo, smodeč ogork vedno pod nosom nositi, drugim, ki ne kadé, smrad napravljati, oblačila in prebivalnice osmraditi, vse krog sebe opljuvati, s pepelom in z ogorkmi nastlati, kakor razvajeni tobakaži znajo? — Jeli se spodobi keršanskim možem cel pot do cerkvenih vrat tobak kuriti, kedar pridejo k božji službi? Recite ve, poštene dekleta, ali ni fantom gerdo, da jim v cerkvi namesto molitvinih bukvic fajfa iz žepa gleda? Ali bi ne bilo veliko bolj čedno, naj bi svoje tobakajsko orodje doma pustili, kakor da ga v hišo božjo prinesó? Ali se ni bati, da bi se taki tobačniki ne zlobili clo v cerkvi kaditi, ki krog cerkve*) brez vsega strahu tobak smodijo? — Res da gospôda tudi kadí in šnopa, alj za to razvado ni za pohvaliti, ne za posnemati, ampak storiti po nauku sv. Pavla, ki velí: Bratje! karkolj je resnično in spodobno, kar je pravično in ljubeznivo, karkolj je dobrega imena, kar je čedno in hvale vredno, to vam bodi na misli." Fil. 4, 8.

e) Tobak brez potrebe rabiti je pa tudi pregrešno, kajti ta huda razvada ljudi napuha in lenobe učí. Kakor hitro dečko lulo v zobih imá, se že gospodu težko odkrije; pipo iz ust potegniti, kakor bi se spodobilo, je mlademu, prevzetnemu tobakajcu pretežavno. Začne sin tobak kaditi, se očetu posvariti težko več da, in se nosi kakor sam svoj. Hlapec glavo veliko bolj visoko nosi, kteremu smodka pod nosam gorí. Lehko na molitvo pozabi in opusti svoje delo, ker ga tobak naj več skerbí. Tobak mladenču vso otroško ljubeznivost vzame; serce mu okameni, glava je polna visokih, praznih misel, ponižnost in pokoršina jemlete od mladih tobakašev slovo. Oholost ima za svojo družico pri tobakaji požrešnost in lenobo. Koga bi ne bilo sram cel dan kos kruha v rokah deržati in neprenehoma papati — bokal za pasom nositi in vsako uro nalivati? — Tobak cel dan kuriti in požrešno srebati te pa ni sram? — nimaš za požrešnost?! — Zakaj ti še tako mlad pa že tobak puhaš? sim baral planinskega pastirja. „Za kratek čas," mi odgovori; „brez tobaka bi predolgočasno bilo." Za kratek čas pa tudi tesarji na strehi, mlatiči po gumnih, volarji in konjarji po hlevih tobak kadijo, Bogu dan in gospodarju plačilo

*) Leta 1848 so puntarji v Beču na telovo u veliki cerkvi sv. Štefana pri službi božji smodke žgali in z gorečimi cigarami v procesji pohajali se.

kradejo; — za kratek čas, da se Bogu usmili, požgejo stanove, vesi in mesta in gostokrat sami zgorijo.*) — Kdo je zažgal? Kako je ogenj izišel? vprašajo tolikrat na pogoriših. Edni pravijo: sovražnik; drugi: ne věmo. Jaz pa věm, da med desetmi pogorevšnami jih je pet skoz tobak postalo, naj si ravno tobakajci tajě. Hlapec živini polaga in gorečo lulo v zobih ima, ter med kermo zatrosi. Po temi berači in pohajači gredò na parno ležat, in z gorečoj pipoj na slami alj pa v seni zaspijo, in v malih urah za njimi stan pogorí. Popotnik memo stana prismodí, ogork smodke v listje zaverže, alj goreč klinček v kako sušino zaluča, on gre svoj pot, ogenj pa za njim vstane, in ljudje se čudijo, kako je toliko pogorelcov. Prašajte rajši, pokaj je v naših časih toliko tobakajcov? Zato, ker ljudi ne pomislijo, kako škodlivo, nevarno in pregrešno je brez potrebe tobak rabiti — ker abotni ljudi rajši neumne šege posnémajo, kakor bi zdravo pamet poslušali, in pomislili, ali se spodobi in je prav.

2. Zdrava pamet velí: Ne privadi se, česar ti ni potreba, da boš lohkej in bolj zadovoljno živel. Tobaka navadno ljudem ni potreba, ako ga zdravitel komu za vračtvo ne svetva. — Sveta věra nas učí: Kristian, zataji in odvadi se, kar tebi alj drugim škodi, če hočeš za Kristusom hoditi in srečno v nebesa priti. Razvada tobaka mnogo škoduje, veliko ljudi nesrečnih stori, hasna pa sploh ne prinese. Hočeš biti moder kristian, tako se tobaka ne privadi; hočeš veliko zasluženje imeti, se iz ljubezni do Boga in bližnega tobaka odvadi, naj se ti ravno težko zdi, zakaj: „Nebeško kraljestvo silo terpi," in: „Oni, ki so Kristusovi, so svoje meso s svojim poželenjem križali." „Imamo živež in pa obleko, zadovljni bodimo. „To nas zdrava pamet — to nas sveta věra uči. Kdor ima ušesa za poslušati, naj posluša!"**)

„Od tobaka v cerkvi gororiti — clo predigovati, se ne spodobi in ne splača, mi lehko porečete. Bog hotel, da bi potreba ne bilo ljudi pred tobakom svariti. Alj ker stariši svojim otrokom vse dopustijo, gospodarji, redniki in učitelji molčé, ker po navadno sami radi kadijo, vam te nevarne, škodlive in pregrešne razvade zamolčati

---

*) Lcta 1838 je stražar zunej Beča se na seneno parno z gorečoj luloj spat spravil. Seno se vname, parna pogori; najdejo od njega same kostí. — Pred nekimi letmi je peljal hlapec drago hišno pripravo v slamo dobro zavito iz Celovca nekemu fajmoštru unkraj Šentvida. Po Dolšaki (dobravi) na vozu sedé kadi, zatrosi, in na sredi ceste voz z vsoj pripravoj zgorí.

**) Beri: Življenja srečen pot. 18.

ne směm marveč dopolniti ukaz sv. Paula, ki mi velí: „Zarotim te pred Bogom in Jezusom Kristusom; — oznanuj besedo, ne jenjaj, bodi si priložno alj ne priložno; prepričuj, prosi, svari s vsim poterplenjem in ukom; zakaj prišel bo čas, da zdravega nauka ne bodo terpeli, ter bodo od resnice ušesa odvračali, h kvantam pa obračali.“ Tako se v naših časih o tobaku godí; kajti že večina možkega spola tobak kadí, in po nekih krajih že tudi ženstvo poskuša. Tako je o času Noeta vse nesramno in pregrešno živelo; Noe pa je le pokoro oznanoval, če ravno gluhim ušesom. Gorjé starišem, ki to razvado otrokom dopustijo, gorjé učenikom, kteri molčijo. Vsaka škodliva razvada je svinec na nogah po stezi v nebesa. „Preljubi, prosim vas, da se zderžite mesenega poželenja, ki se vojskuje zoper dušo,“ opominja sv. Peter. Zoper dušo se vojskuje tudi tobak, in kuri in vnema telesno poželenje.

3. Marskdo poreče: Sim tobaka navajen, in mi ne škodje: bi ga opustil, bi mi lehko škodvalo. Tudi perstí — clo glaževine se ljudje privadijo, ali porečeš, da jim ne škoduje? Tudi žganjopivci pravijo, da so žganja vajeni, ter mislijo da brez te smertne vodke biti ne morejo; in vender jim zdraviteli ojstro prepovedajo žganja piti. Da bi truplu škodlivo bilo tobak opustiti, je prazna misel.*) — Žalostno je za bolnika novica, kader mu zdravitel odkritoserčno povê: „Tebe ni za ozdraviti!“ Veliko žalostnej je obstati: Ne morem se več odvaditi. Kako žalostna je torej beseda: „Tobaka ne morem opustiti, rajši brez kruha, ko brez tobaka.“ Ali ni razvada taka železna srajca — pregrešna strast? —

Naj rečejo, kar hočejo, vse kaj ne pomaga: me bote posledništ zavernili. Pomagalo bo; ako ne vam, pa meni. Resnico sim vam povědal, dopolnil svojo sveto dolžnóst, in rešil svojo dušo. Ako ste vi, moji poslušavci, tistih ljudí, od kojih sv. Paul pravi, da zdravih naukov ne bodo poslušali,

---

*) Leta 1837 sim starega znanca obiskal, ki je zastaren tobakajec bil, in se začudil ne pipe ne tobaka pri njem oslediti. Pripovedal mi je, da so ravno tisto leto v ednem mescu vsi tobakaži tistega kraja neko neprestanljivo tesnobo in tlačenje pers občutili, kolikorbart so kaditi poskusili. Na to je gospod tobak opustil, kojega je po svetu zdràvnika celih 18 let kadil. Živel je brez vsega tobaka prav zdrav, in mi ni mogel svoje radosti dopovedati, kako je vesel, da se je te nadloge srečno odvadil. Njegov tovarš pa ni svojih pervih nagonov po tobaku hotel premagati, in je še huje kadíl od poprěj; se pa tudi v drugih prepovedanih željah ni zatajil, in je nesrečen sužen svojega poželjenja. Razvada razvadi roko podá. Pisatel.

tako vam v resnici tudi moja prediga ne bo pomagala, pa vas bo obsodila. „Ako bi vam resnice ne povedal, bil bi meni greh, ker sim vam pa to govoril, vi pa ne slušate, vam greh ostane:" govori Kristus. — Take terdovratnosti pri nas ne daj Bog!

Sklepanje. Mladenči, vi moškega spola žlahen cvět, hočete biti verli korenjaki, čerstvi in veseli, tobaka ne privajajte se. Lepša bo čednost vašega serca, gorši lepota vašega života, ako za lulo (fajfo) nikolj ne primete, smodke nigdar v zobe ne děnete; čednej bo vaše telo, jasno ostalo vaše oko; Bogu in vsim modrim ljudem bote veliko ljubši; kakor vkajeni tobakaži alj pa zamazani šnopavci.

Stariši, učeniki in reditelji svojim otrokom, učencom in rejenkom ne dopustite tobaka; šibo, tudi palico v roke, kakor hitro vaši mlajši po luli alj tobakiri sežejo. Sebi in drugim hočete mnogo škodo in zaměro odverniti, mladini lepo doto prihraniti, ako je tobaka ovarjete; otroci vam bodo še po smerti hvalo vedli, in Bog vam bo vašo skerb povernil. Ako vam pa porečejo: Oče! zakaj pa vi kadite? Mati! pokaj pa vi šnopate, jaz bi pa ne? — jim žalostno odgovorite: Kadim kadim, naj bi tak ne! Bil bi jaz tako mlad ko si ti, in bi bil v mladih letih vedel, kar zdaj věm, nikolj bi tobaka rabil ne bil. Bog mi bo odpustil mojo slabóst, če te gerde razvade tebi ne dovoljim. Kar je za me preteško opustiti — je tebi lehko se ne privaditi. Stara navada železna suknja; ne obleci je!

Vi pa privajeni prijatli in prijatlice tobaka, saj po měri vživajte, česar po svojih mislih opustiti ne morete. Vsak dan, vsako leto nekoliko pip manj pokadite, vsakega mesca po lotu manj pošnopajte, ter mi verjemite, da ne bomo u večnosti kadili, ne šnopali, ampak zavživali, kar smo skoz samosvoje zatajenje mesenemu poželenju odvzeli in duši dali*) — sebi pritergali in vbogim podelili. Ne kadite na potu v cerkvo, ne na delu, ne po nevarnih krajih, marveč po storjenem opravilu, kedar lehko počivate. Bolj ko poredko kadite in šnopate, bolje bo. „Nismo dolžniki mesa, da bi po mesu živeli: uči sv. Paul. Ako po mesu živite, bote umerli; ako pa z duhom dela mesa morite (se zatajite), bote živeli." Tako nas hoče Bog in sv. Florian pred časnim in večnim ognjem ovarvati. Amen.

*) Strašno raste število tabakažev od leta do leta v našem cesarstvu, kar nam zapisniki pričajo. Leta 1841 se je popredalo 28 milionov smodk, leta 1853 že 800 miljonov; leta 1854 pa še več.

IV.

Keršanska beseda
četerto nedeljo v adventu.
Od pijanosti.

Zbudite se, pijanci! jokajte ino tulite vsi, kateri se s vinom razveselujete, zakaj od vaših ust bo stran vzeto.
Joel 1, 5.

Vvod.

Te dni enkrat sim poln britkosti svoje serce pred Bogom razlil, in iz globočine svoje žalostne duše k njemu zdihoval: „Moj Bog! sim rekel, kako je vender to, da per mnogih ljudeh nobena beseda ne izda in nobeden nauk ne veljá, zastonj je vse prizadetje, zastonj je ves trud, le po svojem poželenju živijo in tebe razžaliti se kar ne bojíjo. — Premišljeval sim v tem času stan, v katerem se nekaterih duše znajdejo; slišal sim, kako strašno kolnejo in kako nemarno klafajo, oh koliko jih nečistost ino koliko pijanost vklenjenih derži; kako daleč se prevzetnost razšira in koliko krivice se stori; koliko opravljanja se sliši, in koliko jeze se pers derži; in koliko je celó takih, kateri v tem času še k spovedi ne gredo, alj kakor hinavci odveze išejo! Ljubeznjivi, ali ni za razjokati, ako se takih stan le nekoliko prevdari? Ali nas ne uči nauk sv. vere, da takih pot naravnost v pogubljenje peljá? Oh, ko bi zamogel kdo ljudi takih in enakih strast in pokak rešiti, pač bi jim bil prijatel, da nič bolji ne! — Pa mnogi bi se vsih iznebili, ko bi se le eni iztergali — gerdi pijanosti namreč, temu groznemu, smertnemu, poglavitnemu grehu, ki je kakor mogočen, strupen studenc, iz kterih toliko drugih pregreh izhaja. Hudobijo te pregrehe vam želim dones pred oči postaviti. Res, da se dozdeva to prazno delo; ker so grešniki v tej pregrehi zapopadeni sploh gluhi do vsake zdrave besede. Pa vendar ne bo zastonj; vsaj bo marskteri mojih poslušavcev — še ne z njo oskrunjenih, sklen i

se te pošasti varovati, ako sliši, kako strašna da je, in bo ljubemu Jezusu, ki v jaslicah tam, za naše grehe zmerzuje, — dar svete treznosti poklonil. — Rečem torej: Velik je greh pijanosti in silno težko se poboljšati da; to bom dokazal v pervem delu; in silno veliko hudega iz njega pride; to pa v drugem delu.

Tebe pa Izveličar moj! kakor sim te vselej prosil, dones še bolj nadležno prosim, daj mi gnado in pomoč in ne zapusti me; vi pa, ljubeznjivi! pridno poslušajte in pripravite se.

I. Del.

Po besedah svetega Janesa so trije grehi posebno, kateri Boga nar bolj žalijo in nar več ljudi pogubijo; prevzetnost namreč, pijanost in nečistost. Velik je greh prevzetnosti, Bogu ino ljudem je zopern; ostudna in nemarna je nečistost, da bolj ne more biti; vender vidil sim že nečistnike pokoro delati, vidil že sim prevzetneže ponižati se; pijanca resnično spreoberjenega še nikol nobenega ne. Brez poštenja bodo vmerli, govorí sveto pismo, ino clo med mertvimi bo večna sramota njih del. (Modrost. 4, 19).

Poznal že sim več poglavitnih pijancov, alj od nobenega ne vem, da bi se bil spokoril alj srečno smert storil. — Eden je šel po noči pijan domú, v en majhen potok je padel, voda ga je zalila ino zjutrej so mertvega najdli; drug je v svojih pijanih željah za eno žensko po štengah hitel; ona pa ga je nazaj pahnila, znak je padel ino vrat si vlomil; tretji je v hudi zimi ves pijan po snegu gazil, omagal, se vpehal ino zmerznil je: kaj se je z drugimi zgodilo, še nisim slišal in ne vem, pa to dobro vem, kar sveti Paul pravi, da pijanc ne bo vidil nebeškega kraljestva. (I. Korint. 6, 10).

Se vé, da to, kar govorim, ne zastopim od tistih, kateri se postavim le ènkrat alj dvakrat ino skozi nevednost vpijanijo, potem pa se grevajo in jokajo ino terdne obljube delajo, da se za naprej bolj varvali bodo; ampak tiste zastopim, tiste zastarane, plesnove grešnike, kakoršnih se med nami jih cela truma najde; tiste, kateri se vpijanijo, če le morejo, če le priložnost dobijo; kateri pijejo, dokler kaj okroglega v žepu imajo ino dokler njih nemarno gerlo požirati zamore. Ni jim mar ne za Boga, ne za božjo službo, ne za molitev, ne za post, ne za spoved.

Ob nedeljah komej eno sveto mašo vjamejo alj eno malo pridigo vlovijo, potem pa cel dan po oštarijah alj pri gorcah popivajo, ino

časno ino večno srečo zapravljajo; drugi dan dostikrat, namesto delati spet piti začnejo: „Pridite, so njih besede, kakor sveto pismo pravi, pridite, nalíjmo si vina ino pijmo ga, kakor je dones, naj bo tudi jutro, ino še dolgo časa vkup bodimo.“ (Izaija 56, 12). Kjer je kakošen smenj, alj shód alj božja pot, že gredo, alj njim ni za božjo pot, ne za božjo čast; da se le z vinom napajajo, ino Boga in Mater božjo ino Svetnike žalijo, to so njih želje, ino vse njih veselje. — Zvečer se vležejo, kakor krave, brez molitve, ino zjutrej, ko vstanejo, namesto na Boga, le na vino mislijo, kje bi ga dobili ino svojo žejo vgasili. Naj bo kvatern petek alj sreda, na to ne porajtajo, zakaj njih Bog, govori sveto pismo, je trebuh, in njih konec pogublenje. (Filip. 3, 19). K spovedi gredo, kader morajo iti, pa vselej po nevrednem, ker se poboljšati ne mislijo. Na smertno posteljo pridejo, zadnikrat sveto rešno telo po nevrednem prejmejo, in njih izpita duša v večen ogenj gre; zakaj od takih vam povem, piše sveti Pavl, kakor sim vam pred že z objokanimi očmi pravil, da božjega obličja ne bodo gledali.

Alj ljubi bratje! nikar se ne motite, nikar ne mislite, da samo tista pijanost je greh, kader se človek ne zavé, alj mu težko pride, alj se opoteka ino hoditi ne more; velikokrat na pol pijan človek nar več hudega stori, ino nar huji pijanci pogosto so tisti, kateri bokale praznijo ino se ne vpijanijo, ino vedre vina izpijejo ino ga ne občutijo. „Gorje, pravi prerok Izaija, (5, 22.) gorje vam, kateri ste korenjaki v vaši pijači ino veliko vina nêsti zamorete.“

Zatorej, da bote od tega greha čisto vest imeli, glejte vselej na okoljšine, ino vse na tanko prevdarite, koliko vam privoljeno je; zakaj majhno pijančevanje je že včasih velik greh. Vino po meri pito je zdravo za stare ljudi, za mlade pa je kmalo preveč in od njega se poželenje kakor ogenj vnema, „prav gladko teče po gerlu, pravi sveto pismo, zadnič pa pikne, kakor gad, ino kakor strupena kača vjé.“ — Kar nekatere dni brez greha pijete, v postu vam ne bo brez greha; kar s težkim delom obloženi brez vse vesti vžijete, druge dni morebiti ne bo brez greha izteklo. Če vam premoženje nese ino nimate dolgov, in ga zmérno pijete, bote lehko pri sodbi odgovorili; gorje pa vam, če dnar zapravljate, katerega vam je za mnogo drugo kervavo treba, alj morebiti clo dolgove delate. Če veste, da ste stabega života ino se hitro vpijanite; če v družbo pridite, kder vas z vinom silijo, toliko skerbnejši se varujte, da vas vino goljfalo ne bo; ino vsij

si zapomnite besede našega učenika, Jezusa Kristusa, ki pravi: „Čujte nad seboj, da vaše serca ne bodo preobložene z jedjo alj pijačo;“ (Luk. 21, 34.) zakaj silno veliko hudega iz tega pride, kar bom skazal v drugem delu.

II. D e l.

Koliko žalosti, koliko greha pijanec na svetu naredí, vam ne bom po dolgem razkazoval, očitno se kaže in sami lahko vidite, ako le zdrave oči imate. — Pojdite in vprašajte tiste žene, katere pijance za možove imajo, in razodele vam bodo, koliko sto in stokrat že so zdihovale nad tisto uro, v kateri so pervokrat ž njim znanje storile, koliko tavžent solz so pretočile, in koliko grenkih ur so že vžile; povedale vam bodo, kolikokrat morajo stradati in pomankovanje terpeti; njih mož pa okolj kozarce pobija in dobre volje je; in kader domu pride, bodo še tepene, ako izpot ne grejo in se ne poskrijejo. Pojdite in vprašajte tiste otroke, katerih oča okrog popiva in premoženje zapravlja; jokali se bodo in rekli vam, da nimajo poštene obleke za v cerkev, ne kruha, da bi se do sitega najedli, upavci hodijo terjat in gosposka davka ne dobí; kar ves teden pridelajo, v eni uri vse skozi gerlo gre, in na starost namesto dote jih le revšina in sromaštvo čaka, vsmilili se vam bodo, če le kamnitnega serca nimate in polni svete jeze bote rekli: Preklet človek, kateri toliko žalosti na svetu naredí, ino toliko ljudi nesrečnih stori.

Pojdite in poslušajte take nemarne pijance, kakšen marn imajo, kakšne pesmi prepevajo, in kako strašno kolnejo in prisegajo; vstrašili in zavzeli se bote, in jes mislim, da bi sam peklenski satan ne znal gerši govoriti in ne vedil bolj nesramno prepevati, kakor taki razvujzdani tovarši, kateri od vina težke glave imajo. Vsakega slabo obsodijo, in nobeden se jim zadosti pameten ne zdi, cel svet hočejo s svojim jezikom vižati, doma pa se jim koča podira in je ne morejo podpirati, duhovsko in deželsko gosposko preklinjajo in oponašajo, clo naša sveta vera njim ni presveta, tudi nje se podstopijo, oh, ljubi moji! sami razsodite, kam drugam taki ljudje slišijo, kakor v večni ogenj, kateremu tudi odšli ne bodo.

Koliko krega, koliko prepira se v pijanosti stori, kolikokrat se stepejo in nevarno zbolijo, nam sveto pismo pove, rekoč: „Kdo se prepira in kervavo tepe? Kdo ječi in zdihuje? Kdo ima zatekle oči? alj ne tisti, kateri se zmiraj per vinu znajdejo in si prizadevajo

bokale prazniti.“ (Prip. 23, 29. 30.) Kar je pa nar bolj žalostno, je to, da se v pijanosti toliko nečistega greha stori, zakaj pijanost in nečistost sta dve sestri iz pekla doma, katere ena drugi roke podajate, in človeka gotovo vjamete; in nikol ne bom verjel, pravi sveti Hieronim, da bi vinjen človek čisto živel.

In vender, pri vsem tem, ste na vino tako navezani, da bote raji nebesa, kakor pijančvanje opustili. Tožujete in pravite, da slabo za dnar je; alj meni se zdi, da še ni tako hudo, zakaj za vino ga še zmiram dosti imate. — Dan na dan, posebno pa ob nedeljah, vidim pijancov toliko veliko, da ne vem, kam bi šel, da bi jih ne srečal: Kakor iztekla zverina se opotekajo in kakor volkovi tulijo, zato ker jih hudi že na ujzdi vodi. — Vidijo se pijanke, še sedemkrat gerši, katere sramožljivost svojega spola zatajijo in človeku komej podobne so. Gorje ti, žena, katera si v tem zapopadena, rajši bi vidil, da bi svetlobe dneva nikoli vidila ne bila. — Najdejo se ošterji, kateri na vatle široko vest imajo, in med službo božjo točijo, kateri v postnih dnevih meso kuhajo, potepuham celo noč pit nosijo in na vse sorte ljudi k sebi vabijo. Kervavi dnar je, katerega tako dobite, in ne bo imel teka, ne blagoslova božjega. — Vidijo se fantjé in hlapci, kateri zdravje in dnar v vinu tratijo, na starost pa ne bodo imeli neslanega jesti, lakota se jim bo oglasila, povsod se jim bodo vrate kazale in v nar hujšem mrazu se ne bodo imeli s čem odeti. — Vidijo se nemarne hčere in dekle, katere se z drugim spolom po oštarijah vlačijo, in svojo nedolžnost — biser — kaj več vreden, ko bogastvo celega sveta — za vino dajo! Oh, angel nedolžnosti jih je zapustil, samo peklenski duhovi se veselijo, ker so jih v pest dobili! —

Gorje pa tudi starišem! tukej vpričo živega Jezusa povem, gorje jim! Dobro vedo, kam jim otroci zahajajo in kje se potepajo, pa molčijo, kakor bi mutasti bili. Vprašal že sim nekatero nesramnico, alj starši od njenega zaderžanja kaj vedo; dobro vedo, sim odgovor dobil, mati sami so me opominjali, da bi kakšno znanje storila. O vas divje matere, ko bi vas pač na svetu ne bilo; za nobeden dnar bi ne verjel, ko bi sam tega ne bil slišal! Oh jo nesrečo! Kako velika je taka hudobija, in kako neznana! pa kako neznana bo še le sodba takih, in kako neizrečeno pogublenje! Alj kaj pomaga, ko seme besede božje le na terde skale pada! Opominjani, prošeni se od pridgarja le proč obračajo; klicani si ušesa zatiskajo, za roko

prijatla prijeti nočejo, ki se jim ponuja! V pijanosti, v razvujzdanosti se veselijo, pa, oh! da se jim bo veselje v žalost spremenilo! Daj ljubi Jezus, da se vse take zgubljene ovčice samih sebe usmilijo, svoje grešno živlenje zapusté, in se spet za teboj dober Pastir! podajo! Ti, Gospod nebes in zemlje! daj nam svojo gnado in pomoč in bodi milostljiv nam vbogim grešnikom. Amen.

Rozman.

V.

Pripodoba.

Rimska katolška cerkva v razmeri do drugih, ki hočejo tudi cerkve Kristusove biti.

„Katolška cerkev je do vseh nekatolških v tistej razmeri, v katerej je solnce do mesca ali lune" — kar se jasno ino nezavdarljivo tako dokazuje:

A. 1. Solnce ima, kar vsi dobro vemo, svojo vlastno svetlobo, ino je — razun samega stvarnika — zadnji znani vzrok razsvetljenja naše zemlje."

Gospod Bog je v začetku stvaril nebo z zvezdami ino zemljo. Pa terda tema še je bila nad breznom. Solnce — čeravno ko truplo že stvarjeno — je bilo še temno. Ter je Bog rekel: Bodi svetloba" — ino svetloba je bila. Ta svetloba pa še ni bila vlastna solnčna svetloba, temuč vesolna. Še le šterti dan je Bog dal solncu vlastno svetlobo, naj bi razsvetovala dan ino zemljo. I. Moz. 1, 1 — 3. 14 — 19.

Tista beseda, „po kterej je vse storjeno" (Jan. 1, 3.) — je prišla v obilnosti časa v životu na našo zemljo. — Adam — človek — v začetku stvarjen, je bil te dobe v černo temo ovit. „Tema je zemljo pokrivala, ino mrak narode." Iza. 60, 2. Ter je prišla v Kristusu luč. „V njem je bilo živlenje, ino živlenje je bilo luč ljudi ino luč je svetila v temi." Jan. 1, 4. 5. Bog je drugokrat rekel: „Bodi svetloba" — ino svetloba je bila. Ta svetloba pa še ni bila komu

vlastna, temuč občna. „To je bila prava luč, ktera vse ljudi razsvetuje, ki na svet pridejo.“ Joan. 1, 9.

Kristus Jezus se je ponašal ko ta luč, pričavši od samega sebe: „Jaz sim luč svetá.“ Jan. 8, 12. In tri leta je od enega kraja do drugega učil ino učence zbiral, naj bi si osnoval duhovno telo — svojo cerkev. Tri leta se je Jezus svetil kakor luč sveta; pa truplo, ktero je osnoval, śe ni svétilo. Še le šterto leto je imelo luč dobiti. Zapustivši zemljo pri svojem vnebohodu je namreč Jezus, luč tega sveta, zapovedal svojim učencom — svoji osnovani cerkvi —, se v Jeruzalem podati, njim rekoč: „Tam čakajte obljube Očetove. Apost. Dj. 1. 4.

O binkuštah — pride obljubljeni dan. Njegovi učenci — osnovana cerkev — so na rečenem kraji. „Vsi so vkup na tistem mestu.“ Ino glej! ognjeni jeziki se prikažejo nad njimi, nad vsakim iz med njih šviga plamen. Vsa družba se vidoma svéti, v očitno znamenje sprejete vlite duhovne luči. Apos. Dj. 2, 1. 3.

Kakor svetlo solnce zasije tedaj cerkva Kristusova na binkoštni dan 33. leta, ima odslej svojo vlastno luč ino jo bode imela do konea. Kajti resnični stvarnik tega solnca je djal: „Sv. Duh“ — prava luč — „bode ostal 1. v vas, 2. pri vas, 3. vekoma. Jan. 14, 16. 17. Temu novemu svetlemu truplu se ljudje močno čudijo, kar ni moglo drugače biti.“ Bili pa so v Jeruzalemu pobožni možje iz mnogih narodov, ki so pod nebom. Ino množica se zavzeme, vsi se čudijo ino vprašajo: „Kaj pač to biti more.“ Apo. Dj. 2, 5. 6. 12. Tisučeri pristopijo, se po sv. kerstu novem truplu vtelesijo ino se vdeležijo njegove luči. „Bili so nekdaj tema, zdaj so luč v Gospodu.“ Efes. 5, 8. „En duh je vse kerstil v eno telo.“ I. Kor. 12, 13. Ino ker se niso samo judje, temuč tudi ajdje, ino brez izneme vsi otroci Adamovi sprejemali, so to novo truplo koj za apostolske dobé imenovali „katolško — občno — cerkev.“ *) Ta cerkva je vsak den rasla; kajti „Gospod Bog je vsak den množil tiste, ki se imajo zveličati.“ Apo. Dj. 3, 47. Ino ona bode rasla, dokler ne sprejme vseh otrok Adamovih.

Katolška cerkev ima torej svojo vlastno luč, kajti ona je — ne glede na nje spočetnika — zadnji znani vzrok našega dušnega razsvečenja. Ino kakor je Gospod Bog le eno solnce spočel za eno zemljo, tak tudi le eno cerkvo za eno človeštvo.

2. „Luna (mesec) nima svoje vlastne luči, temuč le od solnca izposojeno. Solčni žari zadenejo namreč luno, ino

*) Verjem — v sv. katolško ali občno cerkev. Apostolska vera.

se od nje vkeršijo na zemljo. Bi se luni solčni žari popolnoma prikrili, bi bila černa, čisto temna krogla pod nebom, ktere bi naše oko ne vidilo.“

V začetku je Bog razun solnca tudi nebno truplo luno stvaril, ki je šterti den od solnca izposojeno svetlobo dobila, naj bi noč razsvetovala. Kak se solnce prikaže, se z njegovo pripomočjo zagleda tudi luna.

Ob svojem času je prišla beseda v životu na zemljo, pa ne, da bi dve, temuč da bi le eno truplo spočela — sv. cerkvo. Drugo truplo se je samo zesnulo iz stvarjenega, po izvirnem grehu pokvarjenega mesa — ali človeštva. „Jezus je samo dobro seme na svojo njivo zasejal; pa berž ko je izcimilo — binkoštni dan —, se je že tudi ljulika prikazala. Te ni Kristus zasejal, temoč sovražnik.“ Mat. 13, 25. 26. 28. Po vzhodu katolškega solnca se je namreč koj tudi drugo truplo nabralo, ki se je tudi cerkva imenovalo, ker si je nekaj luči ino naukov od katolške cerkve izposodilo, kakor je pisano: „Izmed nas so izhajali, pa niso bili od nas. I. Jan. 2, 19. Ino kakor je na nebu v našem osolnčji le jedno solnce, drugih trupel ali pomičnih zvezd pa več, od kterih jedno za drugoj zapazimo: ravno tako se je tudi berž več krivih cerkev prikazalo, jedna za drugoj. Vse so izhajale iz jedine katolške cerkve, t. j. vse so si pri njej nekaj luči izposodile, — kakor ima mesec svojo luč od solnca — ino se zategadel slobodno imenujó pomične cerkve. So si več ali manje luči iz katolške cerkve s sebó prinesle ino ovarvale, tim več ali manje so se svetile. Če pa terdijo, da se s svojo vlastnó lučjo svetijo, 2. Kor. 11, 14, govorijo to le iz svojega napuha, kteri jih ko sopernike Kristusove navdaja. 1. Jan. 2, 19. Zakrite mescu solnce — pri priči ves otemni. Odvzemite krivim — pomičnim cerkvam, kar so od katolške cerkve sebó prinesle, imate nekristjane — imate gole ajde pred sebó.

Mesec svéti le po noči; podnevu se komaj vidi, posebno če je blizo solnca. Take pomične krive cerkve le tam nekoliko blišijo, kjer je še tema, t. j. kjer še so hajdje ino neverniki. Ako pa se katolška cerkva bliže prisveti, pomerkne mahom jihov bledi blišč. Ino to je vzrok, zakaj nekatolški vere oznanovavci katolške učenike toliko čertijo, ino zakaj vse krive cerkve jedino pravo cerkvo Jezusovo tak sovražijo. Ino ker si ne morejo drugače pomagati; prevračajo po sili pravi pomen, psujejo neprenehoma sv. solnce temo, ino nja vernike imajo za otemnelce. Ali kaj reče Gospod? On grozi „gorje“ vsem, kteri temo v luč, luč v temo prevračajo. Izaj. 5, 20.

B. 1. „Solnce se nam kaže truplo brez madeža, čisto ino svetlo. Ni madeža na njem.“

Kakor je večni Bog sam luč, ino ni teme v njem, tak je tudi njegova nevesta, sveta cerkva luč, v kterej ni teme. 1. Jan. 1, 5. Saj je razsvetljena ino obsijana od Boga svetega Duha, razsvetovavca našega živlenja. Na njeni luči ni madeža. Zategadel piše sv. apostel Pavel: „Kristus je ljubil cerkev, in je samega sebe za njo dal, da bi jo posvetil očisté jo po kerstu vode in besedi živlenja, da bi si napravil častitlivo cerkvo, katera bi ne imela madeža alj gerbe alj kaj takšnega, ampak da bi bila sveta in brezmadežna.“ Ef. 5, 25 — 27. „Je pripravljena kak novi Sion, kakor je nevesta kinčana za svojega ženina.“ Razod, 21, 2. Ona je tista žena ogernjena s sončnim žarom, z mescom pod svojimi nogami, ktera noseča v bolečinah vpije ino v velikih težavah rodi, ker jo preveno hudi zmaj s svojoj derhaljoj zaseda ino kakor rjoveč lev zalezuje, da bi jej otroke požerl, ktere je v sv. kerstu Gospodu rodila. Razod. 12, 1 — 4. Ona je tista nevesta, h kteri ženin Kristus Jezus govori: „Vsa lepa si moja prijatlica, ino ni madeža na tebi.“ Vis. pesem 4, 7.

Svèt je nauk, kateri iz njenih ust zvira kakor svetla luč, svèt je ino brez pomote. Cerkva Kristusova je nepomotna. Svete so zàpovedi, ktere nam daja, ki na ravnost k Bogu ino v njegov blažéni raj peljajo. Svete ino posvečujoče skrivnosti ali zakramenti, po kterih pritekajo preobilne gnade kakor čisteči ogenj v serca vernikov. Ne v nauku, ne v zapovedih, ne v skrivnostih ni pomote. Kristusova cerkva je bez madeža. Učeni pravijo sicer, da so tudi v solncu černe maroge, ktere pa le zagleda z daljegledniki pri posebnih pripravah. Al neki novejši učenik*) pravi, da je to sleparija oči, ino zastran tega tak piše: „Znano je, da slikarji vsáko globlino s tenjo na jasno podlogo posnemajo; jasnejša je podloga, tim globleje se zdijo dnike ali rupe. Solnce pa jé naj svetlejša podloga. Ako pa se oblaki, kteri se kak naši nad endrugega kupčijo, ino čijih konci so od veče ali manje svetlobe zarobljeni, čez to svetlo podlogo vlečejo, se nam ti oblaki morajo zdeti globline.“

Ravno tak menijo tisti, kteri katolško cerkev od daleč gledajo, da na tej deviški nevesti Gospodovi tudi madeže ino maroge vidijo. Pa ta zmota izvira iz vkanjene razumnosti.

Namreč tudi katolško cerkev obdajajo oblaki, kteri so jo po nekih krajih ino v nekterih časih òmračujó ino še jo bodo. Ti oblaki

*) Dr. Hugo Reinsch v svojej: poskušnji nove razjasnave kalamičkih prikazen. Nürnberg 1841, stran 28.

so slabi udje, ki so sicer po imenu tudi katoličani na videz v cerkvi, ali po duhu se od nje ločijo kakor žlindra od žlahnega zlata. Svetlejše pa je zlato, tim gerdejše je polek temna žlindra. Ker pa je katolška cerkev na sebi vsa svetla, se dozdevajo ti oblaki polek nje toliko černejši. Zabrede ud ali človek ktere druge cerkve še tak daleč — zagovarjajo njegovo pregreho s človeško slabostjo. Zabrede pa katolški kristjan — zlasti mešnik, zaženejo koj velik krič ino trobijo po vseh novinah, da so v solncu spet černo pégo najšli! Pa s tem davajo, sicer nevedoma ino nehotoma, cerkvi Kristusovi naj lepše svedoštvo; kajti tak gerdobež ne sliši več k cerkvi, ko se tistim dozdeva, kteri zunaj stojé, temuč on je zunaj cerkve, ino spada v hudičevo kraljestvo. „Kdor greši, je od hudiča.“ I. Jan. 3, 8.

Taki nevredni katoličani so temni oblaki — ne v cerkvi, temuč zunaj cerkve, iz ktere so po duhu izobčeni, ino deržijo ravno na tisto stran, od ktere nekatoličani nevesto Kristusovo radi gledajo. Oni so tista nesrečna tenja, ki solnčne žare odvrača ino katolški luči brani v serce tistih sijati, kteri še niso v cerkvi Kristusovi. Oh! koliko sramote so že nevredni katoličani — duhovnega ino svetovnega stanu — napravili nevesti Gospodovi! Kolikrat so jo že za teh nevrednežev voljo — nekatoličani obrekovali ino psovali veliko babilonsko vlačugo! Razod. 17, 1. Zategadel že je rekel sv. apostel Pavel k tistim malopridnežem: „Za vas voljo se ime Božje med narodi preklinja.“

Ali kaj more sv. cerkva za neke razvajence med svojimi otroci? Saj je tudi njeni presv. ženin med dvanajstimi apostoli imel Judaža; kdo pa bode zategavoljo Gospoda samega krivil izdajnika, ali rekel: Jezus se je z Judažom oskrunil? Saj ž njim ni nikol bil v duhovni zavezi, kajti kader je k jednajstim rekel: „Ostanite v meni, ino jaz ostanem v vas“ je djal gledé Judaža: „Ne govorim od vas vseh“ zakaj „vi ste čisti, pa jeden izmed vas je vrag“. Jan. 6, 71, — 13, 18. — 15 — 4. Kakor je tedaj Jezus, čeravno od vraga spremljen, vendar presvet ostal, ostane tudi nja cerkva le njegova brezmadežna nevesta, če jo ravno tam pa tam temni oblaki temnijo.

2. Mesec — nasproti solncu — se vidi po več straneh mračen ino z velikimi tenjami zakrit, da je očiten prigovor od moža v mescu.

„Kdor z menoj ne zbira, pravi Jezus, tisti raztrésa.“ Luk. 11, 23. Kakor hitro se kaka cerkev po samem sebi počne, odtergana

od cerkve Kristusove se kmalo k božjemu nauku, kterega je od Kristusa seboj vzela, kaj človeškega primeša, kar tudi drugače biti ne more; saj vémo, koliko vse to velja, kar od človeka pride. Brezgrešni Sin človeški že govori: „Če Jaz iz Samega sebe pričam, ni moje pričanje nič.“ Jan. 5, 31. Kaj še le hoče rêči sin grešnega Adama? Koberž le zine v cerkvi, je že mož v mescu. Ti mož ni nikdo drugi, ko človeški razum, duh tega sveta. On zdaj zmirom raste, se širi, ino napreduje, pa — kakor skušnja kaže, žalibog le v temi. To ne more drugače biti, kajti za kolikor se mož v mescu naraša, za toliko se luč zmanjšuje. *)

Da pa bi ljudí, ktere je ob božjo luč pripravil, z nekim lěskom pomiril, bliska močno z očmi ino se tudi z lučjo baha, namreč s svojim razumom, za česavoljo se prijatelj luči hvasta. Pa od te luči reče Jezus: „Je tvoje oko hudobno, bo ves tvoj život temen. Če je tedaj luč, ktera je v tebi, tema; kolika bode toraj tema sama!“ Mat. 6, 23.

Polek moža v cerkvenem mescu še najdemo več drugih čog, čeravno manje važnih od njega. Primerjajmo le katolšk katekizem s nekatolškim ali s kterimi drugimi nekatolškimi knigami verskega zapopadka, bomo na pervi hip čoge zagledali, s kterimi so zamazane. Te čoge ino tenje so namreč grozne laži ino obrekave, pregerde psovke ino naj krivičnejše tožbe ino obsoje soper katolško cerkev, s kterimi že celo čiste duše nedolžne mladine pohujšavajo ino ostrupujó. Te nespodobne čoge, ktere so se tudi v naj imenitnejših spisih nekatolških cerkev globoko zajédle, od njih spočetnikov sem do naših dob, ne bodo pred preminule, dokler ojstri zob razjednega časa teh spisov ne pokonča, kakor vsako človeško delo. Nasproti pa lehko vsaki pameten brez pohujšanja bere knige, ktere je katolška cerkva spisala, od listov apostolskih do sv. tridentinskega zbora, kakor tudi vse spise cerkvenih očetov, ktere je ona odobrila. Kajti v njih se le greh zavdarja, ne pa grešnik, zablod ne pa zablodlec, svét ne pa človek; od ktere druge cerkve ni spomena. Pač so se posamesni možje katolške cerkve s možmi drugih cerkev v pretresovanje spušali, ino se — kakor človek človeku nasproti — sem ter tje soper

*) „Če bodo nekatoličani še naprej s sv. pismom ravnali, kakor so počeli“ — je djal učen mož pred nekimi letmi — „bodo jim zadnič le veke ostale.“ Tak daleč so žalibog že prišli. Mož v mescu je že iz celega sv. pisma človeško knigo — ničlo — napravil, ino vse božje žare Kristusove tak zakril, da se težko še človek vidi.

ojstre jezike ino prekosnice včasih tudi z jednako ojstrimi vojskovali ino branili. Ali sv. cerkva sama, ki nikol nikomu prostovolnega, zlasti v dobrem namenu začetega prizadetja ne brani, je te prepire le trepetáje gledala, ino svojega sina vselej obsodila, ko berž je, da bi zmagal, protivniku noge podbijal, ga černil, grizel t. j. ko berž se je z nepoštenim orožjem vojskoval.

C. 1. „Solnce s svojoj jasnoj svetloboj prežene vsako temoto, ino kaže popotniku njegovo pot očitno. Kdor zaide ob belem dnevu, saj ne sme solnca kriviti."

Kristus Jezus je pri svojem prihodu tak govoril: „Jaz sim luč sveta. Kdor mene nasleduje, ne hodi po temi, temuč bo imel luč življenja." Jan. 8, 12.

To luč je izročil po sv. Duhu svoji cerkvi, rekši k svojim apostolom: „Kakor je Oče mene poslal, pošlem jaz vas; spremite sv. Duha." Jan. 20, 21. 22. ino spet: „Vi ste luč sveta; naj tedaj vaša luč svéti pred ljudmi." Mat. 5, 15. 16. Pri tej luči cerkve Kristusove so potovali narodi; bili so nekdaj tema, zdaj pa so luč v Gospodu. Izaj. 60, 3. Efes. 5, 8. Kar je to dušno solnce v Jerusalemu o binkoštih prisijalo, je vernim noč preminula ino dan napočil; zategadel opominja apostel zdaj pošteno živeti kakor po dnévu. Rim. 13, 12. Cerkvena zgodbína nam kaže tisuč ino tisuč pobožnih popotnikov, kteri so po tem nauku sv. apostola v katolški luči srečno potovali ino svoj blagi konec gotovo dosegli. Rečem, gotovo, ker je Bog čast ino slavo takih svojih služebnikov po nezavdarljivih znamih ino čudežih očitno poterjeval. Koliko tisuč svetnikov šteje katolška cerkev po imenu! koliko sto tisuč še jih vtegne zraven teh biti, kterim neti za ime ne vé!

Ako tedaj nekter, če ravno kinčan z imenom katoličana, svojega konca ne dosegne, ne sme zategadel svoje cerkve, temuč mora le samega sebe kriviti. Je temu ino onemu mogoče se zveličati, je slednjemu mogoče, ker sv. cerkva vsakemu s tisto lučjo sveti, namreč vsakemu tiste nauke ino zapovedi podaja, ino tiste svetstva delí.

2. „Akoravno pa mesec tudi po temi svéti ino noč razjasnuje, vendar ne kaže popotniku tak varno ceste, kakor solnce. Dostikrat se zgodi, da se popotniki pri mesečini (nad rečmi) zmotijo ino zaidejo. Posebno rado se to pripeti pri slabi mesečini, ino tedaj je treba, tudi v takih nočeh, kader v pratiki mesec sveti, svetilko prižgati."

„Pride pa kdo pri mesečini, kar se tudi dostakrat zgodi, do svojega konca, se ima po pravem za to spet le solncu zahvaliti, ker mesec nima vlastne svoje luči, temuč le od solnca izposojeno svetlobo."

Ne more se sicer terditi, da bi nekatolške občine nobene luči ne imele, ker so si, kar je že predi povedano, nekaj luči od katolške cerkve izposodile, kakor p. sv. pismo, kerst itd. — Ker pa nimajo vse luči, temuč le nekaj, morajo bolj medlo ino mračno svetiti, kakor od Gospoda Jezusa Kristusa osnovano solnce, ino ne morejo nikakor tak varno ino gotovo ceste v večnost kazati. Dozdaj še ne more nobena tih pomičnih ali odpadlih cerkev popotnika iz svojih vernih pokazati, kteri bi bil zveličanje gotovo dosegnul; kajti nobena ne more dokazati, da bi bil Bog komu iz med njenih s svojo roko potni list podpisal, t. j. z resničnim čudežem ga poterdil izvoljenega ali zveličanega. *) To je tudi naravnost nemogoče, ino sicer zato, ker bi Bog s storjenim čudežem v nekatolški cerkvi mesec v solnce premenil, ino svoje verne strašno zapeljal.

Več luči kô si je ktera odpadla cerkev od solnca Kristusovega izposodila, tim jasnejša je njena noč, tim lahše njeni vernik pravo pot najde ino sleduje. Zategavolj so vse nekatolške občine mahom po svojem začetku zveličanju kam bliže bile, kakor so zdaj; kajti troha katolške luči, ktera še jim je dosorej svetila, žuga berž popolnoma vgasniti, ker je že mnogim iz med jih Kristus le gol modrijan, sveto pismo le modra kniga, sveti kerst samo potreben obred (ceremonia). Kjer se tak naglo mrači, kjer hoče mesec čisto mraknuti, so popotniki (iz časnosti v večnost) prisiljeni, si svetilke prižgati — svetilke človeške pameti, da bi — če mogoče — pri njeni berleči lučici rešno pot najšli iz nevarnih zmotjav te solzne doline. Ker pa iz skušnje

*) Iz te zaderge si sicer mahom s tem pomagajo, da vse čudeže katolške cerkve naravnost tajijo. Pa kaj jim pomaga tajiti, ker spoznajo naj učenejši dogodbopisci iz jih sredine tiste čudeže resnične, ino morajo vse priznati, če resnico ljubijo. Pa tudi ne more drugače biti. Kajti Jezus, osnovavši si cerkvo, je svojim vernim obečal, da bodo jednake ino še vekše čudeže delali, kakor on sam, ino ravno pred svojim odhodom k Očetu, jim je to po drugokrat obljubil. Mark. 16, 17. 18. Da so apostoli čudeže delali, priča sv. pismo. Bi pa mende z njih smertjo tudi obljuba Jezušova umerla? — Zategadel sumničijo vse cerkve, ktere poznejših čudežev ne verjejo, same se, ino se kažejo soperkristjanske, ker nimajo zaupnosti v obljube Kristusove. Katolška cerkva se tedaj tudi v tem skazuje pristna Kristusova, ker po nja besedi pozneje čudeže verje. Ktere dela ino prigodbe pa so čudeži, to da vsikdar učenim ino zvedenim presoditi.

véjo, da se ta svetilkica tim svetlejša ino jasnejša zdi, bolj ko je mesec zagernjen, se brez prestanka trudijo ga popolnoma omračiti, ino so jo že tak daleč dotirali, da se jih svetilkica sem ter tje občuduje. Zategadel se imenujo: razumniki ino prijatelji svetlobe.

Ali iz katolške strani se jim naj bolje prilega ime: berleži, svečjavci, ki je srodno staremu luciferu (lučinoscu), Pomenljivo pa je to, da je vzrok, iz kterega ti ljudje razodeto luč zametujó ino si s svojo svetijo, ravno tisti, za kterega voljo se je zlodej božje luči odrekel ino svoje prijel. Ti vzrok je: „napuh živlenja". Ako še zlodja verjejo, jih naj ta prekosnica vseka v blagor njih duš; ga ne verjejo, je ne morejo zameriti.

Obernimo pa zdaj svoj pogled od mesečine ino svetilke človeške pameti, ino oglejmo si popotnike same, kteri pri njeni svetlobi v večnost potujó. Podučeni po dogodbini ino skušnji popričamo tukaj resnično, da je bilo ino je precej, precej nekatoličanov nadušenih keršanske misli ino resnične volje, kteri le zategadel v mesečini potujo, ker se jim je na hudobni način katolško solnce sumničilo ino kar mogoče zakrivalo. Le te sumneže ino obrekavce zadeva prekletstvo Gospodovo: „Gorje pa vam, vi hinavci! ki nebeško kraljestvo (cerkvo) ljudem zaperate! kajti sami ne vstopite, ino kteri bi radi vstopili, tistim tudi noter ne pustite." Mat. 23, 3. S temi besedami nebeškega ženina se zlaga tudi nja sv. nevesta, imenuje take hudobnike „očitne krivoverce" ino jim po apostolu Pavlu Rim. 1, 18. govori: „Serd božji se iz nebes razodeva nad vsó hudobijo ino krivico ljudi, kteri resnico božjo zaderžujó po krivici."

Sodi pa cerkva zapeljavce ojstro, tim smilečnejša je do tistih, kteri so v njih zvijače po nedolžnem zapleteni, ino jih imenuje „nevedne krivoverce", ker nevedoma ino brez hudega namena blodijo. Kajti kakor veliko popotnikov pri mesečini srečno svojo pot doverši, zamorejo tudi takši, za vse dobro skerbni ino pošteno misleči ljudje, pri slabejši svetlobi, ktera jim sveti, svoj konec srečno dospeti. Saj so angeli pri rojstvu Gospodovem mir vsem ljudem oznanovali, kteri so dobrega serca (Luk. 29, 14.) ino Jezus sam je izrekel milostivo besedo: „Kdor k meni pride, ga ne bom ven sunil." Jan. 6, 37. *)

*) Pred nekimi leti je prišla zelo pobožna ino dobra deklič k meni, ino me je strahu trepetaje pitala, jeli more njena mati, ktero je preserčno ljubila, zveličana biti, ker ni katoličanka? Pital jo sem: „jeli mati Jezusa ljubi?" — „O to pač — prav serčno. Imajo, mi odgovorila, molitveno knigo, iz ktere večer berejo, ino — „o moj Jezus" stoji na sledni stra-

Če pa Bog ravno ni z nobenim čudežem poterdil, da bi kdo svet bil, ki živi zvun vidljive cerkve Kristusove; če ravno zastran tega tudi nja presveta nevesta ničesa ne izreče ino noče izreči, ker ne spozna zraven sebe še druge vidljive cerkve, ino se toraj derži besed apostola Pavla (2. Kor. 5, 12, 13.): „Kaj bi tiste jaz sodil, kteri so zvuni; kajti kteri so zvuni, tiste bode Bog sodil": vendar vemo, ker svojo mater predobro poznamo, kar imamo v tej reči misliti. Ljudi dobrega serca, kteri brez svoje krivnje pri mesečini potujó, imenujemo namreč tudi „ude sv. cerkve", pa samo „nevidljive ude", in to zato ker ne moremo viditi ne njih dobrega serca, ne brezkrivnosti; mislimo pa, da z nami vred tisto pot potujó, le bolj po malem, bol težavno ino manje varno. Primerno keršanski ljubezni ino zdravi katolški ogledi se marveč deržimo misli, da je mogoče, da so stoteri ino tisučeri takih popotnikov srečno svojo pot dokončali ino se že med svetniki svétijo. Jihove zaslužbe so tim vekše, koliko vekše težave so morali premagovati pri slabejši luči; koliko več stanovitnosti jim je treba bilo.

Vendar — kdor to bere, naj pomni — vsi ti se za doseženo svetost ino zveličanje nimajo zahvaliti mesečini svoje cerkve, temuč katolškemu solncu, ktero je — bodi si po sv. kerstu, ali sv. pismu ali drugače — nekaj svoje svetlobe do njih razlivalo ino jim tak svetilo. Le pri svetlobi katolške luči so zveličani. Ino ravno v tem obstoji tisti nauk od edinozveličanske katolške cerkve, kterega tako silno grajajo, ker ga nikakor ne zastopijo ali čisto krivo. Kajti je pri zvezdoslovcih dognana resnica, da je žareča krogla više nas v našem osolnčji jedino solnce t. j. jedino truplo, ktero ima vlastno luč, nasproti temnim pomičnim truplom (planetom), ino mescu zlasti: je tudi gotova keršanska resnica, da je za našo dušo prava cerkva Kristusova jedino solnce, ki ima svojo vlastno luč ino ljudem pravo pot kaže. *)

ni. Izrekši to ime, se mati priklanjajo ino iz ljubezni do Njega jočejo." — „Ako se tvoja mati, jo dalej pitam, tak verno Jezusa deržé, kaj misliš, da jih bo Jezus od Sebe zbil?" — „Ne", reče prevesela, ino otide vsa mirna.

*) Zakrimo solnce, ino mahom vgasnejo mesec ino pomičnice (planeti), ino sveče bo treba. Misli si, da katolške cerkve nikol ni bilo ino je ni, ino že ne vidiš več nobene višje luči; duši ostane le svetilka njene slabe pameti. Če pa sveča že samega kota na zemlji dovolj ne razsveti, kam menje bi vesolno zemljo! Misli si to v duhovnem pomenu — s pametjo, kak malo bi zdala — ino čislal ino čutil boš, kak velika dobrota božja je duhovno solnčno truplo (sv. cerkva), ktero je stvaril, ino gotovo boš nauk od jedino zveličanske cerkve visoko cenil — ino nikol grajal.

D. 1. „Od solnca izhajajoča svetloba ima imenitno lastnost, da greje, ino naš život jako dobrotljivo oživlja. Ko prijetno je nam obsonje stanišel ko žalostna pa osonja hiša!“

Svetloba, ki sije iz katolške cerkve, tudi greje, ino je predobrotljiva dušnemu životu, kterega čudovitno sogreva ino oživlja — deloma od zunaj z veličastnimi hišami božjimi, s prekrasnimi podobami ino slikami, s prelepim nebeškim petjem, ino s preobudnimi obredi (opravili) — deloma od znotraj s sedmerimi oživljajočimi žari sv. zakramentov. Kdo ne pride rad v katolško hišo božjo? Slepca pripeljajo, ino dušo mu povzdigne; kajti on čuje glas služebnika božjega od altara ino iz predgance; zvonček mu pravi glavne dele sv. daritve; on sliši mično godbo ino vnema svoj glas z ginljivim petjem. Gluhonemec (gluhomutec) stopi v cerkvo ino duh se mu povzdiguje. Kajti on gleda mešnika pri altarji v svetének obleki; gleda od konca do kraja razne pomenljive dele sv. meše, ino ozir po podučnih podobah ino slikah, premišlava sv. obredov mu žejno dušo vedno napaja. Tudi od te strani je cerkva Jezusova tedaj katolška t. j. primerna vsem ljudem ino potrebočam brez razločka.

Zraven tega ima katolška cerkev posebne nauke ino vaje, ktere človeško serce premilo sogrevajo. Izmed drugih omenimo tu le „pobožnost k B. D. Marii,“ „pobožnost k svetnikom sploh“, „k deželnemu varhu posebej;“ „pobožnost za verne duše“ itd. itd.

Kolikokrat so te lepe, mične obhajila, pobožnosti ino obletnice, posebno revnim kristjanom tak močno serce navirale, da se jim veselja, ginljivosti ino tolažbe mile solze vtrinjajo! Kak prijazno jim olajšujo ino oslajajo mnoge trude ino težave revnega življenja! To pa precej ali dovolj ceniti zamore le katoličan, kteri vbogo ljudstvo iz skušnje pozna ino sodi.

2. „Mesec da jako malo ali celo nobene toplote. So pa pri mesečini noči nekaj tople, je to zaostanek od dnevne solnčne toplote.“

Vse nekatolške cerkve pustijo serce hladno ino merzlo, ravno zato, da pamet premalo razsvetujo: ino toliko mičnih vnemivih naukov pogrešajo. Kjer ni dovolj svetlobe, naravno tudi ni dovolj toplote. Iz znotrajnega glešta ino sprave jih molitvenic (molitvenih hiš) si človek po priliki zgledne, kak prazno ino pusto bode tudi v sercih takše občine. Vsi odkritoserčni udje iz njih sredine, ki resnico lju-

bijo, so to tudi očitno obstali ustmeno ino pismeno. Temu se ni čuditi, če človeka le na pol poznamo, kakor ga je Bog stvaril, da je iz telesa ino iz duše.

Katolška cerkev — ta naj bolja ino naj razumnejša odgojiteljica, ker je od Boga razsvečena — daja telesu svojih otrok popolno pravico — ravno da bi s tem duha pridobivala. Prepričana je, p. da ogovor na pamet, ki ob enem uho ino oko vnema, kam globlej v serce seže, ko iz lista predbrana predga, ktera samo uho mika; za tega del si različno prizadeva u telesne čute segati ino po njih serce podžigati.

Nasproti pa so nekatoličani, da bi prav ino celo duhovni bili, telo (zunajnost) službe božje umorili, ne mislivši, da mora, kader je telo vmorjeno, tud duša pobegnuti. Zabstonj so slikari ino podobari svoje službe ponujali, da bi duha po ogledi k nebu povzdigovali; zabstonj je godba obečavala rajske mile glase sred zbrane občine oživljati; slovo se jim je dalo, rekoč: da duhovnemu (duševnemu) takih reči ni treba. To je bilo neusmilno ravnanje, neusmilno do otrok svoje vlastne rodbine, ktere so po takem oropali naj žlahnejih ino prenedolžnih veselic.

Razun tega telesnega ropa so se tudi duhovnega zadolžali ino izmed mnogih katolških naukov so zvekšine ravno tiste zavergli, kteri serce naj bolj segrevajo. Tak so si, p. izmed 7 zakramentov samo jednega pustili, namreč kerst, kteri se, ker ga navedoma že nevečno dete dobi, brez vsega občutka prejme. Presveto rešno telo so tudi s človeškimi nauki tak popačili, da mi iz naše strani ne moremo v njem več zakramenta najti, ino so se po takem spravili ob preveselo telovo obhajilo ino ob več drugih močno obudnih.

Pri koncu tega odstavka še moramo breztransko obstati, da se je tudi v odpadlih premičnih cerkvah znajšlo lepo, veselo življenje, polno vroče pobožnosti ino ljubezni. Pa to je le pervejše dobe po jih začetku terpelo ino je zviralo iz tiste, iz katolške cerkve seboj prinešene verske toplote, dokler se ni razkadila. Ali zdaj ga zabstonj išemo, kajti zmirom je pri jih bolj hladna pobožnost, ino kakor se kaže, ni več daleč do mraza, kteri bo zadnjo tolažno cimo stisnul.

E. 1. „Ker solnce ob enem svéti ino greje, podaja tudi barvo, rast, ino življenje ino zori sad naše zemlje. Prelepo je gledati rodovitno zemljo obsijano od toploga ino vse oživljajočega solnca.“

Čisto jednako zbuja tudi katolška cerkev, ker ob enem svéti ino greje, na čudoviten način verno pobožno življenje.

Tisti sveti Duh, oživljavec, kteri je o začetku, predznambno nad vodoj plaval, jo kakti obsedaval ino potem podnebne tice iz nje vspodobil (1. Moz. 2, 20.), tisti plava tudi nad katolškoj cerkvoj, ino jo pokriva s perutami svoje milosti, da bi iz nje rodil prihodne nebeške prebivavce; kar sveta cerkva tak lepo popeva: „Umiva, kar je gerdega; zamaka, kar je suhega; vrači, kar je bolnega; meči, kar je okornega; segreva, kar je merzlega; vpotuje, kar je zablodlega.“

Cerkva, sveta nevesta je ino ostane v Kristusu, svojem ženinu, zato mora tudi po nja obljubi obilen sad roditi (Jan. 15, 4.) kakor so tudi preroki od gore Gospodove v prijetnih prilikah govorili. „Jaz — reče Gospod — hočem blagoslov razliti okoli svojega hriba; ino drevje naj dava svoj sad, ino zemlja svojo rastlino.“ — Spet se ozelenijo lepe livade; drevje rodi svoj sad, olika ino ters svoj blagodar. Gumna bodo polne zernja, kernice bodo kipele vina ino olja. Eceh. 34, 26, 27. Joel. 2, 22. 34. Kako krasne naprave so izklile iz katolške cerkve k božji časti ino sreči človeštva! Koliko lepi zasadi kinčajo njene svete gorice! Koliko blag sad zamore po vseh deželah, kamur se je razširila, celino prekopala ino zemelske ino duhovne muže usehnila! Prelepo že skažujo njeno rodovitnost tisučeri ino spet tisučeri sv. mučenci, spovedniki, pušavniki, mešniki, svetovni, device ino vdove, od kterih sv. dogodbina priča.

2. „Jeli mesec kaj — ino koliko pomaga krasti rastlinja, še pač ni znano. Gotovo pa je, da se ima obilno rastlinstvo, ktero tudi pri mesečini vidimo, solncu pripisati.“

Če zgodbinske knige nekatolških cerkev prebiramo, najdemo zares tudi v njih mnogo lepega sadù ljubezni božje ino do bližnega, dobre dela, blage ljudi, dobre naprave. Kaj tacega tajiti, bi bilo soper resnico grešiti. Ako še zdaj tje pogledamo, ali tiste popitamo, kteri imajo priložnost se z nekatoličani pečati, gotovo še bomo tudi zdaj veliko dobrega vidili ali čuli. Pitamo pa po pervem vzroku vsega tega dobrega, ga spet le pa v katolškej cerkvi najdemo. Ali kak? si misliš, saj niso več v katolškej cerkvi?“ To nič ne de; zadosta, da so nekda v njej bili. Saj tudi solnce po noči ne sija, ino te dobe ni rastlinje pod nja močjó ino uplivom, — vendar pa še klije ino rase, kar je solnce oživilo — če ravno ne bo več dolgo raslo. Za tega vzroka voljo najdemo tudi v začetku nekatolških

cerkev kam več pobožnosti, ko v poznejših časih, ker rastlinje tim bolj hira, dalje je od solnca.

„Če kdo v meni ne ostane, je rekel Gospod Jezus, bo zaveržen kakor rosga ino usehne." Jan. 15, 6. Ravno v tem, da so se nekatoličani od cerkve ločili, so se tudi ločili od tistega dreva, ktero je Jezus zasadil. Mat. 13, 32. Ko posebno drevo so se polek dreva Kristusovega v zemljo vsadili. Od stebla učesnjena rastlika ni mogla več dovolj živeža dobivati ino zdravo rasti. Pervejši čas, dokler je v odčesnjeni zeleni rastliki zaostala mezda (mezga), še je gnala, se je še kazalo mnogo lepega ino blagega sadu. Ali očitno je, da je počasoma moral pešati, slabeti, se zgubivati; da bi dozorel, ni bilo misliti. Pogledamo pa zdaj iz katolškega stojišča na to odcepljeno drevesce, se že vidi votlo ino strohlo. Le sem ter tje še vsehajoči sok iz medlega stebla kako slabo vejico žene. Ker celo drevce vidno hira, ino ker so vlastni otroci čeznaravno (čeznatorno) živo vodo, ktero je Bog dal (Jan. 4, 10.) hudobnega serca razlili, ni druge pomoči, ko ga zalivati z naravnój (natornoj) návadnoj vodoj. To še sicer utegne kak sadek prisíliti, pa le takšega, kakšega so že hajdovski modroslovci zmogli, namreč „filantropstvo" ali „ljubav ljudi" v besedi; — jeli pa tudi v djanji, bo še le prihodnost kazala. Prave keršanske pobožnosti se nikakor ni zanašati.

Če pak je to drevce, ki je zdaj skoro vse suho, pervejši čas precej sadu rodilo, ino še prav lepega, če ga pri mesečini ogleduje, vendar pak se ne more primerjati sadu, kteri je pri katolškem solncu rasel ino zorel. Možje ino gospe nekatolških cerkev, ki za svoje pobožnosti, ljubezni do bližnega ino dobrih del voljo naj bolj slovijo, — če je s katolškimi primerja, niso kaj druzega, ko bledi poklétni sadež brez barve ino dišila, proti tistemu, kteri na solncu zrase. Njih vérski tovarši so je doslej le zatega voljo precenjevali, ker so od mladih nog sami mesečini privajeni, ino tedaj ne vejo, koliko lepše vse pri solnčni svetlobi rase ino zori.

„To" — praviš — „se pač lehko reče — pa težko dokaže." Prav imaš; v dveh, treh stavkih se tudi ne da dokazati. Tu je treba svoje oči odpreti, ino na tenko gledati. Prebiraj naj popred marljivo življenje slovečih nekatoličanov, potem pa tudi življenje katolških svetnikov. Kader si oboje zbral, še le sodi — pa nikakor preden. Storiš to, kar zares ni preterjano, boš se dovolj prepričal.

F. 1. „Solnce je-v svojej svetlobi zmirom jednako. Šterti dan stvaritve se je prikazala okrogla plamteča šipa; tako še je zdaj nad nami ino bode do konca sveta.“

„Tisti Bog, kteri je dal luč svetiti iz teme, je razsvetil naše serca, da bi prižgavali luč spoznave božje v Kristusu Jezusu.“ 2. Kor. 4, 6. V ti namen je namreč osnoval katolško cerkev „ktera ima svetlobo božjo, in čije luč je podobna predragemu kamnu.“ Razod. 21, 11.

Kakor pa pri Očetu vse luči ni nobene premembe, ni tenje kake premembe, tako je dal cerkvi, ktero je osnoval, stalno luč, da nebi zdaj „da“, zdaj „ne“ temuč terdno „da“ v njej bilo. 2. Kor. 1, 19 — 21. Kar je stara noč prejšla ino dan napočil, ne zatone v cerkvi več luč in se tudi ne zmanjšuje, ko je od nje zapisano: „Tvoje solnce zanaprej ne bode vtonilo, ne tvoj mesec se zmanjševal“, (Izai, 60, 20.) t. j. tvoja luč bo terpela, in noči ne bode. Ino spet: Ni jej treba ne solnca, ne mesca, da svetita v njej; kajti veličastvo božje jo razsvetuje. Narodi bodo v njeni svetlobi potovali, in noči ne bo tam.“ Razod. 21, 23 — 25. Pomen teh besed razjasnuje apostel Pavel, popisovaje, kako je Kristus svoje telo, ki je cerkva, razredil: „da bi ne bili več otroci, kteri se ko morsko valovje sem ter tje vklanjajo, in ktere veter vsakega nauka sem ter tje goni, po hudobnih ljudeh in zvijačah, ki v zmote zapletajo, temuč da resnico spolnujemo v ljubezni.“ Efes. 4. 11 — 16.

Ko se je tedaj sveta cerkva prikazala o binkoštih leta 33. svetlo in jasno truplo, tak še zmirom sije nad nami ino bo sijala do konca sveta, ker je pisano: „Gospod bo tvoja večna luč.“ (Izai. 60, 19.) ter „sveti Duh ostane pri vas na vse veke“ (Jan. 14, 16.) in „Glejte, Jaz sém pri vas vselej do konca sveta.“ Mat. 28, 20.

Koliko više solnce nad nas vzhaja, toliko manja se zdi nja šipa. To pa je pri svetej cerkvi ravno na opàk. Majheno je bilo nje sveto truplo pri vzhodu o binkoštih, kakor se bere: „Zvezda vzhaja od Jakoba“ (4 Moz. 24, 17); kajti le 3000 udov je tistokrat štela; ali od dne do dne raste in bo rastla, dokler vseh Adamovcov v sebi ne zbere na koncu časa. To je jedina prememba, ktero gledamo na cerkvi Kristusovi. Kajti, če je izraelská, namreč predznambna cerkev rastla do obilnosti časa (1. Moz. 21, 17), je morala odslej manjši prihajati in pustiti rasti sveto telo Kristusovo, ka-

kor so judje sami spoznali po svojem preroku; „Ti mora rasti, jaz pa manji prihajati.“ Jan. 3, 30.

2. „Čisto na opak v primeri do solnca se obnaša mesec, kteri se premenja. Mladega počne in bo počasoma šip. Odslej pa zmirom več luči zgubiva, dokler nam čisto zgine. Pa vkratkem se prikaže spet mlad, bo pervi ino zadnji krajec. Te premembe terpijo, kar se je mesec šterti den stvaritve prikazal, in bodo terpele, dokler popolnoma potemne na koncu sveta.“

Kar nam skušnja gledé tega od mesca priča, tisto nam dogodbina terdi od premičnih odpadlih cerkev. Kajti ona nam lahko dokaže, kako se je eno premično truplo za drugim, t. j. kako se je ena kriva vera za drugo prikazala, kako je slednja rastla, dokler ni do polnega ali v šip prišla, kako pa je odslej spet zmanjševala se, dokler ni čisto preminula. Vsaka je začela z mladim t. j. s kakim novim ukom, s kterim je pogled na se vlekla; prišla je v pervi krajec, počasi pa tudi v zadnji. Ne dolgo, se prikazal spet mlad t. j. nova kriva vera, pa kako je prišla, je tudi spet prejšla. — Kakor zagledamo v našem osolnčji zmirom nove ino spet nove premičnice (premične zvezde) ino jim osobne imena davamo, postavim: Jupiter, Mars, Merkur, Venus itd. itd. tako vidimo v preteku vekov od apostolske dobe do zdajne krivo vero za krivoj veroj, kteri vselej nje početnik svoje ime poda, p. Nikolaus — Ebion — Cerint — Marcion — Montanus — Sabellius — Manes — Arius — Pelagius — Nestorius — Evtihes — Sergius — Leo — Berengar — Viklef — Hus — Luter — Cvingli — Kalvin — Heinrich itd. *) **)

---

*) Druhal, ki je nedavno prišumela, pod imenom „Nemški katoličani“ ne spada med omenjene premične cerkve, kajti ni bila kaj družega, ko slaba drozga, ktero vino pod se verže; ali nevredna žlindra, ktera v kot zahitena, se le kratek čas žari. Zdaj je ugasnila.

**) „Jeli ni — bi se lehko pitalo — ruska ali gerčka cerkev naj veča ino imenitnejša izmed odpadlih? zakaj se gori ne imenuje?“ — Na to odgovorimo, da ne sliši v njih versto. Ker samo nekih katolških naukov terdno ne verje, jih pa vendar tudi ne taji, zategadel se ne šteje med krive cerkve, temuč se imenuje samo razkolna cerkev.

Kakor se namreč v podnebji po odlesku ali odsvitu jedinega solnca včasih tudi zravensolnca naredijo, od kterih se zdi, da imajo s pravim solncem jednak svit in žar; ravno tako so se od apostolske dobe dosehmal že nekterekrati na verskem podnebji zravencerkve — razkolstva — naredile. Glavni razloček med solncem ino zravensolncem pa je, da drugo nima jedra; kar zares ni kaka malenkost. Ravno tako glavni razloček med jedinoj katolškoj cerkvoj in med razkolnimi cerkvami ni drug, ko da razkolne jedro pogrešajo, namreč Petra, pečino, središče jedinosti, na ktero je cerkva postavljena. Mat. 16, 18.

Razun nekterih so imenovane krive cerkve in vere že preminule. Pa več še zdaj obstoječih bo skoro pri kraji, če sodimo po njih mraku; kajti ne gleštajo véč dosta božje luči. Saj se jim zadnji krajec že vidi. Njihov prepad je že prerokoval Gamaliel, kteri je djal, da slednje delo, od ljudi početo, mora razpasti. Apo. dj. 5, 38. Če pa tudi te cerkve preminejo, zategavolj ne bode sveta cerkva si manje v skerbi in v strahu, kakor je dozdaj bila, ker dobro vé, da še krivih naukov ni konec. Kajti, kakor so se mescu podobne cerkve že od apostolskih časov preminjale in mlele, ni dvomiti, da še se bodo do konca, kader bo veliki lažnjivi prerok prišel in jih bo veliko od cerkve odpadlo. Pa tega lažnjivca bo presveti ženin sam umoril z dihom svojih ust, in ga vničil s svojim presvetlim prihodom. 2. Tesal. 2, 3 — 8.

3. „Ker je solnčna luč čista, svetla in jasna, se le zdravim očem prilega. Vendar mora tudi zdravo oko dobro paziti, da škode ne terpi, ker lehko oslepi, če prestermo v solnce gleda. Naj se zadovoli, da se more izhajočih solnčnih žarov veseliti; kar je več, je preveč. Zakaj ne naše oko je za solnce stvarjeno, ne solnce za naše oko.“

Tisti Gospod, kteri je rekel: Nikdo ne užge luči, in je ne postavi na skrit kraj, ne pod korec, temuč na svečjak, da ustopli luč vidijo in vsem sveti, ki so v hiši — (Luk. 11, 33. Mat. 5, 15.), tisti je tudi luč, ktero je v katolškej cerkvi prižgal, više nas postavil, da jo vidijo vsi otroci Adamovi, ki na svet pridejo in prebivajo na zemlji, v tem stanišču človeškem. Luč pa viditi, je treba očesa. Zato je Gospod dalej djal: „Tvoje oko je luč tvojega telesa. Je tvoje oko svetlo, bo ves tvoj život razsvečen.“ Luk. 11, 34.

To oko ni kaj druzega ko navadna zdrava človeška pamet, združena z dobró voljó, kar oboje praviloma gléšta priprosti človek. Le tistim, kteri imajo, kakor priprosti dobrovolni betlehemski pastirje, pri takšej pameti dobro voljo, se je oznanoval veseli glas prišle

Zravensolnca nikol dolgo ne terpijo. Prej ali slej se zlijejo spet v tisto jedino solnce, po kterem so se naredile. Ravno to je cerkvena dogodbina od nekdaj učila od verskih zravensolnc, ino še uči do dnešnega dné. Koliko gerkov že se ni zedinilo s katolškó cerkvó, ki se zategadel imenujo „zedinjeni gerki“. Upamo v Boga, kteri čas ino uro, ktere je odločil, naj bolj vé, da bo tudi zaostale, čeravno ne berž, vendar ob svojem času poklical; gotovo pa tistokrat, kader ura pride, da bode le „jedno ovčišče ino jeden pastir.“ Jan. 10, 16.

luči. Luk. 2, 14. Naravno pamet, zedinjeno z dobro voljo, imenujemo kratko um.

Koj po pervem prikazu katolške cerkve so tisučeri svoje oči odperli, in se veselili svete luči. Izmed judov so to navadoma bili priprosti Galilejci, (Jan. 7, 48. 49. 52.), iz hajdov pa tisti modri, kteri so bili dobre volje, se že znebili občnih predsodov, in so resnico po pravici iskali. Ap. dj. 10, 1. 2. — 17. 34., Obojne vidimo že vpredpodobljene pri jaslicah Jezusovih, in sicer v betlehemskih pastirjih in v modrih iz juterne dežele.

Solnčnih blagih žarov se raduje vsak človek, kteri ima vseh svojih pet čutov zdravih, od kralja do berača, od starca do deteta, od modrijana do prostaka: ravno tako omilijo žari, ki iz katolške cerkve izvirajo, umu vsakega človeka, vsakega spola, vsakega stana, vsake starosti, vsakega podnebja, in vsakega poštenega življenja. V cerkvi Kristusovi najdemo svetnike in svetnice vseh dežel, do kterih je svoj nauk razširila, svetnike in svetnice iz Azie in Evrope, iz Afrike in Amerike, izmed kraljev in ištercov, iz modrijanov in prostakov, moških in žensk. Vsi so se radovali svete luči, so gledali veličast pred in nad sebó, so spoznali pravo pot sred zmotnjav tega sveta in vesel, srečen izid. Ravnali so se po luči cerkve Kristusove, „zategavoljo niso v temi potovali, temuč luč življenja njim je svetila.“ Jan, 8, 12.

Vzroka ni težko najti, zakaj se katolška luč slednjemu človeku, ki ima svoje petere čute in vse zdrave, lepo prikupi in mora prikupiti. Kakor je premodri stvarnik šterti dan solnce tako vredil, da se nja luč prilega očesu človeka, kterega meni stvariti; je tudi tak cerkev osnoval, čije nauk se bi moral slagati s človeškim umom. Saj imajo oko in solnce, um in razodetje le jednega in istega početnika, Gospod Boga. Zategadel ravno imenujemo omenjeno luč „katolško“, ker se vnema s jedinim občnim umom.

Kakor pa oko oslepne, če prederzno v solnce stermi, oslepne tudi um, če prevzetno v katolško luč gleda. Sveto solnce Kristusovo namreč ni tak vredjeno (osnovano), da bi ga človek mogel popolnoma pregledati, temuč da bi pri nja svetlobi iz posvetnih zmešnjav pravo pot najšel v nebeško domovino. Kakor pa ima podnebno solnce svoje žarine, ki jim pravijo: solnčne bakle, ima tudi cerkva Kristusova nektere nauke, ki se močno žarijo. Pravimo jim: skrivnostni nauki. Oni niso soper — temuč so le čez um, in ž njim ravno v tistem razpertji, v kterem je naše slabo oko s prežarnim solncem.

Neki kristjani so modri. Veseli, da jim je pot življenja razsvetlena, primejo nemudoma romarska palico, in potujo v svetlobi luči Kristusove pridno po svoji poti, bez pretresovanja te prijazne luči. Svét jih imenuje bedake. Neki kristjani so bedasti. Ne dojde jim, da imajo pot svojega življenja lepo razsvetljeno, hočejo še tudi svetlo solnce preiskavati. Ustavijo se na svoji poti, stermijo nevkrenoma v svetlo solnce, in nočejo pred dalje potovati, dokler ga niso vsega spreiskali. Ti nimajo verne ponižnosti. Ali po taki prederznosti pride in mora priti — slepota. Tako govori sv. duh: „Kakor ni dobro preveč medú jesti, tako bode veličastvo božje tistega zdruznilo, kteri se podstopi ga pregledovati.“ Prigov. 25, 27. Kader so oslepnuli, t. j. vero zgubili, kaj si hočejo zdaj, kakor po zemlji tavati, in, ker jim je večno veselje iz pred oči minulo, si ga z meseno sladnostjo nameštovati? Take ljudi imenuje svet pametne.

Solnce preiskavati in postave nja luči in dozdevne premike, gre zvezdoslovcem, kteri so učeni visokih računov in zvedeni, si oči tako zavarvati, da pri ogledovanji solnca škode ne terpé. Drugi, kteri hočejo jih preiskavek zvedeti, lehko v pratiko pogledajo, ali, če jim premalo pove, si naj omislijo zvezdoslovne knige. — Ravno tako gre po pravem tudi samo bogoslovcem ali tistim, kteri so si skerbno visoke duhovne vednosti pridobili, v vernej ponižnosti skrivnostne nauke globleje preiskovati. Drugi že naj ostanejo v priprostosti sv. vere, ali, če hočejo, naj prebirajo, bogoslovne preiskave bistroumnih, prebrisanih možev, kteri so polni dobrega duha.

Ali žalibog! da se ravno v verskih rečeh vsak sam zadosta pameten zdi! Ta nadloga, ki iz po Adamu prirojene gizdosti zvira, je kriva, da je v jedini pravoverni cerkvi toliko nevernih in med mnogimi kristjani tako malo kristjanskih popotnikov.

„Ker je mesečina bledejša in slabejša od solnčne svetlobe, je oko tudi lahše zdobri ino prenaša. V mesec je lahko gledati. Celó oslabele oči, ktere se solnca ogibljejo, ker jim luč škodi, preterpijo mesečino. Pa vklub temu terdijo očni vračniki, da mesečina očem ni posebno zdrava; in da, pravijo, včasih celo ob vid spravi.“

Nekatoličani niso vse katolške luči v svojo cerkev prenesli; zraven še so to preneščeno trohico s človeškimi pristavki precej zmračili, za tega voljo gleda tudi lehko človeška pamet v njo brez vse potike. Vedli so si tudi iz zaderge pomagati. Prekrili so, kar se

je še utegnilo preveč svetiti ino žariti, kakor p. nauk od prebistvenja (t. j. premembe kruha in vina v telo in kri Kristusovo) in od izvirnega greha, in poznej, nauk od presvete Trojice in včlovečenja božjega. Kader pa so po takem truplo, ki se je saj vkeršene luči svetilo, precej pomračili, so pripisali slednjemu svojih vernih svetega duha, s kterim more to truplo pregledovati in presojevati. Zdaj je bil vsak iz med jih duhoven zvezdoslovec. Sto in sto tisuč ponižno vernih katoličanov je mirno v večnost potovalo, ti mesečjaki pa so postali, prepiraje se čez svetlo truplo — čez sv. pismo, učeni po šolah, kmeti po kerčmah. Ker je slednji iz svojega stojišča po človeški pameti prekovano luč drugačno vidil, se je vnel silen prepir — razpadli so v stranke, jedna čez drugo, in prepiravši se čez sijajočo zvezdo, so pozabili na razvetljeno cesto.

Kar smo predi rekli: da je za nepozvane katoličane nevarno solnce ogledovati, velja tudi tu; tudi prenapeto gledanje v mesec spravi ob vid. Mesec je stvarjen, da noč razsvetuje, oko pa, da nam po razsvetljeni noči kaže. Kdor pa svoje oči v sam mesec vpira, si jih očitno slabí in krati, bolj in bolj, dokler ne oslepne. Da pa je sploh vsem nekatoličanom dopuščeno in svetovano mesec pre- in ogledovati, grejo očivestno občni slepoti nasproti. Velika stranka iz med jih si je oči že tako prenapela, da nič kristjanskega več ne vidi. Ta stranka je Hegelnova šola, ki silno naraša.

Na koncu še neke besede od tiste duhovne bolezni, kteri pravijo: lučna plahota.

Kakor ne more telesno oko, če je boleno, tak tudi ne more bolno duhovno oko luči gledati, in svetleja in jasnejša da je luč, tim bolj oko boli. Duhovno oko pa je boleno, če ga poželčnost kalí. Vsak grešnik pa je na očeh bolen. Kajti, ako bi imel dober, zdrav vid, bi — gledé na večnost — nikakor ne mogel grešiti. Zdaj pa tišči kri, ki je po Adamu pokvarjena, silno na možgane — um, meso pa se napihuje in podpihuje meseno poželčnost. Kar iz nje govori, imenujemo „razodetje mesa in kervi“ nasproti razodetji božjemu. Mat. 16, 17. Po presilni kervi zboli um, se začne luči plašiti, in vsak čeznaraven žar, ker mu hudo dene, sovražiti. „Mesene misli so sovražtvo soper Boga.“ Rim. 8, 7. Zategadel se je že Jezus pridši med otroke Adamove pritožil, da ljudje, če je ravno luč na svet prišla — vendar temo raji imajo od luči; in prĕ, zato: „ker so jih dela hude. Kajti slednji, ki hudo stori, sovraži luč, in ne pride na luč. Jan. 3, 20.

Ker pa katolška cerkva naj jasnejšo luč razliva, ko že je prerok prerokoval: „Tistokrat bo solnčna svitloba sedmerno svetila, jednaka svitlobi sedem dni — (Izai. 30, 26.), je naravno, da je tisti ne bodo dobro sprejeli, ki so samo mesečini privajeni, posebno pa tudi ne tisti, čijih oči so po mesu in kervi skaljene. Že zdravo oko zabolí, če v jasno luč pogleda, kam bolj še bolno!

Kdor tukaj izrečeno resnico dobro zastopi, se ne bode čudoval, da verniki premičnih cerkev, naj se imenujo luteranci ali kalvinci ali anglikanci ali kakorbodi, svojo uzajemno, mračno luč lehko prenašajo in med seboj ko bratje v verski složnosti živijo. Pa se tudi ne bode čudoval, da mahom vsi zavrišijo in naseršeni na noge planejo in na vso moč okenico zamašujo, skoz katero so katolški žari v njih mračnico prisvetili. Ne bode se čudoval, da se posebno vsi tisti, kteri so za mesa in kervi t. j. za poželčnosti voljo lučni plašljivci, naj si so iz ktere koli cerkve, skerbno katolške luči varjejo, in — koberž jim kdo ž njoj posvéti, — se naglo razčemerijo, silno zavrišijo, z zobmi škripljejo, si oči zakrivajo, složno nad sveto resnico planejo in se ne obnašajo drugače ko judje, kader je sveti Štefan s svetlim obličjem angelskim pred njimi stal, oni pa niso mogli modrosti in duhu odoliti (zoperstati), kteri je iz njega govoril. Ap. dj. 6, 10. 15. — 7, 34. 56.

Ne bode se tudi čudoval, da marsikteri mož zdrave pameti izmed nekatoličanov katolško cerkvo zagovarja in hvali; da pa na opak toliko imeno - katoličanov ne znaša pogleda svoje vlastne matere; za tega del, da bi same se pred svetom opravičili, jo černijo, ki jih je rodila v kerstni vodi, in odgojila z mlekom svetih naukov in s kruhom večnega življenja. Se zadnič ne bode čudoval, če vse prav premisli, zakaj katolška cerkev, ki ima mesec pod nogami, (Razod. 12, 1.) in svéti ko jedino solnce na verskem podnebji, ne spoznava premičnih cerkev za sestre, namreč ne za nebeške trupla jednake verste.

Poslovenil

Dr. Muršec.

VI.

Pridige osnovane

za imenitneje sopraznike [nedelce]. *)

I. God sv. Andrea apostola.

Od hoje za Kristusom.

Jezus Šimonu in Andreju reče: Hodita za meno. In zdajci sta mreže popustila, in sta šla za njim. Mat. 4, 18 — 19.

1. Vsak pošten stan na tem svetu je vinograd Gospodov, v kojega Bog delavce kliče — delo odkaže — plačilo obljubi. Mat. 20, 1 — 16. Kliče kmete — gospode — družino — gospodarje, itd. Blagor mu, kdor svoj pravi poklic začuje in hiti za njim, kakor sv. Andre.

2. Bil je vbog ribič, brat Šimona Petra, v Betsaidi na Galilejskem domá. (Beri Djanje Svet. II. Del. Stran 638.) Kristus jima reče: Hodita itd.

3. Tudi nas Kristus kliče za njim hoditi, vsakega po svojem stanu, rekoč: Kdor hoče za meno itd. Mat. 16, 24. — Pa eni ne poslušajo — drugi za Kristusom ne grejo — tretji na pol pota ostanejo, ter ne dosežejo svojega poklica. — Sv. Andre nam pa prelepo pokaže:

I. Kako hitro imamo Kristusa slušati.

II. Kako stanovitno za njim hoditi. Vsmileni Jezus nas kliče; poslušajmo, kaj velí!

I. Kaj je naš poklic? Si po volji božji tisti stan izvoljiti, za kterega nam je Bog veselje in pa lastnosti dal — njega dolžnosti zvesto dopolniti po nauku in izgledu Kristusovem: to je hoja za Jezusom. — Kdor hoče svoj poklic doseči, ima kakor sv. Andre:

1. Božje nauke poslušati; — oni mu pokažejo stan — povejo dolžnosti — pokažejo, kako jih prav in lehko dopolnimo. — „Moje ovčice moj glas poslušajo in hodijo za meno.“ Joan. 10, 27. Tako je poslušal

*) Quoniam varietas delectat, et mutatio thematum multum aedificat, conceptus hi usui commendantur, quando haec festa in diebus Dominicis occurrunt. Slomšek.

sv. Andre naj prej sv. Joana Kerst. in po tem Kristusa. — Ti, ki raj zapeljiv svět poslušaš — bereš —; tudi za njim hodiš. — To ni tvoj poklic!

2. Vse napotleje in zaderžke serčno premagati, kedar smo prepričani, da nas Bog kliče. Tako sv. Andre. — Gostokrat nam brani žlahta — prijatli in znanci — še pogoje posvetne stvari — naj pogoje pa naše pregrešne navade, kakor sv. Auguštinu. (Beri življenja srečen pot. Stran 134.) To nam Kristus velí: Mat. 10, 34 — 39.

3. Se obljublenega plačila veseliti, ki nas stotero čaka. Sv. Peter je vprašal Jezusa, kaj bodo imeli, kteri so vse zapustivši za njim šli? Lepo obljubo Jezus njim — pa tudi nam da. Mat. 19, 27 — 29. — Oh zlate obljube nebeški glas! Kdo bi hitro in veselo pa tudi stanovitno kakor sv. Andre za Kristusom ne hodil? —

II. Prišel je svoje dni k Jezusu bogat mladenč, ga vprašaje, kaj mu je storiti za večno življenje? — Ko mu Kristus reče: „Ako hočeš popolnoma biti, predaj, kar imaš, daj vbogim, po tem pridi in hodi za meno,“ — ga je mladenč žalosten zapustil; zakaj bil je bogat. Mat. 16, 19. — Kako zvěsto in stanovitno je pa sv. Andre za Jezusom hodil! —

2. Spremljal je svojega učenika po vsih potih. — Ako ga je ravno z drugimi tovarši na Oljski gori v strahih zapustil, se je hitro spet povernil. — Vidil ga je od mertvih vstalega — v nebesa iti. —

3. Še lepši je hodil za Jezusom oznanovaje nja sveto věro po séverních krajih Skitie — Ahaje — noter do križa, na kojem je kakor njegov mojster častitljivo umerl. (Beri Djanje Svetn. II. Del. Stran 639 — 641.) — Oh častita stanovitnost — čudna zvestoba služevnika božjega! — Kako lepo — veliko pa tudi plačilo v nebesih! — — Kako nestanovita, slaba je pa naša hoja za Kristusom; — za to pa tudi malo — alj clo nobenega plačila za nas ne bo! — Na večerjališče dobrot ga spremeino — na Oljski gori težav — na golgati križa in terplenja ga pa zapustimo. — „Le kdor bo do konca zvěst, bo izveličan.“ — „Veliko jih nastopi pot k nebesom, pa le malo stanovitnih pride do verha.“ Sv. Jeron.

Sklepanje. Na noge! Kristus nas kliče — on naš vojvoda bandero sv. križa kviško derži, ter velí: „Kdor hoče za meno itd. — — Ni nam domačije zapustiti — pa pregrešne navade; ne v ptuje dežele hoditi — pa zogibati se slabih tovaršij; na križi nam ne bo

za Kristusa umreti — pa terpeti križe in težave. — Po izgledu sv. Andrea objemimo svoj križ in ga za Jezusom nosimo. Bomo s Kristusom terpeli, se bomo tudi z njim veselili, kakor sv. Andre. (Beri Djanji Svetn. II. Str. 642.) — Sv. Andre, ljubej križâ, prosi za nas! Amen.

II. God sv. Tomaža apostola.

Od prave, žive věre.

Tomaž! ne bodi nevěrn, ampak věrn.
Joan. 20, 27.

1. Sv. Tomaž je bil počasen u věri za se — pa toliko močnejši steber svete věre je za nas; — on se je hotel vidoma prepričati vstajenja Jezusovega, naj bi mi prepričani — v svojej věri terdni bili. —

2. Kako čudno lepo se je to godilo, poslušajte! (Glej Djanje Svetn. II. Str. 743 — 745.)

3. Je pa naša věra tako živa in terdna, kakor je Tomaževa bila? — Kakšno naše življenje, takšna tudi naša věra. — V sedajnih časih dvojne slabověrce po světu najdemo, kojih se nam je varvati:

I. Kteri se naukov Jezusovih ne deržijo;

II. Ki po naukih svete věre ne živijo. Obodvojna nevěra v pogublenje peljá. — Ne bodite nevěrni, ampak věrno in zvesto poslušajte!

I. 1. Naj vekša zguba je zguba věre. — Slepec je vbožec; brez luči je svět žalostna, temna pušava. Za to veli Kristus: „Jaz sem luč sveta itd. Joan. 8, 12.

2. Kakor o času Jezusovem niso teme luči zapopadle, in so hudobni luč sovražili, tako sedajne dni nevěrci luč svete věre, od Jezusa razodete alj clo zaveržejo, kakor nevěrniki — alj le toliko in take resnice iz naukov Jezusovih sprejmejo, ki jim dopadejo, kakor krivověrci. — Ali ne čujete večkrat govoriti: Vsaka věra je enako dobra, itd. Saj po smerti ni pekla, ni nebés, itd. To alj uno so si duhovniki umislili, da nas strašijo, itd. — Takih krivih učenikov le poslušati je naše vere smert — le edno razodeto resnico dvomiti je smerten greh. — Kristus je Tomaža nevěrnega imenoval, ker ni njegove odmertvihvstaje věroval, kaj bo pa tebi rekel? (Beri

Djanje Svetn. II. Stran 77, 2.) Sv. Joan. apost. je krivověrca v toplici srečal, in je djal: Bežimo, da nas zavolj njega stan ne zasuje!" Clo pozdravljati krive učitelje je věrnim prepovedal. II. Joan. 10—11. Kako pa veliko sedajnih kristianov omahuje, krivověre hvali, jih posluša, in pravo věro slabí v besedi in v izgledu. Ne daj Bog tega!

3. Naša věra ima biti terdna, kakor je bila pervih kristianov, mučencov. Apostole so pretepali, preganjali, morili, pa vse rajši so zgubili, ko světo věro. Djanje apost. 5, 40 — 41. Kdo bere mile izglede stanovitosti Japanov, in ga solze ne polijejo! (Glej Šmida Katehism. I. Str. 13, b.) Kaj bi pa ti storil, če bi tebi za věro šlo? — Naša věra ima biti cela in popolnoma, kakor jo je Kristus učil, apostoli oznanovali, in sv. kat. cerkvi ohraniti dali; ne pičice opustiti, ne premeniti. Mat. 5, 18 — 19. Kako gerdo so krivověrci delali z nauki — kako nevsmileno z vernimi? — Kako zvesto so se pa pravověrni za nje poskušali! (Glej Šmida katehism. I. Stran 13. c.) „Le eden Bog je, le edna vera, itd. Ef. 4, 5. — Naša věra mora biti živa, kakor je bila Tomaževa. (Djanje Svetn. II. Stran 745.

II. Naj hujša zmota je kristiansko věro imeti, po nevěrsko pa živeti:

1. Ako je naša věra mertva brez dobrih děl. Jak. 2, 14 — 17. Taki kristiani so kakor suhe věje na drevesu. Kaj je storil Jezus figovemu drevesu, ki je bilo brez sadja? Mat. 21, 19. — Beri, kako je kerš. věra perve kristiane oživila: Ap. Djanje 2, 42; kako še neprenehoma ljudí premení, ki se prav pokristianijo. (Šmid katehizm. I. Str. 21, 3. 4.) — Kako malo se pa nam po djanji pozna, da smo pravěrni kristiani v molitvi, v postu, v milošni! —

2. Ako naša věra po naših hudobnih delih druge pohujša. Kakor gnilo jabelko množino zdravih, kakor gnil ud celo telo ognije, tako pregrešno živlenje kristianov opověra pagane, da se ne pokristianijo (Šmida katehizm. I. Stran 22. a) — in napeljuje kristiane hudobne izglede posnemati. — Lakomniki — prešestniki — jezovci — kje je vaša kerš. věra? — „Věra z ljubeznjo združena je věra kristiana; věra brez ljubezni je věra hudiča; sv. Aug. Taka je vaša, ki sami sebe in druge v pogublenje vlečete. „Kdor drugim v izveličanje pomaga, je namestnik Jezusov, kdor pa bližnemu pomaga v pogublenje, je namestnik hudičev. Sv. Cipr.

3. Ako se kristian božje pravice ne boji, za večnost ne skerbí. — Kako veruješ, da je tvoja duša neumerljiva, kojo vnemar pustiš? — da so nebesa, za koje tako malo skerbiš? — da te en sam smerten greh večno pogubi, in le pokoro odlagaš? — To sv. Terezia naj hujo neumnost imenuje (Šmida katehizm. I. stran 22. f) in pomankanje žive věre korenino vsih hudobij velí. Mertva věra kristiana huje pogubi od neznaboga. — Kako se bodo pagani v peklu pogublenim kristianom smejali — kako krivoverci pravověrne zaničevali, rekoč: Vi ste pravo věro itd. —

Sklepanje. Neskončno usmilen Bog! za edno reč te hočem na vse věke hvaliti, da si mi dal izmed toliko milionov neznabogov in nevěrcov v pravi, edino zveličanskej věri rojenemu in podučenemu biti! — — Za edno gnado te hočem vse žive dni prositi: daj mi po tej sv. pravej věri živeti in umreti! — Kdor dnar zgubí, le malo zgubí; kdor ob poštenje pride, veliko več zgubí; kdor življenje zgubí še veliko več zgubí; kdor pa věro zgubí, on vse zgubí. Amen.

III. God sv. Joana apost. in evang.

Od goreče ljubezni božje.

Peter je vidil tistega učenca zadaj iti, kterega je Jezus ljubil. Joan. 21, 19.

1. Sv. Joanez evang. se poseben ljubej Jezusov imenuje, in po pravici, kakor nam Jezus pokaže pri zadni večerji, in na križu. (Djanje Svet. II. Stran 775.)

2. Kako je zaslužil sv. Joanez toliko srečo? Po svojej deviški čistosti — nedolžnosti in priserčni ljubezni do Jezusa. (Beri Djanje Svetn. II. Stran 775.)

3. Kdo nas ne želji biti ljubej Jezusov — na njegovih persih sloneti — Marío mater imeti? — To srečo lehko dosežemo, če po izgledih in naukih sv. Joana ljubimo:

I. Boga nad vse — II. Bližnega, tudi sovražnika ko sami sebe.

„Ne bo se svetila duša v večnej lepoti, ki se ni tukaj čistila v ognji ljubezni;" uči sv. Gregor. Kako? — Poslušajte!

I. Tri znamenje prave ljubezni božje so!

1. Vedno na Boga misliti. Sv. Joanez je premišloval božje reči dni in noči; zato ima orla (postojno) na podobi. — Kako visoko se je v božje skrivnosti povzdigal, nam priča začetje njegovega sv. evangelia — zapopadek skrivn. razodetja. — Kdor Boga živo ljubi, od jutra do večera svoje misli in želje v Boga obrača, kakor sv. Karol Boromej (Šmida katehizm. II. Stran 2. c.). „Kjer je vaš zaklad, tam je tudi vaše serce.“ Luk. 12, 34.

2· Od Boga lepo in rado govoriti. „Iz obilnosti serca usta govoré.“ Mat, 12, 34. — Sv. Joanez je govoril od Jezusa po Jeruzalemi — Judei — mali Azii; ni molčal, če so mu sovražniki ravno prepovedovali — ga hudo terpinčili. Naj bi njegova beseda tudi po smerti ne vtihnila, je pisal svet evangelj, tri pisma in skrivno razodetje, vse iz ljubezni do Boga in bližnega. (Djanje Svetn. II. Stran 776.) — Kakor tí rad božjo besedo poslušaš — se od predige in kerš. nauka pomenkvaš — pobožne knige bereš — svete pesme pôješ in moliš, toliko Boga ljubiš. —

3. Živo pričo, da Boga resnično ljubi pa ima, kdor voljo božjo dopolni, in vse rad za Boga da. „Kdor mene ljubi, naj derži moje zapovedi.“ Joan. 14, 21. — Sv. Joan. je zapustil očeta, mater, čoln, mreže — šel za Jesusom do križa, vse iz ljubezni božje. — Božjo voljo dopolniti, je po zapovedi Jezusovej mesta in dežele prehodil oznanovaje sveto vêro, za kojo so ga v sod vrelega olja potisnili in v prognanstvo na otok Patm poslali; vse je iz gole ljubézni božje storil in prestál. — Koliko si jih pa že ti podučil, naj bi Boga prav ljubili? — Koliko posvaril, naj bi Bogá ne žalili? — Koliko misionarjem pomagal, naj bi božje kraljestvo razširili? — Koliko si pritergal — se premagal — poterpel iz čiste ljubezni do Boga? — „Ljubézen velike reči naredi; ako jih ne, ljubézn ni.“ Sv. Gregor. — Koliko znaminj božje ljubezni nad sebo najdeš? — „Tvojo ljubézen, o Gospod, mi daj, in pa tvojo gnado, in sem srečen zadosti.“ Sv. Ignac Loj. — „Moj Bog, in moje vse!“ sv. Franc Zeraf. — Božje ljubezni tovaršico ima ljubézn bližnega.

II. Prava kerš. ljubézen je lestvi (lojtri) podobna, ki ima dvoje stožarje, — ena ljubezen brez druge biti ne more.

1. „Naša ljubézen ima biti resnična. Kdor pravi, da Boga ljubi svojega brata pa sovraži, je lažnivec, itd. I. Joan. 4, 20. Kako lepo je sv. Joan v djanji pokazal, kar je učil! — Kako ljubeznivo zgub-

lenega mladenča pogube rešil! (Djanje Svetn. II. Stran 777 — 778). Posledni nauki so bili opomini k ljubezni — — stran 778; — vsaka stran, vse verste njegovih pisem ljubezen dihajo: „Otročiči ljubite se!" — I. Joan. 4, 7.

2. Od ljubezni tudi zapeljiv svět veliko govorí — nečistniki — vinski bratje — pregrešni dobrovoljci si ljubézen prisegajo, pa Boga žalijo in drugi druge v nesrečo děvajo. Taka ljubezen je naj grozovitnej sovražtvo. „Ljubezen ne ravna napčno, ne misli hudo itd. I. Kor. 13, 4 — 7,

3. Naša ljubezen ima biti čista kakor zlato brez vsega greha — ne samopridna, brez vse dobičkarije. „Ako le tiste ljubite, ki vas ljubijo, kakšno plačilo bote imeli? Mat. 5, 46. — Ljubézen do bližnega naj vse obseže, tudi naše sovražnike. Kako lepo nas tega Jezus uči v priliki od usmilenega Samariana, ter clo na križi za svoje sovražnike prosi! — Kako čedno je to posnemal tudi sv. Joan, kojemu so čašo strupne pijače sovražniki ponudili; sv. Joan jo blagoslovi, in čaša se struple. V opomin ljubezni sv. Joana se tudi vino blagoslovi, ki je znamnje prijaznosti in braterne ljubezni — da bi se spomnili ljubezni sv. Joana, kedar Šentjanževec pijejo — naj bi se v ljubezni od dobre volje razišli, brez vse zaměre. — Pač je čedna ta šega, in visok njeni pomén! — Pijancom se vino ne blagoslovi. —

Sklepanje. Ljubézen nam življenje sv. Joana kaže, ljubézni nas vse njegove pisma učé. (Djanje Svetn. II. Str. 779, 2) — Zapoved ljubezni je naj slajši, naj vekši, vsim dopolniti potrebna in lehka. — Pobožen redovnik Egidi je obiskaje sv. Bonaventura djal, „Kako srečni ste učeni možje, ki věste Bogu lepo služiti; kako slabo pa mi nevedneži to zastopimo!" „Ne govori tako! mu sv. učenik reče; vi saj znate Boga ljubiti; in to je naj vekše." — Od veselja Egidi poskakovaje okrog kliče: „Balite, preprosti ljudje! Boga ljubite, in bote lehko tako srečni, kakti visoko učeni oče Bonaventura." — Blagor vam, kmetje, hlapci, dekle! Učeni — imenitni — bogati biti vsi ne morete, pa Boga in bližnega lehko ljubite, in bote kakor sv. Ivan ljubeji božji. Amen.

IV. God sv. Matia apostola.

Od dvojnega jarma.

Vzemite moj jarm na se. Moj jarm je sladek, in moja butara je lehka.
Mat. 11, 30.

1. „Težek jarm sloni na Adamovih otrocih, itd. Sir. 40, 1. Jarm Adamov — terplenja, je zadel Jezus — ga je nosil sv. Matia. —

2. Bil je sv. Matia v Betlehemu domá, pravijo da eden tistih srečnih pastirjev, kterim je Angel rojstvo Jezusovo oznanil. (Djanje Svetn. I. Str. 196) — Namestu nesrečnega Juda izdajavca je jarm Kristusov zadél in srečno nosil. —

3. Tudi mi, vsi Adamovi otroci, se jarma zogniti ne zamoremo. Jarm nosimo; pa ne vsi ednakega:

I. Edni jarm sveta, kakor Judež;

II. Drugi jarm Jezusov, kakor sv. Matia. — Kterega nosiš pa ti? — To hočemo danes premisliti.

O sv. Matia! razsekaj nam jarm pregréšnega sveta, in nam pomagaj nositi sladek jarm Jezusov.

I. Juda izdajavec je nosil jarm zapeljivega sveta. Strašna noša, strašen konec! (Djanje Svetn. I. Str. 199, 2) — —

2. Ravno tako nosijo posvetni ljudje težek jarm mnogotere pregrehe alj strasti. Lakomnik se trudi za dnar in bogastvo — nečistnik daja za slado mesa poštenje — zdravje — življenje; — častiželjnik skerbí dni in noči za višjo stopnjo; — požrešnik vse da, nasititi in naliti razvajeno truplo. — Kako težek je jih jarm?

3. Kako strašen, nesrečen je konec posvetnega jarma, kojega ljudém svět, meso in hudič naloži! — Svět pravi poslednič, po besedah sv. Bernarda: „Jaz konec jemlem. — Vsa posvetna dobrota in čast je gospodični podobna od predej nališpanej, od zadej pa červivej. Zato opomina sv. Joan: „Ne ljubite sveta itd. I. 2, — Meso pravi: Jaz končam zdravje, krajšam življenje, peljem v časno in večno nesrečo, predam dušo pregrehi, nespokornosti in pogublenju. — Za to uči sv. Paul: „Dela mesa so očitne, ki so: kurbanje, itd. Gal. 5, 19 — 21. — Hudič goljfá obečaje in dajaje goljufno blago za pravo — minjoče za večno. — Ali se ni nesrečnemu Judežu taka godila? — Ravno ta tudi tebe čaka, če pregrešnega jarma ne otreseš, in sladkega jarma Jezusovega ne zadeneš, kakor sv. Matia.

II. Sv. Matia na mesto izdajavca izvoljen apostol je serčno jarm Kristusov zadél, po izgledih Jezusa živel — učil — terpel in umerl. (Djanje Svetn. II. Str. 197 — 198, 1) — Kako lehko je z božjo pomočjo jarm nosil, kako slavno plačilo za to dosegel! —

Tudi tebe, o kristian, vabi Jezus, rekoč: Zadeni jarm moje zveste službe, in se ga nè boj, zakaj:

1. „Moj jarm je sladek;" — ako ga iz ljubezni do Boga zadeneš; ljubezen vse sladko naredí; — ako premisliš sladek mir, kterega vživajo zvesti služitelji božji, — ako pogledaš plačilo, ki te čaka. „Ti merzi delo, poglej plačilo." Mat. 5 12. Za to pravi sv. Paul: „Poln tolažbe sim itd." II. Kor 7, 4.

2. „Moja butara je lehka;" — ako komaraš z božjo pomočjo, Jezus svojim pomagati obĕta: „Pridite k meni vsi, ki ste obloženi, itd. Mat. 11, 28. Kar obljubi, tudi dopolni, daje gnado in pomoč. „Jaz sim vinska terta, vi mladike, itd. Joan. 15, 1. — Kako bi bil sv. Matia in drugi svetniki toliko storili — mučeniki toliko preterpeli? — Za to velí sv. Paul: „Veliko več od drugih sem delal, pa ne jaz, ampak božja gnada z meno itd. I. Kor. 15, 10. „Vse zamorem v njem, ki mi moč daja." Fil. 4, 3.

3. Jarm Kristusov nositi je toliko potrebno, da brez njega izveličanja ni. Za to je sv. Matia posebno pridigval, naj se zoper meso vedno vojskujemo, in njegovi hotljivosti nikdar ne dovoljimo. naj nam zatajba še tako težka bo. Ravno to se pravi jarm Kristusov nositi. (Djanje Svetn. I. Str. 199. 1).

Sklepanje. Kristian! kterega tih dveh jarmov nosiš? — Ali za Judežem — ali za svetim Matiom hodiš? — Je tvoj jarm sveta volja božja — ali so telege pregrešnih del? — Oh, če za Judežem hodiš in mošno krivice nosiš, pač bilo bi bolje, naj bi rojen ne bil! — Blagor pa tebi, ako te je srečka sv. Matijeta zadela Jezusov jarm nositi, za njegovo kraljestvo delati — terpeti in umreti. Skorej bo tebi Jezus jarm odvzel, in krono življenja večnega dal. Amen.

V. God sv. Filipa in sv. Jakoba apostelov.

Od keršanskega zaupanja.

Karkolj bote Očeta v mojem imenu prosili, to vam bom storil. Joan. 14, 13.

1. Pervega maja alj malotravna ravne, visoke maje (drevesa) stavijo. — Věste kaj maji pomenijo? — Visoko drevo kaže ravno pot v nebesa. Verh maja zelen šop, čedno ovenčan, pomeni venec dike nebeške. Redek je, ki do venca pripleže; — sterma je pot, ki v nebesa pelja. „Veliko poklicanih, malo izvoljenih.“

2. Sv. mati kat. cerkev nam pa dans dva maja postavi za posnemo, naj bi ne obupali, marveč se po njih naukih in izgledih ravnali; gotovo bomo kakor sv. Filip in Jakob nebeško krono dosegli. „Karkolj bote Očeta prosili, itd.

3. Oh kako veliko — veselo je upanje naše, kojega nam usmileni Jezus v denaš. sv. evangeliu daja! „V hiši mojega Očeta je veliko prostora; — grem, vam mesto pripravit — bom zopet prišel, in vas k sebi vzel.“ — To zaupanje je podpiralo sv. Filipa in Jakoba, kakor vse mučenike in služevnike božje — podpera tudi nas; kazaje:

I. Da nam Bog na tem svetu vse potrebno da.

II. Da za nas na unem svetu srečno mesto pripravleno ima, ako ga le bomo vredni.

Kakor o mladem letu vse ozelení, upanje svoje tudi mi oživimo!

I. „Tri rečí so, na ktere se moje upanje vpira, velí sv. Bernard: ljubézn, resničnost in vsemogočnost tistega, ki je obljubil:“ „Karkolj bote Očeta v mojem imenu prosili, to bom storil.“

1. Ljubézn. „Jaz njega ljubim, ki mene ljubi; — pa tudi moj Oče ga ljubi.“ „Ostanite v moji ljubezni; in karkolj bote prosili, zgodilo se vam bo, da bo vaše veselje popolnoma.“ Za to je sv. Filip hitro za Jezusom — clo Natanaela je z seboj spravil; ljubézn ga je vlekla, kakor sv. Jakoba in vse druge apostole. — Srečni so bili v ljubezni Jezusovi — nič jim ni pomanjkalo. — Kakor Jezus — jih je tudi Oče neb. ljubil. — Ko je Filip Jezusa prosil: „Gospod! pokaži nam Očeta, in nam je dosti“ — mu Jezus reče: „Filip! kdor mene vidi, vidi tudi Očeta, itd. — Tudi mi smo spoznali po Jezusu ljubézn neb. Očeta. „Tako je Bog svet ljubil, da je svojega edino rojenega Sina dal, itd. „Kako bi nam vse druge ne dodál?“ vpraša sv. Paul.

Rim. 8, 32. Oh srečni otroci, ki imajo ljubeznjivega Očeta! — Veliko bolj srečni smo mi, ki imamo Očeta Boga, ki ni je gola ljubezn in dobrota, ampak tudi:

2. Sama resničnost in zvestost v svojih obljubah. — Kedar je Kristus apostole poklical, in jih po svetu poslal, jim ni dal dnarjev ne torbe; clo dveh sukinj sebo vzeti jim je prepovedal. Luk. 10, 1 — 9. Na kaj so se torej zanesli? Na resnično obljubo Krisustovo: V ktero hišo pridete — — pite in jejte, itd. Luk. 10, 8. — „Ne recite: kaj bomo jedli, pili, z čim se oblačili, itd. Mat. 6, 26 — 33. — Kedar nam vjima polje zatere, ogenj stanovje požgè, nas sovražniki oplenijo, oh zlata beseda tudi za nas; „Ali ni življenje več ko jed, in telo več, ko oblačilo? — Vaš Oče neb. vě, da vsega tega potrebujete;“ on ki je večna resnica in zvestost, pa tudi:

3. Vsemogočnost. Jezus je Filipa v pušavi vprašal: „Kje bomo kruha kupili, da bi se ti ljudje najedli?„ itd. Joan. 6, 1 — 15. Za dve sto dnarjev kruha jim ni zadosti: je Filip djal. Alj Jezus je skoz svojo vsemogočnost pokazal, da mu tudi teh potreba ni. — To je apostole podperalo po njih težavnih, dalnih hojah — to naj daja tudi upanje nam: „Iščite naj prej božje kraljestvo; — vse drugo vam bo naverženo. Mat. 6, 33.

4. Pa kako nesrečni bi bili apostoli, če bi za toliki trud od posvetnega višej upanje ne bili imeli! — Tudi mi kristiani bi bili naj nesrečneji ljudje, ako bi se večnih obljub ne nadjali. — Kar je apostole toliko nadušilo, in tudi nas naj slaje tolaži in veselí, je:

II. Upanje večnega življenja, kojega je Kristus v den. sv. evangeliu toliko lepo svojim obljubil, rekoč. „V hiši mojega Očeta itd. — Oh srečna hiša — življenje večno veselo!“ Ni oko vidilo itd. I. Kor. 2, 9.

1. Sv. Adrijan, še neznabog, je videl mučenike toliko terpeti, ter jih bara: „Kaj pa upate?“ — „Nebeško veselje: odgovoré; in naj bi imeli tisuč življenja, radi bi ga dali, večno doseči.“ To je Adriana toliko oserčilo, da je tudi on za nebeško kraljestvo kerv prelil. (Šmida katehizm. III. Stran 319. b). — To upanje gonilo je sv. Filipa po dalni Skitii in Frigii oznanovat nevěrnikom vesel glas božjega kraljestva — ga oserčilo dati na križi svoje časno življenje za večno. — Upanje večnega življenja je učilo sv. Jakoba toliko ojstro in sveto živeti — neprenehoma ljudi učiti, se ne sovražnikov bati, resnico věre očitno pričati in poslednič pod kamenjem svojo dušo Bogu izro-

čiti. (Djanje Svetn. I. St. 443 — 444). — O upanja čudna moč! „Nobeden ni v Gospoda upal, in bi bil v sramoti ostal.“ Sir. 2, 11.

2. Terdno upanje nebeškega veselja tudi nas naj oserči, kedar se nam je v nevaršino podati — premoženje — zdravje — clo življenje zgubiti. „Kdor (za me) življenje da, ga bo najšel itd. Mat. 10, 27, 39. To je tolažilo Joba 13, 15. Tobia 2, 18. — oserčilo perve kristiane vse dati za bogastvo v nebesih. II. Kor. 1, 8. — Ali se ne bomo ogledali na neb. bogastvo v posvetni zgubi? — se ne bomo oveselili nad neb. veseljem, kedar za nas na zemlji tolažbe ni? — se ne bomo radi ločili te solzne doline, in v srečno hišo Očetovo šli? —

3. Je pa obljubo več. življenja doseči nam pretežko — nemogoče? — Je bilo sv. Filipu in Jakobu, kakor vsim svetcom mogoče, tudi nam bo, naj le hočemo. Bog ni samo nebesa obljubil — obljubil je tudi nam v tiste pomagati. Rim. 8, 32. „Naj se ne prestraši vaše serce! Jaz sim pot, resnica in življenje.“ Joan. 14, 1. — Božja gnada nas oživlja, podpěra in do konca stanovitne storí. Jezusovi nauki in sveti zakramenti nam dajejo potrebno pomóč. — Upanje zgubiti je naj strašnej nesreča — obupati naj huje žalenje božje. — Nesrečen ni, naj ravno vse drugo zgubi, dokler še pravo upanje v njegovem sercu živí.

Sklepanje. „Zdaj pa ostanejo tri reči: věra, upanje in ljubézn: govorí sv. Paul. „Věra pravi: Velike, neizrečene dobrote je Gospód svojim služevnikom pripravil. Upanje govorí: Vse te tudi mene čakajo; in ljubézn veli: Hitimo jim torej naprotje!“ Sv. Bern. — Potolaži se moje serce; saj Bog za me skerbi. — Bodi vesela moja duša; saj ti je prostor pripravlen v nebesih. — Moja vedna, pa tudi posledna beseda naj bo: „V tebe, Gospód, sim zaupal; vékomaj ne bom v sramoti ostal.“ Amen.

VI. God rojstva sv. Joana kerstnika.

Od naše osode.

Kaj neki bo iz tega detěta? Luk. 1, 6.

1. Po sveti ima še veliko ljudí prazno věro, da človeku osodo planet naredí, pod kojim je rojen. — Po planinah pripovedajo, da žalikžene detetu o porodu prisodijo srečo alj nesrečo. — Vse

te in take kvante so prazne turske věre, nam kristianom nespodobne in greh. „Vsi lasje vaše glave so prešteti, itd.

2. Tudi pri rojstvu sv. Joana kerstn. so ljudje rekli: „Kaj neki bo iz tega otroka?" — zakaj čudno bilo je njegovo rojstvo, kojega dans obhajamo (Djanje Svetn. I. Str. 675 — 677).

3. Poglejmo tudi mi danes sv. Joanu v čast, nam pa v podučenje

I. Kaj je iz sv. Joana kerstnika bilo?

II. Kaj je, in kaj še bo iz nas?

Sv. Joanez je rastel in močen prihajal v sv. Duhu: piše sv. Lukež. Naj se tudi to nam zgodi skoz zvesto poslušanje božje besede!

I. „Ni večega med človeškimi otroci, ko Joanez kerstnik:" tako Jezus njega povzdigne, in to njegovo visokost nam kaže:

1. Sv. Joana kerst. nedolžno sveto življenje. Neki cerkveni očetje pravijo, da je Elizabet z detetom v pušavo izbežala — drugi, da je v tretjem alj petem letu sam v pušavo šel. (Djanje Svetn. I. Str. 677). — Gotovo je, da je bilo deviško, brez greha čisto njeg. življenje. „Oh kako lep je deviški rod! itd.

2. Sv. Joana kerst. spokorno ojstro življenje: v živežu — v oblačili. (Djanje Svet. I. Str. 677.) Pokaj tolika pokora nedolžnemu? — Nedolžnost ohraniti in se na veliko opravilo vredno pripraviti. „Sv. Joanez strahuje in terpinči svoje nedolžno telo tako ojstro, in vi pa svoje grěšno telo s svilo in žametom kinčite in z dragimi jedmi redite?" Sv. Bern.

3. Sv. Joana kerst. serčno oznanovanje pokore. V tridesetem letu starosti je o Jordanu poboljšanje učil, vsakemu stanu neprestreno resnico pravil, kerstil, in Kristusa napovedoval. (Djanje Svetn. I. Str. 677. II. Str. 222.) — Tudi Kristus se je dal sv. Joanu kerstiti. Kolika čast! — pa tudi Joanezova ponižnost, ki pravi, da ni vreden remenja Jezusu rešiti: „Kdor sam sebe ponižuje, itd.

4. Sv. Joana kerst. kervava, pa častita smert. Za resnice del v temnico veržen, bil je plesavki v plačilo ob glavo djan. (Djanje Svetn. II. Str. 222—223.) — Ali ni to žalosten konec? bo kdo rekel. Kratko nikar. Trojin venec je sv Joan dosegel: deviški, učeniški in mučeniški: to je naj vekša slava. Bil je na tem sveti angel v mesu, (Djanje Svetn. I. Str. 678) — zdaj je v nebesih velik svetnik in mogočen naš priprošnik. — Pomislimo pa tudi:

II. Kaj bo še iz nas? — Kamor se drevce nagne, bo rastlo in padlo drevo. — „Mladenč hodi po poti — tudi kedar se postara itd. Prip 22, 6.

1. Sv. Joanez je bil že v maternem telesu posvečen, mi pa pri svetem kerstu. „Glejte, koliko ljubézn nam je Oče skazal, itd. (Djanje Svetn. I. 678. 2.) — Ali smo pa to gnado sv. kersta ohranili? Koliko nas še nosi pervo oblačilo nedolžnosti? — Čigavi otroci smo po našem zaderžanji? — Kaj bo iz nas, če otroci pregrehe terdovratni ostanemo? „Delajte pokoro; bliža se božje kraljestvo.“ Mat. 3, 2—12.

2. Sv. Joan. je ojstro živel, če ravno ves nedolžen; mi grešniki pa mehko živimo, telo razvajamo, in brez vse ojstrote le pregrešnim navadam strežemo, kterim vojzdo damo. Ali bomo kdaj po široki cesti v nebesa prišli? „Sekira je že zastavlena, itd. Mat. 3, 10.

3. Sv. Joan je v samoti živel, naj bi svojo nedolžnost in pobožnost ohranil; — mi pa v slabe tovaršije zahajamo, zapeljive hiše obiskujemo, na pregrešne dobre volje hodimo. — Kaj bo iz nas? — Kar je iz prešestnika Heroda, prešestnice Herodianke in pa iz nesramne plesavke bilo. (Djanje Svetn. II. Str. 223 — 224. 2.) — Plesa strašno plačilo je sv. Joana kervava glava. —

4. Sv. Joan je tudi hudobnega kralja serčno posvaril, rekoč: „Ti ne směš prešestovati!“ — mi pa podloženih posvariti zamudimo — tovaršev, tovaršic opomniti nočemo, ter se človeške zaměre huje bojimo ko božje. Tako božje kraljestvo razderati damo in hudiču pomagamo; kaj bo iz pomagačev hudičevih? — „Ako ne bote pokoro storili, vsi skup bote poginili.“ Luk. 13, 1 — 5.

Sklepanje. Sama dva pota v nebeško kraljestvo peljata: pot nedolžnosti in pot pokore. Po pervi stezdi je sv. Joan hodil, drugo je nam oznanoval, rekoč: „Delajte pokoro; neb. kraljestvo je blizo!“ — Pot nedolžnosti smo zgubili, da bi poti pokore ne zamudili, — po poti pokore se dans obernimo domu! Amen.

VII. God obiske prečist. device matere Marie.

Od obiskovanja.

Maria je prišla v hišo Caharijevo in pozdravila Elizabeto. Luk. 1, 39.

1, Milo godovno obiskanje kaže Marije čudno ljubeznivost in priljudnost do bližnega. — Po angelu zvě svoje tete veliko srečo, in se hitro podá Elizabeto obiskat iz treh svetih namenov, naj bi Jezus sv. Joana v maternem telesu posvetil — da bi se srečne materi

razveselile in Bogu hvalo dale — da bi ostarljivi teti postregla, nam pa dala ker. postrežnosti lep izgled. (Djanje Svetn. II. Str, 6—7.)

2. Po izgledu Marie je priljudnost tudi naša dolžnost, obiskovati žlahto in sosesko o posebnih časih kake žalosti alj veselja. Veselje poslajšati, terplenje polajšati nam kerš. priljudnost in ljubezn velí. „Eden druzega težave nosite, in bote dopolnili postavo Kristusovo." Gal. 6, 2.

3. Kakor so ljudje — taka tudi naša obiskava dobra alj hudobna, in godí se nam obiskovaje po besedah sv. pisma: z dobrimi (svetimi) ljudmi boš svet, z hudobnimi hudoben." Ps. 17, 27. Po izgledi Marie najmo

I. Se slabega obiskovanja varvati;

II. Le dobre ljudi in poštene hiše obiskovati.

Obiši nas, o Maria ti, s svojim božjim detetom Jezusom!

I. Ako se človek sam po sebi ne spozná, kaj veljá, ga lehko po tovaršiji spoznáš; le pazi, v kake hiše zahaja, in s kakšnimi ljudmi se obhaja. — Hočeš pa pošten ostati, se moraš varvati:

1. Ponočnega vesovanja. — Ni gerši razvade od voglarije, ni hudobnej djanja, od ponočnega vlačuganja. „Vsaka noč ima svojo moč:" človeka na truplu — še poprej na duši vbiti. Po noči so Jezusa vjeli, po noči se nedolžnost vloví in vmorí. „To je vaša ura in oblast teme. Luk. 22, 53. — Mladenči, ki po noči nepokoj délate — pod ptuje strehe lazite, ali ne věste, da vojvodu teme služite, da hudič vaše ponočne stopinje šteje? — Dekleta! se ne bote takih ponočnih prijatlov in obiskovavcov huje ko peklenšeka varvale — béžale — v pomoč klicale? — Taka ponočna obiskava je z grehom nadelana cesta v pogublenje. — Pa tudi zapeljive dobre volje obiskavati je nevarno; rada se plesavcom in plesavkam godi, kakor Dini in Sihemitam. I. Moz. 34, 1. — Varvati se je:

2. Obiskanja kerčm alj navadnih pivnic, brez potrebe, le za kratek čas. — Gostivnice, če poštene, so hiše kerš. dobrih del, v kojih se lačni nasitijo, žejni napojé, popotniki sprejmejo, tudi žalostni oveselé, in se dvomljivim dobri světi dajo. — Alj takih kerš. gostivnic je malo; izmed sto težko edno alj dve najdeš. — Večina pivnic je šola pregrehe — tempel hudega, kojemu se služi s pijančevanjem, z igro, obrekvanjem, s preklinjevanjem — tepenjem, morijo; — vsih deset božjih zapoved se po kerčmah tere, o petkih

bodo posedli:" uči Kristus. Hočemo v nebesa priti, moramo starega človeka izsleči, ki je po Adamu, in novega oblečí, ki je po Kristusu. — Torej

I. Naj vam staro kožo pregrešnega človeka pokažem, kojo nosimo; pa tudi

II. Povém, kako jo naj izslečemo, in novo suknjo oblečemo po Kristusu prenarejeno.

Sv. Jernej! posodi mi nož božje besede, da bom zamogel pregrešne navade našemu sercu odrezati.

I. „Bratje! kliče sv. Paul, vémo, da je že ura od spanja vstati, itd. Verzimo od sebe dela teme, itd. Rim. 13, 11 — 14. To se pravi kožo pregrešnega človeka izsleči. — Po ravno tih besedah apostola je sv. Auguštin novega človeka oblekel. (Djanje Svetn. II. Stran. 217).

1. Huda pregrešna navada alj strast je prisvojena lastnost lehko grešiti, terdí, starej koži podobna, ki se le s silo izsleče. Stara navada, železna srajca, je kakor slak, ki setvo preraste, in pšenico zaduši. Grešnik je kakor Lacar v rjuhe pregrehe zavit, v grob gréšnega djanja pokopan, ki naj svetejšemu Bogu čohní, na kojem težek kamen hude vesti leží. „Vedi in vidi, kako hudo in grenko je zapustiti Gospoda! itd. Jer 2, 13.

2. Kako se pa huda navada obleče? — To nam iz lastne skušnje popiše sv. Aug. „Bil sim v železji, železna veriga bila je moja volja. Mojo voljo je sovražnik prevzel, in iz nje mi je verigo skoval, ter me v njo djal. Iz popačene volje pa je izrastlo poželjenje; in ker sim poželjenju služil, je prirastla navada, in ker se nisim navadi vstavljal, je dorastla sila." — Ali se ne godi nam ravno taka? — Ako hudemu le perstec pokažeš, lehko te bo vjel — le las podaš, težko se boš rešil. Tako zvezan hodiš častiželjnik, lakovnik, prešestnik, pijanec, itd. — Pomalem si začel, pri velikem težko jenjaš. — „Kakor zamorc svoje kože ne premení, itd. Jer. 13, 23. — Gorje vam, ki vlečete krivico na vervih ničemernosti, itd. Iz. 5 18. Taka se je Samzonu godila, kojega je zvezala Dalila. — Vervi grešnikov so me zvezale" itd. Ps. 118, 20.

3. Peklenski sovražnik sedem tenkih niti, sedem naglavnih grehov ima, ki svoje korenine v našem sercu imajo, iz kojih ljudem zanke plete. — Vsakdo, jaz kakor tí, na edni alj drugi niti več alj manj visí; in če jo tudi stokrat pretergaš, kakor pajek ti sto-

krat spet mrežo naplete, ki za toliko gosteja prihaja, pogoje ko grešiš — dokler se zaviješ, kakor muha pajeku. — Taka mreža je mesena hotivnost — požrešnost — jeza, itd. — Prašaj se, kaj naj raje slabega misliš — kaj naj ne raje slišiš, da te dolžijo, v čem se naj lohkeje pregrešiš? — to je mreža tvojega serca, v kojo te loví, alj pa že vjetega derží — to je pregrešna koža, ktero brez odlaga izsleci — mrežo raztergaj z vsoj siloj — poprej — lehkej! — Ali kako!

II. Hočeš pregrešne okove razdjati, jih imaš hitro in dobro spoznati. „Trezni bodite, in čujte, kajti vaš sovražnik okolj hodi kot rjuveč lev, itd. I. Petr. 5, 8 — 9.

1. Prašaj se vsak dan, ktera pregrešna misel me naj večkrat obhaja? — kdo, kaj, kje mi jo daja? — Opusti hitro priložnost in varuj se je. — Si že v grešno navado zakopan — grehu predan, se ti godí, kakor zaspanemu, ki se težko izdrami, obljubi, pa spet zaspí. Sv. Aug. (Življenja srečen pot. Stran 134.)

2. Potreba je pregledati strašno gerdobo pregrešne navade, nevaršino večnega pogublenja, poslušati božjo besedo — brati knige věčnih resnic. To je storil sv. Auguštin. (Djanje Svetn. II. Stran 217.)

3. Popolnoma spoved od vsega svojega življenja opraviti; velika spoved, če je le prava, nam starega človeka izsleče, in obleče novega, kar nam dogodivščina v lepih izgledih pokaže. (Šmida katehizm. III. Stran 73 — 77.) — Popolnoma spoved spokornim svatovsko oblačilo da. Mat. 22, 13 — 14.

Sklepanje. Dvojno oblačilo za svatbo (ženitvanje) v neb. kraljestvu velja: belo oblačilo nedolžnosti, alj pa sinje (plavo) pokore. Pri svetem kersti so ti naméstnik božji starega človeka oblačilo (izvirnega greha) izslekli, in po zasluženju Jezusovem lepo suknico nedolžnosti oblekli. — Le prehitro si to pervo svatovsko oblačilo zapravil, o grešnik, in spet vmazano oblačilo starega človeka oblekel! — Kako kesno si pripravljaš drugo oblačilo pokore! — Kako težko te stojí starega človeka spet izsleči! — Alj naj bi ti ravno tako britko hodilo, kakor sv. Jerneju — biti mora. (Djanje Svetn. II. Stran 202 — 203. 2.) — Bratje! sestre! ura je, vstati iz grešnega spanja. Oblecimo novega človeka, da s sv. Jernejem v neb. svatovšini veseli bodemo. Amen.

meso je itd. vse za malopriden dobiček; — in kar se v cerkvi dobrega naredí, se v kerčmah pokvari. Kakor so cerkve vrata v nebesa, so navadne pivnice široko odperte vrata v pekel. Več ko oštarij, več pohujšanja — več je v takem kraji vboštva. — — Varvati se je:

3. Igrališč, v kojih kvartopivci cele dni in noči za dnar igrajo, kvartajo, keglajo, in na srečo stavijo, tako dolgo, da vse zapravijo, in še dušo verh zastavijo. — Strašne so take igrališča! Trinogi pod križem z merzlim sercom kobrajo, ko Jezus za nje na kriši umira; igravci brezdušni igrajo, žena in otroci pa jokajo. — Take nevarne hiše se zogni tudi dan hoda.

4. Varuj se pa tudi hiše in tovaršije, ki rada od drugih ljudí slabo govoré, kakor jame razbojnikov tam se poštenje; bližnemu krade, terga njegovo dobro ime, ki več ko dnar veljá, in se vzeto poverniti težko, alj clo ne da. „Od vsake prazne besede bodo ljudje odgovor dajali:" veli Kristus; kaj bo za vas jezične sosede, opravljive prijatlice? — Pač prav je sv. Aug. v svoji obednici napisal: „Kdor čez bližnega jezik stega, naj se moje mize tvega." — Kdor obiskovanje ljubi, njemu se po besedi Tomaža Kemp. godí, ki pravi: „Kolikokrat sim med takimi ljudmi bil, vselej sim se slabši domu povernil." (Djanje Svetn. II. Str. 9. 2.) — Moj Bog! porečeš, kdo bo pa neprenehoma sam domá? —

II. Obiskovati poštene hiše in ljudi po izgledu Marie iz svetega namena je naša dolžnost:

1. Svojo žlahto, stariši otroke, otroci stariše — bratje — sestre; pa tudi kumeji in kume svoje zetice, ki so si v duhovski žlahti, naj potožijo — se potolažijo, podučé in posvarijo itd. Žlahta, ktera se malokdaj vidi, je raztergana plahta. —

2. Sosesko iz priljudnosti, za kratek čas. Pa kakor so bil pogovori Marie in Elizabete le božja hvala, tako naj obiskovanja pomenki od besede božje in od drugih poštenih reči — tudi svete pesmi naj bodo. „Beseda božja naj prebiva obilno med vami; z vso modrostjo učite in opominjajte se s svetimi pesmi in pogovori." Kol. 3, 16 — 17. — Žalostno je v soseski živeti, kjer se sosed soseda zogiba, in sosede le tistokrat zjidejo, kedar se skregajo. — V takej soseski Marie ni. — —

3. Bogu in Marii, pa tudi svetnikom posvečene cerkve pogosto obiskavati naj bo naše veselje, naj se serca k nebesom povzdigajo,

in tudi nebesa k nam ponižajo. — Obiskovaje farno, alj pa romarsko cerkvo, potožimo Jezusu, Marii in drugim prijatelom božjim svoje težave, se jim priporočimo, z njimi pogovorimo, in kako lehko pri sercu nam je! — Zdi se nam, kakor bi bili na pragu nebés. —

4. Obiskavati bolnike in jetnike — jim postreči — pomagati, jih potolažiti, je dobro delo, ktero bo Kristus sodni dan očitno povernil, rekoč: — Bil sim boln — v ječi, in ste me obiskali, itd. Mat. 25, 36. Kako radí so pervi kristiani bolnike obiskavali, nam sv. Dionizi Aleksandriški popiše. (Djanje Svetn. I. Stran. 212—214. 1, 2.

Sklepanje. Pač je bila srečna vsa Caharijeva hiša po obiskanju Mariinem! (Djanje Svetn. II. 8 — 9.) Srečni bomo tudi mi, dokler Mario vredno častimo, njene svete izglede posnemamo in se ji priporočamo. — (Djanje Svetn. II. Str. 9, 1.) Tudi nas hoče Maria obiskati v skušnjavah — v težavah, v bolezni in na smertni posteli. Amen.

III. God sv. Jakoba apostola.

Od človeškega poželenja.

Ne věste, kaj prosite. Mat. 20, 22.

1. Kdo bi skerbni materi Cebedejevki zameril, da za svoja sina poskerbí, in Jezusa poprosi, rekoč: „Reci, itd. In vender Jezus jih pokrega, rekoč: Ne věste, itd.

2. Zakaj Jezus materi in sinoma prošnjo za zlo vzeme? — Ker niso bile jih želje čiste, marveč častilakomne; — le na posvetno čast obernjene; — ne volji božjej popolnoma vdane, in so med apostoli zavid in prepír činile. Mat. 20, 24. —

3. Kakor mati Salome svojima sinoma, stariši svoji deci stanove zbérajo — otroci in odrašeni želijo, kar ni po volji božjej, ne k njih pridu. Tudi njim Jezus velí: Ne věste, itd. — To svojovoljno gnanje ljudi nezadovoljne in nesrečne stori. — Pomislimo torej dve važne resnici:

I. Vse drugačne so misli božje, ko naše želje; one so neskončno modre, te pa gostokrat neumne: Kar nam priča življenje sv. Jakoba.

II. Za nas je dobro, če Bog naših želj ne dopolni, naj se le v sveto voljo božjo podamo.

Učimo se lepe prošnje: „zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako tudi na zemlji!“ — in vse bo prav.

I. Misli in želje apostolov bile so spervič zlo posvetne; hotli so pervaki biti v pozemeljskem kraljestvu Jezusovem. Takih misel in želja bila sta tudi slavna brata Jakob in Joanez, sina Cebedea in Salome. (Djanje Svetn. II. Str. 85.) — Ako ju je ravno Kristus sosebno ljubil, jima junih želj le ni dopolnil, ampak ju je učil terpeti za nebeško kraljestvo, in se poniževati za nebeško čast. — Mat. 20, 17 — 28.

2. Kristus je imenoval sv. Jakoba in Joana Boanergeza; pa je le ju divji serd potažil, ko sta hotla ogenj nad nepriljudne Samariance zaklicati, rekoč: „Ne věsta, čiga duha sta, itd. — Ravno tako je zavernil tudi juno častilakovnost po den. sv. evangeliu. — Kaj bi bilo iz dveh verlih bratov, naj bi jima bil Kristus po spačenih mislih june želje hitro spolnil? — Kako častita pa sta, ker sta se vdala v sveto voljo božjo! —.

3. Sv. Jakob je po prihodu sv. Duha v Jeruzalemu, in drugih Judovskih pokrajnah sveto vero učil — po tem se na Špansko podal — poslednje se v Jeruzalem poverne — in pervi med apostoli za Jezusa glavo da. (Djanje Svetn. II. Str. 86 — 87.) O visokost bogastva božje modrosti in znanja! itd. Rim. 11, 33. — Naj bi tudi spoznali:

II. Da je dobro za nas, če nam neskončno moder Bog naših željà ne spolni, ako se popolnoma v božjo voljo podamo.

1. Pogosto želimo sebi alj svojim imeniten stan, pa ne prevdarimo, ali potrebne lastnosti imamo — ali nas Bog kliče, ali le naše spačeno poželenje. — Kaj je pomagalo Judežu Iškariotu apostolstvo? — Kolikokrat snubijo starìši — otroci, in išejo tudi po pregrešnih potih zakonske zaveze, pa v svojo časno in večno nesrečo, če božja volja ni. Ne věste, kaj prosite, itd. Kelh terplenja bote pili, oh da bi ga ne v svoje pogublenje! — Pač lep izgled cesarja Ferdinanda! (Šmida katehizm. I. Stran 136. k.)

2. Pogosto išejo starìši otrokom bogastva obilno zapustiti — si prizadévajo otroci še obilnej pomnožiti, tudi po krivici. — Kaj je pomagalo zgublenemu sinu, da mu je oče obilno dedšino dal? — Luk. 15, 11. — Kaj bogatemu možu polne žitnice? Luk. 12, 16—27. — Clo tatje in razbojniki si sreče prosijo. — Kako dober je Bog, če jim sreče po njih pregrešnih željah ne da. „Ne věste, kaj prosite, itd.

3. Kolikokrat si želimo posvetnih dobrot, zdravja, veselja itd. ki bi nas pogubile kakor bogatina, ki se je vsakdan bogato gostil. Kdo je bil bolj srečen, bogatin alj vbogi Lacar? Luk. 16, 19—31.—Pokaj si nezadovljen, o kristian, da si vbožnega stanu?— Kaj zavidaš srečnike, ki imajo vsega dovólj? — Zakaj izdihuješ, da si kruljev, slep, boln, itd. Pokaj tožuješ, da te Bog ne usliši? — „Ne věš, česa prosiš.“ (Mati in bolno děte. Šmida katehizm. I. Str. 237). Kaj bi bilo iz tebe, mladénč, ako bi bil bogatih starišev sin? — Kaj iz tebe deklica, če bi zdrava bila? — Kaj bi bilo iz nas vsih, naj bi nam Bog našo voljo vselej dopolnil? — Naj vekšo dobroto nam moder Bog stori, kedar nas ne vsliši; gotovo nam kaj boljega nameni, kakor sv. Jakobu. — Kako častito je zdaj njegovo ime po vsem kerš. svetu! — Kako mogočna njegova prošnja v božjem kraljestvu! — Kako imeniten božji pot v Kompostelo? Jeli mu ni Bog kaj boljega dal? —

Sklepanje. Malo je človeško serce, pa nezmerne so njegove želje. — Le premisli, o človek, kaj si ti vse željiš, pa koliko napčnega? — Kakor moder oče neumnim otrokom vsega ne dovolji, tudi Bog nam po volji vse ne stori, ker nas ljubi. Iz ljubezni do njega se tudi mi v sveto voljo božjo podajmo, in vse svoje pote Gospodu izročimo; on hoče vse prav storiti. Amen.

IX. God sv. Jerneja apostola.

Od izsleke pregrešnega človeka.

Ktire so nadlegvali nečistí duhovi, so bili (od Jezusa) ozdravleni. Luk. 6, 18.

1. Strašna muka je bila sv. Jerneju, kojega so živega sovražniki iz kože djali. — Kako si je sv. apostol to zaslužil? —

2. Kristus je sv. Jerneja v število apostolov vzel, kar nam den. sv. evangelj pové. — Prijemši sv. Duha je oznanoval po jutrovi Indii in v veliki Armenii svet evangelj, kjer je mnogo čudežev storil, ljudi pokristianil, in poslednič mučeniško krono prijel. (Djanje Svetn. II. Stran. 198 — 201).

3. Grozovito je bilo terplenje sv. Jerneja; kdo bi se ne zavzel! — „Alj nebeško kraljestvo silo terpí; le oni, ki si silno prizadenejo, ga

X. God sv. Matevža apostola in evangelista.

Od djanja prave pokore.

Jezus je videl Matevža, in mu je rekel: Pojdi za meno! In je vstal, in šel za njim. Mat. 9, 9.

1. Dve reči ste, kojima se dočuditi ne zamoremo: milosti in prizaneslivosti božjej, ki se ne naveliča grešnika klicati, čakati in usmiliti; — pregrešnosti človeški, ki ne henja grešiti, in po prijeti milosti se spet v stare grehe povračati. —

2. Dve prečudne lastnosti nam današno godovno živo pokaže: neskončno vsmilenje božje, ki grešnika v apostola in evangelista izvolji, pa tudi serčno voljo in pripravnost sv. Matevža, ki vse popusti, in zvesto za Kristusom hodi. —

3. Neskončno usmilenje božje, ki tudi nam prizanaša, dalej hvaležno moliti, in po stezi pokore stanovito za Kristusom hoditi nas djanje sv. Matevža toliko lepo učí, da ne zamoremo lepše godovno sv. Matevža obhajati, kakor če prav pomislimo:

I. Kakšno je bilo djanje Matevževo pred spreobernitvoj; II. — v spreobernitvi; III. — po spreobernitvi, ter njega čedno posnemamo.

Kakor Matevža kliče Jezus tudi nas. Poslušajmo!

I. Sv. Matevž je bil rojen v Kani Galilejski (Djanja Svetn. II. Stran 331.)

1. Služba sv. Matevža bila je posvetna — nevarna — krivična. — Taka je služba grešnika, ki samo za posvetno skerbí — krivično blago naběra — pregrešne dobrote zavživa. — „Kaj pomaga človeku, naj ves svět pridobí, itd, Mat. 16, 26.

2. Ako je ravno Matevž Boga pozabil, Bog grešnika pozabil ni; — Matevž od same časne skerbí za večno skerbeti ne vtegne; Bog pa čaka, terka, mu dobre misli daja in za izveličanje njegovo skerbí, kakor vertnar za nerodovito figovo drevo. Luk. 13. — Tudi ti, ves v posvetno zgublen, se ne pokrižaš, še očenaša gostokrat ne zmoliš — clo pred Bogom bežíš, kakor zgublena ovčica. Tvoj dober Pastir pa za teboj hití, in te željí na svoje rame zadeti, kakor sv. Matevža. Bog je prizanesliv človekom, itd. Sir. 18, 9.

3. Sv. Matevž nį nad milostjo božjoj obupal, pa tudi ni poboljšanja odlagal. Grešni farizeji so ga zaničevali in sovražili — usmileni Jezus ga je ljubeznivo sprejel. Mat. 9, 10—13. — Ali ne bo tolika milost tudi tebe obupanja obvarovala in k spreobernenju primorala? (Djanje Svetn. II. Stran 335.) „Če si očiten grešnik, pravi sv. Krizostom, itd.

II. Potreba je po izgledu sv. Matevža brez obotavljenja se spreoberniti.

1. Jezus Metevža na harmici vgleda in ga zakliče. Matevž vstane in gre — vse zapustí, in ne praša kamo — kako? itd. (Djanje Svetn. II. Str. 335. 1. 2.)

3. „Ne reci: Božja milost je velika, itd. Sir. 5, 6—7. Prizanesljivost božja naj te ne taži v odlaganji tvoje spreobernitve; dalej ko na tvojo pokoro čaka, za toliko ojstrèje te bo obsodil, če se o pravem času ne spokoriš.“ Sv. Aug. — Oh, pokora bolnika je navadno tudi bolna, in le pogosto prepozna! — Noetovi verstniki so sto in dvajset let za pokoro časa imeli, pa so jo zamudili. Ninivljani so le 40 dni odloga imeli, in so usmilenje najdli. — „Ne zamudimo dragega časa; Bog je sicer spokornemu odpušanje obljubil, pa nespokornemu prihodnega dneva obljubil ni.“. Sv. Gregor.

3. Trojni so po navadi napotleji, ki nam branijo se spokoriti in iti za Kristusom: naše stare navade, ki nas opoverajo, kakor sv. Aug. rekoč: „Kaj nas hočeš zapustiti? — boš mogel brez nas živeti? — oh kako žalostno življenje bo to!“ itd. Serčno jim s sv. Aug. odgovorimo: „So oni in one, zakaj pa jaz ne?“ — Naše posestvo, posebno krivično. Godi se nam kakor bogatemu mladenču. Mat. 19, 20—21. — Groza težavne pokore, ki brani posvetnežem se poboljšati in zadostovati. — Vsega tega se sv. Matevž ni zbal; serčno je za Kristusom stopil, in

III. Do konca je sv. Matevž zvest ostal v poboljšanji svojega življenja.

1. Med apostole vzet je povsodej Kristusa spremljal. — Po bink. nedeli je začél Jude učiti, in je pervi svet evangelj popisal. — V Etiopii je čudo ljudi spreobernil, in poslednič pri altarju častito smert storil. (Djanje Svetn. II. Stran 332—334.)

2. Kak lep izgled nam sv. Matevž kaže resničnega spreobernenja! — Poprej je ljubil bogastvo — potem pa vboštvo; poprej se je deržal krivice po tem le pravice; — poprej je iskal le

posvetnega blaga — potlej je skerbel pred vsem za božje kraljestvo. — Takšno ima biti tudi naše poboljšanje, alj pa nobeno.

3. Sv. Tomaž Akvin tri stopinje učí, ktere imamo za pravo pobolšanje storiti: Pregrehe sovražiti in na sebi kaznovati. „Ako pregrehe ti ne kaznuješ, jih bo pa Bog.“ Sv. Aug. Za to je sv. Matevž toliko ojstro živel, le korenince in divje sadje vžival. — Ni mogoče spokorno in pa mastno živeti. — Druga stopinja je se grehov in grešnih priložnost skerbno ogibati. „Kdor nevaršino ljubi, itd. Sir. 3, 27. — Vsi drugi apostoli so se ribjega lova spet poprijeli, ki so bili ribiči; sv. Matevž ni višej na muto šel; bila je ta služba prenevarna. Sv. Greg. Ne zapustiš zapeljivih hiš — oseb, itd. je tvoje pobolšanje prazno. — Tretja stopinja si toliko prizadjati za dobro, kolikor se je poprej trudil za hudo. „Prinesite dober sad pokore!“ Mat. 3, 8. — Kako skerbno je to sv. Matevž storil v svojem apostolstvi! — Kako obilno je povernil krivico, ktero je bil v svoji pregrešni službi storil! — Kdaj pa bomo mi popravili, kar smo hudega svoje žive dni storili? Ali morebiti jutre? —

Sklepanje. Sv. Gregor pripoveda od bogatega pojeduna, ki je do konca v nepokori ostal, Krizakri po imenu. Na smertni posteli se mu zdi viditi okolj njega naj grozovitnejše pošasti, ki po njem zevajo ga požreti. Grešnik se zvija in vpije rekoč: „Sin Maksim! pomagaj in otmi me tih zverí.“ Pa Maksim in drugi ničesar ne vidijo, dokler se bolnik na vse kraji brani, poskoči in zakričí: „Oh poterplenje! Le en sam dan še za pokoro! O Bog! le jutra me še daj doživeti.“ — Pa prepozno je bilo; v kratkih minutah je svojo nesrečno dušo izdihnul. — O strašen greh zoper sv. Duha pokoro odlagati in brezpokorno do konca ostati! Amen.

XI. God ssv. apostolov Šimona in Judeta.

Od poterpežljivosti.

Ako vas svět sovraži, vědite, da je mene popréj sovražil, ko vas.
Jan. 15, 17.

1. Kako je to, da naj svetejši ljudjé na tem svetu naj več terpé? — Terpel je Kristus — Maria — apostoli vsi! tako tudi sv. Šimon in Juda Tadej, da si je bil ravno Šimon Jezusov

bližni rojak, in Juda Tadej po Marii Kristusu v bližnej žlahti. (Djanje Svetn. II. Str. 501 — 502.)

22. Terpeti imamo za to, ker je terplenje naše pregrešnosti zdravilo, in večno veselje le poterpežlivosti plačilo. Svet je po grehu velika bolnišnica (špital), mnogoverstno terplenje pa zdravilo. Več ko voljno poterpimo, bolj se pregrešnosti očistimo, lepše plačilo v nebesih zaslužimo. „Ako vas svet sovraži, itd. Veselite se in radujte; zakaj vaše plačilo je obilno v nebesih." Mat. 5, 12.

3. Kakor so terpeli apostoli, smo in še bomo mi vsi. „Ni hlapec veči od Gospoda, itd. Pa plačilo le zadobimo, če po izgledu Jezusovem kakor apostoli voljno poterpimo. Poglej torej v djanji sv. Šimona in Judeta:

I. Kako lepa in potrebna —

II. Kako lehka je kristianom poterpežljivost. — Poterpíte!

I. Apostolsko djanje bilo je terplenje. — Razsvetlena od sv. Duha in z njegovimi darmi obdana se poda sv. Šimon v Egipt, sv. Juda pa v Mezopotamio. V Perzii se zideta in poslednič kervavo smert preterpita. Sv. Šimona so prežagali — sv. Judatu s sekiro glavo odsekali. (Djanje Svetn. II. Str. 502 — 504.) — Poglejmo poterpežljivosti dva živa izgleda, ter se učimo:

1. Kaj sveta poterpežljivost velja; — ona vse premaga, in izveličanje da. Keršanska poterpežljivost je krepost vsako zlo (hudo) tega sveta ravnodušno (toliko mirno in voljno) prebaviti, da serca ne zgubimo, pa tudi ne storimo, kar bi Boga žalilo alj pa nam škodilo. Poterpežljivosti lepa podoba je Job — naj lepši pa Kristus. „Kristus je za nas terpel in vam izgled zapustil, itd. II. Petr. 1, 21.

2. Voljno poterpí, kdor drugih ne dolži, ampak terplenje le svojim grehom pripiše; — tako Makabejski bratje. II. Mak. 7. — Tob. 13, 5. — Kdor na voljo božjo pusti, in terpi, kar, kako, in kakor dolgo Bog hoče. Tako Jezus u verti Getsemane; — kdor si terplenja željí se pregrešnosti očistiti, Jezusu, in svetnikom podobnej biti. Tako si je sv. Katarina Senenska le ternato krono izvoljila. (Djanje Svetn. I. Stran 437.)

3. Vsi terpimo, pa ne vsi poterpežljivo. Kdor se terplenja brani, zdravniku vmika, ki mu rane celi, se očetu vstavlja, ki ga ozdraviti želji; le kdor tiho in voljno prenese, na pervo stopnjo poterpežljivosti pride, brez ktere izveličanja ni. — Na drugo stopi, kdor z veseljem terpí, kakor apostoli za Kristusa. Djanje ap.

5, 41. — Na tretjo stopi, kdor za terplenje Boga hvali, kakor bolnik zdravitela za grenko vračtvo. Tako je David govoril: Dobro za me, da si me ponižal, itd. Ps. 118, 71. Naj višjo stopnjo poterpežljivosti pa doseže, kdor za svoje sovražnike, ki ga terpinčijo, moli, kakor Kristus rekoč: „Oče! odpusti jim, itd. Luk. 23, 34. — O kako nisko smo še na stezi poterpežljivosti, ktere nam je bolj potreba, kakor vsakdanjega kruha! V svoji poterpežljivosti bote rešili svoje duše. Luk. 21. 19. Poterpežljivost vam je potrebna, da obljube dosežete.“ Hebr. 10, 35.

II. Je poterpežljivost čedna in potrebna, je pa tudi lehka pravim učencom Kristusovim, če se le hočemo učiti.

1. Bog nam terpeti da, ker nas ljubi, naj bi se alj grehov očistili, alj pa lepši venec zaslužili. „Bog, koje ljubi, tepe.“ Hebr. 12, 16. Iz ljubezni do Boga tudi mi poterpimo.

2. Bog nas čez moč s terplenjem ne preobloži; kedar bo dovolj, nam bo preložil. „Zvěst, kateri vas ne bo pustil, itd. I. Kor. 10, 13. Ako pa ne poterpimo, nam bo še huje naložil nas vkročati, alj nas bo pa zavergel.

3. Vsako še toliko terplenje le kratko terpí; bomo voljno poterpeli, bomo vekomaj veseli; če pa tukej ne poterpimo, bomo tam vekomaj terpeli! „Tukaj reži, sekaj; le v večnosti prizanesi. Sv. Aug.

2. Kedar terpimo, ne pozabimo, da jih veliko tisuč huje na svetu od nas terpí — da nam častite čete premagavcov v nebesih poterpeti kažejo in pomagajo; med njimi nam danes sv. Šimon in Juda veselo roke podajata. — In kedar oslabimo, hitimo k Jezusu, ki nam velí: „Pridite k meni vsi, ki terpite, in pokrepčal vas bom.“ Mat. 11, 28.

Sklepanje. Sv. grof Eleacar, da si je ravno pošteno živel, je bil pogosto gerdo obrekovan in zasramovan; pa je vse voljno poterpel. — Njegova sopruga pobožna Delfina se čudi in pobara, kako mu je moč tolike krivice, pa tako poterplivo pribaviti? — „Draga Delfina! ji sv. Eleacar odgovorí, najdel sim pomočnika poterpežljivosti, kojega tudi tebi priporočim. Kolikorkrat se mi kaj hudega pripeti, pogledam na Jezusa, kako pred Pilatom ves nedolžen stoji, od krivih prič tožen, od sovražnikov obrekovan, od trinogov in od nehvaležnega ljudstva zasramovan. Mislim si: Kaj je krivica, ki se meni godí, proti krivici, kojo Jezus za me terpí. Hitro si s tim nevoljo potolažim.“ — Delfina si je te besede zapomnila, zapomnimo si jih tudi mi! Poterplenja pot je kraljeva pot v nebesa. Amen.

XII. Beseda za veliki petek.

Greha zdravilo je terplenje.

Oj vi vsi, ki greste memo po poti, pomislite in poglejte, ali je kakša bolečina, kakor je moja bolečina.
Jer. žal. pěsm. 1, 12.

1. Nesrečen greh, ti grozovita zvěr, koliko si hudega storil! — Raj si nam spremenil v solzno dolino — zemljo si s ternjem nasjál — naš um si oslepil — voljo našo popačil — milione ljudi si pomoril od nedolžnega Abelna do Jezusa Sinu božjega. — Spreobernil si nam naše dni v dneve žalosti, med kterimi naj žalostnej je veliki petek, spomin britke smerti Kristusove za naše grehe. Mat. 26, 28. Gal. 3, 13.

2. Sveta mati kat. cerkev žalosten spomin smerti svojega Ženina obhaja. Zvonovi molčijo — altarji brez vsega kinča stojé — žalostne pesmi in molitve se razlegajo, itd. Nevesta žaluje in nas vabi h križu svojega Ženina rekoč: „Oj vi vsi, ki memo greste, itd.

2. Pristopimo bližej križa, in premislimo dobro dve reči: greha hudobo — terplenja neizrečeno dobroto; zakaj: Kar greh hudega stori, poterplenje popravi. To nas križani Jezus učí — nam naše življenje priča; naj sovražimo greh, križ pa ljubimo!

---

1. Žalostno jutro velikega petka je napočilo. — Ni bilo bolj žalostnega dneva od njega kakor dan pervega greha. — Ves Jeruzalem je po koncu. — Ljudstvo, ki je pred petimi dnevi klicalo Jezusu: Hosiana! — vpije danes: „Križaj ga!" — Pilatuž palico zlomi. Jezusa k smerti križa obsodi. — Jezus pod težo križa omahuje na mesto mertvaških glav. — Poprašajmo zakaj? Ljudstvo ne vě — krive priče se ne strinjajo — Pilatuž si roke vmije in spozná, da je Jezus nedolžen. — Pa prerok Izaia nam pové: „On je naše slabosti na se vzel, itd. Jez. 53, 4 — 10. Kar je prerok napovedal, je Kristus sam poterdil. Mat. 20, 28. 26, 28. Mark. 8, 33. in ravno danes dopolnil. —

2. Sprejmimo danes v duhu vsmilenega Jezusa po poti križa — premislimo vsih 14 štacionov križ. pota in poglejmo, kaj se godi. — — Trikrat Jezus pod križem pade, slabo mu je za umreti. Šimon prisiljen mu križ nesti pomaga — Veronika mu putno ruto poda. — Jezus pozabi svojih bolečín, in svetuje Jeruzalemskim ženam, naj ožalujejo prihodno osodo svojih otrók. — Oblačila oropan, grozovito na križ

pribit — med dva razbojnika povzdignjen — kdo popiše njegove bolečine? (Šmida katehizm I. Str. 111—114.)

3. Okolj šest ur v strašnih bolečinah na križi visi, ter naš dolg plačuje. Kol 2, 24. Sedem besedí (svojo posledno gorsko pridigo) iz križa uči, rekoč: „Oče! odpusti, itd. — Vse stvarí terpé s Kristusom križanim; sonce merkne, zemlja se trese, skale pokajo, zagrinjalo se v tempelnu čez sredo razterga, grobi se odpirajo; le človek, za kterega je Gospod terpel, ne terpí.“ Sv. Jeron. „O vi vsi, ki memo greste, itd.

4. Jezus do posledne kaplice svojo kerv iztoči, izreče na ves glas prečudno besedo: Dopolnjeno je. Oče, v tvoje roke itd. Nagne svojo glavo in umerje, zakaj? Za naše grehe. Mat. 26, 28. I. Tim. 2, 6. I. Joan. 1, 7. I. Petr. 1, 18. Kar je greh hudega storil, je Kristus skoz svoje poterplenje in smert popravil: naš neizrekljivo velik dolg je poplačal — neskončno veliko zaslužno je nam pridobil. Joan. 3, 14. I. Kor 15, 21. — Le samo eno nam je še potrebno: se njegovega poterplenja in zasluženja deležne storiti. „Naj si je ravno Kristus za vse umerl, vender vsi dobrote njegove smerti ne dosežemo, ampak le oni, ki se zasluženja njegovega terplenja vdeležijo. Sv. Trid. sbor. sej. 6. p. 3. — „On ki te je brez tebe stvaril, te noče brez tebe izveličati.“ Sv. Aug.

5. Naše poterplenje s Kristusovim sklenjeno nas vdeleži njegovega zasluženja. „Alj veliko jih je imel Jezus, ki so njegove nebesa — pa malo, ki so njegov križ ljubili. Mnogo jih gre za Jezusom, dokler kruh delí; pa malo, da bi iz kelha britkosti pili. Veliko jih ima, ki so željni tolažbe, malo pa, ki britkost ljubijo.“ Tom. Kemp. II. 11. — Mladenčič milo zdihuje, da mu je Bog bolézn poslal. „Ali je Bog na me pozabil? jeli svojo jezo nad me izlil?“ — Nikar ne preklinjaj milosti božje; ogledaj se na Križanega, jeli so tvoje bolečine tolike, ko so bile njegove? — Ali nisi bil v grehu spočet? — te ni mati v grehu porodila? Ps. 50. — Tam tožuje v révah sromàk — ali si veči srotej na svetu ko Jezus, kojega zibel so bile jasli — mertvaška postel terd križ; ki ni imel prostora trudne glave kamo položiti! — Oče žaluješ za pokojnim sinom — mati za hčerjo, kojo ti je smert pobrala; — ogledaj se na Mario, mater žalosti, ki na krilu mertvega Jezusa tebi kaže, kojega je divja zvěr umorila: tvoj greh. — Ne tožujmo ljudi, ne previdnosti božje, marveč le greh; — greh je zemljo s ternjem in naše življenje s terplenjem napolnil. „Poterplenje je za nas

6*

edina pot — križ je ključ v neb. kraljestvo.“ Sv. Damaz. Zatorej nas Jezus milo vabi: „Kdor hoče za meno priti, naj svoj križ zadene, itd. Luk. 9, 23.

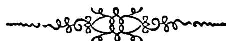
Sklepanje. Bližej bližej sv. križa vstopite se, vsi ki terpite; obrišite si solzne oči in poglejte, jeli je vaše terplenje kakor Jezusovo? — Ternje je njemu zemlja rodila; hočete vi le po rožah hoditi? Grozoviten križ mu je nehvaležen svět postavil; bi radi brez vsega terplenja bili? — Ako z Jezusom ne terpimo, se tudi z njim veselili ne bomo. —

Prijatel, kterega sovražniki hudo preganjajo, pristopi, okleni se križa in reci: „Oče odpusti njim, itd. — Si, duša moja, od vsega sveta zapušena, občutiš v sercu veliko suhoto, poglej na Jezusa križanega in reci: „Moj Bog, kaj si me zapustil!“ — Grešnik, grešnica, ki ne věš kamo bi se obernil, glej rane visečega, kerv umerjočega, čast Odrešenika Kristusa. Njegova glava je nagnjena te kušniti, njegovo serce odperto, te ljubiti, njegove roke razpete te objeti. Tako terdno ga pripni v svoje serce, kakor je bil na križ pribit.“ Sv. Aug. — Okleni, derži se njegovega svetega križa v terplenji in v veselji, da, kakor se bo tudi tebi zmračilo, lehko porečeš: „Dokončano je. Oče! v tvoje roke izročim svojo dušo.“ Amen.

Ogledalo

blaženih móž in žensk, nekdajnim v spomin; sedajnim v posnemo.

Kdor veliko ljubi, veliko stori; veliko stori, kdor prav stori; prav pa stori, kdor bolj za občino (za druge), kakor sam za se skerbí.

(Tomaža Kempčana „Hoja za Kristusom“ I. 15, 2.)

I.

Tomaž Koren

duhovski oče svojih ovčic.

Pomni, o človek, da nisi le za se — ampak za vse na tem svetu; tudi za druge po moči skerbeti je tvoja sveta dolžnost: ta zlati nauk naj bi se mladenčem po naših šolah vedno ponavljal, naj bi spoznali svoj sveti poklic, ne toliko za sebe kakor za božje kraljestvo živeti, gerdo sebičnost (pregrešno samo svojo ljubézen, to hudobno gospodinjo sedajnega svetá) zatirati, in vnéti v mladih sercih živo keršansko ljubézen, ki je prave sreče edina mati, mati miru in stanovitega veselja. Sebičnost je pesja lastnost; in kedar ravno ona po svetu gospodini, nimamo prave sreče, ne stanovitnega miru. Sosed se kavsa s sosedom, brat s svojim bratom največ za prazno kost. Veči del ljudi le za se skerbí, malokdo pa za druge. Spodobi se torej in potreba je v sedajnih sebičnih časih počastiti moža, ki za vse skerbí, ter ga po smerti zanjimcom v izgled in v posnemo postaviti, kteri je bil sreča svojega kraja in božji dar svoji srenji, ter je živo pričal zlate besede sv. Paula s svojim djanjem rekoč: „Ne iščem, kar je vašega, marveč vas. — Bil sim (skerbel sim) vsim za vse, naj bi vse Kristusu pridobil."

Tomaž Koren, rajni Staroterški dehant je bil 42 lět Slovenogradški dolini na Štajarskem duhovskega očeta in skerbniga pastirja živ izgled, kteri zasluži, da njegov spomin v hvali ohranimo. Bil je rajni tesarja Filipa Korena zakonski sin, in ravno pred svetoj Lucijoj leta 1786 ga je na tesnem bregu bistre Savine poleg starega Celja mati Eva Keržančeva povila. Mati je nade polnega mladenčika moliti učila, v mladem sercu vnela ogenj božje ljubezni in prave pobožnosti svetlo luč, ki je Tomažu svetila vse žive dni. „Prava pobožnost je pa za vse dobra; kajti obljubo (prave sreče) ima sedajnega in prihodnega sveta:" uči sv. Paul. Prava pobožnost je bila od mladih nog Tomaževo vodilo — ona ga je časno — nadjamo se,

da tudi večno srečnega storila; zakaj kakoršno življenje, takšna po navadi smert, in kakoršna smert — je tudi večnost. Mnogo zakonskih ljudi se otročičev boji, rekoč: Kako jih bomo preredili? Še več posvetnih starišev svojim otrokom na robe (napak) za srečo skerbí, in na pobožnost pozabi. Pač bi jim bila potreba na podvoje goreče napisati: „Jišite pred vsem božjega kraljestva in njegove pravičnosti; vse drugo vam bo naverženo" — na vsako zibelo prav globoko zarisati: „Le edno je potrebno! — Kaj pomaga človeku, naj si ves svět pridobi, na svojej duši pa škodo terpí. — Pobožnost je za vse dobra."

Z žulami svojih rok je oče Filip svoji družini kruh služil, pridno tesal in vertal, kakor sveti Jožef svoje dni, da so imeli žena in otroci česar živeti, in tudi Tomažeka je čakala težavna tesla, naj bi le skorej odrastel. Borna bajtica in pa malo kopačin na hribu sv. Miklavža boljega kruha možu dati ne more, so sosedi sodili, in tudi stariši ravno tako mislili, alj dober Bog je pobožnemu mladenču kaj večega namenil, kakor tesarsko krošnjo nositi — kaj lepšega odločil, kakor brune tesati in kozolce staviti; — pobožnost je za vse dobra, in je mladenču, kar je skriti violici žlahen duh. Celjski duhovniki so Korenovega (Andorferjevega) Tomažeka spoznali, ki jim je hodil toliko pridno k sveti maśi služit; in ker se je v pervih nemških šolah toliko spešno učíl, v cerkvi pa med vsemi naj lepše vêdel, so mu tistejni apat Franc Ksaver Hobelnik, učencov poseben prijatel in dobrotnik, ki so bili očetove bajte zemljiški gospód, pomagali v latinske šole in v duhovski stan.

Terda je bila svoje dni za Slovence nekdajnega Celskega kroga se šolati, in redek je bil Slovenski rojak mašnik. Latinskih šol še ni bilo v Celji; morli so diaki (študenti) alj v Maribor, alj pa v Ljublano. Izmed desetero duhovnikov Celjskega kroga bilo je po sedem ptujcov, in nova maša tako redka, da so se ljudje čudili sreči na novi maši biti. Ni se torej čuditi, da ni bilo med mladenči veselja, ne pomoči za duhovski stan; bila je žalostna zima. Ob francoski vojski, če ravno žalostni in mnogo nesrečni, je nam sreča latinskih šol leta 1809 v Celje došla; in Celjska latinska šola šesterih razredov je Celjski krog za duhovski stan omladila. Stariši lehko svojim diakom v bližnem mestu streho in živež preskerbijo, pa tudi dobri Celjani vbogim radi pomagajo; kdor ob svojem ne more, mu pa dobrotnik naprej pomore, kakor rajnemu Tomažu Korenu.

Blizo štirnajst let star se je Koren v **Maribor** v pervo latinsko šolo podal; vboštvo je bila mladenčeva dota, pa glava dobra in modra noša je bilo njegovo bogastvo, ki ga je hitro učíteljem — dobro serce pa součencom prikupilo; in kdor to dvoje imá, njemu ni skerb šole dobro in lehko pometati. Verlo je Koren šest latinskih šol v Mariboru, dve modroslovja pa v Gradcu doveršil, perve tri leta bogoslovja v nemškem Gradcu — četerto leto pa v Celovcu v duhovšnici zgotovil, ter so ga 13. kimovca 1812 mašnika posvetili.

V revšini izrastel je imel Tomaž le pomalem kruha, in že v mladih letih bil je na videz ostarljiv. Njegova modrost pa serce ravno in veselo ga je tovaršem toliko častitega storilo, da so mu sploh rekli: Častitljivi Beda. Radi so se krog njega snuli; in bil je svojim součencom ravno tako dober prijatel, kakor predpostavlenim zvest podpornik, ki so Korena radi drugim voditela postavili, ter mu veliko zaupali, in ravno to je čedno znamnje mladega moža. Svoje dolžnosti na tenko dopolniti in se tovaršem ne zameriti, je silo težka reč. Tovarši vlečejo radi na levo, predpostavleni pa velijo na pravo, in mora biti že v mladih letih terden mož, ki se součencom ne zameri in svojim višim ne pregreší, kakor jo je od vsíh poštovan Koren čedno in modro zadêl in se vedno na vsako stran modro obnašal. Veliko lět po tem so ga predpostavleni še neprenehoma hvalili, pa tudi tovarši prijazno pomnili. Čiste ljubezni mladih let starosti rija ne snĕ, in naj očitnej mladenč po svojih prijatlih povĕ, kakov bo mož. Dobro vino bo tudi dobra starina.

Mladi mašnik Koren so novo mašo v svoji domači cerkvi v Celji pěli, in njih dobrotnik apat Hobelnik so jim novo mašo služili, toda brez vsega truša, kakor je prav. Naj se ravno nove maše vse veselí, in se večidel prav slovesno obhaja, se vender rado o tej priliki tudi greší in Bog žalí, kedar je gostarija potratna, in veseljevanje preposvetno. Kedar na novi maši svatje ukajo, angeli božji jokajo, in vendar ima taka svečanost biti angelska radost. Novi mašnik nastopijo božjo pot, in se lotijo angelskega dela; kako hudo žlahta in povableni svatje na novi maši storé, ako s plesom in mesom široko cesto nadelujejo, ki v pekel pelja, in tudi mladega mašnika za seboj potegnejo! Na vsaki novi maši naj bi besede sv. Paula veljale: „Veselite se, in še enkrat vam rečem, da se veselite; tode vaša poštenost naj bo znana vsim ljudem." Kar je na novi maši čez več, to je od hudega.

Po slavno dokončanih šolah so prišli nadepolni Koren za kaplana v Šmarten, k imenitni nadfari in tedajni dehantiji v Slovenogradški dolini. Kar so si gospod Tomaž skoz štirnajst let v šolah skerbno nabrali, to so na polje Gospodovo pridno sejali; bili so če ravno v službi mlad, star v zvestobi, od vsih pravičnih hvalen in ljublen, mož po volji božji. Kakor je perva duhovska služba sploh vesela, in perva srenja vsakemu dušnemu pastirju nad vse draga, tako rada je onim nevarna, ki pozabijo, pokaj so nastopili duhovski stan. Torej niso gospod Tomaž le samo drugim za izveličanje skerbeli, marveč so skerbno molili in premišljevali svete rečí, naj da bi po besedah sv. Paula oni, ki druge učé, sami sebe ne pogubili; kar ima biti vsakega dušnega pastirja perva in naj vekši skerb. Pač slabo skerbí, kdor sam sebe pozabi; in kako lehko in rado se to zgodí! —

„Nobeden ne prižge luči, da bi njo pod měrnik postavil, marveč na svečnik njo posadi, naj bi svetila vsim domačim prebivavcom.“ Lepa svetla luč bili so gospod Koren že v svojih šolskih letih, in so svetili ravno tako lepo tudi v svoji pervi duhovskej službi; poklicali so jih torej tedajni Lavantinski knezoškof Maksimilian Leopold grof Firmian leta 1815 za svojega tajnika in dvornega kaplana; alj gospod Koren niso bili prijatel visoke službe, ne željčen časti, kajti je bila ponižnost njih družica, zadovoljnost pa gospodinja. Dobro so vedeli, da višej ko človek stopi, nevarnej stojí, in na višej stopnji ko stojí, globokeje lehko pade. Ponižno so se za to častito službo svojemu višipastirju zahvalili, in ostali kaplan, preprostih ljudi vedno veseli in zadovoljni, kar je za mladega gospoda, kojemu Bog pravo glavo in serce da, ravno tako redka kakor hvale vredna lastnost. — So po svetu, ki želijo le višej zleteti, ter ne pomislijo, da, kdor rad visoko leta, nizko obsedí. Huje ko človek za častjoj letí, bolj čast pred njim beži, da je ne dojde. Prava čast je sramožljiva devica; modro in pridno se nosi; le tako hoče biti tvoja tovaršica. In kedar boš enkrat na mertvaškem ojdru ležal, in bo zginila vsa posvetna čast izpred tvojih očí, tistokrat te ne bo veselila visoka služba ne velika čast, ampak le če si bil v malem zvěst, te bo Gospod čez veliko postavil.

Lěta naj bolj srečne in vesele v duhovski službi kaplani imajo, dokler jim prerana želja sam svoj župnik biti duhovskega veselja ne skali. Brez vsake posvetne skerbí lehko kaplani Bogu in pa bližnemu služijo; zaměra le rada fajmoštra vbada. Kaplani lehko sejejo in

polivajo, pleti morajo fajmoštri na božjem polji svoje črede; oset in ternje pa gostokrat kervavo pika in plazi, prej da se da poruvati. Serce věrnih je kaplanom naj raj odperto, in pervi, pa naj bolji sad gospod kaplani prinesó, dokler morajo fajmošter svoj zaslužen kruh gostokrat s hudim tirjati. Sonce juterno srečnega življenja je tudi gospod Tomažu tistih pol osem lět naj lepše sijalo, ko so bili pri sv. Martinu kaplan, in vse svoje žive dni kaplanije pozabili niso. U vertu nedolžnega veselja pa tudi skušnjava rada počiva; in če verlega duhovnika v mrežo častilakomnosti zasačiti ne more, njega po žlahti alj kervi poskuša. Eden hoče svojo mater preskerbeti, drugi svojo sestro k sebi vzeti, ter ne more dočakati fajmoštrovega stola. Prav je za svojo žlahto skerbeti, očeta in mater lepo imeti je tudi duhovniku sveta dolžnóst. Alj kdor očeta in mater, brate in sestre, strice in tete bolj ljubi, ko mene, ni mene vreden: duhovniku Kristus velí,. ki več na svojo žlahto gleda, kakor na cerkvo Kristusovo. Rada se takemu duhovniku beseda svetega pisma spolnuje: „Naj hujši sovražniki so njegovi domači.“ Žlahta pogosto misli, da je brat le za to mašnik, naj bi jim pomagal; in več ko dobí, še več poželé. Žlahta se rada prevzame, hoče gospodovati, ker je sin alj pa brat gospod, ter gostokrat celo srenjo razkači in duhovskemu pastirju zaměre naredi, da je za jokati. — Mlada žlahta se rada spozabi in v gerdo znanje zaplete, kar duhovnijo za toliko več pohujša, za kolikor višej se pohujšanje na svečniku cele fare godí. S eno besedoj: žlahta je redka, ki mašniku čast in veselje storí; česar so si tudi poterpežlívi Koren čez dovolj poskusili, kakor hitro so fajmošter postali.

Bili so nadžupniku že staremu gospodu gospod Tomaž desna roka in pero, ter so jim posledne dni pisali in celo faro skerbno vladali, dokler so jim oči zatisnili, in za njimi namestnik bili. Na sv. Jurja 1821 so novemu nadfajmoštru čredo svetega Martina sporočili, ter se preselili za fajmoštra k sv. Tilu pod Turjakom za visokim Pohorjem v zgornej Sloveno-gradškej dolini, kjer so služili dvanajst in pol leta ravno tako zvesto kakor slavno. Dobrega pastirja perva skerb bila je za drago mladino; kajti otroke lepo v keršanskem nauku podučiti in v božjem strahu izrediti je za duhovnika angelsko delo. Ker pri sv. Tilu šole bilo ni, so jo Koren večidel ob svojem pozidali, in preskerbeli ukaželjnim otrokom prostorno učilnico, pa tudi učitelju prijetno prebivališe. — Pač je žalostno toliko imenitnih srenj po svetu

srečati, kjer kmetje svoji živini hleve zidajo kakor grajšine, svoji deci pa ne postavijo potrebne šole, da se mora v kaki temni, tesni čumnati naj potrebnejših rečí učiti. Vsak za se postavi verle hiše kakor gradiče, za celo faro mora pa dimnica dobra biti. Tako se srenji godí, ktera prave glave nima; vsak na se vleče in za se skerbí, za občino pa nobeden, ter ne pomisli, da je vsim gerdó, ako pri fari čedne cerkve in lične šole ni. Lepa cerkev in prostorna šola ste cele fare hvala in čast, pa tudi hasen.

Blizo sv. Tila so bile po širokem znane fužine na Mislinji, lastine žlahnega gospoda Bonaca. Lepo keršansko djanje gospóde bilo je celi soseski svetla luč; pa tudi pobožen fajmošter Koren so bili Bonacovi hiši skerben duhovški oče. Ni bajtice še tako borne, da bi sonce veselja ne obsjalo njenega praga; pa tudi hiše toliko srečne in imenitne ni, da bi se ji nesreča ne oglasila. Zdaj jo huda bolézen obiše, zdaj bleda smert na njene duri poterka, in blagor rodbini, ki dobrega dušnega pastirja ima, ki žalostne potolažiti, pa tudi vesele o pravem času na dobro opomniti zna, kakor častiti fajmošter Koren. Bila je žlahna Bonacova hiša, hiša duhovskih in telesnih dobrót za vso okolico, v koji so najšli bolniki svoje zdravilo, zapušeni otroci oblačilo in potreben poduk, vsa soseska pa živ izgled keršanskega zaderžanja. Blagor pa tudi duhovnikom, ki v svoji bližnjavi pošteno keršansko hišo imajo, kojo lehko za kratek čas obišejo, se oveselijo z čednimi pogovori in za svòjo sveto službo oživé. Kolikokrat sim v taki drušini bil, vselej sim se boljši na dom povernil; žalibog da je malo tako imenitnih kakor keršanskih hiš, kakor je svoje dni na Misljinji bila: tudi duhovnike je za božjo kraljestvo obudila, in pobožni Koren bili so Bonacovim naj bližej prijatel.

Dober gospodar se po strehi svojega stanja pozná, in katolške fare poglavar po dobrem alj slabem stanju duhovskih hramov. Za svojim prednikom stare hrame popravljati bilo je skerbnemu Kórenu tako lastno, da brez zidarjev in tesarjev skorej biti mogli niso. Hleve so čedno popravili, pokopališče prestavili, in vse tako lehko opravili, da ni patrona zadelo, ne farmanov bolelo, kajti so sami pervi vozili in potroškov večidel vložili brez dolgočasnih komisionov in malopridnih delavnih dražbarjev, ki se poskušajo, ne toliko kdor bi boljši kup delal, ampak kdor bolj slabo storil, in v kratkem zopet delo imel.

„Se trikrat preseliti, je enkrat pogoreti:" pravi pregovor od posvetnih ljudi. Gostokrat duhovnije (fare) premenjati, in le po večih prihodkih hrepeneti, se pravi za pekel skerbeti: ta beseda duhovskim pastirjem velja, in prav ima pobožen Tomaž Kempčan, ki piše: „Težko se izveličajo, ki pogosto potujejo." Ali si duhovnik ne smě na bolje pomagati? Pač, ako zamore s sv. Paulom reči: „Ne išem, kar je vašega, ampak vas." Ne želim za se, ne za svojo žlahto bolje fare, timveč priložnosti in pomoči več dobrega za božje kraljestvo storiti. Ta poštena misel je tudi Korena vpotila za imenitno staro faro Stariterg poleg Sloveno-Gradca prositi. Kar so od vsih poštovani gospod Tomaž prosili, dobili so, in nastopili pervo adventno nedelo leta 1833 svoje novo široko, pa tudi zapušeno polje, ne polajšat, marveč pomnožit si velike dele in nove skerbí. Stari farof pirovi omari podoben, hlevi vsi na kup lezli, dve farni cerkvi in sedem podružnic od znotrej in zunej zapušene, na premoženju uboge in odrene, taka je bila Staroterška fara ob prihodu Korena. Puši je poslal dober Bog skerbnega gospodarja, ki je dobro vedel, da komur Gospod veliko da, tudi veliko ad njega terja; in če rastejo darovi, se množijo tudi darov odgovorí. Sv. Gregor.

Kdor hoče stanje zidati, veli Kristus, poprej sedé prerajta, če ima stroškov zadosti delo zgotoviti." Tako mora moder mož dobro prevdariti, kedar se velikega dela loti, kako ima prav začeti, da bo zamogel srečno skončati. Pervo naj potrebnejše je terdno dno, globoko položeno, na kojem cela stavba sloní. Dno je bilo Korenu zravno vedne duhovske skerbí pridno gospodarstvo. Popravili so star napol razpaden farof, da je bil njim in popotnim zdravo in prijazno prebivaljše. Poderli so stare napol gnjile hleve, in pozidali nove, da ni blizo enakih. Posekali so germovje, razkopali in razorali celine, ter premenili puste ledine v rodovito polje. Dali so dela ljudem, pridno delo pa živeža obilno vbogim. Skerbeli so Koren za lepo živino, lepa živina jim je obdelala lepo polje; dali so radi, in Bog je jim dal, da so imeli v kratkih letih vsega dovolj. So svoje duhovske opravila doveršili, so se k delavcom podali, za vsako reč pogovorili, vsako potrebno delo sami odkazali, včasih tudi sami za delo segli, da je šlo hitrej in bolj veselo izpod rok. Marsikdo je Korena za to grajal, alj opravičili so svoje djanje, rekoč: „Bog mi je tudi te posvétne reči izročil, mi je gospodarstvo v prevžitek odločil, in mislim, da je moja dolžnóst za vse to skerbéti." Fajmošter, ki zemljo v celini

pustí, in prihodke njemu izročene fare oslabi, hudo greší po mojih mislih. Tudi za posvetnega del se nam nekdaj poreče: „Daj rajtingo od svojega hiševanja.“

Vse Staroterške cerkve so bile zapušene: kar so v dnarjih gotovega gleštale, so jim poprejni slabi gospodarji zapravili, ki so na svoje stare dni le kravo deržali, da so jo njihovi ljudje molzli, ki níso gledali, ali po pravici alj po krivici. Tako sta dva prednika Staroterška po smerti na kant prišla, in cerkve za njima zgubile, le dolgove so Koren od svojega prednika prijeli, naj si je ravno Staroterška fara nad dva jezera goldinarjev vsakoletnih dohodkov imela. Veže božje vredno popraviti so dali narprej razdrapane strehe prekriti; kaj bi pomagala draga suknja, če bi klobuka ne imel? So bile strehe dobre, so se altarjev lotiti, dali podobe ponoviti, stene ozaljšati, naj bi veselo bilo v Gospodovo hišo priti. Pripravili so čedne mašne oblačila, in omislili ob svojem farni cerkvi drag srebern kelh. Povzdigniti cerkveno petje so napravili nove orgle; in ko so vse znotrajno poravnali, so še nove zvonove, lepo vbrane omislili, da ni blizo zvonovja tolikega, ne tako vbranega od Starega terga. Poslednič Koren tudi ure niso pozabili, dobro vedši, da je ura pri fari ravno to, kar je dobra gospodinja pri hiši. Pri dveh podružnicah so nove zvonike pozidati dali, in ni bilo cerkve v njih duhovniji, ktero bi ne bili po moči okinčili, ter so v djanju pokazali kralja Davida lepe besede: „Gospod! ljubim lepoto hiše tvoje, in kraj, v kojem tvoje veličastvo prebiva.“ Tako se je ves Stariterg omladil.

Kaj pa pomaga še toliko čedna lupina, ako jedro dobro ni? Fajmošter še toliko moder gospodar kaj ne veljá, ako ni še toliko skerbnej dušen pastír. V Starem tergu dobro pastirčevati je bilo sila težavno. Duhovnija po vsih gorah raztresena od svete Uršule na visokem Plešivci do svete Ane nad Pamečami, po visokih Pohorjih po štiri ure daleč. Sloveno-Gradec kakih 15 minut hoda, kamor ob praznikih vse rado vleče in domačo cerkvo prazno pustí. Lehko se je zgodilo, da ni bil svoje dni v Starem tergn pri velikem opravilu po 20 ljudí, in da veliko faranov po celo leto lastnih pastirjev vidilo ni. Pač žalostna taka fara za dobrega dušnega pastirja, naj je še tako bogata! Dober pastir Tomaž Koren so vedeli tej zadergi v okom priti, in tudi iz ptujih duhovnij v zapušeno cerkev ljudi privabiti. Lotili so se pred vsem ljube mladine, naj bi jo k domači cerkvi privadili. Kakor poprej pri sv. Tilu, so tudi v Starem tergu slo-

vensko, nedelsko šolo osnovali, v koji so po keršanskem nauku sami mladenče in deklice brati, peti in pa keršanskega nauka učili, pridni kaplani pa so jim pomagali. Nakupili so cele kope slovenskih bukvic, in jih mladini razdajali, premožnim za dnar, vbogim zastonj, da so po fari čedno brali in drugi drugega učili. V kratkih letih se je po fari vnelo novo duhovsko življenje, in z njim veselje do domače cerkve, rekoč: „Tako lepo v Starem tergu opravlajo, da nikjer tako; pojdmo v Stariterg k službi božji!„ vsako novo sveto pesm so si dali prepisati, in svojemu orglarju naročili, naj se je nauči; so pa tudi sami na koru pomagali pěti, dokler se občina svete pesme privadila ni. Dobro in sladko teče gladko, in tudi za božjo službo veljá, kar je prav.

Kakor polje rodilo ne bo, ako ga samo razorješ in posěješ, sonce ga pa ne ogreva, in ne pomaka pohleven dež, tako tudi duhovski čedi ne zda samo predigvati in mladino v šoli učiti. Še tako verla svečanost je le sončni dež; potreba je vpeljati pobožnih družbà in keršanskih bratovšin, ktere božje nauke polivajo, in dobro setvo svetih čednost skerbno plejejo; po njih še le v malih letih prav pobolšanih věrnikov priraste. To važno resnico so moder Koren dobro razumeli, in naj prej družbo presladkega serca Jezusovega vpéljali oživeti gorečo ljubézn v Jezusa, kajti mlado serce mora ljubiti in brez ljubezni biti ne more; ako ne ljubi Jezusa, nebeškega ženina svoje duše, ljubi pregrešen svět, in z njim tudi konec jemlje. Jezusovega serca braterno podpira družba prečistega serca Marie za spreobernitvo grešnikov — perva varuje pasti, druga vstati pomaga, in obdve ste močni podpore pravičnega keršanskega življenja, dokler se skerbno in modro ravnate. Braterne kipe alj podobe v cerkvo pripraviti, pobožne družbe samo oznaniti in pa imena družbanov zapisati še ni zadosti; da keršanske bratovšine v fari lepo cvetó, in dober sad obrodé, je potreba vsako leto bratom in sestram bratovsko nedelo svečavno obhajati, jim vsakega mesca v posebnem poduku njih svete dolžnosti razkladati, ter priporočati pogosto vredno prijemo svetih zakramentov. Vse to modro oskerbeti se Koren niso naveličali, poterpežlivo v spovednici sedeli, radi pridgvali, keršanske nauke imeli, in obletnice svete prav slovesno obhajali — radi sosede povabili; pa tudi v sosesko pomagat hodili, da je bilo veselje. Tako so se verste k spovednikam množile in božja miza je bila svete nedele in praznike polna pobožnih gostov.

„**Ne on ki seje, ne on, ki poliva kaj velja, ampak Bog, ki rast daja:**“ pravi sv. Paul ter duhovskim pastirjem velí, ne le 'skerbno pridigovati in spovedovati, marveč tudi pridno moliti za se in za svoje drage ovčice, naj bi jim dober Bog v dobrem rast dajal. Stanovitne molitve poseben prijatel bili so tudi Tomaž Koren. Kakor so se v mladih letih neprenehoma skerbno učili, zadobiti v spoznanje večnih resnic potrebno luč, tako so na stare dni čedalje bolj pridno molili izprositi milosti božje sebi in svojim; molitvo so imeli za nebeški kluč. Učenost v duhovskih rečeh bila je zvezda njih prebrisane glave, resnična pobožnost brez vse hinavšine bila je zvezda njih ravnega serca — bile ste prijazna juternica in večernica njih pravičnega življenja. Najšel sim Korena ob štirih zjutrej na kolenih moliti, pa tudi poslednokrat, ko sim pri rajnem prenočil, sim jih zapazil na večer okolj devetih svet rožeukranc v rokah imeti. Tako skerben pastír v molitvi čuje, dokler njegova čreda še terdo spí ter domestuje božji pravici, kar věrno ljudstvo molitve zamudí. Koren so imeli lepo navado hitro spati, pa tudi zgodej vstati; ob juternici so že molili in se na sveto mašo pripravljali, za dnevom so večidel pervi odmeševali in potem svoje duhovske dela zgotovili. Po kosilu so hodili po polji alj pa po hlevih živino pogledat. Ob treh popoldne so se v cěrkvo podali pred obličjem Jezusovim duhovske molitve opravljat. Pred večerjoj so naročili svoji družini za prihodni dan namenjeno delo, in preden se je družina h pokoju spravila, so svoje hlapce in dekle v domačo kapelico pozvali, in vsak večer do svoje smerti s svojimí ljudmi večerne molitve opravili. Pet dni pred svojoj smertjo so še prilezli k domači večerni molitvi; slabost jih je premágala, da niso mogli sami molitve skončati; hlapec jim je pomagal domoliti in nazaj v spalnico priti. — Gotovo ne bo na zgubi, kdor molitvo toliko ljubi; **kdor pa za svoje, posebno za domače ne skerbí**, velí sv. Paul, **je věro zatajil, in je huji od nevernika.**“

Tomaž Koren kakor učen in pobožen mašnik bili so tudi prijatel lepega petja in vsake poštene dobre volje, naj bi v djanji pokazali, kako je lehko vesel in dobre volje, kdor po naukih naše svete vére prav živi. Žalostno glavo obéšati in pa ljudem le kislo repo prodajati ni po keršansko, je navada onih, ki Boga Očeta dobrega prav ne poznajo. Je kaka poštena gostija bila, so jih svati povabili priti, radi so po izgledu Kristusovem prišli, mnogotero zdravičko svatom zapeli, da so bili vsi židane volje. So naredili ob

shodih doma svojim cerkvenim oskerbnikom lepo kosilo, so poštene može in žene povabili; prijetno petje bilo je omizja kratek čas. Ni bilo slovenske pesmi, koje bi častiti gospod Tomaž ne bili znali, ako je hotel kdo po sto. Ko so na stare dni v petji že onemagali, so imeli štiri deklice, svojega bratrana, vbogega školnika zapušene sirote v hiši. Te sirotice so dali petja naučiti, in po večerji so v obednico došle, ter jim kako pesem zapele. Posledno zimo pred njihovoj smertjoj je poštena hiša v soseski gostijo služila, ter jih toliko lepo povabila, naj bi saj k njim za kratek čas došli. Ako ravno težko, šli so v družbi svojih kaplanov; svatji jih prosijo, naj jim saj edno zapojó. Koren jo zapojejo, alj svate so mile solze polile, čuti, kako častiti pevec omaguje, ter se mu zima približuje, in bo skorej omolknil na vselej v tej revni solzni dolini. — Lepo serce je, ki se z veselimi veselí in z žalostnimi žaluje, po nauku sv. Paula.

Mati poštene dobre volje je keršanska gostoljubnost. Sosede včasih na obed povabiti, pa tudi povablen na goste iti, je poštenega moža hvalevredna čednost, kteri ima začem. Koren se niso dali prositi in so v sosesko radi šli, naj si je bila obletnica duhovska alj deželska. So pa tudi radi povabili saj vsako leto enkrat svoje sosede duhovske in deželske na kratek čas, da so se razvedrili in oveselili gosti ž njimi, ter so dobro vedeli, da kjer v soseski lepe zastopnosti ni, tam je življenje za pekel priprava, in če v kakem kraji poštene gostoljubnosti ni, tam je svět žalostna pušava. Popotnik je najdel pri Korenu vselej pogerjenó mizo, in če ravno potrate nobene, vender postrežbo dobrega serca, prav po domače.

Kakor je gerdo duhovniku, ako svojo hišo zapira, in nobenemu dobre žlice ne da, še gerše je dohodke skoz prepogoste gostarije zapravljati, le imenitne in premožne gostiti, vbogih pa pozabiti, kojim duhovsko premoženje sliši. Koren so to dobro spoznali, in za toliko več vbogim zdajali; bili so oče vbogih sirot, in zapušenih bolnikov. So otrokom stariši pomerli, so jih Koren ne le pod streho, marveč tudi v svojo skerb kakor oče prevzeli. Prišel sem enkrat na večer Korena obiskat, in najdem v sobi, v koji sim prenočiti imel, postelco za že odrašenega otroka, ktero vkažejo Koren iz sobe prenesti. „Kdo pa spi v tej mali posteli tako blizo tebe?“ pobaram mojega soseda Tomaža. „Dvoje otrok sem moral v farof uzeti, fanta in dekleta, kterima so stariši, moji kmeti odmerli. Fantiča nobeden ponoči ne budi; torej sim mu dal blizo mene postlati, da ga po-

noči izbudím:" mi je prijatel odgovoril. In ko se drugo jutro prebudim, čujem v njegovi spalnici glasno otroke moliti. Odprem vrata, in najdem skerbnega pastirja na molivniku, dvoje njegovih rejenčkov pa na tleh pri dolgem stolu klečati, in juterno molitvo opravljati. Blagor kmetom, sim djal, ki takega zemljiškega gospoda imajo; ni jim odertnik, ampak več kakor oče. In vender so njih nehvaležni kmetje gerdo toževali, njim dobrote s pravdami povračevali, poterditi skušano resnico: Boljša ko je gosposka, malopridnejši so bili njeni kmetje; kmetov prevzetija je podertija prave sreče.

Je bila v soseski bolna srota brez potrebne postrežbe, ni imel star sromák svojih ljudi ne svoje strehe na stare dni, najdel je v Staremtergu svoj miren prostor se za srečno smert pripravljati. Ko so me Koren posledno jesen pred smertjo obiskali, se jim je silo domu mudilo. „Kaj pa imaš toliko potrebnega?" sim jih poprašal: „Vbogo siroto na smertni posteli: mi odgovorijo. Je scer previdena; pa vender bi še rad živo najšel, in ji na posledno uro pomagal." „Blagor mu, kdor se potrebnega in vbožčeka vsmili, uči sv. Duh, ob dnevu težave ga bo tudi Gospod rešil. Koliko so Koren vbogim natihoma dobrega storili, bolnikom zdravila in živeža preskerbeli, je Bogu znano; niso se svojih del hvalili, naj bolj veseli, če je Bog hvalen in češen bil, po besedah Davida kralja: „Ne nam, o Gospod, ne nam, ampak tvojemu imenu bodi slava."

Manj ko pravičen mož slave iše, raj se mu da, ter se dopolnijo njemu besede Kristusove: „Kdor se ponižuje, bo povišan." Koren niso hotli v svojih mladih letih na visoko; pa ljudje so jih za toliko bolj spoštovali, in njih lepe lastnosti in zasluge obrajtali. V jesen leta 1841 so jih knezo-škof Lavantinski dekana Slovenograške okolice pastavili, in dehantijo iz Šmartna v Stariterg prenesli; po zimi leta 1847 so jim dali zlat križ častitega korarstva Lavantinske stolne cerkve. — Čast in služba rada človeka premeni, pa ga malokdaj poboljša, ako poprej dober ni: sploh pregôvor pravi; alj Koren so tudi visoko počasten ostali ponižen in zvest delavec do konca pokoren in vdan svojemu škofu, svojim podložnim duhovnom bolj dober oče kakor ojster gospod, po mislih svetega Krizostoma, ki je djal, da bo raj od prevelike dobrote, kakor od ojstrosti Bogu odgovor dajal. Ako ravno nagle nature in vroče kervi rojen, so se Koren po izgledu sv. Franciška Zalezia toliko premaga-

li, da ni bilo hude besede nikolj slišati iz njihovih ust. Pohlevnost je bila Korenu toliko ljuba čednost, da so mi djali: „Kdor pohleven in poterpežljiv biti ne more, naj v duhovski stan ne stopi; pohlevšina je naj potrebnejša lastnost mašnika.“ Sosed jih je zlo gerdega djanja in hinavšine obdolžil, in meni je bilo pismo sovražnika sporočeno, naj bi Korena pobaral, ali je temu tako? Pohlevno Koren gerdo obrekovanje poslušajo, in na vse to lepo mirno odgovorijo: „Ako bi bil jaz v resnici tako hudoben, kakor me moj sosed dolží, gotovo bi vérni do mene zaupanja ne imeli, kakor ga imajo. Věrni duhovnike bolj poznajo, kakor mi sami sebe spoznamo; oni so naši sodniki. Naj moji prejpostavleni spoznajo in razsodijo; bom se pokorno vsemu podvergel.“ Tako se posnemajo Kristusove zlate besede: Učite se od mene, kako sim krotek in v sercu ponižen, ter bote najšli mir svojim dušam.“

Duhovnik, še tako verli pastír, pomalem v svoji duhovski službi oslabí, ako za izveličanje svoje neprenehoma ne skerbí, in je lehko zvonu podoben, ki ljudi v cerkev kliče, sam pa ne gre, je kakor žleb, ki polje napaja, sam pa suh ostaja. Torej so ljubili Koren duhovske vaje, in dokler jih v domači škofiji bilo ni, so jih ednekrat v Gradcu obiskali, pa tudi posamesno se v tih samostan podali, premisliti svoj važen poklic, pregledati svoj duhovski stan, pomesti prah svoje vesti, in pomladiti svetoželjnost v izveličanje svoje in svojih ovčic. Vedno mi je na pameti Korenova otroška zvestoba vse postave in potrebne šege svetih vaj na tenko spolniti. Naj bi deležniki vaj ložej premišljevali in dobrih misel v praznih pogovorih ne raztresali, je vkazano vse tiste dni molčati. Koren so veliko starih znancov in sošolcov srečali, kojih niso že veliko let videli, pa jih niso pozdraviti smeli. Eden starih prijatlov jim gredé na ramo poterka, tiho rekoč: „Tomaž! jeli me ne poznáš?“ Koren se ozrejo, rekoč: „Pojutrejšnem,“ in grejo tiho svoj pot. Mnogoteri modrijan bi se temu posmehoval; pa večna resnica vsakemu priča: „Kdor je v malem zvest, njemu se veliko zaupa.“ Pa tudi doma so Koren neprenehoma premišljevali svete reči, si omislili vsake pravično pohvalene duhovske bukve, ter so vedeli, da ste premišljevanje in pa pobožna molitva dve nebeške peruti duhovskega življenja, kteri mašnika povzdigujete, da se v posvetno ne zgubí, in se po besedah sv. Paula ne pogubí, on, ki drugim izveličanje oznanuje.

Kakor potrebne so duhovskemu stanu svete vaje, tako izveličanske in koristne so tudi vernemu ljudstvu vaje svetega misiona. Slovenograški dolini svet mision napraviti bilo je Korenove pastirske skerbi naj važniše delo. O mali Gospojnici leta 1853 so mision v Starem tergu skoz osem dni imeli; ter 'so slovesno sprijeli misionske mašnike. Po šegi misiona so častiti Koren po prihodu na altar stopili, razpelo (svet kriz) voditelju podali, misionarje pozdravili, in jim svoje ovčice priporočili rekoč: „Nad dvajset let sim že vaš dušni pastír, preljubi moji Staroteržani, in sim se pri vas postaral; čutim, da me bo skorej Pastír vsih pastirjev na sodbo zaklical. Veliko sim vas te leta učil in opominjal; pa se bojim, da še premalo. Svojo zamudo popraviti in se za srečno smert oskerbeti sim vam to lepo opravilo svetega misiona preskerbel. Priporočim vam teh svetih dni izveličanja ne zamuditi. Angele božje, ki se več veselijo ednega grešnika, kteri se prav spokorí, kakor devet in devetred pravičnih, kteri (po svojih mislih) pokore ne potrebujejo, razveselite; pa tudi meni tolaž naredite, da ste moje dobre ovčice, ktere za te svet teden tim pobožnim misionarjem izročim; ter zaupam, da vas bom potem zatoliko bolj lehko z veseljem pasel."

Opravilo tega misiona bilo je Korena lepo večerno sonce, ki se je na njihove duhovske dela oziralo in njihovo serce oveselilo. Sami so vse stanove k božji mizi peljali in obhajali, ter jih lepo z Bogam spravili. Misionski križ, ki so ga h koncu te svete pobožnosti v spomin postavili, je naj lepši venec tega dobrega pastirja na tem svetu. Po vsej pravici so misionski pridgar djali častitemu Korenu za slovo: „Hvala Bogu! Tomaževo polje je dobro obdelano. Njegova njiva je preorana, z žlahnim zernjem obsijana; božje milosti pohleven dež jo je porosil, ljubo sonce božje gnade jo je ogrelo. Ako Bog da, bo lepa žetva. — Kaj pa je to Tomaževo polje? — Ti Slovenogražka dolina, ki si včakala svetega misiona; to božje polje si ti, ktero smo te svete dni v pridgah in kerš. naukih preorali, obsjali z nebeškim semenom božje besede, porosili s pobožnimi molitvami, in za vse dobro ogreli skoz prijemo svetih zakramentov. Srečna njiva si Staroterška fara ti, drag duhovski božji vert, častitemu vertnarju Tomažu izročena. Samo ednega je še potreba: stanovitnosti v dobrem. Kdor do konca zvest ostane, bo izveličan."

„Kaj hočem tebi za slovo zapustiti? preljubi Tomaž! Tvojo drago čedo ti zopet izročim za vse dobro omlajeno. Veliko lepega si pre-

skerbel te svoje leta pri tej stari sloveči fari za božjo čast in v izveličanje tvojih ovcá, naj lepša igla vsih pobožnih vaj je ti sveti mision. Pasi tudi v prihodno še svoje ovčice, dokler pridę Pastir vsih pastirjev, in tebi za toliko truda nevenljivo krono večne slave podá. — Vęliko skerbí in nepokoja smo tebi te dni naredili; pa níč ne maraj; boš pa za toliko slajše in bolj lehko enkrat v grobu počival.“

Posledno važno delo Korenovo bilo je potrebno okroženje duhovníj (far) Slovenogradške doline. Od starih časov so se fare tako nerodno križale, da so morli Staroterški skoz dve sosedne fare na spoved hoditi, pa tudi farmani ravno tako po štiri ure daleč memo stranskih pokopališč svoje merliče v Stariterg nositi. Ta nerodnost je duhovnikom delala veliko nepotrebnega truda, in je bíla tudi věrnim velika zamuda, ki je službo božjo zlo opoverala. Veliko let so se poganjali fare čedno okrožiti, pa okrožbe niso dognali. Tudi dobremu Korenu je težko hodilo velik kos svoje fare zgubiti in na svoje stare dni več okolic in podružnic zmeniti. Kakor hitro so pa spoznali, da ta okrožba duhovnij hoče dušam k pridu biti, in da je terdna volja viši pastirja, naj se ta stara nerodnost brez vsega odloga poravnà, so napovedali častiti dehant procesjo 1. maja k svetemu Filipu, v sredo tistih okolic, ktere so imeli nadfari sv. Martina prepustiti, in so vzeli od njih slovo, rekoč: „Dvajset lět vas že učím pokoršine vašim duhovskim in deželskim gosposkam; zdaj pokažite, da ste me zastopili, in pokorni biti se naučili. Škofova volja je, da vas vašemu bližnemu pastirju prepustím, da bote bližej k svojim lastnim pastirjem imeli. Ne daj Bog, da bi se kdo temu vstavlal, kar so viši pastír k vašemu pridu modro sklenili, kakor se žalostno od drugih krajev čuje. Bog hoče od vas pokoršino poprej ko vaših darov.“ Te besede od vsih ljublenega Korena so bile dovólj vse potolažiti in poravnati, kar je veliko sto let na robe (navpak) bilo.

Posledno leto so začeli Koren hudo pėšati; starost je njih krepko truplo posililá, in mnogotere težave so jih napadale. Branili so se možko, pa tudi opravljali že težko svoje mnogoverstne dolžnosti. Želodec jim je oslabel, in kakor so se dnevi leta 1854 krajšali, se je vidno krajšalo tudi Korenu življenje. „Nisim mislil, da bom tolike starosti včakal; ne branim se umreti: so djali; naj se zgodi sveta volja božja.“ Na Tomaževo so jim za godovno sobe čedno domače ženske posnažile, in vse pripravile sosede spodobno postreči, ki so jim došli srečo vošit. „Prav je tako, so djali; saj je zadnokrat na tem svetu.“

Veselo in prav dobre volje so svoj god obhajali, in vse duhovske opravila ves postni čas opravljali, če ravno težavno, kajti so jim noge otekale. Tiho nedelo, na praznik Device Marie oznanenja, bilo je v Lavantinski škofii vkazano slovesno oznanilo nauka svete katolške věre, da je Maria brez vsega madeža izvirnega greha spočeta. To lepo opravilo so hotli Koren, posebni častitelj Marijini še sami obhajati, in scer v lepi cerkvi Marii posvečeni, v Trobljah v neki podruženci, dobro pol ure hoda od Starega terga. Gospod kaplan so jih lepo prosili, naj doma ostanejo, da bi se jim bolezen ne shujšala; alj serčen služavnik božji so na to djali: „Svetega Joaneza evangelista so na stare dni v cerkvo nosili, ker ni mogel hoditi; zakaj bi se pa jaz po ravnem v cerkev ne peljal iz ljubezni do Marie?“ Peljali so se, odpravili posledno slovesno službo božjo, odpeli sveto mašo Bogu in Marii v čast, in skenili svoje delo v vinogradu Gospodovem. Na cvetni petek so še v cerkvi — na cvetno saboto pa v svoji kapelici domá zadnokrat maševali; na cvetno nedelo so jim prijatel sveto mašo služili in jih v kapelici obhajali, ter so bil preslabi sami maševati; pa so vender še upali světe velike noči včakati. „Bojím se, ne smerti toliko, kakor smertnih težàv, da bojo hude in dolge:“ so prijatlu sosedu djali. „Zaupaj, da ti jih je Bog prikrajšal, in da jih boš lehko prestál. Njim, ki Boga ljubijo, vse v dobro izide. Blagor mertvim, ki v Gospodu umerjejo.“

Perva dva dni velikega tedna so poravnali svoje posvetne rečí, in še sami iz postele vstali. Persna vodenica se jih je huje lotila, in moč zapušala; bolečine so jih težile, in milo so jeli izdihovati. Duhovni prijatel jih potažijo rekoč: „Pomagaj nam, o Bog, ti naš pomočnik, zavolj časti svojega imena. Gospod! hiti mi pomagat!“ Na to so bolnik odgovorili: „Božja volja naj se zgodi! Božjej vsegamogočnej volji se imamo vdati!“ Te so bile Korenove posledne razumljive besede. Pogosto so se pokrižali in natihoma molili; ljudje pa zunaj pred vratmi klečali v molitvi za svojega dobrega pastirja. Na veliko sredo v noč jim je ob desetih marn vzelo; tiho so še prosili za sveto poslednje olje, ker niso mogli velikega četertka dočakati, kakor so želeli. Vsa družina je v stranski sobi molila, in gospoda kaplana jih v sveto olje deneta. Kakor hitro duhovnika sveto opravilo dokončata, začno častiti bolnik pojémati. Za mertvaško svečo še prav čerstvo primejo, trikrat globoko izdihnejo, in po njih je bilo. Mirno so v Gospodi zaspali, kakor so mirno

in pohlevno živeli. Tudi na mertvaškem ojdri se ni premenilo Korenovo pohlevno obličje. „Zdi se nam, kakor bi molili:" so djali ljudjé.

Koren so si že več lět pred smertjo čedno pokopališče napravili, kraj svojega pokoja pogosto obiskovali in se pripravljali na srečno smert. Kraj svojega pokapališča malo alj clo nič obrajtati, ni po keršansko; od nekdaj so věrni za pošten pokòp si skerbeli. Prebogat pogreb in šumečo sedmino obhajati je malikovavska baharija; za to so rajni Koren v svoji oporoki sporočili, da želijo preprosto pokopani biti. Njih pobožne želje so se jim tudi čedno spolnile; na tihi petek po poldně jih je 19 mašnikov k pokoju spremilo; zvonovi so molčali, da se je mili jok vbogih in zapušenih vdov za njimi toliko bolj slišal. Kristus je svojega zvestega učenca počastil, in ga dal ravno tisto večerko pokopati, ktero je bil on pokopan. Daj mu, o Gospod, tudi veselo veliko noč s tebo obhajati!

Koren svoje potrebne žlahte niso pozabili; obilno so jim pomagali, dokler so živeli, kakor njih oporoka zvedoči; pa še bolj so skerbeli za svojo ljubo čredo, za jim zaročeno faro, ter so verh svoje skerbí in truda po svoji smerti nad pet jezerov goldinarjev v srebri dolga cerkvam in farmanom v dar pustili, za farno stanovje pa nad sedem tavžent goldinarjev srebra potrošili. Ostalo svoje premoženje so sporočili svojemu škofu, naj vbogim učencom pomagajo, in si ložej dobro duhovšino izpodredé, da kakor so jim le dobrotniki v duhovski stan pomogli, tako še tudi po smerti želijo vbogim v duhovski stan pomagati. — Pač lepa misel zvestega namestnika božjega- nisim lastnik ampak le hišnik Gospodov. Kar cerkev meni da, imam cerkvi in vbogim poverniti, ně žlahte bogatiti — ne ponidoma zapravljati darov věrnih — blaga vbogih. Duhovšina je žlahna naj starejša rodbina; in kakor rod rodú skerbí, da mu dedšino zboljša, in gradove zlepša, ima tudi pošten duhovnik za svoje nastopnike skerbeti, in faro v boljem stanu zapustiti, kakor jo je prijél, ima pomagati, kolikor premore, da se verli dušni pastirji izšolajo, kojem lehko na smertni postelji svoje ljube ovčice zapustí. Blagor škofiji, ki dovolj takih duhovnikov ima! Blagor namestniku božjemu, ki tako misli in ravná; slišal bo lehko vesele besede: „Dobro tebi dober in zvěst hlapec! ker si bil v malem zvěst, hočem te črez veliko postaviti. Pojdi v veselje svojega Gospoda!"

Rajnemu obče poštovanemu Korenu skazati posledno čast in vzeti po slovesnih mertvaških opravilih od ljubeznivega prijatla slovo, se je

zjidlo na velikonočno sredo od Drave do Save dva in trideset duhovnikov v Starem terzi, ki so častitemu dehantu posledno z Bogom na grobu zapeli. Nasledno nadgrobnico so eden njih prijatlov povedali, rekoč:

„Blagor mertvim, ki v Gospodi umerjejo; — naj počivajo od svojih del; njih dela gredo za njimi." Skriv. razod. 14, 13.

I. Tukej počivaš zdaj, Tomaž, od svojega truda, v 69. letu svoje starosti, potem ko si se 43 let v vinogradu Gospodovem toliko trudil. Ravno o polnoči velike srede si dolino solzá zapustil, in se v boljo deželo preselil, v domovino večnega mirú. „Blagor mertvim, itd.

Tukaj zdaj vživaš plačilo za vse svoje tolike skerbí in lepe dela, ki si rojen na Celjskem Bregi, se v revšini izšolal, vbogega tesarja sin, služil 8 let kaplan pri nadfari sv. Martina, 12 let fajmošter pri sv. Tilu, v Starem terzi pa 22 let fajmošter in dekan. „Blagor mertvim, itd.

Tukaj lehko v Gospodu počivaš, preljubi moj Tomaž; saj si v Gospodu živel ves čas svojega življenja, in si tudi v Gospodu umerl. Tvoji tovarši mladih dni so te poštovali častitlivega očeta, tvoji duhovski sošolci so te imeli za učenosti in pobožnosti belo luč — ovčice tvoje zvestega delitela božjih skrivnóst. Vse tvoje življenje bilo je modro pripravlanje na srečno smert. Sladko in lehko, nadjam se, da počivaš, preljubi moj Tomaž; tvoj delavnik končá, in večni praznik se tebi začne. „Blagor mertvim, itd.

II. Tvoje dobre dela gredo za teboj; zakaj bil si povsodej moder in skerben gospodar. Kakšno pušo si najšel v Starem terzi! Stanovje za ljudi in za živino raztergano, strehe razdrapane, cerkve zapušene! — Postavil si večidel ob svojem nove hleve, popravil duhovnikom stanice, dve farne cerkvi in pet poddružnic si od zunej in od znotrej ozaljšal, čedne in drage oblačila si cerkvam omislil. Srebern kelih, glasne orgle in vbrani lepi zvonovi so slavne dela tvoje skerbí; tudi ure na zvoniku pozabil nisi, naj bi oznanovala vèrnim življenja drag in hiter čas. Davida kralja svete besede bile so tvoje: „Gospod! ljubim lepoto tvoje hiše, in kraj, v kojem tvoje veličastvo prebiva." Zaupam da je tudi Bog tebi za vse to v nebesih lep prostor pripravil.

III. Kakor dober gospodar — bil si še boljši dušni pastír. Vsako nedelo in zapovedan praznik kratko pa dobro besedo božjo

oznanovati je bilo tvoje veselje, spovedovati in grešnike z Bogom spravljati bile so tvoje priserčne želje; ni bilo potrebno cerkveniku tebe v spovednico klicati; ti si čakal spokornikov, ne oni tebe. Bolnike obiskovati in na spoved hoditi tebe ni grozilo, če si ravno imel po dva pomočnika, naj si je bilo ponoči alj podné. Kar si pa dobrega nauka zasjál, si tudi modro polival skoz razne pobožnosti in svete bratovšine, ktere si v Starem terzi vtemeljil. Venec pastirskega truda bil je svet misiun, kterega smo 1853 v Starem tergu obhajali. Kdor svoje ovčice tako skerbno na dobre pašnike vodi, in jih tako modro k zdravim studencom milosti božje goni, lehko z svojim božjim mojstrom reče; „Jaz sim dober pastír. Moje ovčice moj glas poznajo, in hodijo za meno.“

IV. Kakor skerben gospodar in dober pastir si bil tudi oče svojim duhovskim otrokom. Koliko zapušenih otrok in vbogih sirot je najšlo pri tebi streho in živež za truplo, pa tudi za dušo nauk in primerno rejo. Ni te grozilo svoje rejenke ponoči buditi, jih učiti juterne in večerne molitve. Bolnike si pod streho jemal in jim stregel do smerti. Koliko si skrivaj vbogaime razdajal, je le Bogu znano. Potreben k tvojej hiši ni prišel, ki bi ne bil obdarovan alj saj potolažen od tebe šel. Tudi v svojem poslednem sporočilu nisi vbogih šolcov pozabil; jim v duhovski stan pomagati si jim sporočil svoje ostalo premoženje, spomnivši, da so tudi tebi le dobrotniki v duhovski stan pomogli. Gotovo hoče tebi on stotero poverniti, ki je djal: „Kar ste ednemu mojih naj manjših storili, ste meni storili.“ — Kar človek tukej seje, bo tamkaj žel; in kdor obilno seje, bo tudi obilno žel.“

V. V resnici veliko si dobrega storil; velika je torej tudi naša zguba o tvoji smerti; alj tudi ta velika zguba ni brez dobička.

Zgubili so škof odkritoserčnega svetovavca in zvestega pomagavca v težavni višipastirski službi, ki ni škofu nikolj oporekel, se ni svoje terme deržal, timveč je na tenkó dopolnil, kar je spoznal, da je dobro in prav; bil je svojega škofa oko, usta in pero. —

Zgubili so dušni pastirji dobrega soseda in priserčnega prijatla, ki je bil vsakokrat k redi pomagati. Naj je bil vesél shod alj žalosten pogreb, ni prijatla Korena manjkalo. In kako sladko je, v mnogo grenki pastirskej službi dobrega prijatla in soseda imeti, njemu potožiti težave, pa tudi veselje povedati, ktero se nam toliko razno pripeti! Došli smo k rajnemu Tomažu, kedar nam rado, pri-

jazno in prav po domače je nas sprejel; najšli smo priljudno serce in pa mizo za nas pokrito. Bil je rajni Koren nam goreča sveča, ktera prijazno sveti in greje; in ta prijazna luč je med nami vgasnila! —

Zgubila je čreda naj boljšega pastirja, ki je neprenehoma za svoje drage ovčice delal, molil, in skerbel, živel in umerl. Rad je žaloval z žalostnimi, pa tudi radoval z veselimi se, po besedah sv. Paula: „Kdo oslabí, da bi jaz ne oslabel? Kdo se pohujša, da bi mene ne peklo? — Vse sim bil vsim, naj bi vse Kristusu pridobil.“ — Zgubila je fara za vse skerbnega hišnika, kteri je Stari terg omladil. Po pravici Staroterška fara po besedah Jeremijevih žaluje rekoč: „Sirote smo ostali brez očeta, in naša mati (fara) je zapušena vdova.“

VI. Pa ne sama zguba, tudi dobiček je našega rajnega Korena smert za nas. Gostokrat sim premišljeval, zakaj dober Bog naj bolje ljudi naj poprej iz tega sveta zakliče, o dobi, kedar se nam vidi, kakor bi jih naj več potrebovali. Star pregovor pravi: „Kar dobri ljudje radi imajo, tudi Bog rad ima;“ pa tudi kar Bog z ednoj rokoj vzeme, z dvema rokama ljudem da; in ako le hočemo prav spoznati, in se podati v sveto voljo božjo se prav lehko prepričamo, da kar Bog stori, vse prav naredi. „Resnično resnično vam povém, velí Kristus, ako pšenično zerno ne pade v zemljo, in ne umerje, ostane samo; ako pa umèrje, stori veliko sadu.“ Tudi Kristus je umerl v 33. letu svoje starosti, kedar je bil svojim učencom po njih mislih naj bolj potreben, pa jim je vender rekel: „Za vas je dobro, da vas zapustím.“ In v resnici! Kristusova toliko zgodna smert bila je za njegovo božje kraljestvo na světu naj lepša zmaga. Tako so tudi svetniki s svojoj smertjo premagali svoje sovražnike; njih častita smert je bila vèrnim naj vekši dobiček. Gotovo hoče dober Bog tudi nam prehitro smert rajnega v dobro oberniti. Po smerti še le prav spoznamo rajnega Korena veliko ceno. Dokler si živel, se nisim za tebe razjokal; še le zdaj, ko meni več naproti ne prideš, me za teboj solze polivajo. Tvoji duhovski tovarši te še le zdaj pogréšajo, ker tebe med seboj več nimajo, ter spoznajo, koliko dober prijatel si jim bil. Tvoje ovčice, le pregostokrat terdovratne, so tvoje lepe nauke in svaritve premalo obrajtale, opomine dobrega spovednika prerade pozabile, sedaj ko pastirja do-

brega med njimi ni, se bodo, zaupam, na grobu rajnega nauki ozelenili. Tako pšenično zerno v zemlji obilno sadu obredí.

Rajnega čednosti in dobre dela bodo se po njegovi smerti še lepše razcvetele v posnemo mladih ljudí. Kako lepo se sveti rajnega ponižnost! Bil je poklican v visoke, častite službe, pa je rajši v nizki službi zvest ostal, da je ložej umerl in na božji sodbi obstal; ter je dobro vedel, da, če rastejo darovi, se množi tudi za dare odgovor. Kako ljubezniva bila je rajnega Korena pohlevnost! Ni bilo slišati iz njegovih ust hude besede; rajše je poprosil, kakor se komu zgrozil. Naj lepše se nam sveti njega pobožnost; molitva je bila njemu vsakdanja hrana. Kako lepa je bila v njegovi bolezni in na smertnej posteli njegova poterpežlivost! Ona mu je zaslužila lehko, mirno smert. Vse življenje rajnega našega Korena so nam čedne, zgovorne bukve pravičnega življenja. Tako živi in umerje pravični, in v miru ostane njegov spomin.

Naj veči duhovski dobiček nam bo, zaupam, rajnega priprošnja pri Bogu. Kakor je Mojzes na gori molil, dokler se je Jozua v dolu vojskoval, tako se mi še na tem svetu bojujemo, in, nadjam se, naš rajni prijatel Tomaž na gori nebeškega Siona moli za nas. „Pravičnega molitev pa veliko veljá." Sveta kat. cerkev dvojno versto svojih bojevavcov ima: perva je věrnih kristianov na tem — druga izvoljenih na unem svetu; in Bog prestavlja po svojej neskončni modrosti pravične iz verste vojskovavcov, u veličastne verste izvolenih priprošnikov. Oh, vsmileni Bog mu daj, naj bi prosil kakor Jeremija za božje ljudstvo, tudi naš rajni Tomaž za svojo škofijo, dehantijo in zapušeno Staroteržko faro! Naj nam prijazno roko podaje priti srečno za njim!

VII. Kaj pa če še rajni potrebuje kake pomoči od nas? — Bog je tudi nad angeli krivico najšel; in da si ravno je bilo življenje rajnega čistemu studencu podobno, se tudi studenec lehko skalí. „Za to je dobra misel za mertve moliti, uči sv. Duh; moliti za rajnega je tudi naša dolžnóst. — Dve reči človeku o smerti ostanete, če si jih le v življenji oskerbí: ljubézen in pa molitva; tih mu smert vzeti ne more, one ga spremljate u večnost. Keršanska ljubezen je rajnim drago mazilo, věrna molitva pa hladilo. Kakor je Nikodem kupil mire in aloe za častit pogreb Jezusov, tudi mi prinesemo na grobu rajnega Tomaža našega Bogu v dar svojo ljubézen in pa molitvo. Našo ljubézen je rajni naš dober prijatel imel, to pri-

čajo naše solze, ki na njegovem pokopu tako obilno tekó; našo molitvo je zaslužil, to nam pravijo njegove dela. „Blagor mertvim, ki v Gospodu umerjejo; zdaj počivajo od svojega truda, in njih dela gredó za njimi.“

Slovo. Dosti je mojih besedí, dovolj našega žalovanja za rajnim. Govori še ti, preljubi naš rajni Tomaž, nam posledno z Bogom, povej nam lepo besedo za slovó. Z Bogom, moji častiti duhovski bratje, ki ste mi vsikdar dobri bili: tako nam rajni v duhu govorí. Hvala vam za vso vašo ljubézen; le samo edno, prosim, mi še storite: na altarji pomnite me. — Zdravi in veseli ostanite vsi moji znanci in prijateli, posebno vi, moje drage ovčice! Ne pozabite mojih naukov, ohranite lepo svete bratovšine, ter si delajte prijatlov z dobrimi deli v nebesih; da kedar tudi vi na tem svetu onemagate, vas sprejmijo v večno prebivališe. Pokoršino sim vas vselej učil, pokoršino vam poslednič priporočím, da bote lehko enkrat v grobu počivali. To naj bode moje slovó!

Počivaj sladko in mirno, preljubi Tomaž, v hladnem krilu matere černe zemlje; vživaj pa tudi tvoja blaga duša obilno plačilo v svetem raji. Mnogokrat smo se s teboj veselili; oh, da bi se tudi tamkej veselo vidili, kjer smerti in ločitve ne bo. — Kedar nas enkrat zakliče iz naših grobov trombe vsegamogočni glas — Tomaž! prijazno sprejmi nas. Amen.

Slomšek.

II.

Šimon Vodušek in nja žena Uršula.

Izgled bogoljubnih zakonskih.

Ta dva zakonska sta živéla v Drameljski fari blizo Celja. Čedno kmetijstvo je preskerbelo pošteno nja in nju veliko rodbino. V božjem strahu otroke si izrediti, bila je nju poglavitna skerb. In kar le malokteri zakonski dosežejo, je dal Bog njima, da sta jima namreč

dva sina v duhovski stan stopila, onadva sama pa doživela lepo starost, in obhajala o novi maši mlajega sina č. g. Štefana v 52. letu svojega zakona zlato poroko, ktero so stareji sin preč g. apat Matija blagoslovili. To opravilo se je obhajalo 20. dan velikega serpna 1843 v čedni cerkvi sv. Uršule, v podružnici Drameljske fare, ki se iz čednega griča po Savinski ravnini daleč svéti.

Že iz samega tega bi se dalo skleniti, da sta že otroka silno pobožna bila, in četerto zapoved na tenko izpolnjevala, ker je Bog obljubo te zapovedi tako očitno nad njima izpolnil. Pa še več jim je dal. Živela sta namreč po tem veselem opravilu še tri leta, spoštovana od otrók, unukov, druge žlahte in cele fare, in sta z vsim dobro oskerbljena mirno svoje preselitve v sv. raj pričakovala. Še celo bridkosti vdovstva ni dober Bog nju nobenemu okusiti dal; kakor sta namreč cel dolg zakon v lepi zlogi — v sveti ljubezni med sebo sklenjena bila, sta bila tudi kmalo eden za drugim v večnost poklicana. Žena, ki je 55 let v sveti krotkosti svojemu možu stregla, mu vse čedno in pridno pri hiši oskerbovala, je šla tudi naprej, mu večno stanovanje pripravljat; pa tisti dan, ko je bila ona slovesno pokopana, so moža s ssv. zakramenti previdili, in tri tedne po njenem odhodu se je že tudi on za njo preselil.

Si prostora prihraniti, le te čertice rajnih življenja podam, priložim pa pridigo, ki so jo preč. g. Matija pri zlati poroki svojih starišev in novi maši svojega č. g. brata Štefana imeli, pa nagovora kosec, ko so zlato poroko blagoslovljali. H koncu sledi še očetova pesmica pri zlati ženitnini. Vse to mi je po sreči v roke prišlo, in bo gotovo življenje tih dveh zakonskih bolj razjasnilo, ko dolgo popisovanje.

Stojan.

I. Pridga.

Vse je prav storil, gluhim je dal slišati, in mutastim govoriti. Mark 7, 37.

Hvala bodi večnemu Bogu, in čast ljubi devici sveti Uršuli, da smo včakali, kar smo želeli! Nova maša se nam bo zapěla, in spet ponovila, kakor sim jo jaz pred 18 leti tukaj odpel: in glej novi mašnik! danes tudi najni stariši — oče in mati pristopita k svoji drugi poroki. Dve lepe obhaji ste se danes stekle: nova maša, in zlata poroka. Dokler si Štefan, svoje šole dopolnil in mašnikovo

posvečenje prijel, sta tudi oče in mati doživela gnado druge poroke. Za take redke gode sliši Bogu posebna čast in hvala, ki nam daja veliko oveselenje in lep poduk. Odrajtaj vsak svojo čast in hvalo Bogu, jaz pa prevzemem besedo od svetega goda, in vam bom razpovedal, kaj nas danešnega goda dvojna obhaja uči. Zlata poroka in nova maša ste podobni zavezi starega in novega zakona alj testamenta. V starem je bila obljuba, v novem je gnada; tam je Bog vsmilenje obljubil, tukaj svoje vsmilenje skazal. Alj stari in novi testament ne gresta eno pot; kjer novi začne, jemle stari slovo. Dokler mlajši sin novo mašo poje, sklepata starša svojega življenja zadno obhajo. Pristopila sta pred altar, kakor sta stala pred 50 let ženin in nevesta v Ponkovški cerkvi pred altarjem, da bi na zglavji svojih dni nazaj pogledala na svojo dokončano pot, in slovo vzela od veselja sveta. Svojo familjo sta vzela s seboj, da bi njima pomagala zahvaliti Boga za vse prijete gnade in dobrote. Pred mašnikom si hočeta po zakonsko roke podati, da bi skoz srečo eden drugemu zahvalo dala za vso ljubezen, s katero sta eden drugega poterpela. Tud svate sta si povabila, da bi jima pričala vsa keršanska soseska, da sta med seboj pošteno živela. K novi maši sta pridružila svojo obhajo, da bi na večer svojih let za venec sveti žegen dobila — tako z blagoslovom sklenila, kar sta z žegnom začela in z žegnom peljala.

Večni Bog daj starišem svet žegen obilno prijeti, in novimu mašniku gnado ga vredno deliti; nam pa srečo se božje obljube in božje gnade skoz obhajenje danešnega goda deležne storiti. Stari testament nas uči obljube, novi testament gnade božje. Obljube starega testamenta nas opomni zlata poroka starišev, gnade novega testamenta nas opomni sveta nova maša, kar vam bom v imeni s. Trojice v 1. in 2. delu razstavil.

Sv. Duh daj meni svojo pomoč, naj se zgodi, kar je Jezus obljubil: Ne vi ste, ki govorite, temuč sv. Duh, ki skoz vas govori.

I.

Stari zakon kaže božjo obljubo.

Bog je stvaril človeka za veselje; zato ga je v raj posadil, in ker se je Adamu veselje brez tovaršije v sredi sv. raja vžalilo, mu je Bog stvaril tovaršico; in da bi prav srečno živela, ju je blagoslovil, v stan zakona postavil in za porodnike vsega človestva storil.

Kakor sama vsa srečna in blagoslovlena, bi bila imela osrečevati ves človeški rod; in kakor daleč bi se bil človeški rod razširil, bi bil tud raj (paradiž) se razširil po svetu. Alj te sreče je bil satan človeku nevošljiv, ter ga je zmotil, kedar je Bog pokoršino človeka poskušal, ako se bo svoje sreče vrеden storil za se in vse svoje otroke. Skoz hudičevo zapeljitvo premotena sta Adam in Eva, Bogu nepokorna, prelomila božjo zapoved, se svoje sreče nevredna storila, veseli raj zgubila, in gnado božjo zapravila za se in ves svoj zarod. Namestu blagoslova je jeza božja nastopila nad vse Adamove otroke; od tiste dobe se je vsa naša nesreča začela, in kakor daleč človek pride, se tud revšina s njim seli. Paradiž zgubljen, človek pogubljen, nebesa zaperte! o strašen pogin!' o žalostni stan! V tistem žalostnem stanu se je Bog Sin vsmilil človeka, in to sladko besedo djal: Jaz bom šel, in človeka odrešil, da, če ravno na tem svetu terpí, saj na unem bo izveličan. Ta obljuba je tolažila Adama in vse njegove otroke, je tekla od roda do roda celih 4000 let, po njej so zdihovale vse dobre duše starih očakov, in Bog jo je ponavljal po patriarhih in prerokih, dokler ga niso svete nebesa rosile Jezusa žegnani sad božje obljube. In ko je prišel on toliko zaželjeni iz visokih nebes na nizko zemljo, je popravil, kar se je pokazilo bilo v paradižu tam; nam je nebesa toliko časa zaperte spet odklenil, pa tudi popotnikom kje pomoči dal dovolj, da ne opešajo. — Zakon, toliko časa ves tužen jarm, je polajšan in poveličan po Njem; dodána mu je gnada neskončega zasluženja njegovega. Mož in žena, če nista v paradižu več, ko Adam in Eva pred grehom, pa tudi nista v pusti ptujini več, kakor uni pervi nesrečni zakonski par po grehu, če le hočeta.

Sicer si skorej vsak obéta paradiž, ki se v zakon spravlja; pa ne dolgo, in mnogi se prepriča, da ni našel, kar si je obétal — obétal si je paradiž, našel pa le težek težek križ. Kaj je pa tega krivo? To da v mnogem zakonu strahu božjega ni. Kaj je Adama in Evo verglo iz paradiža? Strah božji sta iz serca zgubila, nista imela Boga pred očmi; zato jih je lehko kača goljfala. Kaj je Bog pervim starešem dal, da bi si paradiž ohranila? Zapoved jima je dal, in djal: Ako bodeta zapoved deržala, ne bota umerla. Strah božji mora tudi zakonskim srečo ohraniti; kdor po drugem potu sreče jiše, kakor po potu izpolnjevanja božjih zapoved, se goljfa, namesti veselja najde le žalost. Lehko se želje izbudijo, ki niso po

božji volji, in kača zapeljivosti rada zravno laže, da v tem smerti ni, greha ni, štrafe ni. Tako zmoten se človek prevzame, hoče ko Eva toljko vedeti ko Bog, zapovedi več ne porajta, in Boga se več ne bojí. Kaj se zgodí? K terplenju poerbanega greha se naběra terplenje lastnega grěha, ne le za se tud za veliko drugih ljudi, pogosto za cel svoj zarod. Solze se začnejo prelivati, žalovanja in toževanja ni konca. Zdaj se zdihuje po prijatlu, ki bi jim nadloge preložil. Kamo bi se obernil po pomočnika, kje bi svojega tolažnika najšel?

Povejte nam vi oče in mati, kaj je vaj tolažilo, kedar sta mile solze točila, kedar so vas skerbi sprehajale, nadloge stiskale, in ste se znajšla v britki nevarnosti? Ali sta kje bolše tolažbe najšla, ko pri križanem Jezusu, (ki sta obložena z težavami) od njega glas zaslišala: „Pridite vsi k meni, ki ste obloženi, jaz vam bom polajšal." Ali nista dostikrat najšla spolnjeno božjo obljubo: „Vaša žalost se vam bo v veselje spreobernila, katerega svět ne more dati, in ne more odvzeti?" Božja obljuba nas mora skoz živlenje spremljati, nas mora tolažiti v žalosti, in v veselji kročati. Obljuba pa mora stati na věri, vero pa mora molitev podpirati. Sveto pismo vsiga starega zakona kaže, da je Bog nar več tistim svoje obljube delil, kateri so terdne věre bili. Mojzes, očaki, preroki, sveti možje in svete žene so zavolj svoje terdne věre in zveste molitve toljkih božjih obljub deležni bili. Vzemimo samo Abrahama za izgled. Enkrat je tri ptuje može sprijel in jim lepo postregel, pa vedil ni, da ga je Bog z dvema angelama prišel objiskat. Zadnič se mu Bog razodene, in mu obljubo da, da bo njegova žena k letu osehmal sina dobila. Zara, 90 let stara, se na to nasmejí, ker verjeti ne more; Abraham pa pri priči veruje božji besedi; in sveto pismo pravi, da mu je ta věra v pravičnost pripisana bila. Abraham je tud zvest svoji věri ostal, kedar ga je Bog nar hujše pokusil. Zapové mu sina Izaka v dar zažgati. Abraham bi bil desetkrat raji nož v svoje serce potisnil, kakor svojega sinka vmoril; alj on je bil ravno tako pokoren božji besedi, kakor v veri stanoviten. Dosti mu je védeti, da je to božja volja.

Sina vzame, nož in ogenj, in gre tri dni do gore, katero mu je Bog bil odkazal; da bi ga tako tri dni z britkostjo serca pokušal; alj bo zvest svoji věri obstál? Abraham skerbnil ni, tud se ni z Bogom pravdal in toževal, kakor je grešnikov navada: Ali je pa-

metna taka zapoved? Čemu mi je sina dal, da mi ga zdaj jemlje? Bi ne bilo boljše, ko bi Izak rojen ne bil? i. t. d. Abraham nič takega ne govori — on molčí, terpi, in božjo voljo dopolnuje v terplenji. Že je zvezal fantiču roke, že ga položil na altar, in seže po nož — zdaj se mu Bog iz nebes oglasi: „Abraham stoj! ne stori žalega svojemu sinu. Jaz sim vidil, kako se mene bojiš; in ker si to storil, in svojemu sinu nisi zanesel zavolj mene, sim jaz sam per sebi prisegel, da bom blagoslovil tebe in ves tvoj zarod. Poglej na nebo in preštej zvezde, če si jih kos; toljko bo tvojih otrók. In v tebi bodo žegnani vsi rodovi na zemlji; iz tvojega rodu naj se Zveličar rodí.

Glejte, koljkega blagoslova se je Abraham vreden storil, ker je v pokoršini tako zvest bil. Za očeta Mesijasovega je bil izvoljen, ker je tudi Kristus bil svojemu Očetu pokorn noter do smerti. Za očeta Izraelskega ljúdstva ga je Bog postavil, da bi se vsi njegovi otroci věre učili, po kateri pride žegen božje obljube.

Mi imamo tudi pred sebo zakonski par, ki med vsemi pričejočimi naj viši sega v starosti svoje zakonske zaveze. Kaj najdemo podučnega v njem? Če se ne spodobi sinu svoje stariše očitno hvaliti, saj to moram spoznati, da je tudi jima věra srečno pomagala skuz življenje. Če nihčer ni v stani vse dobrote in skerbi popisati ne izreči, kar so stariši za otroke sterpeli, saj od otročjih let naj směm kaj opomniti. Hvaležno se spomnim materne ljubezni, kako so mene moliti učili, in da so me poprej moliti učili ko pisati in brati. Hvaležno spominjam, da mi niso popred kruha dali, dokler nisim juterne molitve opravil, in pred mi ležati ne pustili, dokler nisem večerne odmolil. In kedar sim od slabosti alj dremote brez molitve zaspál, me prekrižali in z žegnano vodo pokropili, polek mene klečé molili, in tako nadomestili, kar fantič ni mogel ali znal. Hvaležno se spomnim, kako so me v cerkvo vodili, in doma me izpraševali, kaj sem tam slišal, vidil in zapomnil od božje besede. — Hvaležno se spomnim očeta, kako so me hoje in noše učili, kako govoriti, če so me drugam poslali. Hvaležno se spomnim, kako so me na ramah v šolo in iz šole v hudem vremenu nosili, kako so me svarili, in da mi nevarne spakarije zamolčali niso. Ali vam se bodo te dela premalo imenitne zdele, in bote rekli: tako se tudi per naših hišah godí? Hvala Bogu, če se godi; jaz pa rečem: to niso male, to so velike dela, bolj imenitne ko pisati ino brati. Dosti dobrót so mi

stariši skazali, pa dušne dobrote mi še zdaj žive stojijo pred očmí. Telesna dobrota zgine z blagom, podučenje pa večno ceno ima. Iz mladih dni do zdaj hodim po šolah, in najdem poterjeno resnico svetega pisma, da šolanje bres strahu božjega človeka več znori, ko zmodri, in da pri otrokih, ki se doma bogabojeěnosti ne učijo, jim potem ne šola, ne pridga, ne maša ne zda; in kar je mati zamudila v detečje persi zasjati, vseučeliše domestilo ne bo. Véste, kje si mati katolška cerkev svoje vèrne spodredi? Ne po šolah, tud v samih cerkvah ne, temuč v keršanskih hišah. Kjer se naj lepši služi Bogu, tam je naj lepša šola. Jezus pravi: „Kjer sta dva alj trije v mojem imenu zbrani, sem jaz v sredi med njmi.“

Kakor moliš, tako živiš; na živo molitvo Bog vselej pomaga: Molitva je skrita žila, po kateri Bog svoje pomoči pošilja.

Slišite, kako sladko razodetje božje se je rosilo na goreče želje Izraelskih otrók, kar nam Izaia popiše: „Veseli se hčer Jeruzalem, tvoj zveličar pride, on je tvoj odrešenik in pomočnik. Pohlevno nosi svoj vrat, z njim pride božji mir, pred njim gre veselje, za njim gre vračilo: Bog sam bo príšel, in svoje ljudstvo objiskal.“ Iza. 40. Kako sladke besede za vboge grešne sirote so taka povest!

Enako veselje so oče in mati občutili, kedar je Štefan zadno pismo domu poslal, rekoč: „Skor bom svoje šole zveršil, konec mojega učenja je blizo, hvala Bogu! Uno nedelo bom sveto mašnikovo posvečenje prijel. Pri sv. Uršuli želim novo mašo zapeti, tam kjer sem svoje dni pastirčeval, naj tudi svoje duhovno pastirstvo začnem. Gospoda fajmoštra bom prosil, da mi bodo postregli pri maši, in celo sosesko k novi maši povabil, da vam bom veselje naredil, za toliko dobrega, kar sem prejemal od vas.“ Če more kaj bolj veselega biti za starišev serce, pa vi povéte.

Ja, z veseljem smo tebe, ljubi Štefan in tvoj žegen prijeli; vzemi tud ti naše želje, s katerimi mi tebe blagoslóvimo. Bog daj, da bi vreden pred altarjem stal, da bi svoje posvečene roke vredno vzdigal, da bi svete opravila prav sveto opravljal, da bi vredni srednik stal med grešnikami in med Bogom, da bi pohlevno nosil po izgledu Jezusovem, poterpežlivo butaro svojega stanu, ki je vsim tistim lehka in sladka, ki so božji volji vdani; da bi zvest hlapec Jezusa Kristusa bil, ki ne iše svoje časti, temuč le za Gospodovo čast skerbi;

in da bi prav srečen bil pri vablenju v božje kraljestvo, dokler te Gospod iz službe ne zakliče!

Da bi ne bile naše želje prazne, in naše prošnje zastojn, pomni vedno kaj te gnada nove maše uči, kar vam bom razstavil v 2. delu.

II.

Nova maša kaže božjo gnado.

V čem obstoji gnada novega testamenta? Ta perva gnada božje obljube je Jezus Kristus sam, ki svoje gnade deli a) skuz sveto mašo in b) skuz posvečene mašnike. Bog Sin sam je prišel blagoslovit svět, s svojo sv. rešno kervjo ga je omíl, krivico poravnal, plačal naš dolg, spravo z Bogom naredil, ki nas je zopet uzel za svoje otroke, in za erbe nebeškega kraljestva. Kaj nam da gnada novega zakona? Grešnikom da vsmilenje, žalostnim trošt, slabim pomoč, nevěrnikom luč — nevědnim poduk — vbogim pa vesel Evangelj oznanuje, da tam v svetem raju dober Oče prebiva, kateri svojim izvoljenim gostovanje pripravlja, in nobenega na odverže, kdor njegovo povabo sprejme.

a. Jezus nam gnado daja pred vsem skoz sv. mašo.

Kjer je maša, tam je Jezus, kjer je Jezus, tam je gnada, kjer je gnada tam je sreča. Kdo bo popisal vse gnade in dobrote, ki so se po sv. maši dobile, in še dobijo? Tega nihče ni v stani popisati, pa tudi potreba ni: Kdor sam na sebi ni čudežev po sv. maši zvedel, ta še nikdar ni prav sv. maše slišal. Njemu se godí ko evangelski množici, kedar je pet sto ljudi od pet ječmenovih kruhov nasitenih bilo, in niso čudeža spoznali, dokler ni čudež nehal.

Sveta maša je sreda vseh skŕivnóst, vse svetosti in vse dobrote božje. V s e s k r i v n o s t i. Cerkuv tako moli: „Vživa eden, alj jih vživa sto, vsi prejmejo enega, ki vse živi. Tam so dobri tam hudobni, sreče ne enake. Eni živlenje, drugi pogubljenje sebi vživajo.“ V s e s v e t o s t i. Cerkuv moli: „Sam te dar je svet, sam te dar je čist, sam te dar Bogu dopade.“ Zato kat. cerkuv zapoveduje, vsako nedělo in vsak zapovedan praznik popolnoma sv. mašo slišati; zato znotrajni nagon človeka priganja k sveti maši, in kogar k sveti maši več věst ne goni, njega dušni stan varn ni. Spodobi se pa tudi sv. mašo vredno služiti in vredno slišati.

a. V r e d n o s l u ž i t i. Pri takem sv. opravilu vredno služiti bi treba bilo angelske pobožnosti. Moj Bog, komu je pa ta presveta služba v roke dana? Grešnemu človeku z slabostmi obdanemu!

Sveti zakladi so strohlivim rokam izročeni v rahlo posodvo hranjeni. Zakaj si ni Jezus Kristus služabnike k toliko svetosti iz devet korov angelov zbral, temuč iz naše srede si mašnike izvolil in požegnal? 1. V znamnje, da njegova gnada nič ne zgubi skuz to, kakor zlato svoje cene ne zgubi, naj se tudi v perst zavije; alj sonce, ako po blatu zasije. 2. Da bi v nikogar človek svojega zavupanja ne stavil, razen v svojega Boga. 3. Tebi v tolažbo; zakaj če Bog grešnika pri takem sv. opravilu terpi, še bo s tebo veči vsmilenje imel. Spodobi se, z vso mogočno častjo obhajati to sveto opravilo. Sv. cerkuv poje: „Kolikor moreš toljko hvali, saj mu vredne hvale dali vender le ne bomo še.“ Bog je v starem testamentu vsak dar odvergel, kateri je imel kak madež na sebi; veliko več je treba s čisto dušo in s čistim telesom služiti pri tem darilu, da bi darovnik od božjega obličja odveržen ne bil.

b. Vredno slišati. Pa tudi vredno slišati sveto mašo je potreba. „Dva sta šla molit v tempel, colnar in farizej, pravi Kristus. Pervi je šel opravičen, domu, drugi ne.“ Dva molita pri sv. maši v eni klopi, eden bo vslišan, drugi odveržen. Kakor pri pervem darovanji na sv. križu se še dan današni godí. Judje so pod križem stali, se smejali in Jezusa kleli; Marija in učenci so se solzili in molili. Dokler se eni v cerkvi smejijo, kratek čas pasejo, in komaj dobijo, da maša mine, se drugim serce topi od premišljevanja svetih skrivnost. Dokler so pod križem na persi terkali in govorili: „Resnično ta je božji sin;“ kedar so čudeže vidili, da so skale pokale, se zemlja tresla, sonce otemnelo, mesenc merknil, mertvi vstajali, so drugi Jezusa zasramovali rekoč: „Če si Kristus, stopi zdaj iz križa.“ Tako eni med nami ne vidijo in ne slišijo; še dostkrat zvona ne slišijo, ki jih kliče. Grešnik je za božje reči slep in gluh; in nar veči čudež pri sveti maši je to, da Kristus take prenaša.

c. Mašniki so tudi dar milosti božje. Kristus pravi: „Kamor bote prišli, blagoslovite hišo, v katero ste šli. Če vas je hiša vredna, naj ostane božji žegen nad njo, če vas pa ni vredna, se žegen oberne k vam nazaj.“ Mat. 10. 12. „Kdor vas sprejme, mene sprejme, in kdor enemu učencu le en kozarec merzle vode podá v mojem imenu, povém vam, da svojega plačila zgubil ne bo.“ „Vsim pa, kateri so ga sprijeli, je dal oblast in ime božjih otrók.“ Joa. 1. Zato nimajo vèrni za ničesar bolj prositi,

kakor da bi jim Bog dobre mašnike dal, z katerimi žegen božji pride. Trije stanovi so na světu, po katerih Bog svět osrečuje: mašniki, stariši in kraljeve glave. Zato otrokom ni treba za ničesar bolj Boga prositi, kakor da bi Bog stariše pred pregrehami ovarval; zakaj otroci nosijo večidel svojih starišev žegen al strafo do groba. Zato podložni nimajo za ničesar bolj Boga prositi kakor za gnado svojemu deželskemu oblastniku. Kadar je Bog Israelsko ljudstvo pokoriti mislil, je pustil kralja Davida v greh pasti, da se je prevzel, ljudstvo popisoval in štel, namesti ga učiti. Bog mu tri šibe v sprebér da: ali tri leta lakoto, al tri mesce kervavo vojsko, al tri dni kugo. David izdihne: „Kar si izvolim, me boli; vendar raji padem v roko božjo, ko v roke človeka," in si je kugo izvolil, v kateri je 75000 ljudi pomerlo. Zato cerkuv toliko rada moli za papeža in za cesarja, za vse cerkvene stanove in deželske poglavarje, pogoje moli za nje, ko za rast in sad zemlje, ker vě, po kateri žili žegen pride in mir božji. Ona vě, kaj se to pravi: Išite narpopred božje kraljestvo, drugo se vam bo naverglo. Ti trije stanovi so pa tudi, nad katerimi Bog posebno svojo roko derží, in hudo štrafuje te, ki so se nad njim pregrešili. Preběraj zgodbe vsega sveta, od Samuela pervega preroka noter do zdaj, in boš najšel, da nobeden srečno shajal ni, kdor se je zoper duhovne, stariše ali kralje pregrešil. Kdor pa hoče svět žegnovati, mora biti tak, kakor ga Jezus popiše: dober ko golob in moder ko kača. Kdor hoče biti dober ko golob, ima govoriti kakor sv. Paul: „Jaz ne živim za sebe, temoč za Kristusa, da bo on v meni češen; jaz imam dobrote sveta za smět proti božji ljubezni. Kolnejo nas, mi pa žegnujemo, opravljajo nas, mi pa molimo za nje;" — mora biti takega serca, kakor sem enkrat nekega fajmoštra zdihovati slišal: „Naj bi bila toča vse moje njive stolkla, kakor bi bila hotla, da bi le moje farmane zgrešila bila." Ali se take duše smejo veseliti zahvale ljudi? Jezus pravi, da ne: „Če so mene čerteli, bodo še vas; učenc ni višej ko mojster, popolnoma bode pa vsak, če bo tak ko njegov mojster," ki je za svoje sovražnike molil. Od kod pa pride, da so odnekdaj veliki dobrotniki vselej veliko nehvaležnost terpeli? To pride od Boga, da bo njih plačilo obilnej v nebesih. „Veselite se in od veselja poskakujte, ki zavolj pravice preganjanje terpite; vaše plačilo je obilno v nebesih," govori Kristus. Kdor hoče biti moder ko kača, mora vsakemu človeku pravo versto vedeti, mladim ko starim, dobrim ko

hudobnim, modrim ko nespametnim; mora biti, kakor zgodba pravi od nekega mašnika Miklavža Bobadila, tovarša sv. Ignacia, ki je clo tolovajem versto vedel, med katere je bil enkrat zašel. Kadar je vidil, da se zlobijo lotiti se ga, je djal: Kaj velja, da vas jaz pred na pokoro dobim, ko vi mene na obrop. Ta smešna uganka jih pripravi, da mu poskušno dovolijo. On jim po poti veselo zapoje. Kadar vidi, da se temne lica tolovajev jasnijo, obstoji in reče: Vi se mi zdite, ko ljudje, ki že zdavnej pridige niso slišali, če hočete, vam pa jaz tule zapridgvam; potler pa stôrite z menoj kar hočete. Tud v. to dovolijo. On stopi na en kamen in začne: „Dalje ko vas gledam, bolj najdem, kako zlo ste vi Jezusu Kristusu podobni: Jezus je vedno med grešniki živel, vi tudi; Jezus je prehodil hribe in doline, je dostkrat pod milim nebom prenočil, vi tudi; Jezus ni imel toliko lastnega, da bi bil svojo glavo imel kam položiti; vam se tud tako godí; Kristus je učil; Če ti kdo plajš vzame, daj mu še suknjo, če te na desno stran vdari, daj mu še levo; vi tud tak mislite. Kristus je „gorje" protil bogatim, vi ste tudi bogatim strah in groza; Jezusa niso hotli pod streho vzeti, vam se tudi taka godi; nad Kristusom so vpili: križaj ga, križaj ga: galge vselej tudi vam želijo. Jezus je na križu razbojniku paradiž obljubil, on ga obljubi tudi vsem vam, če le hočete reči, ko Dizmas: „Gospod spomni se mene." Kdor hoče paradiž, pa reci te besede? Tolovaji niso mogli odreči se ti lehki pokori; njih kamenite serca so se omehčale ko vosek, da so z solznimi očmi vprašali, kaj jim storiti za pravo pokoro. On jih je vzel s sebo, in jih spokorno živeti učil. Kdor pa hoče modrost imeti, ne smě moliti nehati. Človeku brez molitve se godi ko ribi brez vode; en čas še vtreple, zeva, zadnič obnemaga. In zdaj —

Sklep.

Naj svoje govorjenje sklenem z evangelsko zgodbo, ki je naši obhaji zlo podobna, od Simeona in Ane.

Evangel pove: „Kadar so bili dnevi očiševanja dopolnjeni, so Jezusa v tempel prinesli, da bi ga Bogu naprej postavili, in za njega dar dali po šegi postave, dvoje golobcov." Kadar so šolske leta študentu dotekle, ga je mati katolška cerkev požegnala, in mi smo ga danes pred altar peljali, da bi ga Bogu naprej postavili po šegi keršanski, in dar sv. maše Bogu darovali, Jezusa, ki je pravo jagnje božje, ki nam grehe odjemlje. „Tam v tempelnu sta se znajšla stari

Simeon in stara Ana, 84 let stara vdova, Fanuelova hčer, od slovite žlahte Azer." Tukaj sta oče in mati žegnanega ženina sama, oba svojih let polna, poštene žlahte, oče Vodelskega, mati Zabúkovškega stana. Tam v tempelnu sta Simeon in Ana Jezusovo darovanje počastila s svojim pristopom. Ti, Stefan! si tako srečen med 1000 drugimi sam, da tebi tvoji stariši pri novi maši strežejo in tvojo obhajo pozlatijo s svojo zlato poroko, ki bode slovela še dolgo za nami. Stari Simeon je prosil Boga, da bi mu dočakati dal Mesija, in Bog mu je obljubil, da ne bo vmerl, dokler ne bo Zveličarja vidil. Tako so tudi oče govorili: Bog mi še tò veselje daj doživeti, potler pa umreti.

Doživela sta to veselje, kakor Simeon in Ana, pa tud storita tako, kakor onadva. Simeon je vzel Jezusa v svoje naročje, pokleknil in molil: „Gospod, zdaj pusti v miru iti svojega služabnika, zakaj moje oči so zveličarja vidile, katerega si pripravil za luč in razsvetlenje vsih narodov in v čast svojega ljudstva Izrael." Tudi vidva bota v svoje serce prijela Jezusa presveto rešno Telo iz rok svojega sina, pa ravno tako molita, ko Simeon. Kaj je Ana storila? Tudi je vzela Jezusa na roke, in Boga hvalila, ter spoznala, da Bog našo žalost, če je le pravična, nam v veselje premení. Ta nauk naj ostane tudi nam. Ana je pri tempelnu stanovala in premolila noč in dan. Tudi vidva imata svojo kamerco, da živita v samoti, tudi vidva roženkranc v roke, in premolita noč in dan za se in za nas, dokler vaju Bog v svoje nebeško stanovanje ne preselí.

Dosti je. K tebi se še obernem, ljubi Štefan, in tebi vse poslušavce sporočim, da jih vzameš pri sveti maši v sv. spomin. Ne bom ti pravil, koga bi pomnil; saj jih imaš pred očmi, in svoje dobrotnike poznaš. Spomni se najnih dednih starišev, očetove in materne rodovine, najnih odmerjenih bratov in sestre, vse žlahte žive in mertve, da jim da gnado, veselo dol gledati na tvoj pervi ofer sv. maše. Naj vse tvoje molitve sv. Uršula Bogu sporoča.

Čast Bogu Očetu, Sinu in sv. Duhu. Amen.

II. Nagovor pri zlati poroki.

Stopita sem, stari ženin in nevesta, preljuba moja Oče in Matí, sem pred žegnan altar, pred obličje sv. rešnega Telesa, in prejmita žegen zlate poroke za krono vsih dobrot, ki sta jih v petdesetlet-

nem zakonu prijela. Poglejta en malo nazaj iz verha svojih let na svojo pot. Vidita, kako vam je večen Bog dober, da vaju je k toliki starosti in k takemu žegnu pripeljal, da vaj je zmiram v sredi dobrote obderžal, in med veselje žalost mešal, in med dobrote terplenje, da nista nehala serca Bogu nagibati. Vidita tukaj okolj sebe svojih petero otrok; to je vajni žegen, vsi imamo vse zdrave ude, in si znamo vsak svoj kruh služiti, in petero vnukov, ki vas spremlajo k sv. altarju; trije odmerjeni otroci, Andreček, Urška in Tonček vas bodo sprejeli tam v svetem raju, od kodar danes v duhu dol gledajo, in vam pripravljajo boljše veselje, in lepši venec pletejo, ko smo ga mi kos dati. Vidita tukaj svojo žlahto in soseško, ki vama pomagajo Boga hvaliti, kakor so vama pomagali v mnogoterih potrebah in delih, in vama na stran stali v veselih in žalostnih urah. Vidita druge imenitne znance in znanke, farmane in farmance, ki se vaše zlate poroke veselé. Vidita visokočastite gospode in duhovnike in žlahnike, ki vajno gostijo počastijo s svojim pristopom.

Tako pa dajta Bogu čast in hvalo, in spričajta nam tukaj, če hočeta zavolj božjega imena živeti in umreti. Zatorej vas oprašam, ljubi oče in ljuba matí: (Rituale Salisburg. p. 406).

Starim se spodobi palica:

Molituv.

Vsegamogočni večni Bog, ki si nam današni dan z dvojno obhajo dal počastiti, sprejmi vso čast in zahvalo za to, in za vse dobrote, katere si starišem skazal; dodeli jim gnado, da bodo v tvoji ljubezni ostali, in poterdi ta žegen, katerega si jim gnadljivo odločil. O Bog, kateri si dal starost, daj jim še milost; kateri si jim dal zlato ženitvo obhajati, stori jih še vredne tvojega nebeškega ženitovanja vživati, tam kjer je veselje brez solz; kjer si jim dal drugo poroko skleniti, daj jim še gnado svoje stare dni mirno skleniti in po mnogih letih srečno umreti, skoz Jezusa Kristusa, Gospoda našega. Amen.

III.

Očetova pesem pri zlati ženitnini.

Tičice pojó,
Rožice cvetó,
Mojga veselja nič več ne bo. (rep.)

Šlo je za goró,
Šlo je za vodó,
Zdaj ga nič več nazaj ne bo. (rep.)

Zapustimo blago,
In služimo Bogu,
Da nam bo odperto sveto nebo. (rep.)

M. V...

III.

Nevkúsova Elizabet.

Zgled dekletom in gospodinjam.

Pristojno se mi zdí, življenje te dekle božje po „Drobtincah" kaj dalje razoznaniti, ker bo njen zgled tudi še pobožnim bravcem tega letnika v podbudó pravičnega življenja, kakor je bil nam, ki smo jo poznali.

Elizabet je doživela 63. leto zmeraj v enem kraji, zmeraj v eni in tisti hiši; in ni ga človeka, ki bi ji le kolikaj očital, marveč je splošni glas, da je njeno življenje od konca do kraja bilo, kakor sv. evangel tirja.

Rojena je bila v lepi ravnini, v Malih Braslovčih, vesi poleg Savine, četert ure od Braslovške farne cerkve — 10. dan listopada 1791, in je ravno ta dan sv. kerst prejela, kterega gnado je toliko skerbno celo življenje ohranila.

Posebna gnada so ji bili njeni modri in pobožni stariši. Se pripoveduje od nje očeta Jožefa, da je svojo hišo vse razumno vladal, sosebno pa vse svoje otroke vsake razvade prevarvati vedil. Soseben sovražnik je bil prevzetne, gizdaste noše. Tako je bilo pri hiši zmeraj zadosti kruha, zmeraj še krajcar za neprevidne potrebe, in celo v hudih letih ni pomanjkanje pota v Nevkúsovo hišo našlo; kar je še pa več vredno, so mu otroci rastli v Božjem strahu, in so vsi pošteno svoj kruh iméli. V tem ga je njegova pametna po-

božna žena, Urša iz Rakovega krepko podpirala, in razun drugih lepih čednost se sosebno njeno veliko usmiljenje do ubogih še zdaj hvali. Ko milošna blagoslov božji v hišo nosi, je premoženje raslo, dasi se je ravno vbogim veliko podelilo. Liš, vrednost in obstajo krepkega keršanskega obnašanja je celi hiši sv. molitev podeljevala, kí se je vsaki večer ukup opravljala. Da se pri božji službi v cerkvi nič ni zamujalo, ni treba opomniti.

Tako je bilo vse pripravno, mlado Liziko k dobremu napeljevati. Druga sreča za njo je bila, da je k sveti firmi prišla že bolj v razumni starosti, v svojem trinajstem letu; 20. dan rožnika 1804 je ta sv. zakrament po prečastitem knezu in škofu Leopoldu Maksimilianu prejela. Kako da se je pripravljala bila, se lahko iz njenega življenja sklene, ki je sad prijetih darov svetega Duha tako očitno razodevalo. Gotovo sta oče in mati vse skerbno prizadevala si, da gnada sv. zakramenta ni brez sadu pri mladi keršenci ostala.

Vadila se je na strani svoje dobre matere vsih lepih čednost, pa tudi modrega gospodinstva. Tode ta sreča jo je le kratko terpela; še le 19 let stara, je svojo ljubo mater zgubila. Kaj zamore dobrega otroka hujega zadéti? Ali njim, ki se Boga bojé, vse k dobremu služi, in tako tudi deklici Lizi. Kaj smo imeli, še le prav spoznamo, kadar nam je odvzeto; in tako ni moglo drugače biti, kakor, da je Liza vedno na to mislila, kar ji je nar ljubše bilo na tem svetu, na svojo rajno mater. Ko so ji pa mati vedno v misli bili, se je sčasoma njih življenje v Lizinem vidilo. Kar prijeti se je morla gospodinstva, ker je sama ženskih pri hiši bila, — njene sestre so se namreč že popré vse poomožile. — Šest lét potem, leta 1817 je tudi očeta — pridnega varha njene mladosti zgubila. Ali zdaj že 26 let stara je vedila življenje ceniti, in je svoj poklic tudi popolnoma spoznala. Zdaj sta izmed devetero otrók le še njen stareji brat Jožef in ona na domu ostala. Jožef, nek silno pobožen človek, je Lizi celo kmetijstvo ponujal, in jo nagovarjal, da se naj omoži, ker je on sklenil tako ostati. Ali to jě tudi ona že sklenila bila; in tako sta obadva sinu svojega svaka kmetijstvo oddala, sebi pa pravico do smerti pri hiši izgovorila. Jožef je 4. julja 1825 pobožno v Gospodu zaspal, potem ko je sporočilo storil za večne opravila pri farni cerkvi. Elizabet je zdaj v hišo dobila prihodnjega gospodarja, fantiča še le deset let starega, ž njim pa njegove stariše, namreč, svojo sestro Heleno in nje moža Matev-

ža. To je bila prava podoba svete familije: ljubezen, živa ljubezen jih je med seboj vezala. Elizabeto, ki se je pravici odpovedala, je vse ko gospodinjo in mater spoštovalo, ona pa to spoštovanje s priserčno ljubeznijo povračevala; hiša je bila prava zakladnica, ubogim odperta, ker je vsim veselje bilo, Kristusu v ubogih streči. — Bog je vzel k sebi sestro Heleno leta 1832 nje moža pa 1843, Liza je pa mladega gospodarja naprej gospodinila z družino, kteri se je zmirej mater skazovala, ji vso pravico pa tudi priložnost dajala, si za izveličanje skerbeti. Sméla je vse pri hiši oberniti, kakor rada, ker jo je gopodar spoštoval ko dober sin svojo mater. Prav rada je vzela v hišo kakega otroka, zbrihtati ga za pridnega delavca pa dobrega kristjana. Zakaj pri Nevkúsu je bilo zmeraj vse v takem lepem redu, da bi človek menil, da se pri tej hiši za drugo ne skerbi, ko le za posvetno. In vendar so se tú besede Izveličarja: „Išite narpoprej božje kraljestvo in nja pravico" izpolnjevale, da nič bolj. Imela je pobožna Liza kmetijstvo za lep zaklad, ž njim dobre dela opravljati; pridna je bila, ker je delavnost ko poglavitno keršansko čednost cenila; gledala je, da se ni nič potratilo, da je ložej ubogim v pomoč prišla, pa gospodarju več prihraniti pomagala; ni se pa bala, da bi bilo hiši v zgubo, če se nekaj časa v božjo službo oberne, in nje upanje jo ni golufalo, božja obljuba se je vedno izpolnjevala, da bo namreč vse drugo priverženo, ako se za eno potrebno narpoprej skerbí.

Kako lepo je vendar celo hišo h keršanskemu, pobožnemu življenju napeljevala! Toda sama je še vse več štorila, kakor drugim priporočala. Sama je živela po evangelskih svetih; toda vse, kar ni zapovedano, toliko skerbno skrivala, da je le prav tenko oko kaj zapaziti zamoglo; torej s svojimi prostovoljnimi pôsti, molitvami, pokorjenjem ni nikdar komu nadležna bila. Tako je zatajevala hudo terplenje, ki ji ga je bolezin v poznejih letih delala. Iméla je tisto visoko čednost, ki jo sv. Frančišk Salezi čez vse cení, da je namreč vse opravljala, kar sv. evangel od pravičnega tirja, poverh še evangelske svete in djanja keršanske popolnosti izpolnjevala — pa nikdar kake posebnosti razodevala. Nikdar jo ni kdo slišal od koga zaničljívo govoriti, še manje koga obsoditi in pogubljati, celó narbolj zgubljenega človeka ne. Sama od sebe ni nikdar besede izgovorila, dasi bi se bila ravno lahko vsim v zgled postavila. Tudi v svoji noši se ni čisto nič od vsake poštene keršence ločila. Dasi

je ravno nje živlenje „prebivanje odzgore bilo,“ in svojega serca ni vezala čisto na nobeno stvar, vendar ni bilo človeka v fari bolj priljudnega, smém reči, bolj veselega in kratkočasnega ko Elizabet. Tisto ljubo otročnost, ki jo Gospod čez vse priporoča, je celo svoje živlenje ohranila. Vse je opravljala na tenko, kar svetuje modrost ali kar tirja keršanska dolžnost, toda iztek je čisto zavsem božji previdnosti izročevala; zatorej jo pa tudi ni v žalost pripravilo, ako je hišo kaj zadélo, kar tako radi nesrečo imenujemo. Njej je bilo vse to znamnje božje ljubezni, in za tega del je božjo roko ravno tako hvaležno poljubila, kadar je vdarla, kakor tačas, kadar je božala.

Tako živlenje je storilo, da je vsakdo do nje zaupanje imel, pa vsak jo tudi spoštoval, kakor je ona samo sebe zmerej za posledno štéla. Ako so dekleta ali žene sklenile, kaj pobožnega storiti, ali k cerkvi kaj pripraviti, jim ni dalo drugače, ko z Lizo se posvetovati; in kakor je ona izgovorila, pri tem je ostalo. Ko se je začela družba svetega križa, so žene in dekleta enoglasno njo za vodilo izvolile, kar je pa ona le iz pokoršine prevzela, ter terdila, da bi vsaka druga za to pripravniši bila. Tako je bila tudi v družbi živega Roženkranca od deklet za voditelico izvoljena. — Te pobožne službi je potem do smerti zvesto in ljubeznjivo opravljala in ž njima za povzdigo svete pobožnosti, lepega zaderžanja pa v pomoč ubogim in bolanim veliko izpeljala.

Posledno zimo 1855 je spet opešala; nje stara bolezen se je povernila. Spet so ji začele noge otekati, in otok ji je kmalo tudi na persi vdaril. Reva ni zamogla glave na postelo položiti; dni in noči je morla le presedeti na svoji posteli. Ker jo je vse ljubilo, so hotli ljudje pri njej prebeděti; ali ona je le zmerej terdila: „To in pa nič, saj mi nič ni!“ — je ljudí spat odpravljala, sama pa komaj kako betvo — na steno ali na roke naslonjena — zadremala, drugo dolgo zimsko noč pa mirno v svojih bolečinah premolila. Zákaj, ako se je — zóper njeno prepoved — poslušalo, kako da ji je, se je sploh našlo, da móli. Po takih nočéh je pa zjutrej vselej vsa veséla bila, kakor da bi se bila prav sladko naspala. To je terpelo več tednov. Kakor je pa četerdesetdanski pôst nastopil, se ji je močno s-hujšalo, in pervi pôstni petek zjutrej so naspotile smertne težave. V Jezusovih ranah je v vsih svojih boleznih hladilo in tolažilo našla tudi zdaj v nar huji, smertni bridkosti. Veliko je terpela, pa voljna

in radá iz ljubezni do svojega križanega Gospoda, kteremu se je zaupljivo izročevala. Ko ni mogla več na glas, je še tiho svete imena: Jezus, Maria, Jožef izrekala; in ko se je ravno v nje namen ob 7. sveta maša brala; je vse mirno in veselo sklenila. Trikrat je besedo „Aleluja" izrekla, in na to ji je sapa zaostala. Že ko je bolana bila, so znanci iz drugih far prosili, da se jim naj naznani, ko bi v tej bolezni umerla, kdaj da bo pokopana; torej, ko je pokop samo nedelo bil, se je čuda ljudstva nabralo: celo mertviše ga je bilo polno. Spodobilo se je torej, na grobu nekoliko besed pregovoriti, in izrekle so se nasledne.

„Kdor iše, najde" pravi večna Resnica. To se spriča nad ljubo sestro našo, ktere truplo zdaj zemlji izročujemo. Kaj je iskala? kaj najdla? Pač vsi od kraja veste, in ste globoko prepričani, da ga ni v celi fari človeka, ki bi bil bolj goreče želel povikšanje Božje časti, ko rajna, ljuba sestra naša Liza, njeno celo živlenje je bilo glavna pesem Bogu v čast, in da bi Boga neskončno dobroto, večno lepoto le bolj in bolj ljubila, potem je zdihovala celo živlenje. Lačna in žejna je bila pravice — in zdaj je nasitena; zdaj hvali, časti in poveličuje Boga, kolikor ga hoče, in hoče ga neizmerno; zakaj telo, ki človeka zaderžuje, je zemlji pustila, in duh se je vzdignil oprosten okornih verig vmerjočega trupla urno in veselo na perutah vere, upanja in ljubezni k svojemu Bogu! — Je bila kdaj kaka andoht, kako sveto opravilo, da bi bili Lizo zraven grešali, če ji le noge niso branile? „Veselila sem se tega, da se mi reče: U hišo Gospodovo pojdemo," je rekala za Davidom. In ne le, da je njo samo serce gnalo, le bolj in bolj dobrega Boga častiti in ljubiti, bi bila tudi rada vse serca k enaki ljubezni do svoje nebeške Ljubezni vžgala in vnela. Za angelci Božjimi menda ni bil nihče toljko vesel ko naša Liza, ako je ob velikih godih, v postu, času svetega leta, cela fara podobo nebeških trum razodevala; ako se je sploh keršansko živlenje bolj očitno razodevalo; lepe čednosti možev, žen, vsakega stanu: — oh kako jo je to veselilo! — Kako visoko je obrajtala spodobne dekleta: spoznala je njih vrednost, njih čast, ki jo pri Kristusu imajo; in gotovo je ona za take, svoje mlaje tovaršice veliko k Bogu zmolila, da bi zveste Jezusu ostale. Čez vse vesela je pa bila nad pobožnostjo, spodobnostjo mladenčev, in ni mogla svojega veselja zakrivati, ako je takih zgledov zagledala. To so bile želje njenega lepega serca. — Kje je pa človek, da bi ne spoznal in močno ne občutil, da je tukej

le dolina solz, da naj se tudi rožic lepih čednost še toliko prikaže, da se pa tudi zeli gerdih pregreh ne manjka: in to je narveči križ izvoljenih na zemlji; „kdo je pohujšan, da bi mene ne peklo?" rečejo za sv. Pavlom. Kaj takega je tudi bogoljubni Elizabeti se vé da serce še vmes ranilo. Pa glejte ljubeznjivi: zdaj je prišla v družino, ki je čisto za njo; ja, kar v njeno lepo serce nikdar ni prišlo, več ko je vervala in upala, je našla, „v nebésa ne pride nič vmazanega;" zdaj gleda angelske trume, izvoljene iz vsih stanov, in ne le kar gleda jih — ampak za tovaršico so jo sprejeli; in z njimi hvali zdaj Boga in mu čast, hvalo in zahvalo prepeva. Ja, gleda Marijo bezmadežno Devico, ktero posnemati, in nje čast množiti je toliko kopernela; in še samega Jezusa, ki si ga je — presrečna — ko rahla deklica ženina izvolila, in mu ljubezen zvestó in stanovitno celo svoje življenje do lepe starosti ohranila; vživa Boga, za kterega je živela, — on je njeno polno veselje, on sam njeno neizrekljivo plačilo.

In močno upanje imamo, da je to vse dosegla. Moje besede se vpirajo na besede večne Resnice: „Blagor jim, ki so čistega serca, oni bojo Boga gledali!" In kak močen zgled je njeno deviško življenje nam dajalo! Ni bila ena tistih 5 nespametnih devic, ki so imele svetilnice olja prazne, da bi se ji bilo morlo reči: Jaz te ne poznam. Olje dobrih del je pridno prilivala, tako da je njena svetilnica zmerej svetlo gorela. Bila je duhovna mati — in veliko veliko otrok si je obredila: smem reči, da ni nikogar tu med nami, da bi njeno lepo življenje ne bilo mu v kak spodbadek lepega naprejvzetja — znabiti tudi grevenge in serčne žalosti: pa mnoge med nami, sosebno vas mlaji svoje tovaršice, je naravnost k dobremu napeljavala, učila, tudi svarila, še ljubeznjivo pokregala, in tako duhovne dobrote milosti obilno delila. Tako je Jezušu učence in učenke pridobivala — in hvala Bogu, mu jih dosti pridobila. Same ste si jo izvolile za voditelico družbe svetega Križa ne le dekleta vi, tudi žene: vse ste ji pervo mesto prepustile. Ravno tako v družbi živega Roženkranca rade njeno vselej modro besedo poslušale. O srečna Elizabet! ko si jih toliko za ljubezen Jezusa in Marije vnela, — kako svetlo krono si s tem si pripravila!

Pa tudi v ubogih je rada Jezusu postregla. Si skorej ne upam izgovoriti: hvaležnost jih je veliko danes tu sem pripeljala, ko žalujejo: Oh, mater so nam pokopali! Ni bila devica lena — kar je gerda pošast — ampak njene roke so se pridno dela deržale: je ve-

liko molila, pa tudi veliko delala: nobene andohti zamudila, pa tudi nobenega dela; do svoje smerti je modro gospodinila, le ker je spoznala, da je lenoba greh: molitev in sveto življenje je pa delu žegen, in pridelkom tek iz nebes pridobilo; in tako, ker je — samo vsa ponižna — malo zą se potrebovala, je ubogim veliko pomagati zamogla, in pomagala. Ljuba Elizabet! ali nisi vedno imela pred sebo svojo visoko patrono, ki je malana ko obsuta vbogih in revnih? — In tako upamo, da je milost najdla, ker je usmiljena bila, saj pravi večna Resnica: „Blagor usmiljenim, ker bojo usmiljenje dosegli!"

Kaj bi ji pa bila njena brumnost, vse njene dobre dela duhovske in telesne milosti pomagale, ako bi ne bile storjene bile iz ljubezni? Veliko veliko je število njenih dobrih del, nepretergana kita od otročjih let do lepe starosti, — pa marsikter farizej je toliko in še morde več storil — pa zastonj, ker sama večna Resnica pravi: Ako vaša pravica ne bo obilniši, ko farizejev, ne pojdete v nebeško kraljestvo; in sv. Pavel: Ko bi vse med uboge razdelil, ljubezni pa ne imel, bi mi nič me pomagalo. Farizeji so bili pikri, polni sovražtva, so se deržali za svete, so grešnike zaničevali, so se svojih dobrih del bahali, in torej slišali, da so že svoje plačilo za nje prejeli. — In to je še le spričalo, da so nje dobre dela veliko pri Bogu veljale, ker so bile vse v Bogu storjene. Storila je, kakor svetuje sv. Duh v bukvah Siraha 3, 19. „Opravljaj svoje dobre dela v krotkosti in boš poverh dopadenja Božjega še ljubezen pri ljudeh našel." Njena duša je bila ja toljko žlahtna in lepa — polna ljubezni, da se ji je že na obrazu brala, saj še smert ji ni mogla te lepote vzeti, ta mir v Gospodu — posebna gnada za vedno ljubezen — ji je ostal na obrazu tudi na mertvaškem odru. Dasi je ravno vsak greh, še majhen in odpustljiv do smerti sovražila, je imela vendar do ljudi preveliko ljubezen; kakor sveto Terezijo, tudi njo ni nikdar kdo slišal ljudi opravljati. Nad narvečim grešnikom ni obupala: za vse ljudi pa rada molila. Tako je bila res, kakor sv. Pavel pravi v listu pretečene nedéle: Ljubezin vse veruje, vse upa, vse prenese — potem: ljubezen ne bo nikdar jenjala. Tako tudi mi upamo, da, kar je terdno upala, zdaj vživa, ker se je pri vsih dobrih delih za nevredno deklo božjo imela — in v božjem strahu živela — da je zdaj povzdignjena.

Imamo tedaj, da si ravno pervo postno nedelo — god svetega veselja. Jezus je svojo nevesto, ki se mu je zaobljubila bila, gotovo

k sebi vzel, ja upamo, da ji je vikši sedež med mnogim zamenil, ker svojega serca še v pošteni ljubezni z nobeno stvarjo zavezala ni, ampak mu dušo in telo — vse kar je bila in imela — v čast posvetila. Že ko otrok je spoznala, da jo nihče toliko ne ljubi, ko ženin naših duš, ki nas je s svojimi ranami si pridobil. In kakor živela — v ranah Jezusovih je tudi sklenila v petek, ko je cerkev ravno zahvalni god za Jezusovih 5 ran obhajala, in sicer ob juterni uri, ko so ravno verni gorečeje sv. rane častili. Za Marijo je hodila in njeno sv. Serce tudi po otroško častila, in Marijne starosti, 63 let stara, je revni zemlji slovo dala.

Ko se žlahtna roža poreže, več verhov požene. En verh je zdaj v nebeški vert presajen. Ali ne bomo več takih rožic med nami imeli? Elizabet nam mora v svojih učencih in učenkah ostati; to naj bojo lepi verhi, in naj ženejo cvetje tako ljubo in lepo, kakor je Elizabet zalšalo. Bila je mnogim v vstajenje: kar Boga in angele nad tebo, ljuba mladina! veseli, tudi njej imate mnogo pripisati, in za Bogom, Marijo, angeli in svetniki tudi njej se zahvaliti. Pa bil bi nje zgled nam v pomnoženje zadolženja, ko bi grešne steze hodili; zakaj zgledi lepega življenja so gnade, darovi sv. Duha, s kterimi nas tako rekoč sili, pot čednosti hoditi ali nastopiti. In kako močno nas je klical, bi rekel silil skož njeno toliko lepo, vse prijazno — popolno življenje!

O glejmo, da na Elizabet nikolj pozabili ne bomo, dokler v njeno družino ne pridemo! Naj si vsak kako lepo izreko od nje zamerka — kaj druzega ko same lepe, modre besede, oblečene v ljubi obleki keršanske prijjudnosti, ni nikdar kdo iz njenih ust slišal. Misli si vsak, ko si ravno svetovati ne vé: kako bi bila Elizabet v tej okoljšini naredila, in bo vselej prav. O ljubimo njene toliko lepe čednosti — saj ji čisto nobene ni manjkalo. Srečni, kteri ste še v stanu, jo zavsem posnemati! Oh častita Elizabet, 63 let si doživela — in krancel z toliko častjo vedno nosila in ohranila! Sklenite mladenči in device vi, biti zvesti posnemovavci, zveste posnemovavke te čiste, častite duše, da pridete k poroki ali pa k nebeški svatovšini v tem stanu, kakor je prehodila Elizabet do cila svojega življenja! — Pa oh, da se ta čednost od marskterega ne da več posnemati! — zgubljena nedolžnost je na vselej zgubljena: vbogi zapeljani človek, posnemaj pa vsaj drugo njeno čednost, njeno veliko — silno veliko ponižnost, s ktero si je toliko prizadevala, lepoto svoje duše zakrivati: s ponižnim sercom

zdihuj za milost in gnado, in glej da vsaj spokorjen in spreobernjen milost dobiš. Ponovi danes na grobu te zveste neveste Jezusove, kar si o svetem letu Bogu obljubil, vsaj ko najdena ovčica hoditi vprihodnjič za svojim nebeškim pastirjem. Kakšno veselje boš vendar storil Njemu, pa tudi vsim nebeškim izvoljenim, tudi presrečni Elizabeti! — O Elizabet! ki si gnado pri Gospodu najdla, izprosi pri Jezusu in Mariji, da vsi, ki so te poznali, vsaj posihmal tvoje stopinje nasledujejo, da vsaj po poti pokore k Jezusu pridemo, in opravičeni tebe zopet vidimo, kadar bo nam časna pot iztekla.

Ker je pa Narsvetejši tudi v angelih še madeže našel, in ker nas je rajna le za molitev prosila; tako ji tega ne smemo odreči: ako njej ni treba, bo v prid drugim dušam, posebno pa nam. In tako molite za njo, če tudi skorej misliti ne morete, da bi bila molitev potrebna; z velikim veseljem bo ona — zmerej vsa usmiljena skerbéla, da opravljana molitev vam in dušam v vicah v prid dojde.

Oče naš — češena.

Stojan.

IV.

Pobožna služebnica.

(Iz življenja Janeza Tauler - ja).

Že štirdeset let v logu prebivavši pušavnik si enkrat želi spoznati človeka, kteri bi mu bil v keršanski popolnamosti jednak. Ko je v tih mislih, pride k njemu angel in mu reče: „Pojdi z menoj, čem te peljati k služebnici, ki je tebi v keršanski popolnamosti celo jednaka.“ Gré z angelom v mesto in v hišo, kjer je služebnica prebivala. Najde jo veselo, govorila je z vsakim rada, in zato sam pri sebi reče: Ni prav, da bi jo mislili v pobožnosti meni jednako. Praša jo po nje navadah; pa molči, in še le odgovori, ko jo prosi pušavnik za božjo voljo govoriti. Začne pa takole:

Kadar zjutrej vstanem, prosim svojega Boga, me greha varvati in biti mi začetek pri vsem delu.

Se oblačim, mislim na zasramljivi plajš, ki so ga bili oblekli Jezusu.

Pas, kterega si pervežujem, me opomeni, kako so Gospoda brez vsega vsmilenja z vervmi zvezali.

Obuvaje se mislim, da moj Zveličar nigdar ni hodil obut, pa je vendar toliko težavnih stopinj storil za zveličanje moje duše.

Kedar si glavo pokrivam, da je naj lepša glava Jezusova nosila ternjevo krono.

Ruta me opomeni na pert, s kterim so bili Gospodu oči zavezali.

Kedar v cerkev grém k sveti maši, občutim, kako da bi šla na goro Kalavarjo, kjer je Jezus zavolj mene križan bil.

Po povzdigovanju molim Jezusa Kristusa pričujočega, ki se vsigdar daruje za moje grehe.

Domu gredé mislim na zasramovanje, na vdarce in suvanje, ko so ga v smert peljali.

Kedar zakurim, prosim Boga zažgati ogenj svoje svete ljubezni v mojem sercu.

Kedar lonce k ognju pristavljam, si mislim na Petra, ki je z judi pri ognju se sogrevajoč Kristusa trikrat zatajil.

Derva v hram nosé premišljavam, da je Jezus sam nesti moral svoj težki križ, in trikrat pod njega težo na zemljo padel.

Grem po vodo, kako so Gospoda Boga vlekli skoz potok Cedron.

Nož, ki ga rabim, me opomeni na serce Jezusovo s sulico prebodeno.

Kolikorkrat dervo na ogenj veržem, si mislim na nepreštevilne muke, ki jih je moj Odrešenik preterpel.

Jělo, ktero na mizo nosim, me opomeni na ustanovljenje presvetega altarskega zakramenta za dušno hrano.

Posodbo vmivaje prosim Boga mene vsega osnažiti, kar mu ne dopade.

Kedar posteljo popravljam in po ji bijem, premišlavam, kako so Jezusa na križ perbijali, in zdéva se mi, da čujem vse vdarce kladev.

Če srečam nadložnega človeka, molim iz serca Boga za-nj; spoznavam pa tudi dobrote, ktere je Bog podelil meni, in želim, da bi se zbolšal stan vseh revnih po miloserčnosti in pomoči božji. — Znano pa mi tudi je, da vse terplenje ni nič proti veselju, ktero vživajo izvoljeni v nebesih.

Kedar se zvečer spat spravljam, in se slačim, si mislim, da so Jezusu stergali njegovo oblačilo brez vse milosti iz ranjenega telesa.

Se v postelo vležem, da so Jezusa na terdi križ vergli; dalje premišljavam, kje da bo moja duša, ko se bo mertvo telo mojo v zemljo položilo. — Tako celi den per vsem svojem djanju in opravilu terplenje in smert Jezusa Kristusa svojega Gospoda in Zveličarja premišljavam, pristavi končno ta pobožna služebnica.

Ljuba duša! tukaj imaš naj lepši izgled živeti pobožno in zvesto Bogu služiti. Ne izgovarjaj se, da nimaš časa moliti zavoljo dela, s kterim sebe in svoje preživeti moraš. Stôri tako, kakor je storila ta služebnica. Začni den in delo svoje z Bogom, misli pri dęlu na Boga, in končaj delo z Bogom, in boš neprenehoma molil in storil, kar sv. Paul pravi: Molite brez nehanja. I. Tes. 5, 17. Če tako storiš, imaš dvojni dobiček: dobiček za svoje telo, in od tega še večega tudi za svojo dušo. Tudi ne boš več terpel pri delu, ampak ti bo šlo ložej in hitreje od rok, ker te bo podpiral božji blagoslov.

J. E.

V.

Maria u Petrovčah poleg Celja.

Pobožna pripoved.

Na sercu Savinske doline dviguje
Se cerkev Petrovška, od nekdaj že sluje
Zavoljo prekrasne podobe Marije,
Ki toljka prijaznost z obličja ji sije,
Da se je nagledati romar ni vstan',
Naj ravno bi gledal jo noč ino dan.

Zato so od nekdaj sem romarji vreli,
Ljubezni do rože Marije goreli;
Grof Miljo pozidal je slavno grašino
Cvetličen breg*) nad srebročisto Savino,

*) Blumberg, Novo Celje.

Da bival bi poleg podobe lepé,
Cvetlice Marije, neveste svojé.

Še z desno je v desno Marije grof segel,
Ji zvesto obljubil, pred Bogom prisegel,
Da njo le deviško nevesto bo snubil,
In druge device nikdar ne bo ljubil;
Zlat perstan ji dal je v zaveze spomin,
Da zvest bo na veke — le njeni ženin.

Ko to zaročitvo veselo praznuje,
Že strašen vihar iz Turčije prihruje,
Požar in morija divjata krog Save,
Pod mečem se takajo glave kervave. —
Junaki keršanski na vojsko deró,
Tud grof od Petrovč mora vzeti slovó.

V levici svet roženkranc, meč pa v desnici
Junakov se bliska prot Turski Dubici;
Kervi se že pěnite Una in Sava,
Med zvezdami šviga že šiba kervava; —
Keršanska kerv lije ko potok dereč,
Pa iskre le kuje še Miljovi meč.

Alj redkej in redkej „Marija!" se čúje,
Tud z ranami Miljo pokrit omaguje,
Poslednič se zdruzne na Turške ravnine
Nar žlahnejši biser Savinske dolíne; —
Ravn' sonce zahaja, vgasnuje že dan,
Ko ženin Marije je v sužnost peljan.

Spomlad ljubezniva že pet' god obhaja,
Kar v žalosti serce vjetnika se taja;
Že Carigrad černa noč sopet pokriva,
Vse sládko spi, — solze vjétnik le preliva; —
Ko hipoma vrata se ječe odpró
In Turkinja mlada skrivaj stopi v njo.

Le hitro! le hitro! zakliče junaka,
Že barka za tvoj beg najeta te čaka;

Ga turško obleče, verige odklene
In prosi: „Oh vzemi seboj tudi mene!
S teboj čem živeti, s teboj čem umret'
Kristjana postati in svet kerst prejet'."

Ko v juterni zarji se vtrinja narava;
Že barka po morju z begunoma plava;
In plava jadraje do svetega Rima,
Kjer kerst je pobožno prejela Fatima.
Svet Oče odvežejo grofa obljub,
Ki novo kristjano nevesto si snub'

Ravn' tretjič poverne se mlada nedela,
V Petrovče k Marii hitita vesela; —
„Odpusti Marija! grof moli, da vzamem
Svoj perstan, in Agato ženo objamem." —
Alj kakor bi trenul, kip perst zakrivi,
In grof pa presunjen strahu omedli.

Ko zopet zavé se, Marii obljubi,
Da druge neveste nikdar več ne snubi,
Njej v čistosti zarji le hoče služiti
In z vencom devištva k nji v sveti raj priti. —
Tud Agata v samostan ginjena gre,
Tam ko apatica deviška vmerje.

V Petrovčah zdaj ženin Marije počiva,
Alj duša pa čistosti venec uživa:
Nja perstan se vtrinja na perstu Marije,
Ki toljka prijaznost z obličja ji sije,
Da se je nagledati romar ni vstan',
Naj ravno bi gledal jo noč in dan.

Jožef Vuk.

Prigodbe

žalostne in veséle, mladim in starim v podúk in svar.

Modrost okoli hodi, in iše tih, ki so nje vredni; ona se jim veselo prikaže in jim z vso previdnostjo naproti priteče. Nje začetek so resnične želje po nauku.

Modr. 6, 17. 18.

I.

Kako se oča Jamnik na daljno pot odpravljajo.

Kaj veljá, pri Jamnikovih se je kaj posebnega pripetilo. Sosedje neprenehoma ven in noter hodijo, dvuri si že počiti ne vtegnejo. Mladi Jamnik je tudi ves ljubi den domà; sicer ni bila njegova navada; kajti on se je vsikdar bolje počutil pod milim nebom na polji, kjer je veter na pol zrelo klasovje priklanjal, ali v gojzdu, kadar je vihar stoletno hrastje šibil in mu obraz in herbet prav nafulil, — kakor pa u hiši za pečjo. In zakaj ne bi on bil brez skerbi od hiše šel, ker v hiši in okolj hiše poskerbovala je nja ženka, ki bila je bistrih oči kakor risa, urnih nog kakor serna in rok za delo neutrudnih? Bile so sicer nja lica cveteče, kot s kervjo in mlekom polite; zdaj pa je bled, ko pražna ruta in glavo nosi povešeno kakor eržen klas po Šent-Vidovem. Pa še bolj se je Jamnikova premenila; skor bi je več ne poznal: njeno bistro oko je u solzah utopljeno in kervavo rudečkljato, clo malo spregovarja, ven in ven zdiha in tiho joče, zdi se mi, da ji za ves svet več mar ni, sem tertje stopa, pa ne more ne naprej ne nazaj, nič ji ne gre od rok in gostokrat kaj jiše, kar u rokah derži. Katerca, njena mlajša hčerka, vsa boječa in plašna ji za petami hodi, glavico u njeno krilo skriva, ter prijazno reka: Mamica, nikarte vender ne bodite tako žalostni!" Nadhlapec (majer) pri svojem poslovanju svoje navadne ne žvižga, konjar, sicer ves noroglav, ki je družini mnogo za smeh in kratek čas povedal, je omolknil. Tudi dekle, ki so po dné med sebo smeje in šepetaje mnogo ongavile, so zdaj vse tihe in klaverne. Gotovo, pri Jamniku mora kaj posebnega biti; — in res je tako. —

Pošteni stari Jamnikov oče, kojih je vse do kraja prav rado imelo, so zboleli, za smert zboleli, in to je vse Jamnikove tako zlo premenilo. Pa glej, ravno on, ki je za smert bolen, je še zmiraj

jasnega obraza in radovoljnega serca med tem, ko vsim drugim serce upada in so klaverni kakor veseljak pepelnično sredo. Mladá gospodinja ne jenja od njegove postelje, razun če jo naj potrebniši opravki u kuhinjo ali v klet silijo; saj ona ljubemu očetu clo tako rada streže, oh da bi le volja božja bila, da bi jim še dolgo, dolgo streči zamogla! Nihče ji, kar postrežbo starega očeta zadeva, prav ne naredi, in stari Jamnik, med vsemi tudi njo nar raji okolj sebe imajo. Le to bi skoraj rekel, da se je ubijala in skerbela še več kakor je bilo treba.

„Oče, lepo vas prosim, pravi ona miloglasno in prijazno, pokusite noj te juhice (župice), glejte naj goršo kokoš iz kurnika sem zaklala! Glejte cinke, kakšni po verhi plavajo! Gotovo vam bode zdrava in tečna.“

„Dobra duša, ti si mnogo za me prizadevaš; si mi tudi, dokler sem še zdrav bil, gostokrat kaj skuhala ali spekla, od česa si vedla, da rad jěm, in tudi jaz se nisim kujal, kakor sama veš, ker je malokedaj v skledi ali na okrožniku kaj ostalo; pa zdaj je druga; ne ti, ne tvoja juhica, ne tvoja kuha, nič od tega ni krivo, marveč jaz sam sem kriv, da zdaj tvoje volje izpolniti ne morem. Dolivaj v svetilnico še tóliko in še tako dragega olja, zastonj je, kajti Gospod Bog hoče luč ugasniti.“

„Nikarte vendar tako ne govorite, nikar človeku serca še bolj ne pobijajte, oče! saj toliko me razveselite, da le količkaj pokusite in serknete,“ — pravi Jamnikova, ter očeta prav milo pogleda. — „Jesti in piti dušo in telo vkup derži,“ govori mladi Jamnik —“ „oče poskusite le, in če nikakor ne gre, storite kakor radi.“ „Naj pa bo no, če že ni drugače, da vama voljo izpolnim,“ stari oče pravíjo. Sin mu tedaj nakviško pomaga, sneha mu z levicoj glavo podpira, z desnicoj pa skledico mesene juhe derži, koje stari oče tri žlice zajmejo. „Zdaj pà — rekó — naj tudi moja enkrat obveljá; kar trohice več, tudi iz kraljeve mize ne!“

Ne silita ga več; ker pa vendar z otožnimi očmi operto v njega gledata, jima pravi: „Ljube duše, potolažita si svoje serce! Mlad človek more, star mora umreti. Da otroci starišem oči zatisnejo, to je prav. Božja volja je; ali se ji bodemo ustavljali? To vendar ni nič čudnega, ako se osemdesetleten starček napoti v daljno deželo, kamor nam je vsim iti! Dober Bog še ni nobenega Adamovih otrok pozabil. Naj se solzijo mali otroci z materjo vred, ako jim

nemila smert očeta v nar boljših letih pobere in vsakdajni kruh odvzeme: pa za sivčeka, kakor sem jaz, je že čas, da se spravim, tu me ni več treba; da bi le tam gor — kazaje proti nebesom — en kotec dobil, kaj pa je treba več!" — Pa ko bi vi vedli, kako radi bi vas še dalej imeli!" — je mlada gospodinja djala.

„Jaz sem sebi in vama le na poti. Stara kočura je že vsa červiva; streha, stena, strop, vse je za nič, peč toplote več ne derži; pervi vihar, ki vstane, jo zna podreti; kaj bi torej vesel ne bil, da bo skoraj novo, terdno poslopje moje stanovališe? — Otroka, le nadlego vama delam, sem vama za nič ...." „Kratko nikar!" zastavi sneha nekoliko razžaljena. „Ne tako, ne tako — ljubka, ne pravim, da sta se me naveličala in bi se me rada znebila," jo starček odobruje. Ona mu pa blazino pod glavoj popravi in porahlá, s pogretoj ponvoj noge zagreje in jih z blazinoj odene.

Zdaj pa sultl pred skednom otvezen zalaja, in od daleč se vidi, da nekdo proti hiši konja jezdi. „Hvala Bogu, vrač (zdravnik)!" Jamnikova veselo zakliče, kakor bi bil staremu očetu zdravje že seboj prinesel. Ona vunkaj hiti, vrača sprejet. „Škoda za denar!" — je oče Jamnik sam pri sebi djal — „pa naj bo, so dobri otroci za me se jim ničesa škoda ne zdi!" „Kako, kako oče Jamnik?" dohtar pobara. „Pobarajte raji, kam, kam? tedaj vam bodem odgovoril: ako je božja volja, proti nebesom; gotovo ne bo dolgo, da jo bom moral odriniti." — „No, no! kdo ve, kdo ve? Saj še ni zadni večer večno luč odzvonilo," pravi dohtar.

„To vem jaz, gospod dohtar! jaz to občutim; še nikdar tako kakor zdaj. Meni bo zares skoraj skoraj večno luč odzvonilo. Trudnost in zaspanost, ki ste se me polotile, mi pravite, da je noč blizo. Staro truplo se mora počiti, mračne oči morajo zadremati." Dohtar žilo potipa. „Ali ni taka?" veli oče Jamnik — „ali ne kaže ura mojega življenja že devet, kadar je čas spat iti? Le pazite, kako zmoteno tika, zdaj kesno, zdaj naglo in pogosto že clo prenehava in omaguje; kolesa so že stekle in se opotekajo, pero je oslabelo, in javaljne bi vi umeli ga z novim nadomestiti." — „Pa skusiti vender le znamo," zdravnik pravi.

„Bode zastonj!" Jaz drugega nič ne želim, kakor da bi Gospod Bog v nebesih iz te stare, poterte ure drugo, novo in lepo naredil, tako uro, ki neprenehoma gre, da si jo nihče ne navija, v kateri se kolesa nikolj ne stečejo, katera vedno prav kaže in bije kakor zvon,

ki o svitu doni in ljudi moliti budi.“ „Tega pa vendar ne razumem, oče Jamnik! da nikakor drugač, kakor umreti hočete? Bolnikov kakor ste vi sem si še malo poskusil.“

„Ne ravno, da bi hotel“ — odgovori starček — „marveč jaz moram umreti; pa, ker modri Oče nebeški tako hoče, hočem tudi jaz; in jaz sem z ljubim Bogom, ki mi je toliko in tako srečnega živlenja odmeril popolnoma zadovoljen, in ničesa drugega zdaj ne prosim, kakor za srečno smert.“ „Oče Jamnik, povejte mi pa vendar zares, ali vam za čisto vse na svetu nič več mar ni, ali ste se vsega naveličali?“

„Temu ni ravno tako, gospod dohtar. Ako pogledam vunkaj le v gosto dobravo, kjer hrastje kakor konoplja ravno in kakor turn visoko košato senco dela, in ako v košatem verhu romenokljunastega košiča svojo zavijati slišim, tačas bi se še pač rad spodaj v senci sprehajal, poslušal in gledal. Ako vidim, kako po domačem polju veter valove romenega žita giblje in žene s tako močjo, da bi lehko kolo gnali, tedaj bi se moje serce, seveda, rado tamkaj razveseljvalo. Ker so mi moji otroci tako dobri, in unučki ljubeznivo okolj mene skakljajo in me pomilovaje božajo, tedaj še le koj dolgo pri njih biti želim. Pa mi zopet na misel pride: tam gori je dežela še bogatejša, še prijetniša, kjer, kakor je upati, ti tudi lep prevžitek pripravljen je, in tvoji otroci pridejo tudi vsi za teboj, nobeno se ti ne bo zgubilo, vse bodeš zopet objel in nobena smertna kosa nas več dosegla in ločila ne bo. Pri takih mislih mi serce spet veselja poskoči in poln radosti rečem: Gospod, tvoja volja se izidi!“

„Jako keršansko mislite, verli oče Jamnik!“ zastavi zdravitelj vidoma ganjen. — — „Pa, kaj ne, le količkaj v polajšanje saj ne bo škodvalo?“ — „Če je temu taka, naj pa bo; pa da vam naravnost resnico povem, duši je zdravitelja bolj treba kakor truplu. Vi ne morete za to, tudi nikakor ne dvomim, da ste zdraviteljski umetnosti jako kos, pa zoper smert ni je zrastlo zeli, ni je pijače ne sladke ne grenke v podolgovatih steklenicah s popirnatimi jeziki in napisom: vsako uro po dve žlici.“

Dohtar napiše svoj zdraviljski svet, hlapec konja zasede in dirja berž v bližno mesto po zdravilo. Jamnikova mu še zapretita, da naj konja spodbada in mu ne dopuša, da bi se mudno muh branil. „In če se tudi stegne!“ je pristavil mladi Jamnik. Ker se je dohtar še nekoliko sam pri očetu mudil, mu ta veli: „Gospod dohtar

ali mi ne bodete za zlo vzeli? eno besedico bi vam rad na uho povedal; nič hudega ni." „Tega sem prepričan; le povejte brez ovinkov, bodi si kar rado; vi ste poštena duša, vam ničesa ne zamerim," odgovori zdravitelj.

„No, no, jaz sem mnogo verlega pri vas vidil in od vas slišal. Vi ste tako priljuden in zgovoren tudi s porednimi ljudmi, ozdravljate mnogega ubožca tudi za bogajime; pa eno mi ne dopade: dosti nedel sem vas v cerkvi pogrešal, in o velikinoči komaj sem vas pri mizi božji vidil; to nam priprostim kmetom pač ne gre v glavo. Kako spodbudljivo bi pač bilo in še enkrat rajši bi vas imeli, ako bi tudi v tej reči dajali lep izgled! O storite to, bodite tako dobri, in tukaj — na serce pokazaje — vam bode stoterokrat tako mirno in lehko. Ne jemljite tega za zlo sivemu starčeku. Že davno mi je to serce težilo; čas je že, da se tega znebim." Zdravitelja je to nekako zmeršilo, pa vendar ne užalilo; v njegovem oserčju se je vidoma neki boj unel; polagoma serecu roko podá ter pravi: „Vi imate menda le koj prav, dragi mož! Hočem se v tem poboljšati. — Ostanite svoji veri zvesti in stanovitni; ona vas osrečila bo. Bog hotel — je dalej djal mehkoglasno in starčeku roko pritiskaje — da bi bil tudi jaz tako miren, tako vdan in tako serčen, kakor vi, kadar bode mene zadelo to dalno pot nastopiti."

Očeta Jamnika je prav v serce razveselilo, da so njegove besede tako dobro mesto najdle, in zdravitelj, ki se še ni vsih napak, kojih se dijaki viših šol tako radi nalezejo, popolnoma znebil, je pozneje enemu svojih prijatlov tako le djal: Še nikolj nobenega pridgarja beseda mi ni tako v serce segla kakor starega očeta Jamnika. Kako srečni so pač taki verni, priprosti in pošteni kmečki ljudje! Naj bi le tudi mi tako bili! — Da pa nismo, kaj je tega krivo? — — —

„Danes" je djal oče Jamnik svojima mladima — „je vajna obveljala za del telesnega zdravitelja; jutre naj pa moja veljá za del zdravitelja duše." — „Kakor je očetu ljubo, je tudi nama prav, dasiravno še ni sila," ona dva odgovorita.

„Sila dovolj! in da bi si tudi ne bila, je vender dobro in pametno. Kdor se na pot podati imá, se na njo pripravi in z vsim preskerbi. Oče nebeški mi je osemdeset let časa odločil pripravljati se! bilo bi pač gerdo, ako bi s pripravoj še vselej pri kraju ne bil. Zdaj imam še zdrave počutke in jasno pamet, se z Gospodom še

lehko pogovarjam in molim; kdo ve, ali bode še dolgo tako?" — „Midva vam nikakor ne bova branila," mlada odgovorita.

„Kakor nalaš, stari pajdaš, ki sva še v šolo vkupaj hodila, blezo si bova bližna tovarša tudi na potu v večnost!" ogovori oče Jamnik kmetiča, kojemu je visoka starost lase že do malega z glave pobrisala, in kateri je ravnokar o palici in pokašljaje v sobo prisopihal. „Tamle za pečjo zdaj praznuje moj stol, v kojem sem trudno glavo naslanjal, kadar je bila polna skerbi, vsedi se le nanj. Bova se še marsikaj pomenkvala od poprejšnih časov; ako bi ne bil sam prišel, — kakor je naj bolj prav — bi bil pa po tebe poslal. — Vidva ljuba! najta nama nekaj časa samima biti. V kuhinji, v kleti in pa pod streho bo gotovo že marsikaj poravnati in pospraviti treba, ker sta noč in den vedno v hiši okolj mene."

Ko sta mlada odšla, Jamnik tovaršu svoje mladosti takole reče: „Ti pač vidiš, kako pozno je že pri meni, da mi je namreč že spregati čas, in da moja ura doteka. Pa veš, midva sva pred dvajsetimi leti za del mejnikov najnih posestev hud prepir imela; sva eden drugega toževala in en drugemu prav nagajala. Ti si mislil, da imaš prav, in jaz sem mislil, da imam prav. Toliko je gotovo, da obadva nisva imela prav. Gosposka je meni pravico spoznala. Pa ne besedice več od tega; nikakor, tudi za ves svet ne se nočeva prepirati več; nar manj pa zdaj, ko bode črez nekoliko dni moja nar nevarniša in nar težja pravda pred vsevednim sodnikom dognana. In če tudi obadva ob enem nisva mogla prav imeti, vender sva se pa oba Bogu zlo zamerila. Pozneje sva se zopet spravila, kar bi se bilo koj zgoditi imelo; pa zdi se mi, da je takrat še nekoliko žolča zaostalo, ki je najno prijaznost kalil, da še do te dobe ni bila popolnoma čista. Najne oči se nekako plašno na stran obernejo, kadar se srečajo, in, ako govoriva eden z drugim, sva z besedami hitro pri kraju."

Kmet se je med temi besedami na stolu starega očeta nekoliko osupnjen sem in tje dersal, in si igral s trakom v palico vpeljanim, kojega je okolj roke ovijal. Oče Jamnik je dalej govoril: „Da, še veliko manjka, da ni tako, kakor takrat, ko sva skupaj v šolo hodila, skupaj igrala in po otroško norčevala in nama nikolj ni besed zmanjkalo in eden brez drugega ni mogel biti; ali kakor takrat, ko smo po tebe in nevesto prišli, in sem jaz trumo svatov vodil in se tvoje

sreče tako serčno veselil; ali kakor drugekrati, ko sem na Št. Mihelovo večer pri vas bil, kadar si se ti reševal, ali pa ti pri nas."

Prijatlu so solze v očeh zaigrale.

„Tako pa mora zopet biti," — Jamnik dalej pravi — „od denašnega dné naprej. Tu je moja desnica, mož beseda — si v roke sežeta — to smem reči, da prav za prav sovražil te nisim nikoli; pa včasih tega, kar sem izustiti mislil, nisem dovolj pretehtal, in tako sem pač marsiktero besedico zoper tebe zinil, katera bi bila naj za zobmi ostala. Morebiti si mi ti z enakoj meroj povračeval. Pa odsihmal, kaj ne? je vse odpušeno in pozabljeno. Jaz bom, zna biti, preden sonce trikrat v božji gnadi pojde, pred njim stal, kateri ne prizanese, ako mi poprej ne prizanesemo, in javaljne tudi ti ne boš dolgo odlagal."

„Gotovo da ne, odgovori sosed, davno že mi bele mertvašnice, in te že clo redke, po glavi cvetó, in lehko da že pervo vigred bele šmarnice mesto kazale bodo, kamor so rajnega Hostnika zagernili. Kašelj me od dne do dne bolj sili, in kadarkolj zakašljam, se mi dozdeva, da slišim boben, ki me k veliki armadi v večnost kliče. Da, usmiljeni Oče nebeški, kojega za srečno zadno uro ponižno prosim, ve, da od te dobe, kar nič več zoper tebe nimam; torej srečno, hodi z Bogom. Bolj treba je meni za zamero prositi, kakor pa tebi."

Eden drugega roko tišita ter se solzita kakor mlada otroka.

„Bi li ne bila lehko že davno si roke podala, koliko bolj srečna bi bila!" — povzame zopet Jamnik besedo — žali bog, da nam je še le bleda smert s svojim dolgim in suhim perstom zaprotiti in naju prisiliti morala! Pa boljše pozno, kakor prepozno, ali clo ne — — — Kaj malega v spomin ti pa vender moram zapustiti za te kratke dni odloga, ki ga še več imaš mem mene. Vzemi le ovo molitno knjižico, ki je tebi namenjena. Jaz je ne potrebujem več. Kjer so molitve za rajne, ondi sem podobo svetega Jožefa, umirajočih pomočnika vtaknil. Tiste za me moli in moli, in kadar me Gospod v svojo večno hišo počivat zakliče, bodem molil jaz za te. Tega si bodi zvest!"

Tako je oče Jamnik govoril, in že so mu nektere besede zastajale. Ta pogovor, ta sprava in poslovitev, vse to ga je bolj poprijelo, kakor bi si o začetku bil urajtal. Glava se mu znak na blazino umahne in nekaj časa je ležal kakor mertev. Zdaj sin in sneha noter priletita in hlapci in dékle za njima. Jamnikova vsa

preplašena zavpije in roke sklepaje plaka, on je bled kakor zid, mlado deklice Katerca se je v koti tišalo, britko jokalo in si s predpaskom očesa brisalo, Pavlek je na ves glas ihtel, sosed pa je sedel ves bled in terd ko merlič.

Družina otožno gleda in pomiluje. Mlada gospodinja starega očeta v naročje sprejme in on ji pomaga; z jesihom mu senci zmiva in derza: Zdaj oče Jamnik zopet spregleda, ter smeje reče: „Nič bati, ljuba moja! ni še tako huda!"

„Oče! kako ste nas v strah pripravili!" je sneha djala. — Ljubka! vender ne bod' taka! saj nam ni zmiraj tukaj ostati. Ti si bila zmiraj tako terdne vere; ljubemu Bogu ustavljati se vender ne smemo."

„Oče! ker vas pa tako radi imamo, in bi vas dalej tako radi imeli!" Na to pa stari oče besedice več ni povedati vedel; serce mu je milobe kipelo in v očeh mu solze zaigrajo; kajti za ljubezen njegovo serce ni bilo ledeno. Zdaj ga vsi s serčno radostjo ostopijo, kakor bi bil iz groba vstal. Katerca pride, in Pavlek pride obadva starega očeta za roko deržita in jo poljubujeta, in vsi poprašujejo, ali je zdaj bolje, in neizrekljivo jih veseli, ko zvejo, da.

Stari sosed se zdaj odpravlja. Staremu Jamniku roko podajaje pravi: „Ako bode kazalo, zopet pridem, kakor kolj težko hodim!" — „Me bo veselilo! Ako pa ne — — v večnosti se vidiva spet! Hočeš da kaj sporočim tvoji ženi in detetu, koje ti je tako zgodaj odmerlo?"

„Povej jima le, da bi skoraj po me prišla, ker mi na svetu, kar nju več ni, ne dopade več; domá ni več prijazne besede za me, in le na poti sem vsim." — „Kakor in kadar bo volja božja! poterpi! Nebesa si moramo s čem zaslužiti! Za peneze (vinarje) ni grada, in za maličkosti ne večne radosti na prodaj. Jaz jima porečem, da naj za te molita, naj ti Gospod dodeli, kar te posvečuje in zveliča. Tako se sporočilo menda najbolje glasi." — „Prav, prav: ti si umniši mem mene. — Lehko noč!"

Tako je stari sosed djal in ni besedice več čehniti zamogel; je rahlo iz hiše lezil in se omahovaje o palici z velikoj težavoj dalej sopihal; glavo pa je imel še bolj ko drugekrati pripognjeno. Prav počasi se je pomikal; kadar dojde do britke martre na poti, kojo je oče Jamnik tjekaj omislil, mu noge čisto odpovedó. Na pručico poklekne in povzdigne svoje oči v moža bolečin polnega, ki je še

v svojih zadnih zdihlejih molil za morivce svoje; stari revež je molil danes s polajšanim sercom, kakor še nikolj poprej, in zdelo se mu je, kakor bi se bil križani Jezus prijazno smejé na njega oziral. Na to se je serca njegovega taka milóba polotila, da se je razjokal in izjokal, kar poprej že davno ni zamogel; Gospodu je svoje terplenje daroval, in njegovo dušo napolnil je sladek mir, in senca košatih kostanjevih dreves razprostila je prijeten hlad črez njegovo od sonca opečeno glavo, in bilo mu je, kakor bi drobne tice po vejah s svojoj pesmicoj njegovo britkost v sladko spanje bile zazibale rade.

Stari oče Jamnik pa je djal, ko je prijatel odšel: „Zdaj se je težek kamen iz mojega serca zavalil, in dosti lagleje in mirneje bodem zdaj dalej popotval!“

Očeta Jamnika spavnica bila je skerbno pometena, in z rožcami, ki jih je ravno spomlad porodila, potrošena. Okna so bile jasno zbrisane in skoz majhne šipe se je dan v jispo svetil; da pa svetloba ni preveč blešila in slabih očes bolnega starčeka nadležvala, so bile spodne šipe z belim zagrinjalom zakrite, pa je tudi košata lipa pred hišoj s svojimi dolgimi vejami na oknu senco delala. Vsa hiša, lepo okinčana, je oznanovala, da se bo danes tukaj praznik obhajal, in tudi zvunaj bilo je vse tako lepo, kakor bi bila tudi narava k temu godovanju povabljena. Skoz okno, ako se je zagrinjalo odtegnilo, so vidile se drevesa v svoji beli in rudeči obleki, in na bilikah in perescih rosne kaplice kakor biserji, in travniki vsi v svili zeleni; in šinkovec verh hruške je svojo juterno pesem čverčil, in potok za travnikom mermljal, in prepelica v žitu zelenem „pet pedi“ pela, in kos se izza germa glasil je. Zares, bilo je viditi, kakor bi se bila vsa narava dneva Gospodovega veselila, in okolj hiše in v hiši bilo je vse po praznično napravljeno. Pred posteljoj bolnika je stala majhna okrogla mizica z blišeče-belim pertom pogernjena. Na mizi britka martra in zraven nje romena vošena sveča, ki je bila o Svečnici žegnana, in se je prižigala le o hudej uri ali pa kadar so pri hiši komu gospoda pripeljali; spredej posodica žegnane vode in zraven vejica iz palmove butare, kojo je Pavlek cvetno nedelo pri procesji okolj cerkve nosil; poleg skledica s soljoj in pa zvalk prediva nježnega in mehkega ko svila. Čimu vse to, bodeš lehko zadel.

Črez posteljo, ki je bila zrahljana, da je le kviško kipela, bila sta pertiča po perili pogernjena, bela kakor božični sneg, in v njej je ležal oče Jamnik; njegovi dolgi beli lasi bili so skerbno in čedno

počesani, in srajčen robec, ki je spod černe vratne rute gledal, bil je, ako mogoče, še čistejši, še bolj lesketeč od pertičev. Zares, častitliv starček! Kolika blagost, kolika poštenost, in dobrovoljnost sije iz vsake gube njegovih verlih lic! Kako čisto in jasno je nja modro oko! iz njega gleda njegova čista duša kakor iz lesketečega zerkala. Stari mož je pred svitom že moliti začel in je neprenehoma molil, in mlada gospodinja mu je pomagala. Pri spraševanju vesti ga je mnogoterih reči opomniti morla, ker pri starih ljudeh spomin tako rad peša. Kar se je v otročjih letih, kjer se vsaka reč duši nar globokeje utisne, bilo zgodilo, vejo do sledne pikice po versti pripovedvati; kar pa se je pred nekoliko dnemi pripetilo, to jim hitro izpade; in vender bi stari mož, preden se na posledno pot odpravi, vse rad poravnal. Ona pa tudi prav ginljivo predbere, in zna naj lepše grevengo obuditi; ona mu jo počasi predmoli, on pa vsako besedo tiho in pobožno za njoj izreka. „Zdaj želim, da bí gospod prišli!" je starček djal, in zares tudi ni dolgo terpelo, da so prišli mašnik z naj svetejšim zakramentom. „Čast in hvala bod Bogu!" zakliče bolnik.

Sin in sneha bolniku kviško pomagata, on se nizko pripogne in trikrat ginjeno na persi poterka. Mašnik so bili zdaj sami pri starčeku, dokler se je spovedoval. Potem duhovnik duri odprejo, in domači vsi in tudi nekteri sosedje noter stopijo in pokleknejo v hiši, in tudi v kuhinji, ker v hiši ni bilo za vse prostora. Deca je med tím žlahta na svoj dom vzela; kajti niso se dale potolažiti, in bilo se je bati, da bi s svojim jokom in stokom sveto opravilo motile. Ispa, v koji je bolnik ležal, bila je podobna kapelci. Miza je bila altar, na mizi britka martra in posvečena goreča sveča, in v sredi med obema srebern križec, v kojem je bilo presveto rešno telo in sveto olje. Pred altarjem so mašnik s štoloj okolj vratu klečé molili. Okolj in okolj je v Bogu zbrana množica na kolenih svoje molitve za ljubljenega očeta Jamnika Bogu darovala; na strani častitliv bolnik, ki je s svojo pobožnostjoj, svojo veroj in udanostjoj v voljo božjo vse spodbudoval, in, s tem zgledom skor bi djal, glasneje in ginljivše od duhovnika na prižnici pridgoval. Njegove oči bile so vedno operte v presveto rešnje telo; roke vedno sklepaje je z mašnikom in množicoj, kolikor mu je bilo moč, na glas molil; obraz njegov se je vidil spremenjen, kakor bi že nebeške svitlobe žar ga obsíjal. Sin je pri zglavju bolnikovem sedel in je s pomočjo svoje

žene starega očeta v svoje naročje vzel. Bila sta obadva zdaj bolj serčna in pokojna, kakor bi bil kdo verjel; jima je pač njena vera in pobožnost serčnost dajala; ali britka je vender le ura za domače, kadar spovedni zvonček cinglja in mašnik v beli hali z cerkovnikom proti hiši gredo, in jim potem na misel pride, da ko zvonček potihne, bo pa kmalo mertvaški zvon zapel, in mašnik s cerkovnikom bodo hitro zopet prišli po njega, kojega vsi tako radi imajo, in nikdar več ga nazaj ne bo. Pač res britka ura!

Med tem, ko so mašnik bolniku papežev žegen delili, se Jamnikova ni mogla več zderžati; vun je šla na dvoriše dihat hladno sapo, se je na staro lipo naslonila in britko jokala. U verhi lipe se je čulo nekako zezljanje in zdihovanje, kakor bi jo bile vejice in listje pomilovale in sočutno toževale o bližni zgubi starega očeta. — Sveto opravilo bilo je dogotovljeno. „Zdaj" — pravi oče Jamnik — „zdaj je prav, vse prav; zdaj naj Gospod pride; služavnik njegov je pripravljen."

Mašnik zdaj odstopijo in dajo bolniku nekoliko časa pobožno premišljevati in v Bogu zbranemu biti, ter grejo v kuhinjo, kjer je bilo nekaj kosila jim pripravljenega. Gospodinja se vsa solzna poleg njih usede in oni jo tolažijo. „Gospod duhovnik," — ona pravi — ako bi vedli, kako serčno dobri so mi oče bili, kako so za moj del vedno naj boljše menili, kako so se vselej za me poskušali, in ako je kaj naskriž prišlo, kako so vse zopet lepo pogovoriti in poravnati znali, kako so mi vselej in povsod po svoji moči pomagali, kako so se otrok in otroci njih deržali, da, častitlivi gospod! ako bi vam vse to bilo znano, gotovo bi mi ne zamerili, da se toliko solzim, ker me bodo zapustili. Kar zmisliti ne smem, kako mi pri serci bo, kadar se bodem povzerla na ovo mesto, — v kot ognjiša pokazaje — in jih ne bo zagledalo moje oko, in moje uho ne slišalo več njih prijazne besede!"

„Lepo tako, dobra gospodinja! in v čast vam je, da imate do dobrega starega očeta tako ljubeznivo, otroško serce in da ste jim stregli in jih oskerbovali kakor mati svoje dete. Gospod vam bo vse po vaših lastnih otrocih obilno povernil. — Zdaj pa omirujte svoje serce! Privošite staremu očetu nebesa, ki bodo, kakor upam, skoraj njihove; dolgo, ali pa nikolj še nisim bolnika obiskaje tako ginjen in spodbujen bil, kakor danes."

Te mašnikove besede so gospodinjo zlo omirile, tudi mladi Jamnik je pristopil in enako govoril, pa si tudi serce enako polajšal.

Zdaj duhovnik zopet k bolniku v sobo stopijo. „Hvala Bogu!" — spregovori bolnik jim naproti — „kako lehko in kako dobro se zdaj počutim! Ako bi volja Gospodova bila, bi se koj zdaj rad napotil; brez krošnje je hoja vender le naj bolj spešna!" — „Ako Gospod sam pride in darov iz svetih nebes seboj prinese, tedaj se ve, da se mora človeku serce zlajšati in okrepčati; — alj naj boljši in naj pripravniši čas je vselej le v rokah Gospodovih," so mašnik odgovorili.

„Tedaj pa voljno poterpimo, dokler On zaklical bo," pravi bolnik, in potem duhovnika prosi, da naj rudeče pobarvano škrinjo, ki je v sobnem kotu stala, odprejo in v predalček na desni strani sežejo. Mašnik v njem mošno ušlatajo, in jo bolniku podajo. Ta našteje na posteljo več starih križevač, ter pravi: „Tukaj so moje prihranjene petičice; jaz jih ne bom potreboval več; blagovolite le to betvico vzeti, — pa pri svetih mašah, kadar se rajnih spomnite, tudi moji vbogi duši miru in pokoja prosite." — —

Po tem zopet duhovniku nekoliko cekinov našteje, rekoč: „Jaz sim preblaženo Devico in mater božjo vsikdar zlo častil, in ona mi je mila mati bila; v serčno zahvalo bi njeni podobi v stranskem oltarji rad sreberno krono in sreberno žeslo (cepter) omislil in daroval. Tale znesek bo menda dovolj; bi le utegnilo premalo biti, recite le mojima, ona bota, kar bo primanjkovalo, doveršila rada; ako pa kaj ostane, pa obernite kakor se vam prav dozdevalo bode."

Starček začne zopet šteti, tu precej dolgo šteje in našteto duhovniku izroči, rekoč: „Gospod Bog je s svojim blagoslovom moje polje, gojzde in vse pohištvo vedno in obilno rosil. Po tem takim je tudi po vsej pravici, da tudi jaz njegovih revnih otrok ne pozabim. Vi naj bolj poznate, kteri so naj bolj potrebni in naj bolj vredni; blagovolite jih po svojem dobrem sercu kakor prav spoznate obdarovati; svest sim si, da so vam sramožlivi vbožci, ki raji tiho in voljno vbožtvo terpé, kakor da bi od hiše do hiše kruha prosili, naj bolj pri sercu. — Krivičnega vinarja vmes teh denarjev tudi enega ni."

Mašnik se zahvalijo v imeni cerkve in vbogih, zraven pa opomnijo, ali ne bi kje oče Jamnik vboge žlahte kaj imeli, koje bi se pred drugimi reveži spomniti spodobilo. Bolnik pa odgovori, da za

nje se je vselej skerbelo in da tudi zdaj pozableni ne bodo. Potem še duhovnik pobarajo, ali od tega tudi mlada dva kaj vesta, kajti nikakor ne bi radi pri ljudeh suma zdramili, da so kje pri svoji sveti službi dobička jiskali. Na to bolnik nekoliko nevoljen odgovori, da je razun Boga on sam lastnik in gospodar svojega denarja, in da mladima je vse to dobro znano in popolnoma prav. In zdaj mu tudi duhovnik vse prav dajo.

Bolniku je po prejetih svetih zakramentih skoraj cel den v pobožni molitvi pretekel in nadležno mu je bilo, ako ga je kdo obiskal; le mlado gospodinjo je neko rad blizo sebe imel, ker mu je mnogo pobožnega povedati in mnogo lepih molitvic predmoliti znala. Pervo noč je nekoliko ur mirno pospaval. Kadar se sprebudi, reče prav veselega in prijaznega obraza svoji snehi: „Škoda, da sem se sprebudil! Ljubka, bil sim v nebesih. Kako prelepo je ondi! bilo je tako jasno — tako svitlo — tako leskeče — poletno opoldne! — potok naj bistrejši, v kojem sončni žari blisketajo, božični sneg, ki v svitlobi lune in zvezd lesketá, je proti temu le temna noč ali čern oblak. In muzika, oh kako čudno milobna, in angelov nebeške pesmi še zdaj donijo v mojih ušesih; jasnejše od zvonov in orgel, in božičnih in velikonočnih melodij, ki se glasijo iz ust nedolžnih otrok, glasilo se je! V družbi angelov božjih vidil sem svojo rajno ženko in Toneta in Francka, ljubezniva deca, ki sta mi v nar nježnejši mladosti odmerla, — nasproti so mi hiteli, mi roke podajat, pa žali bog, ravno v tem sim se izbudil!“

„Dragi oče! ljubi Bog hotel vam je pokazati, kaj za vas pripravljenega je! — Pa ali vam clo nič več ne dopade pri nas? — —“ „Ne tako, ne, ljuba dušica! Tako razumeti me ne smeš. Jaz sem s teboj zadovoljen, da nič bolj. Moje oči niso nikdar ene solze potočile, koje bi ti bila kriva, nikdar moje serce zavolj tebe žalosti zdihnilo ni! Tvoje serce je gola dobrota in blagost, ki ga nar manjša hinavšina nikdar obsenčila ni. Lastna hči svojega očeta tako ljubeznivo ne oskerbljuje, kakor si ti meni stregla“ — pravi oče Jamnik miloglasno, roko solzne gospodinje poprijemši — „in jaz sem te ljubil in te bom ljubil, kolikor le oče edino dete svoje ljubiti zamore. Dober Bog iz svetih nebes ti povernil bo, svest sim si tvoje časne in večne sreče, in terdno se nadjam, da se ob svojem času skupaj v nebesih veselila bova, — in ako pridem jaz poprej tje gor, bodem molil za te, kolikor bom le mogel. — Pa, kaj ne, ljubka moja,

da ti tudi rada vidiš, da se z radostjo in ljubeznijo svoje rajne ženke spominjam. Bila je blaga dušica, kakor bi bila lastna tvoja mati. V miru sva skupaj živela, sladkosti in grenkosti med seboj delila celih štirdeset let, dokler jo je Gospod k sebi zaklical. Zdaj pa bi le koj rad zopet pri njej bil. Mnogo ji bodem vedel pripovedvati, tudi od tebe, in sicer veliko ljubeznivega in lepega; in enkrat dojdeš pa tak tudi ti za nama.“

Jamnikova le zdiha in ihti, to bilo je edini odgovor na te besede. Oče opomnijo, da je že čas posle zbuditi, ker že škorjančik čverči svojo pesem juterno in petelin se tudi že oglaša; in da naj tudi sama kako uro zadremlje, in če že ni drugače, da mora vedno čuvaj na njega paziti, da bi kje skrivaj iz svoje pozemeljske ječe ne pobegnil, naj jo pa dekel ktera. ta čas nadomestuje. Ker se je pa gospodinja le še obotavljala, ji je djal, naj le brez vse skerbi pod odejo gre, ker še ne bo kar vmerl, in ako bi se prav hudo počutiti vtegnil, bode njo pa zaklicati dal. Zdaj ga sneha uboga in gre.

Med tem pride dekla Katra. Njej stari Jamnik marsikaj, in tudi to le veli: „Katra, zdaj, ko ravno na pragu v večnost stojim, mislim, da bo prav, ako vsakemu, kar vas je pod strehoj domačih, še eno dobrovoljno za slovo povem. Da sem vam vsim vsikdar dobro hotel in še hočem, vam je, kakor se nadjam, vsim znano; ali posledno sporočilo popotnika, ki se na tako daljno pot, kakor jaz odpravlja, se navadno naj bolj zapomni in naj zvesteje derži. Poslušaj le, deklina; ti si dosihmal bila poštena; taka tudi posihmal bodi. Posluj vedno pri poštenih ljudeh, kojim je mȧr, kje si in kaj počinjaš, nikolj pa pri takih, ki imajo le bistro oko, kako delo opraviš, kar pa tvoje zaderžanje zadeva, pa tolsto mreno pred očmi. — Le nikar ne letaj za goslimi, ki so tolikobart že in toliko deklinam okroglo za ples, pa tudi ob enem njih nedolžnosti mertvaško zagodle. Zogibaj se fantalinov, ki marnvajo in reči uganjajo, da ti po obrazu zagori, — s tim ti tvoj sveti angel varh sam naznanja, da je nevarnost za te. — — Ne šopiri se z gizdavo oblekoj! Bodi snažna, pa ne črez svoj stan berhka in pražna; nosi se kakor je za tvoj stan prav, pa ne kakor pisan pav; čednost, poštenje in nedolžnost bojo naj tvoji svilnati traki, tvoje svilnate oblačila in perstani tvoji. — Svojo škrinjo nabaši ne z mušlinasto roboj, marveč z domačim pertom, kojemu ne škodje ne put, ne sonce, ne dež. Svojo posteljo si omisli in v zglavje si od leta do leta ene petice svojega zaslužka

zalagaj; lehko ti bojo enkrat prav hodili. — Tvoje naj ljubše bivanje bode naj pri domu in pa v cerkvi, lepšega mesta za pošteno in pobožno devico ni. Bodi si kjer kolj rada, imej naj svetejšega Boga pred očmi, v spominu in v svojem sercu, in tvoj angel varh te povsod spremlja naj. — Delavne bodo naj tvoje roke, pa tudi za molitvo ne preokorne, in ako bo v tvoji moči, se tudi za milodare naj odprejo rade. Bodi vselej čistih in poštenih rok; delo pridnih in poštenih rok rad požegna dober Bog. In, ljuba duša, ako ti hoče pretežavno biti, ljubemu Bogu in pa gospodarjem svojim prav zvesto služiti, in pri vsem zalezovanju hudega od prave steze nikakor ne odjenjati, takrat pomisli, da se tudi tebi enkrat, kakor zdaj staremu Jamniku, zvečerilo bode, in da jih le malo malo njegovi enake starosti učaka. —

Katra staremu možu v roke seže, da njegovih besed vse svoje žive dni pozabila ne bo. Med tem se nekdo v kuhinji na ves glas zajoka, ter na duri poterka. „Janezek je! Janezek! zakliče bolnik, — najte Janezku noter priti; ga tako dolgo nisem vidil!“ — „Če vam le ne bo sitnobe delal, oče,“ dekla odgovori.

„Naj le pride! Sva dosihmal skor zmiraj skupaj ongavila, tolikokrat se je na mojih kolenih gugal, si nar raji pri meni igral, le pri meni spal, in dečko mi je res mnogo kratkočasa in veselja napravljal; se pa tudi poprej ločiti nočeva, dokler da volja Gospodova bo.“

Janezek, ki ji ravno že shodil, in za potrebo že tekati in marsikako besedo izgučati znal, se pri odpertih vratih v sobo zaleti, se na pol pota prekvene, joka, zopet vstane in se pred posteljo vstopi, in ko se mu stari oče prijazno nasmejijo in ga ogovorijo, se tudi on še ves solzen nasmeji. Potem se za posteljo skrije, iz za vogla poluka in zopet skrije, in stari oče morali so Janezka z očmi loviti in ga niso mogli vjeti, ker se je tako urno zopet poskril, dokler se je dete samo oglasiti moralo; in kadar se je dečko tega naveličal, staremu očetu na uho zatrobi, jim kapco z glave potegne in z njo sam sebi glavo čez nos do vrata pokrije, ter od veselja z rokami ploska; in stari oče se z njim vred smejijo in se ničesa ne branijo. Zdaj hoče Janezek k staremu očetu v posteljo, ker je pri njih ležati vajen bil, in seže očetu v lase in si hoče z njimi jigrati. Na to mu pa dekla veli, da kaj takega stari oče zdaj ne morejo terpeti, ker so zlo boleni, in da mora lepo tiho in mirno biti, ali pa bo moralo iz hiše od starega očeta.

Zdaj je Janezek ves pokojen in pohleven postal, je svoje ročice staremu očetu okolj vratu oklenil in jih poljuboval in božal. Stari oče pa prašajo, ali je Janezek te dni tudi kaj priden bil in ali se še pokrižati zna? Hitro se dečko čedno pokriža, in oče Jamnik poprimejo njegovo ročico, in ga z njo pokrižajo na čelu, ustih in na persih, rekoč: „Požegnaj te Bog Oče, Sin in sveti Duh, bodi vsikdar dobro dete, kadar stari oče odidejo in jih več ne bo."

„„Nikarte nikamor ne hodite! bodite vender pri meni!"" pravi Janezek. — Zdaj oče Jamnik večbart z očmi trenejo ter se hočejo po konci zravnati, in z rokoj proti omarci tik postelje po nekaj segajo; pa slabost jih posili, da znak na posteljo nazaj omahnejo, in velijo dekli, naj ona v omarco seže. Ta iz omarce nekoliko prav lepo rudečih jabelk izvzame, ki so bile za ta letni čas prav redke in želčne. Stari oče jih otroku pomolijo, ki jih nasmehljaje se urno poprime in poshrani. Po tem Katra Janezka proč pelja ter gre z njem jagneta past. Oče Jamnik pa so se prav otožno za detetom ozirali.

Po tem ko si stari Jamnik za eno uro oddahne, veli tudi obema hlapcoma k posteli njegovi priti, ter jima tako le govori: „Precej let smo skupaj preživeli, torej se po vsej pravici spodobi, da se tudi od vaju poslovim, preden grem. Rad bi vama še kaj koristnega povedal, da bota srečna tukaj in tam, ker vaji rad imam, in vem da staremu očetu Jamniku kar nič zamerila ne bodeta. Jaz sem si pač v tej hiši pravico osvojil vse čisto izustiti, kar kolj mi je pri serci, in te pravice nikakor ne dam iz rok. Grega, ti si povsod zraven, kjer te treba ni; ne posedaj po kerčmah; v bokal se vrag rad potukne in v pivnicah on svoj altar ima. Že mnogi, mnogi mladenč mu je na tem altarju svoje premoženje, zdravje in poštenje daroval. Torej zogibaj se hiš, kjer smrekov šop na vogli ali spod strehe visi, in kar črez svoje potrebe gleštaš, shranuj v svojo skrinjo, da boš kaj v roke vzeti imel, kadar si bodeš lastno streho in ognjiše omišljeval. Le verjemi mi, da naj jakši možje po kerčmah so figa-možje v svojih hišah. — Grega na to reče, da pač za kratek čas včasih v oštarijo gre, pa to se le po malem zgodi, in se bo že varvati vedel, da se tega preveč privadil ne bo. „Bog hotel, da bi bilo res! Pa premnogi že je mislil in govoril, kakor ti, in je spervega le vsak mesec, potem vsak teden, sčasoma vsak den in na zadnje po večkrat na den v kerčmo šel in, polagoma, da sam ni

vedil kako, pijanc, postopač in zapravljivec postal; je slekel ženo in otroke in jih ob kruh djal ter oštiruha pital, dokler jo je sam staknil in se do smerti napil," — je resno starček djal. — Na to dalej pravi: „Svojih starišev tudi nikar ne pozabi, Grega, — sicer ne bo nikakor dobro za te. Oče tvoj že o palici hodijo, njih obraz je opadel in se zlo postaral, njih siva glava se poobesila in roke se jim tresejo ko šiba; in mati klaverno okolj lazijo, kakor bi silno težo na serci nosili. Torej idi, delaj za svojega očeta in bodi jim terdna podpora in odvali težek kamen od serca svoje matere. Ako tega ne storiš, te bo grevalo, grevalo da se boš solzil, ako ne poprej, gotovo takrat, kadar jih do pokopališa spremljal in gledal bodeš, kako jih bodo na dolgih vervih v jamo spušali, in ko boš, slišal tri lopate persti, kojo bodo mašnik za njimi vergli, po trugi ropotati; in ravno dolgo ne more več biti, da si bodeš kaj takega včakal. — Grega, tako naredi, da takrat le solze žalosti točil boš ne pa solz kesanja. Tako bo gotovo naj bolje." To je Gregata zlo zadelo, in on je obljubil, da bo skerbel za svoje stariše, kolikor bo le mogel.

„Filip!" reče zdaj starček, se proti unemu hlapcu obernivši, „ti nisi ravno svojoglaven, pa ples te preveč mika. Varuj si nedolžno in pošteno serce. Bog, angeli in vsi pošteni ljudje so veseli videti mladenča rudečega in zdravega lica, ki ne gleda potuknjeno in stransko, ki nikdar nespodobne ne zine, nikdar pleperce ne zakroži, kojega serce je čisto kakor bistra studenčnica, ki je še tako nedolžen, kakor ko je še mlado dete pred maternim krilom stoje svojo večerno molitvico opravljal, ali pa tistobart, ko je šel k pervemu svetemu obhajilu; — tak bodi ti, in tak ostani, — tedaj tebi blagor tukaj in tam!" — Pri teh besedah bil je Filip vidoma ganjen.

„Zdaj," — še starček pristavi — „pa ne, da bi bila žaljena in da bi glave povešala, ker vama to povem; kajti sem drugač z vama prav zadovoljen in le svariti vaju hočem; ker sem mnogo let na svetu preživel, sem tudi njegove zanjke in sleparije nekoliko opazil in spoznal, in želim, da bi se vidva prekaniti in osleparit ne dala. Več vama nimam povedati; vse dobro, kar kolj sam sebi in svojim otrokom želim, želim tudi vama."

Starček je zdaj zlo obnemogel, in hlapca gresta tiha, otožna in v se zamišljena iz sobe. — — — Zvečer pa so posli okolj ognjiša stoje in sede glave vkup tišali ter marsikaj čudnega pripovedvali. Eden pravi, da je slišal, kakor bi se bil kup desek za hišoj

poderl, drugi je čul trugo zabijati, tretji je vidil na skedni luč goreti, zraven pa mertvaško trugo, in zopet četerti je djal: „pač ni bila prazna, da je kokoš celo zimo in spomlad po petelinovo pela, in vsih je bilo nekako strah, po herbti jim je meršelo, lasi so jim po konci vstajali, in vsako je v postelji odejo črez glavo potegalo in dolgo ni moglo zaspati. Eni pa so tudi djali: oče Jamnik so taka dobra duša, da bi me nič ne bilo strah, tudi celo noč samemu poleg njih, ako bi umerli, bedeti.

Bilo je proti večeru, ko je mladi Jamnik čisto sam poleg starega očeta pri postelji sedel. Neko cvilenje in praskanje se pri vratih začuje. Vrata se odpró in domač pes, ki je za ognjišem pri očetovem znožju svojo navadno ležiše imel, ves klavern in s potuknjeno glavoj v sobo prikobaca. Do postelje pridši, se, dasiravno že ves okorn, po konci spne, spredno taco starčeku pomoli ter ga po rokah liže. Ta mu pa glavo prijazno pogladi, rekoč: „No, zvest tovarš! tako tudi ti se še o slovesu zmeniš za svojega gospodarja! Prav tako! Na te sem se vsikdar lehko zanesil, nikolj mi nezvest nisi bil, nekterokrat si tatove od hiše odpodil; bil si vesel, ako si le pri meni biti smel, naj boljšo kost si popustil in z menoj šel; in ko so mi noge že odpovedale, si se ves zadovoljen pred mene vlegal; in če si že kedaj zagodil, tega bila je pač tvoja priletnost kriva! — Jože, nikar da bi „sultl" na svoje stare dni mogel od hiše; tudi on naj svoj pošten prevžitek dobiva! — „Oče, nikakor on stradal ne bo; kar je vam ljubo, je tudi nama drago." Zdaj se je pes tik postelje potuknil, in zlo je bil nejevoljen, kadar je zopet iz hiše moral.

„Jože," — so po tem stari oče djali — „moram ti še nekaj povedati, in kar ne smem veliko odlagati, kajti občutim, da skoraj bo po meni. — Naš gojzd je v naj lepšej rasti, in mi je zlo pri serci. Jaz sem ga varval; bolj mu ti s sekiroj prizanašaj, kakor dandenašni gospodarji sploh znajo. Ne posekuj drevja, ki še rast obeta; nikar da bi se iz te sobe vidilo na sosedovo polje, in na mesto, kjer je stara smreka stala, naj se berž mlada zasadi." — — „Ne bojte se, oče! gojzd je tudi meni drag," je sin odgovoril.

„Pavlek, tvoj starejši, mora za teboj Jamnik biti, stara navada je to. Vsi so tvoji otroci, torej nobenega ne zaverzi; pa kteri na domu ostane, njemu gre več mem unih, drugač kmetija, od koje zdaj mnogi svoj pošten kos kruha vživa, rakovo pot nastopi. Tako uravnaj, dokler si še živ in pri zdravi pameti, da se med rodbinoj

tvojo razpertije in hude tožbe unele in dohtarji pograbli ne bodo, kar bi tvoji otroci lehko v miru vživali. Kadar ti deca odrastejo, tedaj se sme sekira v gojzdu oglasiti in za gotov denar otrokom v doto, nekaj dreves, ki so že dozorele, posekati; pa, le posekati Jože ne pa od kraja pokositi! Drevje kesneje verha dorase, kakor človek."

„Jojmene!" reče zdihaje stari mož črez nekaj časa, kako čudna stvar je vender človek! Mene še gojzd skerbi, ki le štiri deske potrebujem; od dedšine (erbije) jaz govorim, ki bi mi samo le to skerbeti imelo, da bi tam gor kaj dedoval. — Z govorjenjem se je utrudil in nekoliko pomolčal, potem ko ga je sin zagotovil, da je on ravno takih misel, in da mu bode volja očetova sveta zapoved.

„Jaz in oče moj in mojega očeta oče" — pravi starček na dalje — smo leto na leto revnim otrokom in vbožnim ljudem vsak den kuhe dajali; to storil dosihmal si tudi ti, in taka tudi posihmal vselej Jamnikovih navada naj bo. Vbogajme dajati ne stori berača, kakor moliti ne lenuha, in za nebesa storiti tudi moramo kaj. — Jože, denar in blago ti imaš prerad; to ni prav, za te zdaj čas cvete, ki očetu tvojemu ravno dozorel je.

Ne opoveraj radodarnosti svoje ženke; delavnost njena in pa blagor božji bota obilno nadomestvala, kar dobra duša z radovoljnim sercom razdajala bo."

Med tem stopi Jamnikova v sobo ter pobara, kako se kaj oče počutijo, jim put iz čela obriše, zglavje porahljá ter jim ponudi kake tri žlice prav tečne juhe, kojo je ravno dekla iz farofa prinesla, jih marsikaj pobara, jim mnogo prijaznega pove, dokler ni po svojih gospodinjskih opravkih zopet v kuhinjo morala. „Ti pač imaš ženko" — zdaj oče reko — „kakor bi ti jo bil Bog iz med angelov izbral; vredna je, da jo na rokah nosiš. Gre vama pa tudi vse prav po sreči. Pa, Jože! — nekaj moraš se odvaditi, — ako tvoja vselej ne obvelja, si hitro po konci, sem ter tje vihraš, zarobantiš in gromiš tudi na svojo dobro ženko, kar nikakor ni prav in kar se dobri duši prav v serce užali, kajti je mehkejše natore, kakor so navadno kmečki ljudje. Tega posihmal nikar več ne učinjaj. — No, no, ne delaj le tako grenkega obraza; dobro vem, da tako hudo ne misliš, in da ti je hitro žal in se berž zopet odobriti daš; pa to je vender le bila in je gerda navada." „Oče! vi imate prav" — odgovori sin Jamnik — „to navado moram opustiti, dostikrat že sem sam pri

sebi to sklenil, dostikrat tudi za tega del sam sebe hudo grajal. Hočem si silo prizadjati."

Stari mož se po strani oberne, ter nekoliko trenutljejev zadremlje, potem pa spet spregovori: „Kje sem že prenehal? Prav! Le kaj malega še, moj sin! — in dogovoril bodem! Nikar te naj moje besede preveč ne vžalijo. Posebno merzelo mi zaderžanje tvoje nikdar ni, marveč obilnega veselja sem si nad teboj učakal. Pa tudi jaz nisem brez slabost in pregreškov. — — Moj pogreb, Jože, ne bodi imeniten in bogat, ampak kakor se priprostemu kmetu spodobi. Le ne pozabite moje uboge duše; — da pa tega ne bodeta, sem si svest. Torej nič več od tega! — Dečki, ki bodo poleg mojih par svetili, dobijo naj ta dan vsak po hlebu belega pšeničnjeka, pa hleb mora biti, da bo kaj! Deca sem jaz vselej rad imel, oče Jamnik jim tudi še k zadnemu veselja napraviti hoče. — Rad bi, ako se bode dalo, štric svoje rajne ženke počival. Škoda, da sem te svoje želje pozabil gospodu razodeti! Pred nekimi tedni sem se na pokopališu ražgledal, in, ako se pri rajtengi nisem ukanil, je pogrebec že blizo do groba moje rajne žene prikopal. — Ná grob vsadite mi križ lesen in na križi zapisane naj bodo besede Odrešenika: „Jaz sem vstajenje in živlenje," ali ktere take, — gospod fajmošter vam jih bodo že napovedati blagovolili. Pod križem, mislim, da se naj slajše počivati dá. — Zdaj se mi je serce vsega znebilo. Zdaj naj Gospod le pride, ako je njegova sveta volja!"

Mladi Jamnik očetu obe roki poda, ter na ves glas ihtijoč, kar sicer ni bila njegova navada, pravi: „Oče! kar kolj ste naročili, se bode do zadne pikce zgodilo, in če sem vas kadaj užalil, odpustite mi le to uro!"

Oče mu prijazno-otožno roko stisnejo, ter reko: „Moj sin! ničesa ti nimam odpušati!"

Na noč se je očetu Jamniku precej shujšalo in nevarnost je zmiraj veča prihajala, spanje bilo je kratko in sanje so jih pogosto predramljale, včasih so jeli zdihati in stokati, dasiravno niso nič toževali, — le po malem spregovarjali, pa neprenehoma molili so. Proti jutru se jim je nekoliko zboljšalo in djali so: „Še ena taka noč, in jaz je ne preživim več. Lučica sicer še berli; pa hitro hitro se uternila bo. Zdaj želijo še viditi una otroka, ki že v šolo hodita, in z njima govoriti. Pavlek in Katerca prideta, podata svoje ročice staremu očetu, popraševaje, kako jim kaj je? „Starega očeta, ljuba deca! skoraj ne bo, stari oče morajo proč, njihovo truplo ponesejo

naši sosedje v kratkem v prostorno spavnico, nad ktero se sinje nebo kakor odeja razgrinja in mile zvezde migljajo, in ga bodo shranili v hladno hišo, kjer velik križ stoji. Molita za me, da angelci božji mojo dušo v nebesa popeljajo.“ Na to se deca silno užalostita in bridko zajokata.

„Ja, deca moja! enkrat dojde vsakemu ta čas, in ljubi Bog ne čaka pri slehernem tako dolgo, kakor pri meni. Ako Bog tako hoče, se ne sme nihče kujati. — Ljuba deca, bodita zmíram, tudi kadar že starega očeta več ne bo, pridna in bogoljubna; vajne perve misli, kadar se zjutraj sprebudita, in vajne posledne, preden na večer zaspita, bodo naj pri ljubem Bogu! Storita vselej rada, kar vama ljubi stariši velijo, in ne čakajta, da vama bodo velevali, marveč na očeh jim že morata poznati, kaj bi radi; napravita jim obilno veselja, ker jím delata tudi veliko truda in skerbi. Saj dro poznata četerto zapoved in vesta, kaj veselega je Oče nebeški pridnim otrokom obljubil, in kaj strašnega je hudobnim zaprotil! — Nikar da bi se pajdašila z otrocmi, ki gerdo gučijo. — Priporočujta vsako jutro in vsak večer s pobožno molitvico svojemu desnemu angelu varhu svojo dušo in telo. — Pavlek, včasih imajo tukaj noter — v glavo pokazaje — muhe svoj roj, te morajo vun! — Katerca, ti si pa, kadar z resnicoj kodi kam ne veš, tudi z lažjoj pomagaš rada, to tudi mora drugače biti! — No, le nikar se hitro ne kujajta, ljuba deca; saj sicer sem z vama popolnoma zadovoljen, in vaju imam rad kakor svojo desno oko. — Kaj lepega sem vama vsakemu namenil, da bota od starega očeta v spomin imela: sreberno uro, kojo so mati tje le na steno obesili, da ne bi zabili, mi vsako uro dve žlici tele rijavkaste pije podati, tisto, Pavlek! bodeš ti dobil, kadar te bo črez nekoliko let pervokrat ta sreča došla, da k mizi božji pojdeš; od tistega dneva jo smeš nositi, do tiste dobe pa ti jo bodo oče hranili. — Te šmarne tolarje in pa to zlato svetinjo le bodo pa mati za tebe, Katerca shranili, dokler tudi za te tisti srečen den prišel bo, in tisti svoj naj srečneji dan morata posebno za starega očeta moliti, pa jih tudi drugekrati ne pozabiti. Ljuba moja deca! vama je prav tako? bodeta tako storila?“

Komaj sta otroka zamogla izreči: „prav, prav rada,“ tako ju je sililo ihtenje in jok. Starega očeta oko pa je v ljubezni in milôbi plavalo, viditi objokane ličica nedolžnih dec; potem pravijo: „Jaz sem vaju se pokrižati in pervih molitvic učil. Gostokrat sta svoje molit-

vice pri mojih kolenih molila in molila. Tedaj deca! še enkrat molita vpričo mene sveti očenaš, in molita ga v ta namen, da mi naj Bog srečno zadno uro dodeli."

Otroka poklekneta, rokice povzdigneta, pa glas jima zastaja, da ne moreta naprej. Stari oče jima serčnima biti prigovarjajo, ter vsi skupaj Gospodovo molitvo molijo. Potem rečejo oče Jamnik: „Deca, še enkrat, pa tudi zadnokrat!" in poprimejo njune ročice, ter ju na čelu, ustih in persih zaznamvaje reko: „V imeni Boga Očeta, in Sina, in svetega Duha. Amen. — Bog in njegov sveti angel vaju naj varuje in obrani!" Stari oče zdaj začnejo omedlevati, deca pa strahu trepetaje vpijeta: „Mama, mama!" — Dan se je pomikal, starček je dremal, se predramil, molil in zopet zadremal, in tako zaporedoma, — in le malo kaj je spregovarjal. Proti večeru bila sta nja sin in sneha zopet sama pri njem. Zadni žari zahajočega sonca se po njegovem licu razlijejo in ga s svojim čistim svitom tako rekoč, po nebeško spremenijo, prijazna spomladanska sapa pa zvunaj na vertu po drevju šumlja in senca od listja po steni sem ter tje migljá. In bolniku se je tako nekako pri sercu storilo, kakor še nikolj. Z vso močjo se še v postelji zravná in hoče vstati. Sin in sneha mu rahlo iz postelje na stol pomagata. S stolom vred ga do okna pomekneta, in on želi, da bi mu okno odperla in da bi še enkrat dihal spomladansko sapo. Čist zrak, navdan z duhom puhtečih rožic in cvetečih dreves mu naproti hlidi. Starček diha ter pravi: „Kako se vender to persim priležel" In še enkrat se ogleda po prelepi božji natori: na vert, kojega je on ogradil, na sadunosne drevesa, ki jih je sam zasadil, ki so bile zdaj cvetja vse bele ali pa rudečkaste, kakor bi bil jih sneg opadel, ali pa kakor bi bil kdo samih rožic po njih natrosil: za vertom zagledalo je njegovo oko gladko senožet, kjer je drage izkopaval in germovje trebil, da je zdaj gosta trava rasla, kakor bi bila z zeleno svilnato, rožic pisano odejo pogernjena, in kjer se je ravno megla dima kakor nalaš stvarniku v čast proti nebesom kadila. Dalje je vidil žitno polje, ki ga je o svojem času pridno obdeloval, in kjer se se valovi sem ter tje podili, obilno žetvo obetaje; poozre se na gojzd, kjer so smreke in hojke visoke in goste kakor šet s svojimi verhi v sinje nebo segale, kojih je veliko sam zasadil, nekaj pa zasajenih najdel in skerbno varoval. Ko se starček tako razgleduje, se neka radost pa tudi otožnost ob enem nja serca polotite. Zdelo se mu je, da koj težko se bode ločil od te lepe zemlje in svojih lastnih naredb.

Pa hitro se mu zopet serce ohladi, ker pomisli ter nade poln reče: „Lepa je zemlja, ali nebesa so vender le še veliko lepše. Oh, da bi le že moje bile!"

Še so ptičke po vejah in vejicah se zibale, stvarniku v čast večerno pesem prepevaje, in po dragah so žabe vmes ragljale brez da bi bile soglasje kazile; očetu pa je večerna sapa jela prehladna in preojstra biti, torej sin in sneha okno zapreta in očetu v posteljo nazaj pomagata, kjer strujeni in oslabljeni hitro zadremljejo.

Bilo je o polnoči, po hiši vse tiho in mirno; razločno se je čulo tikanje sreberne ure pri postelji na steni, in stara hišna ura je bingala počasi vmes, kakor bi oznanovati hotla, da čas neprenehama teče, in tudi trenutleja ne počiva in ne zaspi; murček je na ognjiši čričal, in na drevesce pred oknom se je slavček usedel, ker ga je luč tjekaj privabila, in je prepeval. V svetilnici je luč že po malem berlela, in skoz veje in listje stare lipe pred hišoj je luna v sobo zasvetila in obsijala starega Jamnika bledo pa prijazno obličje. Starček je slabosti dremal; bilo je videti, kakor bi se mu nekaj sanjalo, pa strašne niso mogle sanje biti, kajti nja usta so se deržale na smeh; berž ko ne, da se mu je od rajskega veselja sanjalo. Bilo je ravno tako, kakor bi se ubožcu od najdenega zaklada, ali od kraljeve gostije, ali pa detetu v maternem krilu od jigrač sanjalo. Mlada dva sta pri starem očetu čuvala, zdaj tiho molila, zdaj drugi drugemu kaj pošeptala, in ako je gospodinja po sobi prestopiti morala, je črevle izzula, da je tiho in rahlo kakor duh sem ter tje tapala. Ona je zdaj kako mušico odpodila, zdaj put z bolnikovega čela obrisala. Zdaj se oče Jamnik sprebudijo ter nekoliko otožno reko: „Ni nikogar tukaj? — sicer me nikolj niste samega pustili. — Kje je sneha moja?"

„Ljubi oče! saj sem pri vas. Tudi vaš sin je tukaj; midva vas ne bova zapustila. Saj naju vidite?" — Ne vidim ne, ljubka moja, tedaj je blezo luč vgasnila. Jaz čujem tvoj prijazen govor, občutim tvojo nježno roko, ki mi put s čela briše, pa vaju ne vidim."

„Za božjo voljo! zavpije gospodinja, svojega moža plašno pogledaje, „Očetu se meša, pervokrat v njihovi bolezni." — „Ne tako, ljubka! Moje oči so otemnele in ne vidijo več; to je. —

Prižgita le mertvaško sveco, prinesita posodvico z žegnano vodoj in dajta mi bridko martro v roke. Moja ura je prišla. — Molita le molitve vmirajočih! V sercu bom tudi jaz z vama molil! —

Ne pravita mi ničesa več od tega sveta! Le na Boga hočem misliti, in v molitvi z Bogom sklenjen vmreti!

Že gori na mizi žegnana vošena sveča, starček prime za britko martro ter jo poljubi. Mladi Jamnik skliče vse domače. Vsi pridejo, pokleknejo in molijo. Gospodinja, kakor kolj pretekle dni klaverna, bila je zdaj še koj serčna; ona je predmolila, in le kadar je od smerti ali od vmreti kaj izreči bilo, ji je beseda zastajala. Pri litanijah so vsi odgovarjali, rahlo — glasno tudi oče. Roke so pobožno sklepali in med sklenjenimi rokami bridko martro deržali. Vmirajočemu se je včasih v obrazi zaznavalo, da ga poboleva; Jamnikova ga v svoje naročje sprejme in on ji pomaga. Oče Jamnik že pojemaje rečejo: „Ljubka, za vse, kar si meni staremu možu dobrega storila, te iz serca zahvalim! Bog ti poverni, Bog ti bo povernil." — „Oče, rada, iz serca rada sem vse storila; da bi vam le količkaj polajšati zamogla!" je sneha odgovorila.

Nekaj časa je preteklo, da starček ni besedice spregovoril in se tudi ne zmezil; potem pa je djal: „Ako sem koga razžalil, odpustite mi zdaj ob uri moje smerti. Ni bila moja volja, koga užaliti. Rad vsakemu roko podam." — On jim jo naproti pomoli; sin jo poprime, prijazno stisne, ter jo rahlo zopet pod odejo potisne, rekoč: „Oče, ne govorite tako, tako nam le serca pobijate. Kar nobeden med nami vam kaj odpušati nima, saj bili ste vsikdar tako dobri, ste za nas vselej naj bolje mislili. Nam se spodobi vas za zamero prositi. Oče, vse dobro vam želimo. Ako na unem svetu toliko ljubezni in prijaznosti najdete, kakor ste je na tem imeli, tedaj bodete srečni, vekomaj srečni! Bodite torej brez skerbi, oče! Vi ga nimate, ki bi vam dober ne bil, vi imate le prijatle na zemlji, gotovo pa tudi v nebesih!"

„Bog daj, in tega tudi upam. Deca, molite za me, molitve zdaj naj bolj potrebujem!" rečejo vmirajoči. — Mladi gospodinji oči v solzah zatonejo, beseda ji popolnama odpove, in njeni mož mora mesto nje predmoliti. Črez nekoliko časa se blede ustnice vmirajočega zopet začnejo meziti in iz njigovih ust se začuje počasi, in miloglasno:

Posledno moje bo naj sporočilo to:
  Jezus, Marija, Jožef! —
Beseda zadna bod, ko moram jaz odtod:
  Jezus, Marija, Jožef! —

Tolažba in sladkost, mi v žalost' in grenkost'
Jezus, Marija, Jožef! —
Radost edina le in moje želje ste:
Jezus, Marija, Jožef! —

Večkrat je prenehal in potem zopet besedo poprijel, ravno kakor ura, ki že doteka. Njegove besede so donele kakor iz groba ali iz unega sveta. Ginjenega serca so vsi v starčeka gledali, ki je s tako gorečostjo molil. Za nekoliko trenutljejev je vtihnil, pa v obrazi se mu je poznalo, da je le z Bogom opraviti imel. Po tem je zopet začel:

Vam dušo izročim, pri vas le bit' želim,
Jezus, Maria, Jožef! — —
Moj duh k vam hrepeni, pri vas le mir dobi,
Jezus, Maria, Jožef! — — —
K' se zdrobil bom v prah, k' me bo zarašal mah,
Jezus, Maria, Jožef! — — — —
Naj bral popotnik bo na križi trojno to:
Jezus, Maria, Jožef!

Pogosto in precej časa je moral starček z besedoj počivati, dokler je do kraja došel. Potem je zamežal in sladko zadremal, kakor truden težak. Še enkrat je spregledal in se oziral proti tisti strani postelje, kjer je bridka martra slonéla; prime za njo, ter jo k ustom povzdigne, pa oterpnele roke mu opadejo, ali podobe Izveličarja se le terdno oklepajo. Z ustnicami še giblje, pa ne čuje se več, kaj pravi.

Posledni̇č še razumno izreče besede: „Jezus, teb živim, — Jezus, teb umerjem!“ — Bile so njegove zadne. Zaspal je mirno v Gospodu, in se na ovem svetu sprebudil več ni. Nihče ni vedel, kedaj ravno mu je ura stekla, tako lehko bilo je njegovo ločenje. — Mir in pokoj sta sijala iz njegovega obraza, usta so se mu, sladko smehljaje, zatisnile.

Hitro se je po vsi vasi in farni okolici razglasilo, da so stari oče Jamnik svojo zadno pot nastopili, in ni je bilo duše, ki bi za njimi kaj slovitega pripovedovati ne vedla. Tretji dan so jih do velkega križa na pokopališe spremili, in obljubim, da je okolj sto let že minulo, kar že ni tolika rajda ljudi merliča k pokoju spremljala, in toliko solz potočenih bilo. Tu tedaj počivajo oče Jamnik, kakor so želeli, poleg svoje ljube rajne ženke. Mlada Jamnikova jih nista pozabila. Lesen križ pa, kojega sta jim na grob vsadila, kaže na zvezdiše, kjer se njih duša zdaj veseli.

J. Šešl.

II.

Matere božje podoba v Maríinogradu.

V neki brodnarski bajti za Vislo na Poruskem (Prajzovskem) se je naslednja čudna prigodba primerila. — Tam sta stanovala dva stara možaka, ktera sta si svoj kruh s tem služila, da sta popotnike čez vodo Vislo vozila. Pešce sta v čolnih, voznike pa v ladjah prepeljavala. — Neki večer mesenca sušca, kadar je merzel vihar, dež in sneg jima na okno gnalo, sta se starčeka pri peči pogovarjala, ter si kramljala, da dans ne bo lehko več popotnikov, ki bi na uni kraj želeli. — Kar stopi skoz duri siromaški jud s culico; od oblačila mu kaplje, in revež prosi prepeljati ga. — Brodnika mu odgovorita: Ni mogoče, valovi grejo previsoko, in reka srež nosi. — „Joj meni,“ zavpije jud po tem takem ne morem priti o pravi uri v Maríin grad, in moram svoje dobro plačilo zgubiti. — „Kdo zamore tukaj pomagati,“ odgovorita brodnika, „vlezi se ti čas na klop, morebiti bo jutre boljše.“ Jud se spravi v nar dalni kot, razveže skerbno svojo culico in javka v svojo brado. Med tem se je slišal poštnarski rog, ki ga je pa burja prehrušala. — „Še pride posebna pošta,“ pravi nju eden — „le trobi, nič ti ne bo pomagalo.“ V tem stopi v bajto poštni hlapec in naglo vpraša: „Ali se dans ne vozi, da nikogar vun ni, ko se trobi?“ „Voda se preveč naraša,“ odgovorita brodnarja, in se ne géneta.“ — „Sem si mislil,“ reče poštni hlapec, saj je vreme, da bi psá vun ne spodil! Imate kaj kerme za moje konjiče, in žganja za mene?“ — „Še nekaj more biti,“ pravita starčeka. — „Tako pripravite,“ reče postiljon, „naj moj popotnik mermra kakor rad.“ Eden brodnarjev se je s svetilnico vun podal, posvetit postiljonu. Berž stopi v hišico póstarn mož dobro oblečen, in vpraša, če se ni te dni mlad mož, kterega oblačilo je tenko popisal, prekpeljal. — Pri tih besedah je jud poslušal, pa brodnik odgovori, da ga nič ni vidil. — Popotnik je zdaj v mislih po jizbi gori in doli

hodil; jud je žalosten sedel v svojim koti, in poštni hlapec, kadar jo svoje konjiče preskerbel, tudi v jizbo stopi, in se v en kotič spravi; zakaj brodnarska hiša je le samo to jizbico imela za popotnike. Ne dolgo po tem se zunaj spet človeški glas sliši, in noter pride star duhovnik s pozdravlenjem: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!" na kàr so vsi odgovorili: „na vekomaj!" in jud sam je svojo kapico iz glave potegnil. Častiljiv mašnik praša, če bi s svojim kmetiškim vozom tukaj prenočiti zamogel, in brodnarja sta vse prijazno ponudila, kar sta imela, mu moker plajš na peč obesila ter za zamero prosila, da ne moreta boljše posteli napraviti, kakor slamo v občinski jizbici. Duhoven je bil z vsem zadovoljen, in popotnik, ki je na pervo prišel, en kupec, je posebno vesel bil, da je duhovnika tovarša najšel. Kmálo sta se soznanila, in kupec je mašnika prosil toliko prijazno z merzloj večerjoj za ljubo vzeti, da mu ni odreči mogel. Hlapec je iz voza kupčevega jedila prinesel, mizo napravil, kakor je bilo mogoče in tovarša sta se med veselim govorjenjem vsedla.

Zdajci duhovnik siromaškega juda zagleda, ki je revno v koti sedel. Duhovnik, ki se mu revež usmili, svoje vsmilenje kupcu razodene, in kupec ga prijazno k mizi povabi. — Jud pride zlo boječ iz svojega kota, se ponižno zahvali, in se vsede k mizi. — Bil je že star móž, katerega obličje je nekaj prav dopadljivega imelo. Sicer se je v njegovem obličji bralo, da je boljšega stanu, da je moral nekdaj v veliki sreči biti, ali zdaj je srotej; vender nja pogled ni plašen nikakor po barantiji spačen, ampak miren, in poln velike žalosti, kakor da bi boljšo osodo zaslužil in po njej hrepenel. Njegova obnošena suknja je kazala nekdajno premoženje, in njegovo celo obnašanje je močno dopadlo. — Po tem, ko ga je kupec tako prijazno pogostil, in tudi duhovnik se mu ves prijazen skazal, je jud bolj zaupljivo govoriti začel. Vprašan, kam da hodi, je povedal, da bi jutre v Maríinogradu biti moral zavoljo opravila. — Da, opravilo zmirom imate vi judje, pravi duhovnik smejé, pa redko pravega. „Umim, kaj častivredni menijo," odgovori jud „pa zna biti, grem jaz en pot, od kodar bi rad drugačji nazaj prišel." — „Že prav," reče mašnik, tako vam pa le eno vošim, in to je sveti kerst." — „Kdo vé, kaj se zgodi!" odgovori jud, nasmejaje se. „Me bode veselilo, pravi kupec, zakaj mene zmirom v serce boli, da božja kazen vas vboge jude teži, kar tudi vaše razškroplenje po celem

svetu očitno kaže, in da vas toliko med kristjani živí, in ne da bi podučenja želeli. — „Pa hočem gospodu razložiti,“ odgovori jud; „to od tega pride, ker terdni judje se prevzamejo in kristjane zaničujejo.“ — „Iz vaših besed spoznam“, pravi mašnik, „da ste Izraelec brez zvijače. Ali bi nam ne povedali, kako ste vse to uměli“? — „Naj bo,“ odgovori, „vam hočem vse povedati.“

„Bil sem,“ začne, „premožen mož, barantati nisem nikdar hotel, in postavo sem zvesto izpolnoval. Preroke sem pridno prebiral, in dostikrat sem si mislil: ako je Odrešenik že prišel, smo mi judje prav nesrečni ljudje. O sabotah sem pogosto solze prelival, da več tempeljna nimamo, in kadar sem vidil, da jih kristjani toliko imajo, mi je serce prebodlo, pa vender jih nisem mogel zaničevati. — Po tem se je vojska začela, in vse moje premoženje požerla; pa vendar le nisem hotel barantati, sem se pečal z nekterimi opravili za druge ljudi, in tako mi je Bog en čas pomagal. — Tedaj se je prigodilo, da sem prišel blizo Maríinograda, in sem zagledal že od daleč Matere božje veliko podobo na starem gradu, ko je lepo sem po poti na proti se mi svetila, in nje zlate zvezde toliko veličastno blisketale. Ne daleč od mesta na poti je ležal star mož na smertni postelji. Jaz sem ga hotel potolažiti, on se mi pa zahvali, in zmirom svoje oči k podobi Matere božje obrača, ter kliče: „Maria, moja mati ti pomočnica kristjanov! pomagaj mi!“ in tako je hitro potolažen prav lepo v večni mir šel. Jokati sem se moral njega zapustivši, ker sem vidil, kako lehko in radi kristjani umerjejo, pri nas je pak toliko joka in žalovanja. — Njega oko je tudi terdno in svetlo k nebesom gledalo, nam pa je vse temno pred očmi. Kadar sem v mesto prišel, je Matere božje podoba še zmirom tako prijazno sem gledala, in v večernem soncu še lepše se svetila, in jaz sem vselej svoje oči tje vpenjal, mislivši, če je že Odrešenik prišel, mora njega mati res nad vse veličastna gospa biti. In jaz sim še zvečer posebno se kje podal, pogledat podobo, ki jo tako milostljivo v mesečini prek mesta gledala, kakor da bi mati za svoje spijoče otročiče bedela, in od tistih dob nisim mogel več podobe iz glave spraviti. — Po tem so moje reči celo slabo naprej šle, in jaz sem čisto osromačel, večkrat sem v molitvi želel, tako moliti znati, kakor je Bogu prav dopadljivo, ali kakor kristjani molijo. Tedaj se mi je senjalo, ko da bi vidil Matere božje podobo, ktera je prijazno na me gledala, in ko da bi rekla: „Samuel, pojdi v Maríinograd, jaz ho-

čem tvoja mati biti". — Jaz pa nisim hotel hitro se na pot podati, tedaj se mi je še dvakrat senjalo, in zadnjo krat se je podobi vidilo, kakor da bi mi protila; in takrat sem sklenil iti, pa nisem imel ne dnarjev ne opravila v Maríinogradu. — Po tem me je srečal mlad človek, ter me prašal, kam da grem; in ko mu povém, da v Maríinograd, se je razveselil, in mi obljubil dobro plačilo, če mu nesem kje culico, in ga jutre čakam pri gradu, kjer je Matere božje podoba. — Ko je mlad človek od podobe Matere božje govoril, se mi je serce smejalo, ker sem si mislil, češ da bom tam zvédel, kar gospod Bog z menoj hoče. In tako sem na poti, pa kdo vé, ako o pravi uri v Maríinograd pridem."

Ko je jud svojo pripovest dokončal, reče duhovnik: „Bodite brez skerbi, ko vas je gospod Bog tako daleč pripeljal, bo tudi svojo prečudno voljo z vami dokončal." — „Res, imenitna pripovest," pravi kupec, „jaz bi rad vedel, kaj Samuela tam čaka: Le vležite se, da bote jutre za belega dne, če burja neha, se lehko prepeljali." Jud je bil pokoren in je vošil lehko noč; popotnika pa sta še dalej bedela in božjo previdnost premišljevala. Skoro začne kupec: tudi mene posebno opravilo v Maríinograd pelja. Kadar so nas sovražnih vojšakov trume zapustile, mi je en general, ker je dolgo v moji hiši prebival, izročil škatlo, v kteri so bile reči velike vrednosti. Njemu se je zdelo, da bo v boji padel, ali da bo vjet; toliko zaupanje je imel do mene, da mi je svoje nar boljše premoženje hraniti dal. Samo obljubiti sem mu moral, škatlo nobenemu odrajtati, kteri bi ne mogel njegovega pečatnega perstana ali pisma od njega ali od nja žene pokazati. Pred kratkem mi podá mlad mož, kterega sem pri generali za pisarja vidil, njegov pečatni perstan, s pismom, v katerem me general prosi škatlo izročitelu brez premislika v roke dati. Jaz sem to storil, pa mislite si moj strah, ko pred nekimi dnevi od generala pismo dobim, v katerem mi povè, da mu je pisar pobegnil, da verh mnogih reči tudi svoj perstan pogreši in si v strahu je, da bi človek ne bil kje poskusil, škatlo pri meni prejeti. Ako bi se bilo pa to že k nesreči zgodilo, da naj grem v Maríinograd in če treba do Kraljovca pozvedovati, ker ima begún tam svoje znance, in ker se kaže, da bi bil po tej poti uteči vtégnil.

Pri tih besedah jud iz postelje skoči, ter nepokojno vpraša: „Ali ni imel taisti mlad človek modno suknjo, sive hlače, pečatni perstan in pečat iz terkisa?" — „Resnično ves tak je bil taisti, kte-

remu sem škatlo dal." — „Božji čudež!" zavpije spet jud, „tako lehko nazaj odrajtam krivično blago," teče po culico, jo razveže, in — privleče škatlo, ki jo kupec hitro za vkradeno spozna, in v poterdenje duhovniku pismo od generala pokaže, v kterem je škatla na tenko popisana bila. — Splošno je bilo veselje nad to srečno najdbo, tudi poštni hlapec in brodnika sta v jizbico pritekla, v svoje težke roke pokala, in nista mogla od prečudenja govoriti. — Po tem ko je pervo veselje minulo, je spet jud začel: „Božji čudež! zdaj pa ne morem priti v Mariínograd in dobrega plačila prejeti!" — „Kar plačilo zadene," odgovori kupec, „je moja skerb, in vi ne bote nobene škode terpeli." „In če vas kaj posebnega v Mariínogradi čaka," pravi mašnik, „vam Bog že na poti in povsod dati zamore." Jud je bil znotraj zelo nepokojen, pa vender se je pustil drugoč v postelo spraviti, kupec pa in duhovnik sta še ostala, da bi od te nove dogodbe še ene besede govorila. — Vsmiljeni duhovnik omiluje nesrečnega, ki se je k tej pregrehi zapeljati dal, ali kupec ga potolaži, rekoč, da general sam želi, da kadar škatlo spet nazaj dobi, se hudodelnik dalej ne preganja. — Med tim pogovorom se je zmračilo, brodnika, ki sta se v svojo jizbico podala, postiljon na klopi v kotu zadremlje, tudi jud je že spal. Od kupca in duhovnika pa je vsa trudnost zginila bila. — V kratkem zapazita, da je jud nemiren in se kerči in zvija. Duhovnik stopi k njemu in spozna, da siromaka želodični kerč zvija, kar po močnem prehladenji in veliki žalosti rado pride. Bolest se pohujša. Jaki kupec zbudi hitro hlapca, mu naroči berž čaja, ki ga je s seboj imel, kuhati; sogreje sam rute in pokrove na peči, ter si prizadeva, s timi lehkimi zdravili vbogemu judu po moči pomagáti. Duhovnik se ne gane od bolnika, mu vse skerbno streže ter za-nj brez nehanja moli. Ko je le zmiraj huje, in jud sam misli, da bo še nicoj po njem, reče: „Oh! če je božja volja, da moram svet zapustiti, bi rad umerl ko kristjan." — Duhovnik, v tih besedah božje vsmilenje spoznavši, bolnika s prisercno ljubeznijo poduči, da pri njem stoji, skoz sveti kerst — berž v občinstvo svetnikov priti, in da, ako ga božja previdnost iz sveta pokliče, vsih grehov očišen zdajci v nebeško kraljestvo pride. — „O pač želim, želim očišen biti z vodoj svetega kersta," reče Samuel priserčno, in tako terdno svoje oči kviško vpenja, kakor da bi skoz zakajêne dile borne jizbe že v nebeško veličastvo gledal. — Namestnik božji reče zdaj vse za kerst potrebno pripraviti. Postiljon je moral vodo in mede-

nico prinesti, in kupec pa boter biti. Ker je ravno svetega Jožefa den in tudi kupcu Jožef ime so tudi keršencu to ime dali. — Med timi pripravami se je Samuelu nekaj zboljšalo; vunder pa je bila nja želja po svetem kerstu še močnejša, in kadar je te sreče se vdeležil, so bile nja perve besede: „Hvaljen bodi Jezus in María!“ — Vsi so Boga hvalili za gnade, po kterih je ena draga duša oteta bila, in da je k temu smel njih vsak nekaj pripomoči; klečé so molili okolj keršenca, in bili v Bogu vsi veséli. Kmalo se je Jožef veliko boljše počutil, kerč mu je henjal; še enkrat je rekel: „O Maria!“ — in je mirno zaspal. Tudi postiljon je že v svojem kotu herlil, kupec in duhovnik pa sta pri svojem novem bratu ostala in le nekoliko zadrémala. — Ko se zasvita, je burja že vtihnila, toča henjala, in juterna zarja od velikanskega zidovja Maríínograškega se je nasproti ene ure daleč iz megle svetila, in prijazen dan napovedovala. — Berž sta tudi brodnika, še trudna in zaspana noter stopila, in menila, da bo skoro mogoče voziti; ako ravno je Visla še visoka bila, in hude valove gnala. Čudila sta se stara brodnika slišati, kaj se je v njih jizbici ponoči godilo, in svoje veselje glasno razodevala; pa poštni hlapec jima zaterduje tiho govoriti, ker détek še spi; in misli, pervo, kar je fantiču treba, bi bilo, ga hitro obriti. — Med tem se je kupec z mašnikom pogovoril kaj je še dalej treba, in svojo voljo na znanje dal, Jožefa najpred v Maríinograd spremiti, potem ga pa seboj v svoj dom peljati. — „Jaz bi le rad vidil, pravi kupec, če je človek, ki mu je priti velel, imenovani pisar generaljev, in ako tudi druge reči za tem ne tičijo... Če ravno se mu nič zgodilo ne bo, vunder me nekaj priganja, po reči zvedovati.“ Duhovnik to misel hvali, in poštnemu hlapcu je bilo vkazano napreči, kakor hitro si brodnika upata voziti.

Zdaj se Jožef zbudi — ozdravljen, le slab je še nekoliko. Duhovnik mu moli kratko juterno molitvo, pervo, ki jo Jožef ko kristjan za njim moli, in pri kteri je njegovo serce neznano veselje občutilo. Vse mu srečo voši, in smešni hlapec je še enkrat v misel vzel, da bi ga obrili. Jožef se je k temu smejal, in sam spoznal, da se več ne spodobi, svoje kodele dalej po svetu nositi; in bilo bi po njej bilo, ako bi ne bil kupec branil, opomnivši, da še brade potrebuje, enega tička vloviti. Pomen tih besed niso prav umeli, pa so se le voljno v njegove besede vdali. Dokler mašnik svoj brevir moli, je kupec dober kafé napravil, in kmalo se k mizi

vsedejo. Spêt začnejo od poprejnih pergodb Jožefa govoriti, in kupec ga vpraša, kako je svoje premoženje zgubil?

„Na enkrat je zginilo," odgovori. „Kadar so sovražne trume skoz našo mesto šle, so nekteri ropali, in tako mi je moja listnica vkradena bila, v kateri je celo moje premoženje v zmenjah in dolžnih pismih bilo. Na tisti listnici je bilo moje ime: „Samuel Hirsch" z velikimi zlatnimi čerkami natisnjeno. Jaz sem šel za generalom, ki je bil tistih trum voditel, ti jaki mož si je tudi veliko prizadeval, pa vunder nič ni sprašati zamogel".

Pri tih besedah sta noter stopila brodnika, oznanit, da je vse pripravljeno za prepeljati. Kupec je hitro svoje reči vkup skladal, in duhovnik je Jožefa blagoslovil v imenu triedinega Boga; Jožef je s pravo pobožnostjo pokleknil. Mašnik ga še enkrat serčno opominja, obljubi kupcu, ga o pervi priložnosti v mestu obiskati, in se na svojem voziču na bližno faro vêrne.

Kadar so vsi lepo eden od drugega slovo vzeli, je poštni hlapec prav varno kupčêv voz na brod peljal. Jožef je smejé rekel, da se je poprej ko jud strašno vode bal, ker nima tal, zdaj pa ko kristjan se varno kakor v naročji Abrahama ziblje.

V enih urah sta Maríinograd dosegla. To je bilo okoli tistega časa, ko je neznanec Jožefa v gradu pričakaval; kupec se je ž njim pogovoril, da se bode blizo v germovje grajske grabe skril, in bo kakor hitro se neznanec prikaže, naprej skočil. Jožef je moral ti-čas na naslonilu s svojo culico sloneti, ko da bi si počival. — Kraj je bil ljudi prazen in zapušen, in lehko se je vsak popotnik že od daleč zagledal, Jožef je tudi čas imel, velikansko podobo nebeške kraljice, katera je njemu tako draga postala, s serčnim veseljem gledati, ki je enaka svoji sveti prepodobi z nespremenljivo večno ljubeznijo na djanje ljudi gledala; in se je zahvalil pred podobo nebeški Kraljici za pripomoč svojega spreobernjenja. Tudi kupec v samotni grajski jami ni imel nič boljšega opraviti, ko stramorske podertije lepega grada ogledovati, kjer so nekdaj verni vitezi prebivali, ki so široko porusko (prajzovsko) deželo spreobernili, in s vsimi čednostmi viteškega stana sloveli, s čednostmi, od katerih sedajni ljudje tako malo umijo, kakor kavke, katere só v zapušenih okenskih luknjah se šalile, in kakor straže, katere so, pred velikanskimi vratami molčé, sem in tje hodile.

Med tem premišljevanjem sta slišala da nekdo priježdi. Jožef tiho kupcu reče: „On je"! Neznanec skoči iz konja in naglo vpraša: „Jud, imaš škatlo"? „Le en malo, gospod počakajte," odgovori Jožef, in dene, kakor bi svojo culico razvezati hotel. V tem hipu je kupec pred ptujcom ter mu nasprot zagromi: „Me poznate"? „Za božjo voljo, kaj hočete od mene"? odgovori ptujec prestrašen in hoče uiti. — „Hudobnež!" reče kupec, „vi ste generalu škatlo vkradli in, le obstojite, še več drugega zmeknili"! Ptujec, katerega so te besede v obúp spravile, hitro seže po pistolo, pa kupec to zagledavši mu jo iž rok izvije, in jo v grajsko jamo verže." — Le hitro obstojte, pravi s čerstvim glasom, ali jaz bom straže poklical. — Zdaj se je ptujec prestrašil, terpeč prosi, le sodbi ga ne izročiti, in obljubi vse odrajtati; pri tem je mali kanjer izpod sedla potegnil. — Kupec ga potalaži, ter mu reče, da le generalovo lastnino nazaj imeti hoče, in da ga sodnii izdal ne bo. Med tem je neznani svoj kanjer razvezal, generalove reči odročiti. — „Božji čudež!" zavpije Jožef, ko med robo svojo listnico zagleda; natisnjene besede: „Samuel Hirš" jo spričajo njegovo. — „Ima tat tudi to?" zavpije kupec togotno. „To listnico", odgovori ptujec, „so vojaki pri ropanji s seboj vzeli, in general jo je hotel nazaj dati." — Nekoliko sta prijatla obmolknila veselja nad novim čudnim primérkom. — Jožef je vse, kar je v listnici bilo, prejiskal, in celo svoje premoženje razun kakih sto rajnšev v njej najšel. Vesel je slepca obilno obdaroval; kupec mu je še lepo in priserčno opominovanje na pot dal; in zgrevan in zahvaležen je odletel. . . . .

Jožef in kupec sta se zdaj Bogu s sercom in ustmi zahvalila za to veliko in mnogotero srečo, katero sta v kratkih urah doživela, nebeško Kraljico iz celega serca in ljubezni pozdravila, in se vesela v svojo ostajo vernila. Tukaj jih je zvesti hlapec že pričakoval, ki se ni zadosti čuditi mogel, da se je vse tako dobro končalo, in zadovoljen je slišal, da bo zdaj pripušeno brado briti. Delo je šlo srečno od rok, in Jožefovo obličje se je omladilo, iz njegovega pogleda je izginila velika žalost, in veselje, ki se le pri kristjanih najde, se je prikazalo. — Poštni hlapec je zdajci moral drugo oblačilo za Jožefa nakupiti, da bi se tudi judovska suknja spred oči spravila; in tako je Jožef Hirš žunaj na enkrat ves drug človek postal. Veseli so skupej jedli, in popoldne je hlapec svoja draga popotnika domu peljaje trobil, da se je od starega grada odglasovalo.

Prepeljajo se prek Visle ravno na tem mestu ko včeraj. Brodnika sta bila od Jožefa obilno obdarovana; poštni hlapec pa je dar prejel, da bi si lahko bil zlat rog kupil za-nj.

Drugi dan se časti vredni duhovnik s kupcom znide ter zasliši novo čudo božje previdnosti, Jožefu pa še ponoví, da je gnada vére več vredna, ko vse blago celega svetá.

Prijatla sta vsako leto kerstni den Jožefa v brodnarski hiši obhajala. Jožef pa je živel in vmerl ko pravi kristjan in hvaležen spoštovavec narsvetejše device Maríe.

„Kdor mene najde, bo našel življenje, in prejel izveličanje.“ Prig.

Ивик.

III.

Duhovna vertnarija.

Še ni zelo dolgo, kar je bil néki človek nekemu samostanu za vertnarja priporočen, in apat ga v službo vzame.

Bil je, kar vertnarstvo tiče, umeten in znajden mož, kar tiče pa vero, je bil lohak kristjan. Apat kmalo spozna, da priporočevanje tega človeka ni po resnici bilo. Misli ga odpraviti, pa še bolj stori, da sklene ga spreoberniti; in njegov trud ni bil zastonj. Ko ga je večkrat pri obdelovanju verta gledal, in se ž njim od raznih reči pogovarjal, da bi si bil njegovo zaupanje pridobil, in njegovo notrajno misel spoznal, spozna, da mu umnosti ne manjka, in se enega dne ž njim v ta le pogovor poda:

Apat. Jaz že nekoliko časa tvoje delo v vertu pazljivo ogledujem; ali pa věš zakaj?

Vertnar. Menim da zato, ker vam delo dopade.

Apat. Jaz najdem nad tvojim vertnarstvom še več ko dopadajenje; tudi podučenje najdem nad njim.

Vert. Imate veselje koli, se vertnarije učiti?

Apat. To scer ne; pa zdi se mi, da obdelovanje verta nam je v podobo, kako bi šlo obdelovati tudi našo dušo.

Vert. Kaj da hočete s tem reči, ne umim.

Apat. S tem hočem reči; vsa skerb, ktero priden vertnar v to oberne, da bi svoj vert v lep stan postavil, in ga v dobrem redu ohranil, nam pred oči postavi, kaj ima dober kristjan za zveličanje svoje duše storiti.

Vert. Zdaj vas še le nekoliko umim; vender pa ne spoznam, kako bi se sprijemale reči, od kterih mi vi govorite, z mojim delom.

Apat. Kmalo boš to spoznal. Dal naj bi ti kdo, postavim kos neobdelanega zemljiša, kjer bi si vert naredil. In preden bi ti ondi kaj sejati in saditi začel, bi gotovo germovje, ternje in slabo zeljiše iz njega potrebil.

Vert. Gotovo. To je pervo, kar se stori. Brez tega bi se zastonj sejalo in sadilo.

Apat. Glej! Ravno tako mora tudi človek, ako začne pobožen biti, po tem ko je že dolgo v hudem tičal, s tem začeti, da vse svoje hude navade izruje, ktere so se v njegovi duši zaplodile, da zamore čednost v njemu korenine poganjati in dober sad obroditi.

Vert. Zdaj vas začnem bolj umevati. Dobro vem, kaj je storiti treba, ako se hoče kos puste in nerodovitne zemlje v lep in rodoviten vert spremeniti, kako se pa duša obdelovati more, tega ne umim.

Apat. Ako kaki kos zemljiša v vert spremeniti hočeš, zemljo preorješ in prekoplješ, jo okolj oberneš, razdrobiš grude, in omečiš jo, ko jo pomočiš. Ravno tako mora človek tudi samega sebe preorati in prekopati, t. j. zatajevati se mora in si silo prizadjati. Serce mora tako rekoč obernjeno biti, poterto in omečeno s spokornimi solzami.

Vert. To je za me novo govorjenje.

Apat. Berž ko zemljiše za vert obravnaš, va-nj cvetlice vseješ in sadnonosne drevesca zasadiš. — Glej! tako vliva tudi Bog, od kterega kakor sv. Jakob pravi vse dobro pride, seme božje gnade v dušo, kakor hitro jo je grešnik od vseh hudih navad, s kterimi je bila okužena, očedil, in mu jo pripravil, seme keršanskih čednost sprejeti.

Vert. Razložite mi prosim, kaj pa je séme čednosti, od kterega mi pripovedujete?

Apat. Ali nisi v sv. Evangelju bral ali brati slišal, da je božja beseda séme. Ta beseda božja je, če se spodobno in zamerkljivo posluša, v naših sercih semensko zerno vseh čednost: ponižnosti, čistosti, zmernosti, vere, upanja, ljubezni, poterpežljivosti, podveržnosti v božjo voljo i. t. d. Veliko grešnikov se je spreobernilo, ker so kako pridgo slišali, ali pa kake pobožne bukve brali, in so potem veliki svetniki postali.

Vert. Tudi jaz sem že včasi kako pridgo poslušal, pa nisem nič poznal, da bi me bila kaj poboljšala.

Apat. Povej mi lj. m.! Kadar svoje semensko zernje po vertu vseješ, ali si že zadovoljen s tem, da ga le po verhu zemlje tje veržeš?

Vert. Naka; to ne, jaz ga skerbno z berdino *) (perstjo) pokrijem, da mi ga ptice ne pozoblejo, kar tudi stori, da kal požene.

Apat. Glej to je podoba tega, kar se mora z božjo besedo storiti. Če si ti le s tem zadavoljen, da kadar se božja beseda oznanuje, jo samo poslušaš, ostane to božje séme tako rekoč le verh tvoje duše, in raztrešenost ali razmišljenost, ktere si sam kriv, so tiste ptice, ktere ti séme božje besede pozoblejo. Moraš tedaj to žlahtno séme tako rekoč v svoji duši pokriti, in si ga z resničnim premišljevanjem v serce vtisniti. Povej mi, ali si kdaj to, kar si v cerkvi slišal, prav premislil?

Vert. Nikolj. Kar sem od pridgarjev slišal, sem spet berž pozabil, in kakor pravijo: Skoz eno uho noter, skoz drugo ven.

Apat. To je uzrok, da nisi nič dobička od božje besede imel. Pojdimo dalje v tej priliki. Ni zadosti, da sémena le kal poženo, temuč mlade rastlinje se morajo tudi skerbno varovati.

Vert. Vi imate prav. In to je za vertnarja nar težavniše. Vedno se morajo slabe zeljiša, ki zoper našo voljo nakviško rasejo in dobre sadeže zadušiti hočejo, ruvati. Tudi se moramo z mišmi, kerti, gosenicami, mravljami, polžmi, in nebrojnim drugim merčesom vojskovati.

Apat. To je spet vidna podoba naše skerbi, ki jo moramo imeti, da čednosti, ktere gnada v naših sercih oživi, skerbno varujemo in ohranimo. 1.) Naše serce polno grešnega nagnjenja in žalostnih nastopkov izvirnega greha, obrodi v nas veliko slabih misel, hudega poželenja in djanja, ki so tiste škodljive zeljiša, ki jih vedno ruvati moramo, da rast naših lepih čednost ne zaduše; in le z ne-

*) Berdina se okolj Metlike reče toljko ko: zemlja, perst, ilavka.

vtrudenim zatajenjem in pogostnim prejemanjem zakramenta sv. pokore jih zadnjič zateremo. 2.) Škodljive živali, ki naše verte zatirajo, so podoba sovražnikov, kteri se našim čednostim grozé; vse posvetno namreč nas skuša in v greh zapeljuje: slabi izgledi, strupene besede, nevarne tovaršije, zapeljivi nauki, glediše, plesiše, pojedinje in pijače, pohujšljive podobe, posvetna čast, bogastvo, prilizovanje i. t. d. V tem je pa razloček, da kakor vertnar škodljive živalice in červičke, kteri njegov sadež habé, poiše, polovi in zatere; mi naše čednosti le z bégom pred sovražniki obvarovati zamoremo. 3.) Kakor moramo mlade zeliša na vertu pridno pomakati, da rediven sok, kteri jim je v rast potreben, ohranijo; ravno tako pridno moramo tudi klice (cime), ktere je gnada v naše serca vsadila, polivati, da se veči in veči pokažejo, in srečno dozoré.

Vert. Z čem pa hočete vi, da naj jaz tiste tako imenovane sadeže, ktere po vašem terdenju v mojem sercu rastejo, polivam (pomakam)?

Apat. Polivaj jih z nebeško roso, ktera se po molitvi zadobi; polivaj jih z vodo, ktera se ima zajemati iz zveličarjeviga studenca; polivaj jih s kervijo božjega jagneta, ki se je v nar svetejšem zakramentu vdeležiti zamoreš.

Vert. Čudno! —

Apat. Ti se moraš s timi rečmi zaupljivo soznaniti, in tvoje vsakdanje opravila — ti jih morajo vedno v spomin klicati. Jaz bi ti lahko še druge pripodobe med vertnarskimi opravili in med tistimi, ki dušno srečo zadevajo, povedal. Postavim, kadar potrebuješ sadnih dreves, vzameš divje drevesca, na ktere razodbrane sadné cepiče vcepiš. Tako glej, moramo tudi mi storiti, ako hočemo v resnici pobožni biti. Hočem reči: Vsaki človek ima svoje znamnje — razpoložnost (temperament), svojo naturno in gospodično strast. To je divjak, ki bi zavolj perve popačenosti le divje (slabo) sadje obrodil. — Spreobernjeni grešnik, ki se vdá gnadi, ktera ga zbudi in vodi, vcepi tako rekoč na to znamnje — na to naturno — gospodivno strast keršanske čednosti, ktere mu imenitno žlahtno sadje obrodé. Ta človek postavim je od nature častiželjen; na to častiželjnost, ki bi ga lahko zapeljala k posvetni časti, vcepi on pobožno željo nebeškim svetnikom enak postati, k sveti popolnosti priti, in si tako nevmerjočo slavo zadobiti. Ta je priden, delaven in omikan; na to pridnost, omikavnost, ki jo je do zdaj le v časno srečo obračal, vcepi on sveto

gorečnost, ktera mu serčnost daja, za božjo čast in za zveličanje duš veliko nasprotlejev premagati, in težke reči izpeljati.

Drugi ima priljudno znamnje, ktero bi ga lahko zapeljalo, gerde napčnosti druzih, s kterimi živi, na se vzeti. Na to nevarno nagnjenje naj vcepi keršansko ljubezen, ktera ga nagiba, vsim (kakor sv. Pavel pravi) vse biti, da bi vse Jezusu pridobil. Spet drugi ima napčno voljo, ki je vir mnogih gréhov: nevošljivosti, serditosti, opravljivosti, nečistosti, krivičnosti i. t. d.; na to napčno voljo vcepi spokornega duha, ki ga k popolnoma zatajevanju oberne.

Vert. To je posebna viža cepiti, ktere jaz ne umim; in ta umetnost bi bila meni prav potrebna.

Apat. To zadobiš lj. m.! z gnado, ktero ti bo Bog dal, če jo zvesto želiš in goreče za-njo prosiš. To de naprej ti povém, da si moraš silo prizadjati. —

Vert. Ravno ta sila nam strah dela: tako, da človek raji svojemu hudemu nagnjenju dovoli, kakor da bi se mu vstavljal.

Apat. Človekovo življenje je na tem svetu, pravi pobožni Job, vedna vojska, kjer se moramo zmirej hudemu nagnjenju vstavljati; in življenje kristjana mora po spričevanju Tridentinskega zbora vedna pokora biti.

Vert. To je pa težko, moj častivredni g. Apat, in tukaj ne moremo druzega — kakor enmalo nad tem mermrati.

Apat. Počutki in strasti mermrajo, pa jih ne smemo poslušati. Kadar listje in odrastlike iz drevja na vertu trebiš, in od zeljša plevel puliš, bi se pritožilo tudi listje, odrastlike in plevel, ki pod tvojim nožem proč pada; ko bi občutenje imelo, de ga ne pustiš po volji poganjati, rasti in na kviško bersteti. Ali bi ga pa poslušal? Gotovo ne, ker že snažnost in red tako obravnanje tirjata. Ravno tako, glej! se moramo tudi mi vaditi, mesu in kervi, če tudi še tako mermrata, se zoperstaviti; to je svoje strasti moramo pameti, telo duši, dušo Bogu in naturo gnadi božji podvreči.

Vert. Zdaj se mi zdi, da moja vest je enaka, kadar dobro spoved opravim, tistemu vertu, kterega drevesa so lepo obrezane, cvetlice lepo opléte, tako, da se nobena škodljiva zel, in nobena visokejši, da bi druge prerasla, v njem ne znajde.

Apat. Prav praviš; tvoja pripodoba je resnična. Če bi pa vertnar že s tem zadovoljen bil, da bi le enkrat v letu vert osnažil in

drevesa obrezal, ali bi vert po tem takem že zadosti čist in snažen bil? Ali bi mogel gospod verta s tem zadovoljen biti?

Vert. Že vidim, kaj hočete s tem reči.

Ravno tako hočete reči, tudi vest, če se le samo enkrat v letu k spovedi gre, ne more v pravem redu biti, in tudi ljubi Bog ne more ž njo zadovoljen biti. Jaz tega ne odrečem; kar je rés, je rés. Pa saj veste, da je zdaj taka navada, da se gre le o velikonočnem času k spovedi in s tem je vse za celo leto storjeno.

Apat. Navada, ki je pameti tako zlo nasprot, ne smé umnemu človeku vodilnica (regelca) biti.

Pri opombi velikonočne spovedi mi pride posebna misel v spomin. Jaz primerim stan (mlačnih) kristjanov po velikonočnem času stanu dreves na kakem vertu po pretečeni zimi, kadar spet lepa spomlad začne novo življenje pozemeljski naturi dajati. Med temi drevesi se vidijo na nekterih le gole in suhe veje, ki so pozeble in odmerle za rast. Nektere še zelené, pa imajo le pražno listje (perje). Nektere imajo zraven listja še tudi cvetje, ktero obilno sadu obéta; pa prigodi se večkrat, da vetrovi, megle in mrazi to cvetje končajo — in tako je vse upanje, kaj sadu iz njeh dobiti, v nič djano. Odmerle in suhe drevesa so pa podoba tistih slabih kristjanov, kteri se zoper cerkovno zapoved vzdigujejo, in svoje velikonočne dolžnosti celo ne dopolnijo.

Drevesa, ktere le prazno listje imajo, so tisti hinavci in hinavke, kteri le zavolj ljudi, da bi jih za pobožne šteli, ali zavolj kakih druzih časnih uzrokov k spovednici in božji mizi pristopijo. Drevesa, ki so s cvetjem obdane, pomenijo tiste verne, kteri sv. zakramente prejmejo s pobožno pripravo, ki pravo keršansko življenje obeta. Pa koliko jih je, ki jim homatije njeh opravil, zapeljivost posvetnega veselja, sila strasti in moč skušnjav kmalo tisti dober sad zadušé, kterega bi mogli v keršanskem vertu katoljške cerkve obroditi.

Vert. Vaša prilika me plaši.

Apat. Zakaj?

Vert. Ker sem na to vižo odmerlo drevo; zakaj očitno vam povem, da že več let nisem velike noči obhajal.

Apat. Je li mogoče? Ali res ne? Priden si pri obdelovanju verta, da bi ga le v dobrem stanu obderžal; svojo edino dušo pa tako v nemar pustiš, ktera bi ti mogla vendar ljubša biti, kakor vsi

verti na tem svetu? Ti bi ne pustil iz pomanjkljivosti svoje skerbi drevesa v vertu vsahniti, ktero bi ti zamoglo dobro sadje prinesti; svojo dušo si pa vmreti pustil, — tisto duhovno in nevmerjočo dušo, ktera, čé bi bila dobro oskerbljena, bi zamogla biti rodovitna lepega sadja modrosti in pobožnosti.

Vert. Vidim, da sem vašega očitanja in svarjenja vreden.

Apat. Ali se pa nič ne treseš, če pomisliš, kaj ti sam z odmerlim (suhim) drevesom storiš, če ga na svojem vertu najdeš?

Vert. Vi me ostrašite.

Apat. Spomni se lj. moj! tiste evangeljske prilike, ko je bil neki hišni gospodar, kadar je na svojem vertu drevo zagledal, ktero že več let sadu obrodilo ni, svojemu vertnarju rekel: zakaj to drevo prostor jemlje? posekaj ga, da se sožge! Pa to drevo ni bilo odmerlo (suho), temuč le nerodovitno je bilo, in vendar se gospodar čeznj pritoži, — kaj bi bil še le rekel, če bi bilo to drevo že suho in odmerlo!

Vert. Jaz sem tedaj proč (zgubljen), za me ni več pomoči; zdaj nimam druzega pričakovati, kakor, da bom posékan in v ogenj veržen?

Apat. Prav je lj. m.! da se zavolj svojega žalostnega stanu prestrašiš. Pa ta nesreča se zamore še popraviti. Z nami ljudmi ni tako, kakor z drevjem v logih in vertih. Ta, ko odmerjejo in se posušé, potlej nikolj več ne oživé — človek pa, kteri je po grehu duhovno mertev, zamore po pravi resnični pokori spet življenje gnade zadobiti. Nikar tedaj ne obupaj, in nikar ne odlašaj svojega pribežališa k pokori vzeti.

Vert. Zagotovim vas, g. apat. ves sem pripravljen se spreoberniti, in še dans hočem svojo vest v red djati in jo natanjko izprašati.

Apat. Poln veselja sem, te takega sklepa viditi; Bog ti ga v serce vliva. Prosi ga pomoči, da boš zamogel ta svoj sklep izpeljati; zakaj brez njegove gnade, bi bilo vse tvoje prizadevanje zastonj. Saj veš, če je kak vertnar tudi še tako umeten, priden in skerben, vendar ni v stanu nar manjši bilike ali trave narediti, da bi rasla in se zelenila. On le sadi in poliva, Bog pa je, kteri rast daja.

Koliko manj še le zamore človek iz svoje lastne moči se spreoberniti! on scer bere, moli in premišljuje, Bog pa mu da svojo gnado, da branje, molitev in premišljevanje v njegovem sercu sad obrodi. Prosi ga torej z gorečim sercom za to gnado in pomoč, tudi jaz bom svojo molitev s tvojo združil! —

Kar je bil vertnar sklenil, je tudi hitro storil. Prosil je pobožnega apata, ki ga je tako lepo podučil, da naj ga še zanaprej po poti pokore, ki jo je nastopil, vodi; in pod njegovoj voditvoj je v dobrem tak vspeh imel, da je postal kmalo tako dober in priden kristjan, kakor je umeven in umeten vertnar bil.

Jos. Orešnik.

IV.

Kjer je nar veči sila, ondi je roka Božja nar bolj mila.

(Prigodba iz življenja poleg nemške).

Na Švabskem zunaj je visoka gora, ki se švabska planina imenuje. Nar lepši verha te gore sta dva lepa hriba, kterih imená nam zgodovina neizbrisljive prihranuje; pervemu tih hribov je Visokostablje (Hohenstaufen) ime, s prelepim gradom Visokostabljanov, kterih sinovi so dolgo na nemškocarskem prestolu sedeli, ime drugega hriba pa je Grabovnik (Rehberg), kjer se popotniku še zdaj stari grad slavnih grabovničkih knezov z rudečo krono v svojih razvalinah kaže. Tukaj na Grabovniku stoji lepa romarska cerkev k materi Božji, kamur věčkrat v letu pobožni romarji prihajajo, tukaj pri izviru milosti telesno in dušno tolažho zajemat. Iz obeh hribov se ti prelepa dolina z obilnim blagoslovom nasproti smeji. V tej lepi dolini vidiš veliko vási in dve lepe mesti; — rodovito polje in veličastne sadunosnike, cele rajde nar lepših sadnih dreves, pri kterem pogledu bi pridnemu kmetu serce v truplu poskakovalo.

Med tima dvema hriboma, tukaj v prijazni dolinci je vás, v kteri neka vbožna ženka z enim otrokom, s serčnim fantekom živi. Ta žena je udova. Njen mož je bil vbožen, pa priden in pošten težak ali dninar, kateri si je s težkim delom v potu svojega obraza

pošteno in pravično svoj kruhej služil. Njegova pridna žena ga je pa pri hiševanji skerbno in hrabro podperala, oba sta prav pobožno in keršansko živela. Ako so jima opravila le količkaj pripustile, sta rada ob delavnikih v cerkev k sv. maši prihitela, da se pa ob nedeljah in praznikih nista nikoli pri očitnej službi Božjej pogrešala, se samo od sebe zastopi. Pa tudi svojo hišico, moževo dedšino sta hišo molitve storila. Nobeno jutro nista vstala, da bi ne bila kleče svoje juterne molitve opravila, — nobene južnice zavžila, da bi ne bila nebeškega Očeta za blagoslov jedi poprosila, da bi ne bila po zavžitej jedi Boga za nja darove zahvalila. Nobeden večer se nista brez keršanske molitve ležat podala. Kolikorkrat sta uro biti slišala, sta se vselaj s sv. križem zaznamvala, in ko je fantek, njih edini sinek k pameti prišel, je moral tudi po izgledu svojih pobožnih starišev svoje majhne rokice k molitvi sklepati in z znamnjem sv. križa se blagoslovljati. Ljubi Bog je blagoslovil pridnost tih dobrih ubožcov, v kratkem so si toliko pridobili, da so si kos polja in eno kravico kupiti zamogli. Zdaj bi jim ne bilo več potreba se toliko potruditi. Vendar v svoji pridnosti ne prenehata, ter vsakdan Boga za njegove dobrote hvalita. Tako živita dninar in njegova žena neke leta srečna in zadovoljna. Ali Gospod, ki svoje, katere ljubi, včasi z ojstrimi poskušnjami obiskuje, prihodi tudi v hišo keršanskega dninarja. Bilo je 12tega maja l. 1852. Svitlo in prijazno je sonce sjalo na lepo cvetoče polje. Pod lipicoj v prijazni senci sedé pa dninar in njegova žena malojužnico zavživata in se ravno od prijetnega vremena, ki tako lepo streže, in od dobre letine, ki se pričakati smě, pogovarjeta. Po malojužnici gre mož za svojim delom na polje, mati z malim sinekom pa v vertecu, kterega sta si okoli hišice napravila, dosti opraviti najde. Proti večeru ob šestej uri se nanaglem nebo z vranočernimi oblaki preobleče. Zmerom višej in višej se kupičijo oblaki, kar silna burja prihruje, za burjo pa strašni oblakopoki in nalivi pridervijo. V manj kot enej uri se mali potočič, ki je tisto dolino pretekal, do silno dereče reke narase in celo dolino s svojimi pokončavnimi valovi preplavi. Le groza je bilo viditi celo dolino v veliko divje jezero premenjeno, nar lepše polja pokončane, ljudi in živino, hiše in druge poslopja od deréčih valov odnešene in nikogar, da bi pomagati bil zamogel. Tudi priden dninar je prišel divjim valovom v žertje. Dereča voda ga je v tem hipu poderla, ko je bil svojemu sosedu iz derečih valov pomagat pritekel. Oba sta bila v derečih

valovih pokopana. Pa še več drugih je o tistem strašnem večeru v vodi svoj žalosten grob najdlo. — Ko se je bila voda že utekla in je požerte merliče zopet nazaj dala, tačas se je v farnej cerkvi tistega kraja pač kaj žalostna pogrebnica obhajala, jokale so in žalovale vdove in sirote; otroci so bli ob očeta, starši ob ljubeznivo dete, žena ob zvestega moža; grenke, vroče solze so tukaj tekle, tudi oko dušnega pastirja, ki so na grobu rajnih prav ginljivo besedo govorili, je v solzah plavalo.

Velika je bila žalost vboge dninarjeve vdove. Zakaj voda ji ni le zvestega dobrega moža, podporo njene hiše, očeta njenega sinka vzela, pokončala ji je tudi njeno polje, njen vertič in tudi kravo s hlévom vred ji je odnesla. Ali vdova tudi v tolikej nesreči ne obupa. Moli in joče, pa bolj ko moli, ložej ji je bilo pri serci. Pri vsakem novem Očenašu je bolj mirna postala, vsaka nova Češena Marija ji je veči zaupanje na Boga, Očeta vdov in sirot podelila, zato je pri pogrebu s pravo keršansko vdanostjo za sv. Jobom govoriti zamogla: „Gospod je dal, Gospod je vzel, ime Gospodovo bodi hvaljeno!“ — Keršanska ljubezen, ktera bližnému v nesreči tako rada pomaga, je tudi tim revnim nesrečnikom svojo čudno moč skazala. Ljudomili dobrotniki so veliko lepega dnarja skupej spravili, in mnoga mnoga solza se je obrisala. Tudi vboga vdova je od milih darov svoj del prejela. Kupila si je zopet kravco, tudi od vode zlo poškodvano hišico je po moči popravila. Ali pri vsim tem so prišli zdaj terdi časi za njo. Povsodi je pogrešala moža, ki je bil za njo in otroka toljko skerben; udova je morala s svojim sinkom borno živeti. Pa keršanska žena ne godernja, ne tožuje čez svoje ubožtvo, tolaži se z Jezusom križanim in Mario nja žalostno materjo in svojega sinka v strahu Gospodovem redi. Nastopila je za nerodovitim poletjem huda zima, kar je uboga žena zaslužila, ni bilo zadosti, njo in otroka preživiti; spet mora kravo prodati, poverh še dolgov storiti, da sebe in otroka za silo preživi. Le eno kozo še ima, ali slabo namestilo za kravo. Po leti bi imela svoje dolge plačati, pa bližej ko poletje prihaja, težej ji je pri sercu bilo, zakaj pri nar boljši volji in z nar večjo pridnostjo ni bila vstanu dnarjev do plačivnega dneva skupej spraviti. Strahoma gre k posojniku, ga jokaje prosi za odlog in poterplenje, pa vse zastonj; mož je bil terdoserčen, ne da se preprositi, in ji žuga hišo prodati, če odločni dan ne poplača. Vsa žalostna se zapušena vdova

domu k svojemu sineku poverne in mu reče: „Moli ljubo dete! moli, da nama dober Bog pomaga, drugači bova skoraj še ob hišo, dedšino tvojega očeta, v kterej si bil rojen.“ Fantek začuden svojo mater pogleduje in jo vpraša, od kod to pride? Ko mu mati vse dopove, ji fantič odgovori: „Veste kaj, mati! juter bô nedela, pojdeva pa gôr na Grabovnik in bova v cerkvi mater Božjo prav lepo in serčno prosila, da nama pomaga“. „Res, pač prav, moje dete,“ mu na to zlo potolažena mati pravi, „res gôr na Grabovnik k materi Božjej pojdeva in jo bova na pomoč klicala; gotovo nama bode pomagala“. Drugi dan gresta v nar veči vročini k Marii Devici na Grabovnik. S spoštovanjem stopita v cerkev, poklekneta pred podobo Device Marije in delj kot eno uro tako goreče in pobožno molita, da je mati iz cerkve stopivša djala: „Tako pobožno kakor danes še nikoli v svojem živlenji nisem moliti zamogla“. In majhen fantek ji pravi: „Tudi jaz sem mater Božjo prav lepo prosil, da bi nama pomagala, in jaz gotovo vem, da nama bo pomagala“. Vtolažena in z novim upanjem v sercu gre mati s svojim sinkom doli iz hriba. Da ji bo Bog na priprošnjo Marije Device pomagal, je čisto gotovo verovala, dasiravno ni vedla, kako bi se to zgodilo. Ali to skerb je ona ljubemu Bogu prepustila, ker je dobro vedla, da Bog ima pomočkov in potov zadosti, vbogemu revežu pomagati, kedar si ta z vsim svojim prizadevanjem sam več pomagati ne more. Po poti je še svojemu sineku djala: „Zdaj mi je spet lehko pri sercu, ravno kakor da bi mi bila mati Božja pomagati obljubila.“

Med tim je zmerom bližej prihajal dan plačila, in od nikodar se noče pomoč prikazati; nevsmiljeni posojnik je ostal pri besedi, ko vdova na odločen dan plačati ne more, ji da hišo prodati. Že je prišel dan, o kterem bi imeli sodni gospodje skupaj priti hišo na dražbo postavit. Vboga žena se milo joče, ko vidi, da bo vendar le morala tisto mesto popustiti, na kterem je s svojim rajnim možem veselje in žalost delila, pa, tako težko ko ji je bilo, da se njeno zaupanje na mater Božjo izpolniti noče, vendar ne godernja, temuč v voljo Božjo vdana reče svojemu sinu: „Volja Božja je tako, kdo ve, čemu je to dobro. Ko bi volja Božja ne bla, bi nama bila mati Božja gotovo pomagala.“

Ko grajšinski gospodje pridejo, gre fantič jokaje v hlev, da bi kozo, ki sta jo še imela, odpeljal. V hlev stopivši vidi, da koza neprenehoma z nogo berca in kopa. Že je bila koj globoko jamico

v tla izkopala. Fantek začuden gleda in tudi mater gledat pokliče: „Mati poglejte vendar kaj koza dela". Mati je z gospodi dosti opraviti imela in v svoji žalosti se za fantekovo klicanje tudi malo zmeni, samo rekla je: Pusti kozo delati, ne bo toliko, kar dela. Fantek pa gleda in gleda in se kozi ne more zadosti začuditi, kaj da zmerom pridno v zemljo koplje. Naenkrat vidi, da se nekaj sveti, — bila je okrogla romena stvarca ravno ondi, kjer je koza kopala; fantek jo pobere, koza pa še eno in zopet eno izberca. Ves vesel leti fantek k materi, ji te lepe stvarce pokaže, rekoč: „Poglejte vendar mama, kaj je koza iz tal izkopala". Mati, ki je te stvarce dobro poznala, se ne more zadosti načuditi, tudi grajšinski gospodje se malo ne čudijo in gredo kar jih je bilo pričujočih venkaj v hlev gledat, kjer je vdova tamkaj, kjer je koza še zmeraj kopala, iskati začela in en lonc poln takšnih zlatov najdla. Bili so namreč švedski zlati, kateri so bili nar berž v 30 letni vojski tukaj pokopani. Zdaj je bilo naenkrat z vso silo pri kraji. — Žena poklekne vpričo grajšinskih gospodov in se ne sramuje na glas hvaliti Boga za to srečo. „Si mi vendar še pomagala sveta Božja porodnica, ko že nisem več na Tvojo pomoč zavpala", je v solzah veselja klicala. Lep delež tega najdenega zaklada so ji spoznali, lehko je svoje dolge poplačala, si zopet kravo kupila in zdaj prosta skerbi s svojim sinkom živi in hvali Boga in njegovo sv. mater vsakdan na kolenih za to čudno pomoč.

P. Cizej.

V.

Stari časi, zlati časi.

Srečni so bili časi, ko so morli svatje ženina na raji sukati, kedar so bili pošteno židane volje. Po navadi je bil tak ženin še kaj vreden, ki se še izplesal ni. V sedajnih časih zna poprej plesati, kakor orati, poprej zapravljati, kakor pridelati. Bili so svoje dni možki

korenjaki, zdaj so pogosto meglenjaki alj pa sromaki; bili so svoje dni moži besede; zdaj niso gostokrat možje po besedi, ne po noši, ne po slovesu, ki svoje poštenje preradi godcam prodajo.

Dokler so žene krila — dekleta mezelane nosile, so neveste opletene hodile, lep zelen venc (krancel) na glavi. V sedajnih časih se vsakega mesenca po novi šegi oblečejo; o pusti pa žalostne ploh vlačijo, ker se takih vsak pameten mož boji; pa tudi po pravici se naj take šeme (maškare) vsakdo zogne. — Stare čase scer želimo, pa kaj pomaga, dokler le po novi slabi šegi živimo!

Nosi se po svojem stanu.

Barantavec dojde iz Holandije v Pariz, ter plačivno pismo prinese, pri nekem tergovcu dnarjev 100,000 gl. vzdignit. Izpraša pohištvo, in na dvorišu veliko ljudi najde cape prebérati, ter pobara, kje bi oni veliki tergovec bil? „Jaz sem, kaj hočete?“ se mu neki capin oglasi.

Holendar se vstraši, in misli, da revež toliko dnarjev gleštal ne bo. Le z meno pojte, mu reče; in ker se le obotavlja, mu caparji velevajo, naj le gre. Pelja ga v eno sobo lepši ko v drugo, drago pozlačeno. Zala hčer se s ptujim možem pogovarja, dokler oče pest bank prinese, in do peneza Holendarju odšteje, rekoč: „Kaj ne, da vas je skerbelo, kako bi vam jaz toliko naštel?“ „Nezamerite mi, se Holandar izgovarja; res sem se zbal, ko sem vas v taki obleki vgledal.“ „Rad pomnim, je djal, kdo sem svoje dni bil, in ne opustim obleke, v kateri sem rojen. Nosil sem v mladih letih korbico in sekiro. S tim orodjem sem najdel neki dan v smeteh velik zaklad, sem prijel lepo rešvo, začel kupčevati, in obogatil sem. Poglejte, še zdaj orodje svoje perve srèče imam.“ — Lepo je bilo scer to za njega, kakor gerdo je za mnogoterega kmeta, ki je berač, pa se po gosposko oblači.

Slomšek.

VI.

Kvartopirci poslušajte!

Kako dalječ človek zabrede, če se igri strastnó vda, zamoremo razviditi iz naslednje resnične, pa grozovitne in silno žalostne dogodbe. —

Minulo je še malo let od tega, kar je živela v francoskem mestu Štrasburgu plemenita družina, obstoječa iz očeta, matere in troje ljubeznivih in priserčnih otrok, med kterim je bilo pervo, dekletice, okolj deset; drugo, tudi dekletice okolj sedem, in tretje, fantiček, okolj treh let staro. Bog je bil to družinco blagoslovil z vsó obilnostjo časnega bogastva in premoženja, in živela je dolgo srečno, bi rekel malo drugač, kakor v raju. —

Vé sam Bog, kako je oče enkrat v neko zanikarno družbo kvartopircev zašel; pa gotovo je, da zdeti se mu je moglo v njih sredi silno kratkočasno, ker odslej je pogostoma na večer zdaj s tem, zdaj z unim vzrokom in izgovorom od svoje ljubeznive družince se ločiti vedel, k svojim prijatlom zahajal, in še le pozno v noč se nazaj domu vračeval. — Kakor se že sploh pri igrah godi, je bila od začetka sreča tudi njemu silno prijazna. Ves vesel je bil toraj celi dan, in ako ga je tudi žena, ki se je smela po vsi pravici popolna v vsih lepih lastnostih imenovati, kterikrat vprašala, kje se tako dolgo na večer zaderžuje, ji je on s tolko zgovornostjo in ljubeznivostjo na serce govoriti vedel, da jo je vselej popolnoma vtolažil. Se ve, nalagal jo je scer vselej, pa — za dober dobiček — si je mislil, se sme že reč enkolko nepošteno pogladiti. —

Terpelo je to precej dolgo. Ali sreča navadno ne ostane igravcom dolgo časa prijazna in mila; in gorje mu, kteremu enkrat serdito herbet pokaže; gotovo je po njegovem premoženji, če se je igri strastno vdal. — Tudi našemu znancu se ni bolje godilo; kmalo se tudi njemu sreča odreče, in kar je že od zdavnej priigral, mu dva večera zopet pobereta. Bil je zdaj pri svojem, ni imel ne dobička in tudi ne zgube, vest se oglasi in mu svetuje, naj svoje goljufne prijatle zapusti, naj ostaja na večer doma v sredi svoje ljube družince, kakor je to dele nekdajne srečne dni, pa misliti, da je po-

slušal tisti notrajni glas, ki je človeški nar bolji prijatel in svetovavec? — kratko malo ne. Upal je pridobiti zopet zgubljeni denar, in bolj ko kdaj se igri vda. Cele noči ga ni domu. Pa, kakor je tudi urno veslal za srečo, toliko urniše je ona pred njim bežala in zgubil je skoraj sledni večer znamenite zneske, zakaj igralo se je navadno za velik denar. O tacih okoljšinah se ni bilo čuditi, da mu kmalo dnarja primanjkovati jema in skrivaj proda eno mnogih svojih posestev. Zopet igra in zgubljuje in kmalo ni bilo ne posestva ne dnarja. — Proda drugo, proda tretje posestvo, in kakor pri pervem, se mu tudi zdaj zgodi. — Še bi mu bilo morebiti pomagati, ako bi bil hotel ženi, ki ga je velikokrat z solznimi očmi po vzroku njegovega ponočnega vlačenja popraševala, razodeti svoje nesrečne pota; pa, ker ga je bila sreča zapustila, je zginila tudi ljubezen in prijaznost iz njegovega serca in obličja. Na vse vprašanja žene je le čmerno in kratko odgovarjal, družinsko življenje se mu je nekako pristudilo, zanemaril je vse domače opravila, ni se pečal ne za ženo ne za otroke, in živel je edino le za igro. Dnarja mu zopet primankuje, zdaj dela dolgove na dolgove in že so ga upniki za plačilo pritiskati jeli. —

Prežalostna žena še le zdaj zvé, koliko je mož že pognal in v kakih zadregah se znajde; svariti ga je jela in zarotovati ga pri vsem, kar mu je sveto v nebesih in na zemlji, naj se verne od krivega pota in igro opusti; pa hasnilo ni nič. Bolj ko kdaj kteremu človeku, je bila njemu postala navada železna srajca, in doma ni imel nobenega postanka več. — Oh, koliko je prelila žena vročih solz, če je premišljevala tiste srečne nekdajne čase, ko je oče o večerih v sredi svoje ljubeznive družince se radoval. Zdaj pak je vladal v hiši neizrekljiv dolgčas in neka otožnost in predčutje je ženi v sercu vedno kazalo trumo černih oblakov, ki se vlačijo nad njeno glavo, proteči izliti nad njo ploho še večih bridkost in težav. Žalibog se je nje sumenje le prehitro vresničilo. —

Žena je imela še mnogo lastnega premoženja. Bila je namreč hči zlo premožnih starišev, kteri so ji razun bogate dote še posebne dnarje za dobro izrejo njenih otrok zapustili. — Namesti da bi se bil mož gorečim prošnjam svoje žene vdal, jo zdaj, ko mu nihče več dnarja posojevati hotel ni, clo naganjati jame, naj mu ona dnarja da. Se ve, da dobra gospodinja in skerbna mati se ni vdala njegovim željam, in ker jo je večkrat za to naganjal, ona pak je svo-

jemu sklepu stanovitna ostala, in se vselej terdno vstavila, je med njima vstal večkrat ojster prepir. Scer je to serce dobre žene grozovitno ranilo, ker je moža vkljub nerodnega življenja še vedno zlo ljubila, pa spoznala je le predobro, da je nepoboljšljiv in dnarje mu dajati bilo bi toliko, kakor metati jih prostovoljno proč, in še vlivati olje v ogenj. — —

Bilo je nekega večera že pozno v noč. Globoko zamišljena je sedela skerbna in tužna mati pri mizi in bridka solza se ji je svetila v očesu. Poleg nje je stala srednja deklica. Bila je ravno ta nekdaj posebni ljubljenček očeta, kteri se pa zdaj ni več zmenil za njo. Mati je ljubeznivo deklico gladila po rumenih lascih, med tem ko je keršenca v naročju deržečemu fantičku predmolila večerno molitvico, ktero je mali še z nepopolnim glasom ljubeznivo za njo izrekoval. — Zdaj priropoče urna nenavadna hoja gori po stopnicah. Žena se od straha vsa zgane, ker spoznala je že po hoji svojega moža. Serdito popade on za ključavnico in ves prepaden in bled stopi urno, vender opotekajoč, v sobo. Spoznati se je moglo na pervi hip, da je pijan, kar še dozdaj žena nikoli ni nad njim zapazila. Dekletici, ktere je oče od časa, kar ga je goljufna sreča zapustila, vedno le tamno pogledoval, sta se ga silno bale, in se vse plašne in tresejoče stisnete k ljubi materi, kakor da bi v predčutju nesreče pri nji zavetja iskale. Tudi molitvica nedolžnega otročiča je vmolknila. — —

„Žena," se zadere serdito proti materi, „daj mi dnarjev, jaz moram dnarje imeti." — „Oh, ljubi mož," reče trepeča žena, in migne z očesom po strani na keršenco, da bi ga s tim pogledom na pričujočnost keršence opomnila in pozornega storila, pa on se za to ne peča, in še bolj serdito zavpije: „Nič, jaz dnarja hočem, in ti ga dati moraš, ga boš gotovo dala." — Zdaj se vzdigne žena od mize; v popolni zavedi svoje mirne vesti in pravice stopi kakor hrabra braniteljca svojih nedolžnih otrok mogočno pred njega, in pravi z tresejočim glasom: „In kakor se tudi rotiš, kakor ropočeš nad menoj, ne dobiš ga od mene vinarja; zakaj dobro vem, kam bi dnarje nesel, pregrešila bi se zlo zoper svoje nedolžne otročiče, ako bi tvojo željo spolnila in podpirala tvojo strast." — „Žena, ne jezi me," zavpije ves spremenjen in zdivjan, „daj mi dva jezera frankov, ktere potrebujem, alj — storil bom kaj, kar bi mene in tebe grevati vtegnilo." — „Stori kar hočeš, saj čez vse boš dajal enkrat pred

Božjim prestolom ojster odgovor," mu mirno ona zaverne, „od mene pa dnarja vender ne dobiš." — „Je tedaj tako terdni tvoj sklep?" se zadere nad njo. — „Nepremakljiv" mu odgovori ona in objame deklici, ki sta se tresejoče za mater stiskale, vsako z eno roko. — „Dobro," zavpije, „če ne z lepim, boš dala dnar s hudim," — skoči k svoji posteli, kjer je na steni visela njegova sablja, jo potegne iz nožnic in z bliskajočim orožjem stopi pred ženo rekoč: „Ključ sem od tvoje skrinje," dnarje bom že sam dobil." — Pa blaga žena, ohrabrena od materinske ljubezni, se ni dala odverniti od svojega sklepa in mirno mu reče: „Ne dam ti dnarja; zakaj če si tudi ti pozabil, da si oče svojih otrok, nisem jaz pozabila, da sem mati; moja materinska skerb in dolžnost je toliko veči, za nedolžne sirote skerbeti, in ne smejo, ne bodo beračili za tega del, ker ti zanemarjaš očetovske dolžnosti. — „Res ne boš dala dnarja?" divje zatuli v njo; — „ne" mirno ona odgovori. „Tedaj jih bom sam vzel," in — o groza in strah — pri teh besedah mahne nesrečno ženo s sabljo po glavi, da se je mahoma kervijoča opotekla in zgrudila na tla. „Pomagajte, pomagajte," zavpije zdaj keršenca, ki je dozdaj tiho v kotu tičela, zdaj pak skočila prot vratim, da bi všla; ali trinog jo prehiti, zapahne vrata, in sabljo v rokah se za njo spusti, dasiravno je še fantiča vedno v naročju deržala. Dvakrat letita okolj mize, serdito divja s sabljo za njo — zdaj in zdaj jo bo zatekel, vender, od nevarnosti ohrabrena keršenca svoje zavede ne zgubi, popade neki stol, ga verže preganjavcu pod noge, da se nad njim spodtakne in skoraj pade, ona pa porabi ta trenutek, urno šine k oknu, in v hipu skoči, terdno otroka v naročju deržaje, celo nadstropje nisko v vert, kjer je z glasnim vpitjem na pomoč klicati jela. —

Divjačnost moža je s tem še bolj pomnožena in doseže zdaj nar višjo stopnjo. Zopet plane nad ženo, ktera se je bila med tem pod postelo splazila, da bi bila tu vsaj enkoliko zavarovana, pa trinog se sklone k posteli, da bi zopet mahal po ženi s sabljo. — Ohrabrena od otročje ljubezni priskoči zdaj starejša deklica in prime očeta za roko, da bi tako mater branila; pa kaj bo slabotna moč male rahle deklice proti divjačnosti kervoloka? — on mahne tudi punčiko z nožnico sablje po glavi, da se ji prec kri vlije, potem pak jo popade za ročico in treši jo dalječ tje po sobi! — Glavica zadene na ojstri rob neke omare, in revna punčika na mestu mertva

obleži! — Pa še ni bil divjak vkroten. V novič divja k posteli, da bi se nad nar boljšoj materjo zmaščeval. Tu kleči zdaj manjši dekletice, njegovi nekdajni ljubček; kakor k molitvi je povzdigovala svoje nedolžne ročice prot očetu, in ga, v potok solz zalita, prosi: „Oh ata, ljubi ata, ne storite dobri mami kaj žalega," pa — o groza strašne divjačnosti — sablja švigne, — in obedve ročici odletite revnemu dekletcu proč, ktera se zdaj v omotco zgrudi! — —

Še bil. bi divjal kervolok in brez dvombe pokončal in razmesaril tudi ženo, ako bi milo vpitje keršence ne bilo priklicalo ljudi skupaj. Z silo so zlomili v izbo in z velikim trudom divjaka premagali in zvezali. Poklican je bil urno zdravnik, da bi pomagal, kjer je blo še pomagati. Žena je imela sicer hud mahljej čez glavo, vendar so bili gosti lasje nja moč zlo odvernili; imela je pa še več druzih hudih ran, vendar je bilo upati, da bo še okrevala. Ali starejša deklica je bila mertva in vse zdravnikove umetnosti so bile zastonj, revco zopet v življenje poklicati. Mlajša deklica je preterpela mnogo muk, ozdravila se scer, pa ostala srota brez rok, za vselaj. Kaj je gosposka z divjakom počela, nam knjiga, po kteri sem to povest posnel, ne pove; spoznati pak sledni bravec more, da vislice bi bile za njega še vse premalo! —

Glej, kam človeka igra s časom pripelje. — Ena sama priložnost je spremenila omikanega, dobrega očeta in varčnega gospodarja v igravca in ga pripeljala tako dalječ, da ni se mu le smililo lastno premoženje; hotel je tudi ženo in otroke na beraško palico spraviti, da bi le svoji strasti stregel. Ja, huji od divje zveri je postal iz ljubezni do igre clo vbijavec lastnega otroka, kterega je nekdaj nar priserčniši ljubil. Med nami se sicer kaj tacega še ni slišalo, pa, tu in tam se igra zlo, in — zapomni si dobro — priložnost stori tatu! — Ljubi Slovenci! varujmo in ogibajmo se vsih slabih priložnost, če hočemo, da bomo doživeli zopet tistih srečnih časov, po kterih že zdavnej zdihujemo.

Z Bogom.

J. Levičnik.

VII.

Čertica iz življenja katoličkega zdravnika.

Da se je že kdaj kakemu zaslugpolnemu in visokočislanemu deželnemu ali tudi duhovnemu vladarju pri vhodu v kako mesto ali drugi priliki visoka čast zgodila, da so mu podložniki v znamnje nar višjega spoštovanja konje od voza izpregli in ga samotež v mesto peljali, to ste, dragi Slovenci, gotovo že slišali. — Bolj čudno, ja clo dvomljivo se Vam bo pa morebiti zdelo, če Vam povem, da v večih mestih, kakor so n. p. London, Pariz i. t. d. se je že včasih kaki gledišni igravki ali pevki taka čast zgodila, in kakor Vam bo to tudi morebiti neverjetno po ušesih donelo, je vender temu resnično tako. Ni še zdavnej od tega, kar se je v zgornjih krajih v nekem mestu taka čast gledišni pevki zgodila, da so jo nje prismojeni častivci na večer iz gledišča samotež vlekli domu! — Nekému smerkolinu, kteri je v svojem nadušenju mende voz sam vleči hotel, je vender to globoko spoštovanje tako presedlo, da drugo jutro začne kri pljuvati. Ves zdelan pošlje urno po zdravnika, da bi mu ta povernil zopet ljubo zdravje. — Zdravnik pride, in ko mu naš bolnik uzrok svoje bolezni razloži, mu ta merzlo reče: „Prijatel, zmotili ste se, ker ste poslali po me; — živinski zdravitelj stanuje tamle čez, jaz pak ozdravljam le samo ljudi," in pri tih besedah zdravnik tebi nič meni nič odide iz izbe. —

Ali ni bil smerkolina dobro plačal in osramotil? Prav se mu je zgodilo! —

J. Levičnik.

VIII.

Lep izgled dopolnjene obljube.

Ako se ozremo v zgodovino sveta, najdemo posebno dva naroda, ktera sta bila nekdaj šiba in strah Evrope in kterih dela in djanja ostanejo posebno v oziru na katoliško vero večno in edino le s kervavimi pegami zaznamovane v zgodovini cerkve in narodov. Vganiti ta dva naroda je lahko. Pervi, Huni, so nam znani le po imenu več; drugi, Turki, so scer tudi že nekoliko opešali, pa moči imajo vender še dosti, terpinčiti vboge kristjane, ki med njimi živijo. — Kako dolgo bo še terpelo zdihovanje vbogih kristjanov pod stisko Turško, ve sam Bog, gotovo pa je, da dokler ba koran učil in veleval rabiti zoper neverne (tako imenuje vsako drugo vero) ogenj in meč, zora prave sreče ne bo svetila kristjanom v turških deržavah. —

Kervoločne dela Turčinov so nam še v dobrem spominu; saj se ponavljajo še vedno in vedno; — bolj v meglo starodavnosti so zakrite trinožtva Hunov, toraj navedem eno v nasledni prigodbi. —

Ana, hči iz plemenite in slavne nemške hiše je bila podedovala po svojih starših neizmerne bogastva in posestva. Izrejena je bila pa od njih, kar je čez vse pozemeljske bogastva, tudi skerbno v sveti katoljški veri, po kteri je tako zvesto živela, da našla je le v molitvi, svetem premišljevanji in bogoljubnih delih svojo pravo srečo na zemlji. Ker jo šumeči hrup sveta, kteri prej ali poznej mine, ni veselil, proda vse posestva in vstanovi na lastne stroške bliz mesta Merzeburg-a samostan, kjer sklene z drugimi bogoljubnimi devicami vred v vednem devištvu živeti. Od svojih tovaršic je bila Ana enoglasno za predstojnico izvoljena in kakor se je ona tudi temu vstavljala in branila, ker je želјela pod pokoršino druzih živeti, je vender se prošnjam svojih tovaršic vdati morla, in postala, predstojnica samostana. — Pa kmalo je bila vredna spoznana, doseči nevenljivi venc svetega raja in po kratki bolezni jo gospod pokliče iz sveta. Milo so se solzile tovaršice okoli nje smertne postele, ona pak jih je ljubeznivo tolažila in obetala jim, neprenehoma pred Božjim obličjem

za nje prositi. Dala jim je še mnogo lepih navkov, kako naj zanaprej živijo, in na njih prošnjo, naj jim, če bi jo le Bog poklical od tod, ona izvoli prihodnjo predstojnico, reče: Maria naj bo. — Kmalo potem se prijetno zasmehlja in zaspi v Gospodu. Brez dvombe so angelci spremili nje nedolžno dušico v sveti raj.

Po želji rajne Ane postane tedaj Maria zdaj predstojnica samostana. Bila je scer nar mlajša med vsemi nunami, pa popolna v vsih lepih čednostih device. Lepa in zala na telesu, pa še lepše na duši je tud Maria zapustila šumeči svet, dasiravno premožnih staričev hči bi lahko bila vživala vse mogoče veselja in sladkosti časnega življenja. Maria pa je bila vender predstojnica le po imenu, ker vse nune so se kakor sestrice ene matere priserčno med seboj ljubile, in kar je mislila, željela in delala ena, to so storile vse. Ako je bil kje rajski mir na zemlji, tu je bil gotovo. —

Pa, vse posvetno je minljivo, in tudi našim nunam so nastopili dnevi skušnje in žalosti. Grozovitni Atila, šiba božja imenovan, je pripodil svoje divje trume iz Azie sem, in kakor pogubljivi valovi so se razlivale njegove čete po celi Evropi. Hotel je vkončati Rim in z njim tudi katoliško vero. Nobeno človeško pero ni vstanu popisati, s kako grozovitnostjo so njegove trume divjale proti Rimu, povsod za seboj popušaje sled strašnih morij, požiganja, nesramnosti, ropanja, z eno besedo, vseh mogočih hudobij. Gorje je bilo vbogim ljudem, kamor so ti kervoloki prišli. Niso prizanesli ne nježni mladini ne sivi starosti, posebno pa za nedolžne device so bili pravi zgrabljivi volkovi. Vsaki je bežal, če tudi ni drugega kakor le gôlo življenje odnesel. — Tudi v okolici Merzeburga so se prikazale posamesne kardela, oznanujoče vbogim stanovnikom naprejstoječe hudo; zakaj slišalo se je, da tu memo so napotjene velike čete. Vse se je pripravljalo na beg in tudi naše pobožne nune so začele se posvetovati, hočejo li bežati ali počakati tu osramotenje ali pa gotovo smert. Ljudje iz okolice, ki so nune zlo ljubili, so jih hodili prosit in opominjevat, naj bežijo vsaj za toliko časa, da večje trume memo odidejo. —

Storjena obljuba jim scer ne dovoli, samostana zapustiti, pa predstojnica Maria jim neko jutro reče: Sestre! božja volja je, da rešite svojo čast, nedolžnost in življenje. Dobri ljudje so se mi ponudili, da vas spremili bodo na gore v neko pečino, kjer bote obvarvane

vseh nesreč, in tam počakajte, dokler se kervoločna nevihta naprej ne žene; jaz pa hočem ostati tu in v neprenehani molitvi prositi Boga za vkrotenje divjega sovražnika. — Nune, spoznaje iz besed Marie, da ona ne misli bežati, ji naravnost rečejo, da brez nje ne gredo nikamor, ker združene z njo hočejo ostati v življenji in smerti, pa ona jim reče: Ko sem pervič stopila v to sveto obzidje, sem prejela iz rok rajne predstojnice Ane rudeči motoz s svetinco Marie v dar. To sem obesila okoli vratu in storila sveto obljubo, dokler bom svetinco okoli vratu nosila, nikdar in v nobenih okolšinah več stopiti iz tega obzidja. Hočem toraj ostati zvesta storjeni obljubi; Vi pa me, kakor svojo predstojnico morate vbogati in bežati, da si rešite nedolžnost in življenje. Nune se zdaj podveržejo povelju svoje predstojnice, z milim jokom se ločijo od nje in samostana. Do vrat jih Maria spremi, tu jih blagoslovi, se priporoči v njih molitev in potem ko še njih in sebe z blagoslovljeno vodo pokropi, jih pusti od sebe; ona pak se verne v cerkvico, kjer je pred altarjem nebeške Kraljice Marie z gorečo molitvijo priporočila sebe in svoje tovaršice v nje mogočno varstvo. —

Nune so, spremljene od zanesljivih kažipotov srečno prišle v gore. Po dnevi in po noči jim je gost dim in požar okoli in okoli oznanoval nesrečo vbogih ljudi, in terpelo je dolgo, preden so se divje trume naprej prot spodnjim krajem dervile; vender nune so bile varne v svojem zavetji. —

Ozrimo se tudi enkolko v samostan. —

Tri dni je bilo že minulo, kar so se nune od tod ločile in še se niso nobene sovražne sile pokazale. Maria je skoraj neprenehoma klečala pred altarjem svoje nebeške patrone, kar neki popoldan butijo divji vdarci na samostanske vrata. — Maria moli serčneje. — Kmalo se vrata hudi sili vmaknejo, in od izbice do izbice zdaj ropočejo divje stopnje in rožlja orožje. Nikjer vender ne najde sovražnik žive duše. Navdahnjena od nekega predčutja Maria ravno priporočuje svojo dušico v roke Stvarnika, ko se vrata kapelice odprejo, in noter stopi vodja čete z nekterimi vojaki. Maria, kleče pred altarjem z povzdignjenimi rokami je bla navdana z neko čeznatorno lepoto, tako da se je serce divjega vodja, zagledavši jo, napolnilo z nekako bolj rahlimi občutki. Stermeč nad toliko lepoto molijoče device pristopi k nji, jo prijazno ogovori in se ponudi, vzeti jo za svojo ženo; pa

Maria molči in ne oberne pogleda od svoje patrone, v ktero je bila vsa zamaknjena. — Zdaj vodja vkaže prinesti zlata in druzih dragocenost, jih položi pred njo na stopnice altarja in še sladkejše govori, da bi nedolžno devico s tim omamil; pa kakor poprej tudi zdaj Maria ne oberne svojega obraza od predmeta svojega pobožnega premišljevanja in molitve. — Zdaj vodja zdivja in jo obeta pri ti priči vsmertiti, če se ne vda njegovim željam, pa vse zastonj, ona njemu enako ne odgovori in se ne ogleda, ampak le ozira se prot nebesom, kjer upa kmalo biti. In rés popade divjak, ker vidi stanovitnost Marie, zdaj sabljo iz nožnic in z enim mahljejem loči glavo nedolžne device in neveste Jezusove od telesa, ktero se zdaj rahlo nasloni na stopnice altarja, dušica pa izplava v roke svojega Stvarnika! — Komaj je vender divjak svojo kervavo delo izveršil, se poloti njega in njegovih tako nepopisljiv strah, da urno zbežijo iz cerkvice in samostana, brez da bi ponute dragocenosti z seboj vzeli ali samostan oropali in požgali.

Zapustili so bili divji Hunci okolico Merzeburško. —

Ko naše nune zvedo, da nobena nevarnost jim več ne proti, se napotijo, z neizrekljivo britkimi čutili navdane, zopet proti samostanu. Mislile so, najti tu vse v pepelu in razvalinah, pa glej čudo — vse je dobro ohranjeno in v starem stanu; le vrata samostana so do kraja odperte. Urno hite nune do predstojnične izbice, ali nje ni, sicer pa je tudi tu vse v navadnem redu. Od tod gredo naravnost v cerkvico, ker tam so jo upale gotovo najti. Kjer je bilo, kakor v globoko molitev zamaknjeno, nje truplo naslonjeno še vedno na stopnice altarja, ko pa bližej stopijo, vidijo od trupla ločeno glavo; čez lice je bilo razlito neko nebeško smehlanje; pa kaj bi ne, saj je kinčal že v nebesih venec devištva in mučenstva njeno nedolžno dušico. —

Stanovitna je bila ostala Maria svoji storjeni obljubi, zakaj še vedno se je tudi znajdel rudeči motoz na nje vratu. —

V globoko žalost vtopljene pokleknejo nune okoli trupla rajne predstojnice, in po dolgi molitvi jo pokopljejo v kapelici na stran rajne Ane. —

Čez nekaj dni se priplazi neki Hunec v samostan, in v solzah resnične pokore pripoveduje žalostnim nunam, da on je priča bil smerti Marije in to ga je tako presunilo, da je skrivaj pobegnil od svoje trume, ter želí kristjan postati; kar se je tudi zgodilo.

Atila pa je gnal svoje trume naprej proti Rimu, pa mera njegovih hudobij je bila polna. — Vernil se je, brez da bi bil doveršil svoj namen, od Rima nazaj, in neko jutro ga najdejo mertvega v njegovem šotoru. Pa kri se je še prelivala na njegovi gomili, zakaj vsi pogrebci so bili po storjenem zakopu na taistem mestu vmorjeni, da bi nihče vmerljivih ne vedel, kje zakopan leži kralj Hunski Atila; ali če se tudi to dobro ne ve, saj mu ostanejo vender njegove kervoločne dela za večno žalosten spominek.

J. Levičnik.

IX.

Romar.

Stal je nekdaj veličanski grad na poljski meji, v kterem svoje dni prebival je bogat pa ošaben grajšak. Okinčal in dozidal je bil on poslopje svoje, da bi se kralji ne bili pomišljevali stanovati v njem; vendar potroševal je še vedno veliko dnarja, da bí grad svoj še bolje olepšal. Na podgradju stalo je pa borno selišče, v kterem bivalo je mnogo revnih ljudí, kterim pa omenjeni grajšak nikoli kaj dobrega ni učinil.

Kar došel je nekega dné že pozno na večer pobožen romar, ki prosi pohlevno, da bi ga vlastnik prenočil v svojem gradu. Oholi grajšak odreče mu terdoserčno, govoreč:

Moj grad ni gostivnica.

„Dovoljite mi, pravi popotnik, da vas vprašam le trojih reči; potem odidem."

„„Dovoljim,"" zaverne grajšak.

„Kdo je stanoval pred vami v tem gradu?" pobara potnik.

„„Moj oča.""

„Kdo je pa pred njim bil prebivavec tega poslopja?"

„„Moj ded.""

„In kdo bo za vami v njem stanoval?"

„„Sin moj, ako je volja božja.““

„Nu, govorí dalje pobožni romar, čë vsaki vas biva le nekoliko časa v tem gradu, pa vedno jeden umaknuje se drugemu, je očitno, da vi vsi tukej ste le gostje, in grad je zares gostivnica. Nehajte tedaj potroševati toliko dnarja v prihodnje, da bi bolj olepšali svoje gradišče, ktero imate le kratek čas. Delajte raje revnim kaj dobrega, da dosežete svoje dni v nebesih lepo pa večno prebivališče.“

Segle so te besede grajšaku globoko v serce; zapomnil jih je dobro, ter je dovoljil romarju poželjeno nočišče. Bil je pa — kakor kronika pripoveduje — revežem odsada mil in dobrotljiv.

J. Š.

X.

Mladi bogoklinjec obsojen.

Kamo slaba izreja otrok pelja, ki se v zarani mladosti ne učijo Boga spoznati, spoštovanja in ljubezni do svetih in Božjih reči imeti, ki se zgodaj hudih razvad ne varjejo in zmerom le slabe izglede pred očmi imajo, bo nasledna žalostna prigodba učila.

Neki urarski pomočnik stoji bogokletja kriv pred sodbo. Najdejo se ljudje, kateri po svojih mislih negrajavno ali tak rekoč pošteno živijo, kateri niso tatje, ne golufi in roparji. Takih eden je bil tudi ta urarski pomočnik. On ni bil nobeden tat, nobeden goluf, nikoli še ni bil pred sodbo prišel. Bil je pri tem tudi priden in razumen delavec, sploh takšnega zaderžanja, kakoršnega krivopoštenci sedajnega časa hvaliti vejo. Ali slaba, slaba je bila z njegovim keršanstvom; njegova věra je bila nevěra, njegova služba Božja kletev, njegove dobre dela strašno preklinjevanje. Nar manjši priložnost — nar nedolžniši vzrok je njegovo lehko vjezivno serce v nar grozniše preklinjevanje in zasramovanje križanega Zveličarja in svetih reči pri-

pravil. Tako si gerdo jezo hladiti, je bila njemu ljuba navada. Bil je zadni čas v delu na Češkem.

Ko so 1855 kakor povsod tudi tam lepo pobožnost in procesjo v vesel in hvaležen spomin, da je pobožna misel svete katolške cerkve od Mariinega brezmadežnega spočetja kot resnica věre določena in poterjena bila, kolikor mogoče svečano obhajali; ko so se serca in usta vsakega pravega katoličana v večo hvalo, čast in slavo Božjej materi, Marii Devici veselo odperale, ostane njegovo serce merzlo in zaperto, njegove gerde usta pa nar strašneje preklinjevanje in zasramovanje Marije Device in samega Boga blujejo. Vsim pričujočim, posebno pa rokodelskim učencom, ki so domu pridši od te lepe pobožnosti ravno svoji mojsterni pripovedovali, so lasje po koncu vstajali; tako sirovo in ostudno je čvekaril. Věrni občutek je poslušavce primoral, spravo tolike hudobije po postavi iskati.

Sodnii ga tožijo in izročijo. Pri sodni preiskavi se je scer vpiral in izgovarjal, da pri svojem bogokletju ni imel namena Boga zasramovati, ampak le samo kleti; tudi zasramovanje Matere Božje je tajil, rekoč: da s tim, kar je govoril, ni Matere Božje, ampak le tiste device mislil, ktere so pri procesji cvetlice potrošale. Toda, kaj mu je pomagalo izgovarjanje, ko so pa priče ravno nasprotno od njega terdile. Bil je od sodnije zavolj slabega zgleda, in pohujšanja rokodelskih učencov, kterim bi se v mladih sercih po njem zasejano seme krivověre lahko ocimiti in razrašati vtegnilo, in zavolj hudobije verozmote na pol leta v ječo obsojen.

Res, žalostna prigodba, katero si naj oni dobrò zapomnijo, ki jih je Bog čuvaje svojih postavil, da bi sebi zročenim bolj zvesto za časen in večen blagor skerbeli; da bi jih sosebno gerde jeze in za kristjana toliko nespodobne kletve varvali; zakaj žalostna osoda na tem in unem svetu čaka tiste, ki se zgodaj hudega nagnenja v sebi zatěrati in premagovati učili niso. „Globoko zasajena v fantovo serce je hudobija, pa šiba jo bode izpodila," govori sv. Duh. —

P. Czej.

XI.

Spoštuj svojo mater.

Zunaj nekega mesta je živela v letu 1834 premožna vdova s svojim blizo 24 let starim sinom. Ime mu je bilo Martin. Mati, polna upanja, da bo sin, kadar gospodarstvo prevzame, njene dobrote spoznal, mu na vso moč streže. Sinu se je preborno zdelo z drugimi pri mizi jesti; pa mu tudi ni treba bilo, ker mu je mati zmiraj po strani kaj boljšega pripravila. Domači so jo svarili, da to nič dobrega prineslo ne bo, alj oslepljena mati ni na to porajtala.

Komaj je sin 24 let doveršel, začne po litužih hoditi, in kĕr so tistega leta močne vina bile, je večkrat zlo vinjen domu prišel, ter po hiši razsajal in rjuvel, kot divja zvér. Mati ga opominja in krega, da je tako obnašanje zlo gerdo, alj hudobni sin s tim še bolj razkačen, zgrabi mater za roko, jo verže po jizbi, in zavpije; „Poberi se k . . iz hiše, tukaj ni nič več tvojega; zdaj sem jaz gospodar!"— Mati, vsa žalostna in objokana, tožuje ravnanje svojega nehvaležnega sina bližnim sosedom in znancem, kteri so namesto omilovanja ji djali: „Saj si sama vsega tega kriva, zakaj nisi sina bolj dobro odgojila." —

Materi ni bilo več pri sinu obstati. Po izročilu rajnega očeta mora njemu gospodarstvo prepustiti in se v druge kraje podati. Komaj je mati iz hiše, že vzame hudobni sin nesramno žensko k sebi, in z njoj pregrešno živi.

Zavoljo svoje zapravljivosti je bil čez tri leta primoran, lep stan prodati, in kupi pol ure daleč od tam bolj slabega, kterega je dve leti pozneje zopet zavolj dolgov prodati moral. Nekaj mu še denarjev ostane, s katerimi se s svojo vlačugo v ptuje kraje poda, kjer od nikogar poznan kakor zaročen ž njoj živi.

Stari prigovor pravi: Dnar ima kratek rep. Zato se je hudobni človek z zapravljivostjo in potepanjem po svetu kmalo denarja znebil. Kakor hitro nja vlačuga zapazi, da mu penezov manjka, ga berš popusti in se v svojo domovino poverne, kjer njo prej alj slej božja šiba dosegla bo, alj že dosegla je. —

Martin brez denarja in od vsih zapušen, je začel po parnah in skednih se potikati in prenočevati, zakaj prositi ga je bilo sram, kjer je bil obilnosti navajen; zdaj pa je mogel lakoto terpeti. Pozabil je moliti in se skesanim sercom k Bogu oberniti; zato je bil tudi od Boga zapušen. Nikomur se ni vsmilil, in tako je od lakote in nesnage na neki parni konec vzel, kjer so mertvega najdli. —

Glejte, strašen konec nehvaležnih otrok! —

Rogač.

XII.

Kaj hudobno prijatelstvo zna.

Kako strašne in zločaste so hudobnega prijatelstva posledice in kako velik in močen upliv na človeka imajo, dokaže sledeča povest, katera se je v Parizu zgodila.

Med tiste, kateri so se v preteklem stoletju proti keršanski vĕri zakleli in katerih namen je bil, predstolje in oltare podkopati in raztreti, sliši tudi Diderot, rojen Francoz in tako imenovan modroslovec. Ko je on z Volterjem in Alambertom, svojim pervim sopuntarjem in zaveznikom, Kristusu in celi njegovi cerkvi naproti s peresom in besedo neizmĕrno veliko hudega včinil, celo Francosko in mnoge druge dežele s svojimi bezbožnimi pismi popačil, ga je vender enkrat Božja osveta dosegla, in na izmerno britko postelo vergla. Dobil je rane na nogah, in veliko vode je iz njih steklo, ki ga je močno sklela in mu strašne bolečine napravila.

Neki mladenč je Diderotu v njegovi bolezni stregel, njegove rane snažil in obvezaval; zvesto ga je čuval in skerbel za njega tako, da si je celo njegovo zaupanje pridobil. Ko je enega dné per obvezanju njegovih ran nevarnost opazil, je berzo mašniku glas dal, namreč gospodu Lemoinu, ki je tačas v hiši misjonarjev v predmestju Germain stanoval. Od njega se poda v cerkvo, se verže pred oltarjem na kolena in prosi Boga, da mu bi razodel, kako bi govo-

riti, kaj storiti moral za blagor in pravo srečo človeka, katerega misli scer zaničuje, njega pa vender za svojega dobrotnika spoznati mora. On zverši svojo molitvo, teče k Diderotu nazaj in ga še tisti den s sledečimi besedami nagovorí: „Gospod Diderot! Vi vidite, da „mi še Vaša nesreča ni nikdar tako v serce segla, kakor danes, pa „ne čudite se temu. Jaz dobro věm, kaj sem Vam dolžen, Vaše „dobrote so, katerih živim se. Vi ste mi celo svoje zaupanje podarili; „zatorej mi je težko se nehvaležnega Vam skazati. Naj veča ne-„hvaležnost bi pa bila, ko bi Vam nevarnost tajil, katero sem iz „stanja Vaših ran spoznal. Gospod Diderot! čas je, da Vi svoje „reči uverstite, naj več Vam pa mora na serci ležati Vaša večna „sreča. Mlad sem še, pa vender mislim, da vse modroslovje in na-„čela, katere ste terdili, Vašo dušo ne bodo v domovino večnega „veselja dopeljale; neizmerno težko bi bilo za me, Vas, svojega naj „večega dobrotnika, večno pogubljenega videti. Ljubi moj gospod! „čas še je, Vaše misli spreoberniti in nauke, s katerimi ste veliko „ljudi popačili, zatreti; podajte se na pot prave věre, obernite se „k Bogu in gotovo bode on svojo milost Vašej vbogi duši dodelil.“ Tako je govoril mladenč. — Diderot si je te besede tako k sercu vzel, da so mu solze v oči stopile in da je obljubil, vse prevdariti, kar je slišal, in premisliti, kaj bi mu bilo storiti. Težko je mladenč uro pričakal, kadar mu je Diderot svoj sklep razodel, in kako vesel je bil slišati, da Diderot, on, ki je prej Boga zapustil, neumerjočost duše tajil in očitno izustil, da ni med človekom in njegovim psom nobene razlike, ako se oprava alj oblačilo izjeme, se zdaj z Bogom in njegovo sv. cerkvo spraviti hoče — in da je že za tega del po mešnika poslal in se že k spovedi pripravlja s terdnim naprejvzetjem, svojemu krivemu nauku odreči se. — Pa žalibog! drugač se je zgodilo! Ko so od tega njegovi prijatli glas dobili, še k njemu podajo, okolj postele stopijo in vso svojo zgovornost na to obernejo, njega od njegovega naprejvzetja odverniti, rekoč: „Potolaži se, bolezen še ni tako nevarna, timveč je še upanje za zdravje,“ in dokler ga tolažijo, vse vrata zaprejo, da mašnik k njemu priti ni mogel. Med tim ga nagovarjajo, naj se en čas na deželo poda; tam mu bode zrak bolje teknil, in so ga tudi pregovorili. Tako so mu priliko k poboljsanju in k spreobernenju odvzeli, zakaj dobro so vedli, da ne more več dolgo živeti. Skrivaj so ga na daleko od mesta ležečo pristavo odpeljali, skerbno tukaj na-nj pazili in ne prej od njega

šli, dokler se ni duša od njegovega telesa ločila. To se je zgodilo 2. malega serpana leta 1784.

To je v resnici strašen izgled, kaj hudobno prijatelstvo napravi, in kako človeka onesrečiti zamore. Oh! vzemite si to k sercu, mlade duše! pazite, da si ne bote hudobnih prijatlov zvoljili, ki vam nikdar hasna ne prinesejo, hudo vam pa zmerom, tudi na smertni posteli storiti zamorejo.

Turkuš.

XIII.

Žlahtni dari v nesnažnih posodah.

Ljudje radi tožijo, da Bog njih molitve in prošnje ne vsliši, ako ravno vsak dan lepo in pobožno molijo.

Poslušaj, in boš zvedel, zakaj Bog dostikrat naših prošenj ne vsliši.

Tonček, pobožnih starišev sin, se je že v mladih letih lepo moliti in Bogu služiti učil. Kadar je bil nekoliko odrastel, je sklenil zravno svojih vsakdanjih molitev tudi k časti Mariji vsak dan petnajstkrat Češeno Marijo moliti, kar je tudi zvesto dopolnoval.

Prigodilo se je, da je Tonček na povelje svojih starišev daleč popotvati imel. V strašne planine in berloge ga pot zapelje. Sonce se za gore nagiba, hosto temota pokriva, in Tonček od dolgega popotovanja truden, od glada oslabljen ne vě naprej, ne nazaj.

Ves žalosten se tedaj verže na svoje kolena, opravi svojo navadno molitvico, in zdihne: „O dobrotljiva mati Marija! povsod si bila moja zvesta tovaršica in priprošnica; odpri tudi zdaj svoje ušesa, in sprosi mi gnado, da jaz tukaj saj glada ne vmerjem, ako bi mi tudi divja zverina še življenje pustila.“

In glej! vidi zdaj angela pred seboj, kateri mu dobre jedila ponuja, rekoč: Vzemi mladenč, in jej jedila, katere ti Marija Božja mati pošlje.

Ves ostrašen pregleduje Tonček dobre jedila, poslednič pa reče: Lepi in žlahtni sad mi dopade, pa ne morem se ga poslužiti, ker je posoda, v kateri se znajde, preostudna in nesnažna.

„Glej" mu zdaj angel odgovori, „ravno tako so tudi Mariji scer molitve, katere njej v čast opravljaš, prijetne bile; od časa pa, kar si svojo dušo s smertnim grehom omadežil in nesnažno storil, tvoje molitvice več z veseljem ne sprejema.

Mladenč je zdaj spoznal svojo storjeno pregreho, se serčno zgrival, prosil ponižno za odpušanje, in obljubo storil, ne več grešiti.

Zginil je zdaj angel, z njim tudi vsa otožnost in groza Tončeka. Najdel je spet pravo pot, katera ga je srečnega in veselega domu pripeljala.

Poprašaj se, ljubi moj! ali nisi tudi ti enaki mladenč, ki dostikrat tožuješ, da Bog tvoje prošnje in molitve ne usliši?

Osnažimo se tedaj svojih dušnih madežev, zgrivajmo svoje hudobije, in obljubimo poboljšanje poprej, ko gremo na vrata Gospodove terkat. Smo to storili, bomo gotovo dobili, česar prosimo, ako bo le nam v prid in duši v zveličanje

Englert.

XIV.

Tercjalke.

(Poleg Alban Stolc-a).

Ali imate v vaši fari tudi kaj tercjalk? Če še nobene nisi videl, ti bom jaz eno pokazal ali popisal. Toda vnaprej ti rečem: Bog ne daj, da bi zares pobožne pa ponižne ženstva, ki iz ljubezni do Boga in do svoje neumerjoče duše rade molijo in v cerkvo hodijo, ter v duhu in v resnici Bogu služijo, zasmehoval. Takih mi nikar ne imenuj tercjalk, ker sicer bi še Mario Devico ta primek zadeval. Vernim in bogoljubnim dušam, ki se v vsaki fari kot violce med ternjem najdejo, tedaj tukaj nič ne očitam, marveč jih sam iz celega serca spoštujem.

Tercjalka v slabem pomenu ali hinavklja, je pa taka stvar, ki pobožnosti nima v sercu, ampak se z njo le kot s plajšem ogrinja, in jo kot kapúco čez glavo potega, Te sorte tercjalka rada v ptuje cerkve zahaja in po božjih potih lazi, in v svoji pobožnosti klečé in gredé tako globoko zdihuje, da se vsak zdihlej ene stopinje daleč čuje. V cerkvi si na vso moč prizadeva, s svojim obnašanjem ljudem pokazati, kako strašno je sveta; zatoraj očí rada kviško in na bélo suče, glavo v stran pobeša, in kadar na persi terka, roko veliko dalje steguje, kakor drugi katoliški kristjani. K spovedi prav pogosto hodi, in se ne veliko, ampak le velikotérnega in raznega spovedati vé. Da se v ponižnosti vadi, tudi drugim rada pové, kaj se je spovedala, postavim: „Enkrat me je med molitevjo neka raztresenost nadlégvati hotla, pa sem jo hitro premagala in iz glave odpravila; dvakrat, ko sem v hosti suhlad pobirala in nisem zvoniti čula, sem angeljsko češenje opustila, sem ga pa pozneje domá prav zvesto pomolila; pa ene dni sem neko duhovsko suhôto med molitevjo čutila; pa nevoljna sem bila čez grehe bližnjega in žaljenje božje, in sem si smerti želela, da bi le iz tega razujzdanega sveta rešena bila in skoraj došla v družbo ljubih angeljčkov in svetnikov v nebesih; tudi nisem Boga dovolj zahvalila, da zmed toliko tavžent, ki v pogubljenje grejo, je mene nevredno stvar za posódo svojega dopadenja in usmiljenja izvolil; pa od vsih strani me po nedolžnem preganjajo in jezike čez mene stegajo, toda vse voljno terpim, se bo že Bog za svojo služabnico poskusil in moje sovražnike ponižal, pa ali je tole tudi greh: preteklo kvaterno sredo sem z gosjo mastjó zabelila, ker nisem druzega imela, pa tudi védela nisim, da je kvaterna sreda? i. t. d.“ Ako se pa kteri spovednik prederzne, jo opomniti, da ponižnost in prava keršanska ljubezen se pri njej nekako pogreša, in da teh dveh čednost naj se bolj vadi, z nevoljo in jezo od spovednice gre, in s druzega spovednika poiše, kteri njeno popolnomast bolj ceniti vé. V svoji prebivavnici domá ima vso steno prepéto s svetimi podobami in tablicami, in če koga priti čuje, hitro paternošter ali „Dušno pašo“ v roko vzame, da jo v molitvi zadene, kdor pride, ker je dolžna drugim lep izgled dajati. Duhovniki ji tudi veliko bri kih zdihlejev prizadenejo, in se ima dosti pritožiti čez nje: ta in duhovnik se preposvetno nosijo, ta ji molijo: „izidi namesti zgo se tvoja volja,“ uni se pa pri „Dominus vobiscum“ prehitro zasuče pa premajhen križ delajo, še uni se pa s pobožnimi dušami, kak

je ona, nočejo veliko pečati, — uni dan, ko je iz cerkve za njimi v kaplanijo šla, jim žalostno suhôto svojega serca potožit, so jo že med vratmi odpravili, — oh že nimajo pravega duha! en pater v Ljubljani — oh da se še mnihi tako zmotijo! — so pa enkrat ravno pred povzdigovanjem kihnili! i. t. d. — Svojim bratom in sestram in žlahti se je čisto odpovedala in jih še pogledati noče, ker oni njene svetosti ne umejo in ceniti ne vejo, in ne da bi jo posnemali, še le grajati jo so se prederznili! Ona samo kake dve ali tri prijatlice v Gospodu ima, pri kterih si svoje polno serce izliva in zlajšuje — s pikanjem, psovanjem, opravljanjem in pogubljanjem vsih taistih, kteri z njo ne deržé, in je zavolj njene neizmerne svetosti ne hvalijo. In kadar je sama v svojem hramu domá, v njeni duši vse gomzí in mergolí nevošljivih, napuhnjenih, škodoželjnih in peklu izdajavnih misel in želj. Glej, to je tercjalka zrele sorte.

Kaj pa ta nečedna hinavklja v Drobtincah iše? Zato sem jo noter vteknil in tako živo popisal, da jo nekoliko splaším, če ktera takih ta sostavek brala bo, pa da tudi tebe skušnjave obvarjem, ji zavolj božje gnade nevošljiv biti. Sam ali sama sprevidiš, da taka pobožnost, kakor jo tercjalka te sorte na ogled nosi, Bogu ravno toliko dopade, kakor svoje dni hinavska svetost farizejev, ktere je usmiljeni Jezus pobélene grobe imenoval; kako žlahen in prijeten duh pa v grobih veje, si lehko misliš. In ko bi mili izveličar dan današni po svetu hodil in učil, obljubim, da bi svoje učence svaril rekoč: „Resnično resnično vam povem, ako vaša pravičnost ne bo obilniša, kakor pravičnost takih tercjalk, ne pojdete v nebeško kraljestvo.“ Zapomni si to, če si morebiti ti te sorte tercjalka (ali pa tercjal) in popravi, dokler je čas, vadi se prave ponižnosti, pa keršanske ljubezni, ki je nar bolj potrebna, in se nar bolj pogreša pri tebi, to je, ljubezni do Boga, pa tudi do bližnjega. Ravno ljubezen do bližnjega je poskušnja in znamnje, ali kdo Boga ljubi, ali ne. „Otročiči, ljubite se med seboj, pravi usmiljeni Jezus, na tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako se ljubite med seboj.“ In sv. Janez, učenik ljubezni, piše: „Ako kdo pravi: jaz ljubim Boga, svojega brata (bližnjega) pa le sovraži, on je lažnjivec . . .“ Tudi ti si gerda lažnjivka, ako meniš in praviš, da Boga ljubiš, zraven pa s svojimi brati in sestrami in z žlahtoj v prepiru ali pa tihi jezi živiš, sosédine in znanke opravljaš, duhovnike obiraš in hudo sodiš, i. t. d. Nazadnje ti le še to

prav tiho povem: kadar pri sv. maši med povzdigovanjem glavo povešaš in zdihuješ: „Jezus, tebi živim! Jezus, tebi umerjem! Jezus; tvoja sem živa in mertva!“ in zraven na svoje sovražno in napuhnjeno serce terkaš: tistikrat se hudič smeje, in Jezus se žalostno in s sveto jezo proč oberne od tvoje priliznjene hinavske molitve. Zapomni si to, še enkrat rečem, ti zmotena duša in poboljšaj se, če hočeš kdaj v nebesa priti.

Ab. Oliban.

Prilike in basni,

ali zlate jagode v srebernih posodah.

Od vsakega se rad úči; ponižnost bo storíla, da bo tudi to tvoje, kar je natora vsakemu drugemu posebej podelila. Modrejši od vsih boš, ako se od vsakega učiti hočeš. Kdor od vsakega prejema, bo od vsih narbogateji.

Hugon Viktor.

I.

Veter in pa hudoben jezik.

Živeli so svoje dni prav pobožen in pošten duhovski pastir, kterega je vsa duhovnija priserčno rada imela, razun peterih ljudi, kteri so jih sovražili, kajti jim niso mogli dovoljiti, kar so po krivem od duhovnika terjali. Si jezo nad duhovnikom ohladiti, najmejo gerdo nesramnico, ktera je poštenega gospoda po duhovniji razglasila in tudi škofiji nesramnih rečí obdolžila. Fajmoštra so na sodbo poklicali, na koji so sicer svojo nedolžnost dopričali; ali kriva obreka jih je toliko bolela, da so od same žalosti na smert zboleli, in se vidoma smerti bližali.

Viditi, kako častiti dušni pastir slabo shajajo, malopridne obrekvavce huda věst opeče; pred bolnega fajmoštra hite in na kolenih za odpušanje jih prosijo, ter obetajo, njih dobro ime jim poverniti.

„Preljubi moji ljudje," bolnik velijo, „iz serca rad vam odpustím vašo hudobijo; pa mojega dobrega imena, ob kojo ste me spravili, mi poverniti višej ne zamorete." „Oj pač pač!" jokaje farani odgovorijo; „mi hočemo in moremo poverniti; le samo recite, kaj da storimo!"

„Dobro," rečejo bolni gospod; „vzemite to le pernjco od mojega zglavja, stopite v visok zvonik, razparajte pernjco na lini, naj se po vetru pěrje razletí; po tem pa pridite mi povedat, kako je bilo."

Farani se tej ukazi čudijo, ter mislijo, da se gospodu v glavi blodi; pa vender pernjco v stolp neso, jo razrežejo in raztrosijo perje po vetru. Po tem se povernejo bolnemu gospodu povedat, kako je veter perje na vse kraje raznesel.

„Kaj pa je sedaj s perjem?" poprašajo bolnik farane. „Ni ga več v pernjci; veter ga je na vse strani raztrosil:" odgovoré.

„To sem previdel," pravijo bolnik; „ali bodite toliko dobri, in poberite mi raztreseno perje spet v to mojo podglavnico, da ne bo prazna!" „Gospod častivredni, tega pa ne premoremo; veter je perje

tako po širokem razsjal, da ga po nobeni ceni ne poberemo in ne pospravimo.“

„Vidite, ljubi moji otroci,“ jih dušni pastír dalej podučijo, „ravno tako mi tudi vi ne zamorete mojega dobrega imena višej povemiti, kojega je vaš hudoben jezik na vse kraje raznesel; kako bote vi obrekovanje iz vsih ušés pobrali, ki so slišale gerde laži, ktere ste čez me raztrosili?“ Tako gospod objokane obrekovavce podučé; jim svoj blagoslov dajo v dokáz, da jim iz serca odpustijo, in vmerjejo kratko potem.

Tako je hudoben jezik hitrejši ko vĕter in hujši ko tat. Vkradeno blago se lehko poverne, odvzeto poštenje clo težko, ali pa nikolj.

II.

Dĕte in mamica od smerti.

Dĕte. Povejte mi, ljuba mamica, kaj pa je smert, ki nam je ateja vzela, kojih sem tako rada imela?

Mama. Smert človeka zazible, da na zemlji zaspí, in se na unem svetu prebudí.

Dĕte. Kdo pa človeka preselí, da ga na tem svetu več ni, kakor rajnega očeta?

Mama. Božji angelc prileti, in človeka z seboj vzame, kedar spremijo merliča do černe jame.

Dĕte. Rajnega očeta so v globoko jamo djali, jih zagernili in pokopali?

Mama. Le mertvo truplo v temni jami spi; očeta duša v večnosti živí.

Dĕte. Zakaj so bili pa rajni oče toliko bledi, vsi terdi kakor lĕd na sredi?

Mama. Mertvo truplo bilo je očeta oblačilo; ono se je zopet v zemljo povernilo.

Dĕte. Kaj nimajo na unem sveti oblačila? Med golimi ljudmi bi jaz ne bila.

Mama. Pozemeljsko o smerti se izsleče, in se v nebeško preobleče.

Děte. Se mi pa angelca ni treba bati, kedar pride po me, mu dušo dati?

Mama. Prijazen angelc dušo rahlo vzeme, kedar človek zadnič izdehne in pojeme.

Děte. Kdo mi pa hoče lepo oblačilo dati, ako ne greste vi z menoj, preljuba mati?

Mama. Pripravljeno nebeški kralj imá, in ga vsem svojim ljubim svatom da.

Děte. Kako se pa kralju veli, kteri za oblačilo mi skerbí?

Mama. Vsmiljeni Jezus je njemu imé; on, děte moje, on tvoj ženin je.

Děte. Oh mama, tak se vmreti ne bojím; z Jezusom biti vékomaj željím.

Mama. Le živi, děte moje, prav lepo, tako te smerti strah ne bo. Prijazen angelček bo tebi smert, v nebeški raj bo grob tebi odpert.

II.

Dobre delica.

Ura cerkve vabi h keršanskemu nauku. Od vseh stran prihaja ljuba mladež, ž njimi tudi mala Milica, vboga sirotica, ktera svojih starišev nikoli ni poznala in pri ujci in ujni sirotovala.

Ko g. duhovnik sv. nauk sklenejo, še pristavijo: „Ljube duše! ne pozabite tedaj, da mora vsak dobre dela opravljati, kteri hoče Bogu dopasti, velik kakor mali, bogat kakor siromašni, slednji po svoji moči; kajti nikdo ni tako slab ali vbožen, da bi ne mógel nikomu biti pomožen.

Milica pridša iz cerkve se začne jokati si rekoč: Jaz sem premala, da bi komu kaj pomagati mogla; nič ne morem, ničesa nimam — jaz ne bon mogla ljubemu Bogu dopasti.

Naj bi pa ljudje ne gledali, kako se njej bridke selzice vtrinjajo, jo berž od ceste na stranjsko pot zavine; in ker vé, da je domá nikdo ne pogreša — kajti ujec so jo le tepli, in ujna, ki so svojo deco imeli, se niso nikolj po njej ogledali — ši sede za nek ščipek. Koj zamara, da lepi germec suše hira, da se mu listje žolti, da cvetke milo pobeša. „Ti ščipek *) vmira žeje, ker ga ljubi dežek ni napojil," si reče Milica, vstane urno in leti na ravnost k potokecu, ki blizo teče, in prinaša med pešicama tako dolgo vode, dokler se vmirajoči germec ne oživi — da se mu listeki rašiti začno in rožice svoje glavice vzdigavati in jo kakti milo gledati.

Vdil potočeca gre Milica dale in ga skoro zavidno gleda, rekoč: „Ti si pač srečen ti potočec! Ti si mogel ščipeku pomagati — jaz pa, jaz ne bom mogla Bogu dopasti. —

Grede nek čas zagleda precej velik kamen, ki potokecu pot zastavlja, da otožno šumlja. Tožna vodica se jej zasmili. Mahom stopi v potočec in maja in premikava tako dolgo kamen, dokler ga na stran zvali; pa močno jo tudi veseli, kako zdaj vodica mirno dalej teče in jej s svojimi valeci prijazno migla — kakti v zahvalo.

Milica odide, se spet ogleda na kamen in mu skoro zavidna reče: „Ti si pač srečen ti! Ti se odrineš in pomagaš, da zdaj vodica tak lepo teče. Jaz pa — jaz ne bom mogla Bogu dopasti."

Med tem se začne glad glasiti in jej domú velevati. Prišla blizo vesi zagleda v senci za drevjem dete, ktero je nja mati na trato posadila. Za igračo je pred njega vteknila malički klopotic na palčici. Ali veterček je vtihnul, klopotiček se vstavil in dete se milo joče. Milica počene kraj njega, začne v klopotečove perutice s svojim predpasom ročno vehlati, klopotiček se spet urno sukati; joč premine detetu, veselo krili in ploska s ročicami, vriskla radostno — in berž sladko zaspi.

„O vetriček! kak si ti srečen, mu reče Milica, skoro zavidna; ti si vzrok, da to děte zdaj sladko spi in se ga mati lepo razveseli, kader pride."

Od ondot odide Milica in pride berž domú. Že od daleč začuje ujca kričati — ker so — pa pijan. Sirotica se vsa trese, ker ve, česa se je zdaj bati. — — In zares mahnejo pijani ujec s svojoj palicoj komaj vstoplo Milico tako nevsmiljeno po glavici, da mahom omedli, se sruši, še dehne, in več ne pojema.

*) Gartenrose.

Njo viditi mertvo se prestrašeni ujec koj strezni. Groza ga navira. Ujna kriči na ves glas. Neseta jo v kamrico, položita na belo postelco, okinčata umerlo z dišečimi cveticami, prižgeta blagoslovljene svečice — ali oh! ona je mertva in ves njuni trud in joč ni mogel je spet oživiti!

Do pozne noči se eden drugega nje smerti krivita in strahú in žalosti pobita terdno zaspita. Kar se zdaj pred njima godi, še ju bolj prevzeme. Vidita, kako se dveri v kamrico odpro, urno prišumlja potočec vode, se spenja k malej umerlici, jej mivlje bledo ličice, jej moči suhe ustica, jej ogrinja celo télice. Milica se trohico gene, očice zažmirijo. „Ljuba Milica! jej reče rahlo vodica, ti si meni pomagala, prišla sem, ti dobrote povračat.“

Hip poznej prišumata ščipekova veja, vsa hiša zadiši njenega duha. Veja se bliža Milici, ena cvetlica jej poljubi ustnice, jej poljubi ličica, jim poverne rudečico. Potem reče rožica: „Ti si nas rešila, ko že smo suše vmirale, zdaj me tebe s prijetnim dišilom zdramljamo, te k življenji krepčamo.“

Nenadoma zaduje vetriček v oknice, ga odpre, šumi k Milici, jej pihlja v persica. Deklica začne dihati, serce rahlo tolkati, ustica se smehljati.

V tem hipu vstopi v svetlej obleki božji angelec, premilo rekoč: „Mene pošle sam večni Bog. Moje dete! kar si dobrega storiti moglo, si storilo ponižnega serca; za tega voljo te ljubi Bog in me pošle, da ti to povem.“ Pri tej priči ustane Milica in poklekne pred angela, kteri pa koj premine, zapustivši za seboj žar rajske svetlobe.

Svet strah sprehaja ujca in ujno, trepetaje se prebudita, si mahom pripovedujeta čudovitne prikazni. Ker sta oba do pike jednako vidila, hitita vsa začudjena v kamrico. In zares moli Milica kleče pred razpelom. Nje lice prešinja premila pobožnost. Rahlo jo vse spitavata in vse zveta. Vsa sta neznane groze prevzeta. Ujec ne padejo nikol več v staro navado, ujna so od dne bolj ljubezniva, Milica pa veselo rase in še si bolj skerbno prizadeva, kaj le more dobrega storiti, da bi ljubemu Bogu dopadla.

Dr. Muršec.

IV.

Rajska ptičica.

(Iz ruskega.)

Častitljiv star minih, ki je svoje žive dni v mirnem kloštru preživel, je šel ednega dnu v gojzd zbirat smokvice (jagodce) za miniško mizo. Predavši se svetemu razmišljevanju je zašel daleč v gost in temen lés, kamor dotle ni prišlo še človeka in kamor je le zverina shajala. V tem začuje ptičico peti. On posluša, zamekne se, pozabi sam na se, pozabi na vesvolen svet in se ne gene kakor okamenit. Vreme letí, čas minuje pa njega zamaknjenega se ne dotekne in ga ne zdramí, bilo je njemu zamaknjenemu, kakor je izvoljenim v svetlih nebesih. Zadnič ptičica vmolkne in častitljivi starček se na ravno verne spet domu. Pride in vidi — drugo zidovje, drugo cerkev, druge jispice in druge minihe; — ne verjame svojim očesom gre k poglavarju klošterskemu, ves prepaden vpraša ga: „Povej mi, častitljivi oče, povej, kako čudo je pa preobrazilo ta kraj? Pred nekoliko časom sim šel odtôd in sadaj najdem vse drugače.“ Mi tebe ne poznamo, ptujec! odgovori poglavar. — Starček pripoveduje dogodovščino kloštra svojega, imenuje svojega poglavarja. „Iz starih letopisov naše družbe vém vse, kar si pripovedoval, mu odgovori čudeč se poglavar: vém tudi ime poglavarja tvojega; pa on je živel za tavžent let pred tem.“ — „Sadaj nebeška svetloba razsvetluje moje oči!“ zakriči starček po globokem premišljevanju, in vsi pričujoči so njega gledavši ostermeli, v njem je bilo namreč nekaj nebeškega. — „Bratje! jaz sem slišal peti rajsko ptičico in nisem čutil in se nisem zavzel za tavžent let!“ — Tu hoče on razložiti sladkost tega petja, pa jezik mu vterpne, pred očmi se mu stemni — na tla se zverne in sveta duša nja izleti iz perhlega telesa. Na kamenu pokrivajočem pokopališče njegovo so izrezane tele besede: On je slišal peti rajsko ptičico, in se ni zavzel za tavžent let.

Ta pravlica hoče reči: Nebeško veselje, ki ga izvoljeni vživlajo v svetem raju, se ne da dopovedati. Sv. Pavel piše: Nobedno oko

ni vidilo, nobeno uho ni slišalo, in nobeno serce človeško ni občutilo, kar je Bog obljubil ljubečim njega.

Štajerski Slovenci pojo od ptičice iz svetega raja sledečo pesmico, ktero je g. Ulaga zapisal v Posredi:

1. Oj stoji stoji klošter nov
(Na sredi gradca nemškega).
2. V kloštri mnihov sedemnajst,
(Ta osemnajsti je gvardjan bil).
3. No ena tičca perleti
(Na nizkim okni posedí).
4. Začela je s kluncam pikati,
(Od raja nebeškega pevati).
5. Na to počasu odletí,
(Mladga meniha več v kloštri ni). —
6. Oj odpri, odpri vratar mlad,
(De trudne noge počinejo).
7. Pa kdo si ti, ali kaj si ti,
(De tak pozno še v klošter greš ?)
8. Oj vratar mlad jes sem menih tist,
(K je včerej za tičcoj 'z kloštra šel.)
9. Menihi se vkup zberajo,
(Stare bukve prebirajo).
10. Preteklo je že tri sto let,
Tri sto let in osemdeset,
Da je en menih 'z kloštra šel.
11. Na to se menih sprebledí,
(Kok bel golobček v nebo zleti).

Matija Majar.

V.

Fajfa in pa Tobakira.

Fajfa. Nama, ljuba sestra, na tem svetu zmirej bolj po sreči gre. Malo ljudi že v naših časih na tem revnem svetu živi, ki bi nama dacije

ne dajali; in taki, kteri čez datovnje naj huje tožnjejo, nama po navadi naj raj darujejo, in pa z veselim sercom.

Tobakira. Kako se pa ti, pipa, zlobiš meni priměrjati? Da si ravno moja sestra po tobaku, si le pri divjaku večidel domá, dokler mene naj imenitneja gospôda, clo kralj toliko štima, da mene v zlatu in žlahnih kamencih oblečeno svojim ljubljenim v počastenje da. Kdo pa tebe kdaj komu v čast ponudí? Divjaki in pa Turki svojim prijateljem pipe kaditi dajo. Pri njih si ti doma.

Fajfa. Oho, ti šnopovka! kaj se toliko šopiriš? Kdo naji pri ljudeh zdaj več velja, naj množina tobakažev razsodí, ki cele dni mene v zobéh deržé. Ni ga skorej imenitnega gospoda, ki bi moje sladkosti ne pil; pa tudi malo vrednega smerkovca ne srečáš, kateri bi ne kadil, če se mu še ravno mleko po zobih cedí. Moje veče število bo tebe naučilo, kaj pri ljudeh veljám.

Tobakira. Res je norcov brez števila; pa število ljudi najne cene ne odloči, ampak njih imenitnost in visokóst. Redka ženka je, ki bi iz fajfe tobak pila; mnogo jih pa jaz imam, ki iz tobakire ljubi tobaček prav željno sreblejó, in zjutraj že poprej pošnopajo, kakor se pokrižajo. Saj vendar sama spoznáš, da ti le poredne ljudi v svoji sužnosti imaš, dokler meni naj višega stanu ponižno služijo. Ali si že videla kdaj kuharco kaditi? Vidiš jih pa čez potrebo zravno ognjiša škatelco nositi. Povej, ktera več veljá?

Fajfa. Kaj je meni mar za tvójo imenitnost; le na mojo čednost in pa na tvojo gnusobo poglej, in potem povej, ktera več velja. Moj duhán se skoz usta čedno pokadi, se ne zajezi in gnoja ne dela. Kamo gre pa tvoja cesta? Šnopovca si ljudje v nos nadregajo, si nad ustmi gnojiše delajo, iz kojega se gnojnica oceja. Ali ni to nesnaga? Le poglej tvoje rjave kapelce na popirji, in povej, ali ni šnopati gerdo?

Tobakira. Naj si bo še toliko gerdó, za to pa tudi tvoja pot trohe lepša ni. Le usta prav poglej, iz kojih se kadí, in pa povohaj, kako tobakajcu iz ust smerdí. Vse stene okadíš, vsako oblačilo tako osmradiš, da nosu težko dé, ki ni tokaka vajen. In bele zobe kako v gnjile porobe (štore) z dimom premeniš, želodec oslabiš, in persi posušiš, ter zdrave sline po tleh izpluješ. Dnarje pokadiš in drujega ne pustiš, kakor kupec praznega pepela. Kaj se boš košatila vkajena dimnica!

Fajfa. Oj ti besedlivka! kaj pa govoriš? Ali ne věš, kako žlahno rožo, tobak, ogerdiš? Tobak je zdravilo mnogih boleční; glad potolaži, mokrote posuší, možgane očisti in zrak zdrav stori, družbo oveseli, tovarš, če drujega ne glešta, fajfo tobaka prijatlu pomolí; in kedar sromak kosila ali južne nima, si tobačeka naredi, kadi in premišluje, kako hitro ko dim vse posvetno zgine in se premeni. Sestra! ktera je več vredna, jaz ali ti?

Tobakira. Reci lula kar rada, jaz le več od tebe veljam, kěr večo starost pri ljudéh imam. Francos Nikot je pervič šnopavca leta 1561 na Francosko prinesel, in že leta 1547 so Portugalci šnopali. Leta 1610 je še le neki angleški vitez tobakaje Angleze naučil, pa se angleškim poglavarjem tako slabo prikupil, da so ga hotli za to clo k smerti obsoditi, rekoč, da bo ta zel ljudi tako omamila, da bojo delo mudili in le tobak kadili. Povej mi, ljuba sestra, ali niso tobakajci naj huji zamudajci? Kolikokrat praznujejo, kedar pipe nadevujejo in ogenj kréšejo; in kedar ne gorí, se delo opusti in fajfa popravlja. Koliko pogorelcov fajfo po svetu kolne, ki je ogenj zatrosila, tobakiro nobeden hudega ne dolži, marveč se me oveselí, kedar me ogleda. Ali mi še ne daš pervej veljati?

Fajfa. Sestra! Razvada je najna mati; le razvadi sedajnih ljudi sve dolžni hvalo dati; razvada pa čednost ni, in tudi nama lepo ni se ednej čez drugo povzdigovati. Tobakira nosu — pipa ustom prazno tlako dela; le za ušesa še prazne tlake ni. Kdo si bode neki še to tretjo tlako vmislil? Poterpi sestra, da bomo tri gerde razvade hčeri; po tem se bo skazalo, kteri bo predstvo obstalo. Iz dveh prepira, se tretji sreča ozira.

VI.

Lesíca in mačka.

Mačka je že veliko slišala praviti od lesice, kako prekanjena da je; torej želi se zniditi ž njo, in se kaj od nje naučiti. Ni dolgo, in srečate se. „Dobro jutro, têtka!“ pozdravi mačka lesico, „kako se

kaj imate v sedajnih slabih časih?" „Uboga avšica!" odgovorí lesica, „kaj blodiš od slabih časov; mene je eno, naj si bojo časi, kakoršni radi. Ali še nisi nikolj slišala moje modrosti hvaliti? Jaz si vem pomagati, pride naj kar rado." — Alj ni še poslednih besed dobro izgovorila, se zasliši pésje lajanje. Mačka je pri tej priči verh košatega drevésa; lesica jo iše pocediti, — ali že jo imajo psi v zobeh. „Oho, modroglavka!" ji zakriči mačka iz drevesa; namesti bahati se, bi se bila raj plezati učila, in ne bilo bi ti treba, kožúhca dajati kerznarju."

Taka se jim zgodí mnogokrat, ki se ustijo od vseh nar modrejše.

Rock.

VII.

Pès si stavi hišo.

Bila je huda zima, in Tirkeljna na pôdi ležečega je zeblo, da je kar dregetal in dvegubé se v kót stiskal. „Ti nesrečna zima ti!" začne gondrati, „če me le še letos ne stisneš; k leti čem stanovati, ko sosed Lustelj, in ne več zmerzovati. Kar v spomladi pójdem, pa si bom hišo postavil." — Spomlad prejde, leto pride, Tirkelj se pod gruško v senco vléže; glavo, rép in vse štiri od sebe steguje, pa jame zdihovati: „Kje čem révež toliko vzeti, da bi si hišo postavil, tako veliko, kakor sem dolg in širok? toliko ne zmorem!"

Kaj pomaga, če se kdo v sili zareče, da hoče storiti to in to, če pa obljubo pojé, kadar bi jo bilo čas izpolniti?

Rock.

VIII.

Zlato têle.

Pravdoskaza J. je večkrat ošabno in gerdo govoril od resnic svete věre. Enkrat je tudi kvasil, da se človeška duša po smerti telesa v kako zvér preselí, iz zveri v zvér, pa sčasoma spet v kakega človeka pride. „Dobro se vém spomniti," pristavi, „da sem jaz bil tisto zlato těle, ki so ga Izraelci pod Sinajem molili." Gospá J. pa reče: „Vse je še rés, samo zlato ste zgubili."

Tako nosi širokoustnik naprodaj neumnosti svoje; ne kupuj jih poslušaje!

Vik.

IX.

Skopúh.

Lakomnost lahko človeka tako daleč zavódi, da še samemu sebi nič ne privoši. Eden takih je iz gôle skoposti bós hodil; in se enkrat tako močno ob kamen zadéne, malo da si ni pavca odbil. „Pač dobro," pravi, „da nisem čevljev imel: — kakšna luknja bi se bila naredila!"

Varuj se, da ti take luknje v glavo ne dobiš!

Vik.

X.

Nôrc in resnica.

Mož visokega stanu in pa bôgat si je najél norca, ki mu je kratek čas delal. Omisli mu obleko vso novo in mu obesi na stran

lepo izdélan bát, ter mu reče, da ga ne sme nikomur dati, drugače ko bi kje zadel na nôrca še večega, kot je on sam. Nôrc se v svoji obleki in s svojim batom obnaša, da je kaj, in bogatinu veliko smeha naredí. Ali kaj, da se smert za bogatijo nič ne meni! Nastopil je čas, ki bogatinu nič kaj po volji ni: za smert je zbôlel. Kakor mu je pa celo življenje časno vse več pri sercu bilo, kot večno, tudi zdaj pošlje poprej po pisarja, da mu poslednje izporočilo popiše, kakor po spovednika.

Vse svoje veliko premoženje izporočí žlahti. — Ko gospoda le nič na svetlo ni, začne nôrc popraševati: „Kje je gospodek? Kje je gospodek?" Služevni rečejo: „Nôrc! gospodek se odpravlja na potek." „Kam?" „Daleč, daleč!" Nôrc se vkarja in čudi, kar se more. Ko ga poslednič pustijo tudí k posteli bolnika, gré čisto blizo k njemu, in začne: „Gospodek! kakor sem izvedil od tvoje družine, se spravljaš na potek?" „Taka je, moj norček, moram, moram iti!" „Gospodek, kam?" „Daleč, moj norček!" Gospodek, kedaj pa spet prideš? Čez osem dni?" Ne. „V štirih tednih?" Ne. „V štirih mescih?" Ne. „Ob letu?" Tudi ne. „Gospodek, kedaj pa?" Oh, nikolj več, moj norček! „Gospodek, hočeš tako dalec potovati, in tako dolgo od doma ostati? Gospodek, saj še ni voz obravnan, konji še niso očedeni? Gospodek, tvoja obleka še ni zložena? Gospodek, dnarji še niso našteti? (Take priprave je vidil nôrc, kadar je gospod druge krat na pot se odpravljal). Gospod na to globoko zdihne. Poslednjič reče nôrc: „Gospodek, če greš tako daleč, in se bolje ne pripravljaš na pot, zakaj oštirji in ptuji ljudje ne dajo nič zastonj, tako si veči nôrc kot jaz, in jaz ti dam svoj bat na pot; zakaj ti si rekel, moj gospodek, če večega nôrca najdem, ko sem sam, da mu naj svoj bát dam. Nisem še našel večega nôrca, kot si ti; zakaj tako daleč iti, in tako dolgo ne več priti, za pot se pa nič oskerbeti, je narveča norost na svetu. Tu imaš svoj bat; srečno pot, z Bogom!"

Zdaj teče nôrc od bolnika, iz hiše, in vpije, kodar gré: „Gospodek je narveči nôrc! gospodek je narveči norc! gré tako daleč, in se ne oskerbí za na pot."

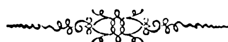
Kako pa kaj ti skerbiš?! —

Stojan.

Ogledalo za šolo

in domačo réjo otrók.

Upam si terditi, da se ne da misliti kaj boljega, ozdraviti bolano zaderžanje človeške družine in pomagati keršanskim deržavam k sreči, kakor, ko bi se vsi stariši v tem zastopili, da bi svoje otroke v božjem strahu in spodobnem zaderžanji odrediti si prizadevali. Zakaj ko bi tako vsak z resnično skerbjo v prid deržave kolikor more priložil, bi cela deržava skorej popolnoma ozdravela. In gotovo bi vse postave, ki se v boljšanje zaderžanja dajejo, ne zdale toliko, ko edina ta zloga (zastopnost).

Ludovik Granaški.

I.

Mala basaga

šolskega blaga za odrašeno mladóst.

---

1. Hodiš po hribih in dolinah, in memo kakega stanu grěš, lehko po strehi in po dvorišu poznáš, kaj gospodar zna, in koliko gospodinja veljá. Strehe, ki tebi rebra kažejo, ternje in pa kropive, ki stan obrašajo, tožujejo gospodarja, da rad predolgo spí, ali po kerčmah (pivnicah) sedí, ali ima pa slamo v možganih. Tak gospodar in pa knaver (červ) v drevesu. Naj gre rakom žvižgat! — Je knalo (dvoriše) nastlano, hiša vmazana, da pošten človek blizo ne more, kaže mater zaspano, in gospodinjo zaležano, ki piškovega oreha vredna ni. — Gospodarja hvali čeden dom, hlapca nastele snažen kup, deklo metla, gospodinjo pa kolovrat. Pri vsem tem pa pregovor vedno resnico praví: Kakoršni stariši, takšni otroci; po gospodarju in gospodinji se tudi družina pozná, odrašena mladina pa po šoli, kojo fara imá.

2. V Lavantinskej dolini vsaka pridna hiša svoj drevorednik imá, v kojem drevje iz pisček redí in požlahnuje. Odrašeno sadunosno drevje za potmi in krog polja sadijo, homci in poljane so sadunosniki; stanovje se iz žlahnega drevja smejí. Veselo je gledati rožnega sveta, kako vsakega skerbnega kmeta stan lepo cveti, in vsa dolina v belo rudečem cvetji plava. — Dojde bogata jesen, se kimovca sadunosno drevje polno grušek in jabelk obeša; ljudje imajo na cente božjih darov pospravljati, imajo dobre pijače in živeža, pa tudi obilno potrebnega dnarja. Kedar letna potegne, eden kmetič po tri, po pet sto goldinarjev srebra iz samega tepkovca izkupi. — Slovenci! vi se le terte veselite; vam terta pozebe, pa revo prodajate. Pokaj tako dolgo odlagate, se sadjorěje verlo lotiti? — Je vam vinska terta ljuba mati, naj vam sadunosno drevje dober

oče bo. Kedar bo materi pomankovalo, bode skerben oče dal. Oče in mati si morta roko podajati, če hočeta dobro izhajati; drevje in tersje si morta biti dobra mejaša. — Věste, kaj nam rajni Vodnik pravi: „Sreča nas iše, um nam je dan; srečo le najde, kdor ni zaspán." Prijatli! krepko na noge, lopato v roke; vinjek naj tudi za drevje veljá. Tudi drevje je velik božji dar. Bolje za svojo deco skerbí, kdor jim sadunosnega drevja nasadi, kakor skopúh, ki jim dnarjev naměri. Dnarje gostokrat vrag obsede, drevje pa Bog blagosloví.

3. Malo pomaga lepo polje, če je mladina pusta celina; tudi žlahno tersje in rodovitno drevje kaj ne zda, če so mladenči divjaki, deklice ternate samoraselke. Dobre šole je potreba vsém, posebno mladim ljudém, slabi ljudje delajo hude čase. V taki fari, srenji in hiši, ki prave šole nima, je vedna zima; glava takih ljudí je pušava, serce pa lěd; truplo scer živí, pa kaj pomaga, ker duša spí večne smerti žalostno spanje. In vender ljudje večidel šolo tako malo obrajtajo! Kako je to? — Ali za to, ker šole prav ne poznajo, ali pa za to, ker pridne šole nimajo. Pridna šola ima trojna biti, se doma začeti, v učivnici napredovati, v cerkvi pa doverševati; ako ena tih spodletí, vse tri kaj ne zdajo. — V šoli, v kteri učijo le samo pisati in brati, računiti in pa nemškovati, čednega zaderžanja pa ne, je vredna blata; šola, v kteri se otrok zravno številstva tudi keršanstva, in poleg pisanja tudi poštenega djanja uči, taka šola je zlata. Veliko posvetnega znati, slabo se pa zaderžati, je konja ritansko obsedlati; hitro v blato vergel te bo.

4. Věš zakaj ima brěza belo, svetlo škornjo? Da oče in mati brězo od daleč lehko poznata in najdeta, kedar je otrokom brezovega olja potreba. Šiba je zdrava, in dober je strah, pa le za potrebo in kar je prav; preveč in premalo, preporedko in prepogosto zdravo ni šibo rabiti. Šiba naj bo zdravilo, ne vsakdanje kosilo za otroke. Ako zboliš, in zdravila ne dobíš, boš težko ozdravel in lehko umerl; če pa zdravila neprenehoma piješ, boš od samega vračtva konec vzel. Taka je tudi s šibo pri otrocih. Deco, ki šibe ne poznajo, palica čaka; alj kar šiba zamudí, ne bo palica popravila, pa tudi ječa ne ozdravila razujzdanih otrók. Otroke v jězi ponidoma pretépati, se pravi otrokom serce razcepati in hudoumne storiti. Dobra šiba mora tri verhe imeti: pervi je za laž, drugi če ne vbogaš, tretji pa, če ptujega hitro nazaj ne daš.

5. Je travnik slaba trava prerastla, in namesti detele po senožeti strupen ušivec cveti, ni zadosti strupno zel verhoma le pokositi, korenine pa v zemlji pustiti; hitro se zopet ozelené, in rastejo še močnejše od popréj. Potreba je škodljivo zel iz korenine poruvati, senožet preorati in ga obsjati z žlahnim semenom. Tudi pri mladini gol strah ne koristi, in sama šiba slabih navad ne potrebi, ktere pri deci že v nježni mladosti na svetlo polukajo. Za otroško serce ima biti podučevanje setva, brana svaritva, šiba oralo, molitva pa pohleven dež.

6. Otroci rajši storijo, kar vidijo, kakor pa to, kar slišijo. Hitro se naučijo, kar jim pokažeš, hitro pa zabijo, kar jim vkažeš; besede mičejo, izgledi vlečejo tudi otroke v hudo alj v dobro. Ako mołiš, naj tudi otrok poleg tebe kleči roke gor derží. Kedar se v cerkvo podáš, skerbi, da tudi mladenčika in punčico za roko peljaš. Pravi in kaži otroku, kar v hiši božjej vidi in sliši; naj mu globoko v serce gre sveta služba božja. Le potem bo veselo juterno sonce milosti božje mlado serce ogrelo, in kakor žlahno jabelko belo rudeče od sonca, bo ostalo vse svoje žive dni, in se po ljubem soncu milosti božje oziralo.

7. Kedar mlado drevje sadíš, glej da korenine globoko v zemljo posadíš, naj bo drevo čerstvo rastlo, in ga vihar izkoreninil ne bo; in če mu kako vejo odlomi, se ne posuši drevo, ki korenine globoko požene. Serčne korenine človeku so resnice svete věre, ki mu dajo pravo serčno moč viharje skušnjav in burje težáv srečno prebaviti. Kako potreba je mladim ljudém se svete věre čerstvo prijeti, keršanskega nauka skerbno učiti, pridno moliti, svetstva pogosto in vredno prijemati in si keršanske družbe iskati! Svojo srečo na skalo zida, kdor je v mladih letih prav prida — ne na pol kristjan.

8. Štiri in tridesetega leta je bila velika vročina in tolika suša, da je veliko studencov vsehnilo in posušilo se mnogo drevés. Imeli so pridni kmetje veliko dela mlado drevje zalivati; ali mlade korenince so vodo tako žejno popivale, da se jim je zalivanje malo poznalo. Hitro so se vsušile, kajti jih neprenehoma napajati ni bilo mogoče. Vse take razvajene drevesca so po malem vsehnile in se posušile, dokler so se inače spet ozelenile, kojih zalivali niso, ter so se suše privadile. — Ravno enaka otroke čaka, kteri se v mladih letih vsega dobrega privadijo, kaj hudega si pa ne skusijo. Mlado děte, ki kavo pije, glavo v čamer, truplo pa v kožušček zavija, nikolj

prav čerstvo, pa tudi zdravo ne bo; mehkužno je njegovo telo, razvajeno serce. Kdor v mladih letih gladu ne občuti in zime ne spozná, njemu bo vsaka sapa škodila. V mladosti imaš začeti si kaj pritergati in poterpeti, da boš odrastel zdrav in serčen korenják, ne pa mehkužen meglenják.

9. Ni prav otroke z šoloj strašiti, rekoč: „če ne boš priden, bom te pa v šolo dal, da te bojo.“ Dokler se otrok šole bojí, se slabo učí; le veselje vsako delo lehko stori. Še huje pa starši grešijo, kteri mudijo za otroci pogledati in poprašati, kako se v šoli učé, kako se vedejo po poti gredé k domu ali pa iz doma. Kolikor otrók, toliko imej očí; otrok brez varha dobro ne stori. — Naj hujše pa grešijo stariši, kteri malopridne otroke zagovarjajo, in le učitelje dolžijo, če so otroci malopridа. Otrokom potuha ne bo pripravila kruha, ampak meč, s kterim hočejo starišem serce prebadati.

10. Sv. Klemen papež svoje dni šolo obiše, kakor pravijo, in najde učitelja v sredi učenckov sedeti, ki so trušali in se smejali, skakali in divjali, učenika cukali in žegetali, da je bila groza. Svetega naj viši škofa vgledati vse potihne in molčí; papež pa učeniku v stran pomigne in velí: „Tak truš se keršanski šoli ne spodobi!“ Papija, tako je bilo učeniku imé, pa odgovorí: „Saj je ljubi Jezus otročiče k sebi zval in jih objemal.“ „Dro! reče sv. Klemen, pa jih je povzdigal in blagoslovil za nebeško kraljestvo.“ — Keršanska šola ima biti hiša modrosti, ne pa norosti; Bog je tudi v šoli domá.

Slomšek.

II.

Kako delati, da otroci radi v šolo hodijo.

Nar veče veselje je, priti v kako šolo na kmetih, in videti na kope otrók, kako lepo mirno sedé v svojih klopéh, in kakor angelčki

nedolžni v odperte bukvice gledajo, ali pa vsi imajo oči v učenika vperte, ko jim s prijazno in voljno besedo razlaga nauk od Očeta vsih ljudí, ki prebiva v svitlem nébu, in je bil poslal svoje dní na svet edinega Sina, ki je hotel biti, in je bil naš brat, in nas je ljubil, in ljubi še bolj, kot naši nar boljši bratje; in kakor radi nas imajo lasten oče in mati, nas vender On še vse rajši ima, če le tudi mi Njega radi imamo, in se varujemo ga žaliti i. t. d.

Silno veselo je kaj tacega viditi in slišati, sosebno pa, če je šola tako napolnjena, da je glavica pri glavici, torej naj spoštovanim učenikom prijazno svetujem, kako naj se ravnajo, da bodo otroci veseli in obilno v šolo hodili, in se mnogo koristnega naučili.

„Variatio delectat," to se pravi po slovensko: „Če je bolj pisano, lepši je." To naj si vsak učenik živo v spomin vtisne, ako želí prí svojih učenčikih kaj opraviti. V ta namen, česiravno ima učenik le kake ure na dan v šoli opraviti, naj tudi v tem tesnem času skerbi za različnost in mnogoterost, in naj se tudi pri učenji ene in ravno tiste reči, kolikor je le moč, ogiblje vse dolgočasne enoterosti. Da se pri zlogovanji in branji dolgočasnosti vkloneš, utegneš tako-le delati:

1. Nikoli ne pusti enemu predolgo zlogovati (zlagati) ali pa brati.

2. Ukaži zlogati (zlogovati buchstabiren), ali zloge brati — če je Abecednik potem napravljen, tje in nazaj; drugi krat zopet od zgorej dali po versti, in po tem nazaj gori i. t. d.

3. Kterikrat napravi malo skušnjo, ter pokliči enega, pa druzega k sebi k mizi, ter mu sem ter tje po zlogovnici, kolikor se je že učil, s perstom ali s kakim kazavnikom zloge káži, ktere naj učenec naglo izgovarja. Bolj urnim zamoreš precej v berilu kake lahke besede z enim zlogom, ali pa v večzložnih edine zloge dajati izgovarjati. Otroci imajo nad tim veliko veselje.

4. Zloge na tablo zapisuj, ter neutegoma enega pa druzega pokliči, da naj izgovorí, kar si ravno zapisal.

5. Ko do branja pridete, ne puščaj nar slabših šolarčkov, ki druzih ne morejo dohajati, vnemarno sedéti, temuč naj saj nekóliko zlogajo, ali pa zloge beró, boljši pa naj beró, kar je težjega. Kterikrat, da se bolj paznost ohrani, jim je dobro dovoliti, da nektere zloge, ali besede, ali, če je že branje, en stavek samec bere, po tem pa nekaj zlogov, besed ali en stavek, ali še več, cela

klop, ali cela šola na glas skupej bere, in tako dalje zaporedoma. Kdor je samec poklican, naj mu čast bo, da tako rekoč vsim drugim vklubuje. To je otrokom zlo zlo všeč, in hitro se bodo naučili brati, ako se učenik tacih pravil derži, in s primernimi preménami veselje dela, ter jih pazne vé ohraniti.

6. Ko žé pa znajo nekaj Abecednik brati, je dobro, da se jim še druge bukvice preskerbé, da se malo iz enih, malo iz drugih, ali pa enkrat iz enih, drugikrat iz drugih bukvic bere. — Več enacih pomočkov in spodbudkov pridnega in vnétega učitela skušnja sama uči.

Da bo šola še bolj pisana, morajo vsakdanje šolske ure dobro razdeljene biti, tako, da se nikoli celi čas ne uči le ena reč, ampak tudi v tem naj bo premenjanje, postavim takó:

1. Narpred naj bo kaj keršanskega nauka, kar je otrokom nar bolj potreba vedeti; včasi tudi kaka lahka zgodba sv. pisma iz starega ali novega zoveta. Poprejšnje naj se večkrat ponavlja, da otrokom v spominu ostane; vsakkrat se kaj popraša, in kaj vnovič dopove. To vse se da v malo minutah opraviti, kdor se le reda derži, da ne pusti otrok morebiti dalj časa, da bi jim nič od keršanskega nauka ne povedal.

2. Zloganje (zlogovanje) in branje, akoravno je veliko učencov, bi ne smelo predolgo terpeti. Bere naj vsak le malo, da vsi na versto pridejo, ako je moč, ali naj bo pa kaj druzega prašan, ker sicer misli, da v šoli ni bil, ako nič ni prašan bil. Klicati se pa ne smejo po versti, ampak sem ter tje, da ne vedo, kedaj bo kteri poklican, in torej v branji pazijo.

3. Za tim se zamore nekoliko številiti (rajtati), ali kar ima kteri še kaj posebnega učiti.

4. Predinj otroke domú spustiš, je zlo koristno, jih saj nekterikrat, postavim, kadar so bili prav pridni, razveseliti. Ali se jim pove kaka kratka, umevna in podučivna zgodba, prilika i. t. d. pa prav po otročje; ali pa se jim kake lične podobe pokažejo, ki pred oči stavijo, postavim: kako zgodbo iz sv. pisma, življenje kakega svetnika, i. t. d. ali pa tudi iz natorstva ali naravoslovstva. Vsake reči se jim naj pa razlagajo, da se otroci kaj za življenje naučе. Kar je učitel otrokom že pokazal, naj v poseben pisavnik zaznamnjuje, da bo večkrat otroka takih reči poprašal. Pomočki k tacim razvedrilom za učenike so: 1. mnogoverstne bukve, v kterih so

dobri nauki, pripovesti i. t. d. postavim: Blaže in Nežica v nedeljski šoli;" „Prijetne pripovedi za otroke," v Celovci 1836; mnoge podučivne in svarivne prigodbe i. t. d. sem ter tje po kmetijskih in rokodelskih Novicah, in vse, kar se kje pridnemu učeniku koristnega in vabnega naleti. 2. Pripravne v tà namen so tudi nalaš v to napravljene podobiša (Bilderbücher) ali bukve z vsakoršnimi zrisanimi podobami *) zeliš, zverin, ptic i. t. d., toda previden mora biti, kdor si jih kupuje, da ne bo na take naletel, ki še za odrašenega človeka niso, koliko manj za otroke. — S takim spodbudovanjem in vedrilom se le malo časa zgubi, v malo minutah je vse opravljeno; pri otrocih pa se veliko prida stori, in z veseljem v šolo hodijo. Po otrocih se lepe pripovesti in koristni nauki med ljudi zasejejo, škodljive vraže, babje kvante, in marsikaj nepridnega po tem manj moči ima.

5. Pred šolo je treba v kratki molitvi božjega blagoslova prositi, in ravno tako po šoli Bogu za dobre nauke z molitevjo zahvaliti. — To je svet, ki ga dam spoštovanim učiteljem; — ne vsilujem nikomur nič; pred vsakim dobrim učiteljem pa klobuček z glave vzamem in se mu globoko priklonem, ker božji dar so dobri učeniki. —

Podkorenčan.

III.

Kaj se zamorejo učiteli od Jezusa o odgoji otrok učiti?

Spisal Franc Mareš učitel.

Izveličar je delo izveličanja z naukom začel, da bi človeku po grehu otemneno pamet in um razjasnil spoznati, kar mu je potreba svoj imenitni namen doseči; da bi oslabljeno voljo za dobro obudil in

*) Želeti bi bilo, da bi umetni možje take bukve s slovenskim razlaganjem za slovenske šolarje napravili; posebno mesto v njih bi mogle imeti strupene gobe, zeljša in rastljine. Pisavec.

okrepčal za bôj zoper hudo. Ukazal je svojim apostelnom: Učite vse narode, in keršujte jih v imenu Boga Očeta, Sina in svetega Duha. Nauk in ukaz Jezusa Kristusa nam kažeta, da perva in naj potrebniša reč za osrečenje človeštva je: človeka učiti in voditi, da bi Bogu podoben bil. V tem je pa Jezus Kristus sam nar lepši izgled nam učitelom, ker tudi nam so besede rečene: Jaz sem vam izgled zapustil, po njem morate hoditi.

1. Najpoprej učenci v naših besedah naj spoznajo besedo božjo. Kakor je Jezus rekel: „Nauk, kterega jaz učim, ni moj nauk, ampak tistega, ki me je poslal," moramo tudi mi učiteli le poslanci božji biti; tudi nam je rečeno: Idite in učite vse narode, učite jih vse spolnovati, kar koli sem vam ukazal.

Ako pa hočemo tako v imenu Jezusovem učiti, moramo z duhom pravega keršanstva napolnjeni biti, moramo v svojem poklicu se tolažiti z mislijo: „da smo namestniki božji," in z Izveličarjem reči: „Moja jěd je, da voljo Gospodovo dopolnim." Tako bo Bog skoz nas učenike k ljubim otročičem govoril, ktere je nam izročil.

2. Ako hočemo v imenu Božjem, v imenu večne Ljubezni učiti, mora naše serce po izgledu Jezusovem goreti ljubezni do Boga in do vsih ljudi, posebno do otrók. Nar rajši moramo v sredi svojih učencev se muditi in vedno pred očmi imeti besede božjega ljubitela nedolžnih otročičev: „Najte male k meni priti, ne branite jim."

Taka ljubezen nas bo spodbadala k pridnosti pri izobraženju od Boga nam izročenih dušic; nam bo pridobivala pa tudi ljubezen staršev in otrók; nam bo težavno delo našega poklica polajševala: ona nam bo poterpežljivost in veselje, pa tudi tisti mir delila, kterega ves svet nam dati ni vstan. Ako živo ljubezen do mladeži imamo, bomo otročje slabosti lahko prenašali, se ne bomo serdili, ako slabi otročji um naš uk precej ne zapopade; se ne bomo vtrudili naukov ponavljevati, in tudi ne bomo nikdar preojstri.

Ako je že včasi učenik primoran kaznovati, vendar ljubezni ne bode zgubil; in otroci kaj dobro poznajo, kdo da jih ljubi, in kdo ne. Brez ljubezni so njegovi nauki velo seme, in njegovo delo mlatev prazne slame.

3. Jezusova ljubeznjiva beseda je vedno čista resnica bila. „Jaz sem pot, resnica in življenje." Tako moramo tudi mi keršanski učeniki zmirej svojim nedolžnim učencem čisto resnico oznanovati, kolikor namreč se otrokom povedati smě in razumeti zamorejo.

Mi moramo prijateli resnice biti, resnice keršanskih naukov premišljevati, si jih prilastiti, in kar sami za resnico spoznamo, bomo tudi lahko otroke jo naučili; če pa sami resnice nimamo, smo hinavci, ali clo zapeljivci, in pri vsi učenosti bomo le slepi voditeli mladeži nedolžne. Kar iz serca pride, tudi k sercu gre.

4. Kar učence učimo, moramo tudi po izgledu Jezusovem s svojim lastnim zaderžanjem poterdovati. Mi moramo v svojem djanji lepih čednosti učence učiti. Jezus se je prizadeval ljudem veselje do vsega dobrega utisniti, in da bi spoznano dobro, to je voljo božjo vsikdar radi dopolnili, naj bi še tako težko bilo. Da tudi v tem Jezusa posnemamo, moramo sami prepričani biti, da le čednosti človeka resnično osrečujejo, mi moramo sami čednosti z veseljem kazati. Izgled, s kterim učeniki učencom svetijo, več izda, kot naj lepši nauki; zakaj resnično je, da beseda vabi, izgled pa grabi.

Ako še tako lepo učimo, opominjamo in svarimo, če pa učenci naših besed v našem življenji poterjenih ne vidijo, ako se namreč naša vera v danji ne razodeva, bodo začeli nad našo resničnostjo sumiti, nam ne bodo verovali, toraj tudi naših besed ne vbogali; mi se moramo tako lepega zaderžanja in čednega življenja privaditi, da z Jezusom reči zamoremo: „Kdor izmed vas me zamore greha prepričati?“

5. Jezus je čednosti in resnico vsikdar vse prijazno in ljubeznivo razlagal, in dobre nastopke ali nasledke pokazal; pred hudim je pa tudi resno svaril in s strašnimi izgledi in nasledki strašil.

Jezus je učil, kako dober da je Oče nebeški, ki ljubeznivo ne le samo za človeka, ampak tudi za vse stvari skerbi, kako lepo celo lilje na polji oblači, še vrabca na strehi ne pozabi; vso večjo skerb pa za človeka imá, za kolikor več vreden da je od njih; da toliko človeka ljubi, da je svojega edinega Sina iz nebes poslal, naj za-nj terpi, in ga večnega pogubljenja reši. „Ljubite tudi vi med seboj se, in storite eden drugemu dobro; in kar kolj ste enemu nar manjšemu v mojem imenu dobrega storili, bo Oče nebeški vam povernil.“ — — Povedal je pa tudi, kako ojstra da je pravičnost Božja, in da je treba nar manjše hudobije skerbno varovati se, zakaj od vsake prazne besede boste morali odgovor dati, in dokler poslední krivičen vinar povernjen ne bo, ne pojdete v božje kraljestvo, nar manjši greh dušo že omadežuje, v nebesa pa nič omadeževanega priti ne more.

6. Jezus je vse milo učil, je svoje poslušavce resnice prepričal, in ni po sili ljudem svojih naukov vrinjal; on je hotel, da bi ljudje božjo besedo z volnim sercom sprejemali. Tako se moramo tudi mi prizadevati, da s prijaznostjo in milo poterpežlivostjo učimo; premagovati se moramo in svojo jezo krotiti v začetku in v sebi zatirati jo. Ako ravno je sila težko se jeze varovati in jo zakrivati, je vendar za učenika le potreba, da se od jeze premagati ne da. Ako tudi kaznuje, se mu mora poznati, da ne rad ampak le primóran seže po šibi, in veliko več bo opravil s poterpežlivostjo, kakor pa z ojstrostjo, zakaj kar je preojstro se rado ošerbi (skerha), po tem pa tudi takrat ne reže, kadar je potreba, in ako skerhan nož reže, hudo rano naredi, ktera le težko celi, ter hudo boli.

7. Jezus je tako razumljivo učil, da ga je vsak človek, tudi otrok lahko zastopil, ako je le hotel; in je svoje nauke s tim še bolj razumljive storil, ter skorej za vsak nauk prav po domače kako priliko povedal.

Ako hočemo mi učeniki tudi v ti reči Jezusa posnemati, se moramo s svojimi nauki tako rekoč k otrokom poniževati in kakor sv. Paul pravi: s otroki otroci postati. Za slab želodec ne velja terda jed, za otroke pa previsok nauk ne. Mi moramo po otročje govoriti, vedno pa spodobno in naukom pristojno; mi smemo rabiti besede: a t e pa m a m a, nikdar pa besed p a p a pa p u p a. Ravno tako morajo prilike biti spodobne, nikdar pri sveti reči smešne ali clo nespodobne.

8. Jezusovi nauki so bili primerni razumu, šegam in potrebam poslušavcev. Ene je milo opominjal, druge ojstro svaril; ene pohvalil druge pograjal, kakor je po svoji modrosti za bolje vidil.

Ker pa mi učeniki nismo vsegavedni je tréba, da otroke na tenko spoznavamo; vsak ima svoje lepe lastnosti pa tudi svoje slabe. Treba je učeniku tudi vedeti, v kakošnih okoljšinah se otrok zunaj šole znajde; kaki so kaj starši, včasi prinese otrok ktero razvado seboj v šolo, da kaj za to ne more; kar vidi doma, tega se tudi privadi: kakor stara tica poje, nauči tudi mlade svoje. Učenik torej ne sme se precej nad otrokom togotiti, ako kaj spačnega vidi, ampak z ljubeznijo ga mora na boljše voditi, razvade pa kakor ljulko previdno trebiti. Priden učenik mora si prizadeti, da dušne moči in lastnosti svojih učencov spoznava, le tako je moč vsakega učenca po njegovi lastnosti učiti, in bó čudno veliko s takim naukom opravil.

Serce odpira rado se,
Če mili nauk se mu deli;
Vihar postojno vzdigne le, —
Golobe plahe razpodi.

9. Jezus je čas, kraj in vsako prilično priložnost porabil pristojne resnice ljudem razlagati.

Neizrekljivo važno je za učenika, da vé vsaki čas, kraj in priložnost porabiti svojim učencom primerne nauke dajati, da o pravem času hvali, pa tudi o pravem času graja ali svari. Samo ena beseda o priležnem času rečena več pomaga, kakor v drugih časih dolge pridige. Izuren učenik ima za vsako letino, vsako vreme, vsaki dan, vsaki god i. t. d. za vsaki kraj v šoli, v cerkvi podučenje za svoje drage učence.

Tako ima moder učenik vsaki okoljšini primerjen nauk, o začetku ali koncu šole, ob času javne skušnje, o velikih svetkih, ob prihodu imenitnega gospoda v šolo, ob času smerti kterega mladenča in t. d.

10. Jezus je večidel pod milim nebom učil, in je prikazni narave svojim naukom primeril.

Ako ravno mi učeniki večidel le med štirimi stenami učimo, in je le malokdaj v letu priložnost svojim učencom lepoto narave kazati, in čudo božje stvarjenja mladeži razlagati, moramo vendar pri vsaki priložnosti stvarjenje in mnoge stvari v misel vzeti, ker ravno iz stvarjenja se otrok naj poprej uči Boga in njegove lastnosti spoznavati. Kader pa priložnost nanese, mora učenik s toliko večjo gorečostjo jih opominjati v naravi, kar je poprej le kakor v podobah učil.

Priložnost je učence s čudovito naravo soznaniti, postavim v velikem tedni, kader otroke pelja božji grob obiskat — v križevem tedni, ko po procesji otroci domu gredó — dan sv. Aloizia, ko jim kako veselje v prosti natori naredi; — vsako drevo, vsaka cvetlica, ja clo vsaka travica iskrenemu učitelu da lep predmet, v mlade serčice sveto seme pobožnosti sejati.

11. Jezus je učil iz gole čiste ljubezni do človeštva, brez sebičnosti in častiželja; — on ni maral za trud, ne za počitek, ni mislil na plačo, še na zahvalo ne, učil je, ker je nas ljubil in nas osrečiti hotel.

Tudi v tem obziru moramo po Jezusovem izgledu delati, ako ravno se tako visoko povzdigniti ne moremo, ako ravno čednosti kakor on tak popolnoma nimamo, ali hrepeneti moramo vsaj, za Jezusom hoditi, in kolikor moč njega posnemati. Kdor nima resnice in čiste ljubezni do svojih učencev, kdor opravila in dolžnosti učitelske le kot tlako dela, — kdor svoj uk le po meri plačila prerajta in kdor le za posvetno hvalo ali zahvalo uči, ne bo nikdar dober učenik, on ostane vedno le brezvestni najemnik in ako bi ravno učenosti vseh modrijanov imel, njegov uk bo grešal blagoslova božjega in vsi njegovi še tako izverstni in olikani nauki bodo se v kratkem zgubili, kakor pisana pena na vetri, kakor lepota pisane maverce.

Ako ravno se učiteljev trud na sveti le večidel slabo plačuje, narboljši učenik zahvaležnosti malo doživi, mnogokrat pomankanje terpi, in večidel le v revšini živi; nas vse to vendar ne sme v našem trudu in poklicu strašiti in vstavljati; zakaj mi opravljamo naj imenitniše delo, izobrazujemo otročiče, da bodo iz njih dobri sosedi, pridni rokodelci, zvesti deržavljani in — pobožni kristjani; mi duše odredujemo, delamo za večnost; toraj večna plača gotovo nas čaka, in pa še toliko veča, koliko manj smo plačila na sveti sprejeli; sam Bog nam bo poplačal, kar kolj smo nar manjšemu storili.

12. Zadnič moramo se od Jezusa mi učiteli še ene imenitne reči učiti, in scer moliti.

Jaz zastonj sadim in Apolo poliva, ako Bog rasti ne da; toraj moramo s molitvijo in scer s serčno molitvijo svoje delo začeti in končati. Vsak dober dar pride od zgorej od Očeta luči. — Ako Gospod ne stavi, delajo ljudje zastonj, pravi kraljevi pevec. S terdnim zaupanjem moramo svojo dušo k nebesom povzdigovati, da on nam naj pri našem imenitnem, važnem in resnem delu pomaga, naj On nas razsvetli, da bi nam izročeno mladež v strahu božjem, v duhu Jezusovega nauka odgojili. „Saj nebeški Oče svojega duha daje vsem, ki ga za-nj prosijo.“ Tako uči Jezus.

Pred vsakim naukom je Jezus poprej molil in z molitvijo in postom se za nauke pripravljal, ja tudi pred vsakim opravilom svoje neskončne ljubezni, pred vsakim čudežem je molil. Za vsak nauk in scer vsak dan moramo z molitvijo se pripraviti, in kader svojim učencom naprej molimo, naj si bo v začetku ali h koncu šole, moramo v duhu in resnici moliti, navadne vsakdajne molitve ne brez pobožnosti ampak tako izrekati, da učenci poznajo, da naša molitev ni

le samo na jeziku, ampak izvira iz globočine serca, z eno besedo, kvas pobožnosti mora vse naše ude in žilice prekvasiti, taka molitev bo božji blagoslov nad nas in naše učence rosila.

Predragi učeniki, prijateli moji! resnično resnično bo naš trud in vroči znoj obilo poplačan, ako po izgledu nebeškega učenika, našega Izveličarja, naj ljubeznivšega prijatela mladeži in detinstva tudi mi učimo, — ako v imenu božjem, z ljubeznijo, s keršansko modrostjo in zauplivo na božjo pomoč učimo, tudi pomoč božja nas zapustila ne bo; in ako ravno nas svet le slabo za naš trud plačuje, mir serca nam bo že na sveti rajsko plačilo, in terdno zaupanje na neskončno milost božjo bodo v naših sercih budile besede — preroka Daniela: Učeniki in vsi, ki jih mnogo v pravičnosti izurijo, se bodo kot zvezde in nebeški žarki na veke svetili.

Kašnik.

IV.

Petero naj večih nevaršin za šolce.

Spisal Dr. C. Müller. (Mareš's Jahrbuch 1855. S. 176 — 181.)

Življenje mladosti je v velikej nevarnosti, toliko bolj, ker otroci nevaršin ne poznajo, da bi se jih varvati in ogibati vedeli; prigovor pa „ožgano dete se ognja boji" poskušnjo predrago stori. Popolnoma nauka, kako je za zdravje skerbeti, kako stariši doma na to gledati morajo, ne bomo tukaj podelili; pa potrebno se nam zdi, od tistih nevaršin zdravja in življenja govoriti, pred kterimi gre v šoli svariti. Saj more šola učiti in za življenje pripravljati, zamore tudi mnogo nesrečo in nadlogo prevarvati, če se otroci k pazlivosti in previdnosti napeljejo, se skerbno ogibati in varvati vsega, kar bi jim na truplu, življenju ali zdravju škodovati zamoglo; zakaj po previdnosti se da več nesreče in škode prevarvati, ko zadelih zlegov se spet znebiti. Zlo pomniv in resničen je prigovor: „Previdnost pomaga za žalost." Zategadel je tukaj petero nar večih nevaršin za šolce in

drugo mladost popisanih, katere jim pri zabavah, pri igrah in tudi v navadnem življenju protijo, in pri kterih je po neprevidnosti in nevednosti zdravje in življenje že dostikrat v nevarnost prišlo ali se celo zgubilo.

Perva nevaršina mladosti je kopanje v tekočih vodah o toplem poletji. Kopanje je sploh zdravju k velikemu pridu, ker znažnost in rast trupla zlo pomnoži. In vendar je že pri kopanju toliko otrok svoje življenje zgubilo ali svoje zdravje pokvarilo. Varne kopljiša (kraje za kopati) poiskati in otrokom odkazati imajo tisti, kterim so v skerb izročeni. Pa tudi potem še ne smejo vse previdnosti spred oči pustiti. Da človek, kateremu je po dolgem in vtrudenem gibanju vroče postalo, (razican) hitro v nobeno kopel ne sme, nar mánj pa v merzlo vodo, je že menda tako vsim znano. Zato se vsim tistim, ki veliko hodijo, letajo ali skakajo i. t. d. kopanje prepoveduje. — Mora se zravno pa tudi na jed in pijačo gledati. Škodlivo in dostikrat tudi za življenje nevarno je s polnim želodcom kopati se sosebno v merzli vodi, kar je krivo, da jih je že toliko vtonilo, dasiravno so plavati znali. Po vsakej večej južni se mora nar manj tri ure, po vsakej drugej pa polovico tega časa čakati, preden se kopat smě. Želodec potrebuje, da jedi prekuhati more, veliko telesne toplote, katero iz celega telesa skupaj vleče, kar se po obilnej južni na zunanji koži občutiti da, in tudi drugače zdravi ljudje terdijo, da neki mraz občutijo. Zlo nevarno je toraj, če merzla voda pri polnem želodcu vso toploto hitro iz trupla izleče; žilice znajo po želodci oterpniti in nagla smert je nasledek te neprevidnosti.

Tudi piti pred kopanjem ni dobro. Poskušnja uči, da kopel tudi veliko žejo čutno ogasi, kar od tod pride, da truplo pri kopanji tudi nekaj vode popije. Kdor pa pred kopanjem pije, in si žejo čisto ogasi, zlasti z merzlo vodo, temu se celo truplo u vodi naenkrat izhladi, ker toplota tekoče vode je tudi o nar vročejem poletji zmeram veliko manjši od telesne, kar tudi stori, da ga mraz zdrobi, da mu serce klopoče in sapa zastaja. Kopati se je tedaj veliko varnej in prijetnej, če se popred nič ne pije, in kdor se žejen kopat gre, bo tudi merzlejo vodo ložej prenesel.

Preden se v merzlo kopel podaš, ne pozabi si telesa navdol od glave čez persi, trebuh in ude zmočiti, zakaj to te bode prenaglega ohladenja prevarvalo. Iz kopelje iti je pa nar bolj prav tečas, kedar občutiš, da te nekoliko zebsti začenja. —

O vročih dneh, kedar sonce zlo pripeka in o poldne, ko sončni žarki naravnost doli sežejo, zna lahko sončni pekec tvojemu zdravju nevarnost prinesti na tistih udih, kteri niso z vodo in obleko pokriti; znaš šen dobiti, kateri velike bolečine dela, in če je v glavi tudi zlo nevaren postane. Dobro je toraj, da se pri kopanji tudi glava pokrije in tisti deli telesa, ki v vodi niso, večkrat zmočijo, ker to te pred sončnim žigom ovarje. Naglo skakanje u vodo, sosebno pa tisto nespametno prekubicovanje čez glavo ni nikoli brez velike nevarnosti, bodi že voda plitva ali globoka; zna se na dnu izrukniti, na terde ali ojstrè reči prileteti, napčno na persi in trebuh pasti, si žlahtnejo drobovino pretresti in veliko škodo na zdravji terpeti.

Kar je kopanje za poleti, to je derskanje po ledu za pozimi, posebno po mestih, ker imajo nalaš take sankice za na noge narete, v ktere je spodaj poojstreno jeklo vdelano. Te sankice si tedaj z jermeni na črevlje navežejo, in naglo ko tič se po ledu sem tertje sanjkajo. To je za uterdenje, za izrazo veči gibčnosti in urnosti u vedenji in deržanji telesa gotovo dobro, in varno in urno letanje po planjavi gladkega ledu je tudi veliko veselje za mlade ljudi, — ali kaj, ko brez mnogih nevarnost ni. Kako lahko se zgodi, da se led na potokih, rekah in ribnikih, kjer zadosti debel ni, derskavcu pod nogami vdere in njegovo življenje v nar večjo nevarnost postavi; tudi je led na večih krajih nalaš nasekan za vodo zajemat in ribe lovit, in te izsekane globine so že mnogo mlado življenje požerle. Na ribnikih se najdejo pa tudi studenci, iz kterih topleja voda izvira, toraj zlo nevarni kraji, ki niso clo nič ali le malo zamerznjeni; če se jim nagel sanjkovec preveč približa, je v nevarnosti življenje zgubiti. Tekoče vode, kterim o dolgih zmerzlinah voda večkrat pomerzne, so tudi pri močnem ledu nevarne, ker se pod ledom voda vsuši ali po odtekanji manjša postane, in do ledu ne seže, tako da led več na vodi ne leži, toraj če drugači tudi močen, se pri derskanju rad vdêre. Redko je tudi poveršje močnega ledu čisto gladko; ima večidel kaj primerznjenega, kako dervo, vejo, kaki paklez ali druge take stvari, o katerih se mladi derskavec, ki se jih zadosti hitro zogniti ne more, lahko spotakne, pade in nevarno poškodje. Za mladino, ki po zimi to veselje derskanja imeti hoče, imajo ravnine, po kterih voda stoji ali se nalaš na nje napelja, in o mrazu do terdnega leda zmerzne, nar manj nevarnost. Vsakemu derskavcu na ledu pa se ne more zadosti priporočiti: da ne sme pretoplo oblečen biti, toraj je dobro, toplejo obleko

ali odpeti ali pa čisto izsleči in še le po prenehanem ali dokončanem derskanju spet dobro zapeti ali se topleje obleči; da se prenagliti ali pregnati ne sme, tako da bi mu od prenaglega letanja púť iz čela kapal, zakaj: kolikor bolj se izpútiš, toliko ložej se prehladiš, in bolezen dobiš, katere si se varvati dolžen. Kar pa derskanje z nanožnimi sanjkcami nevarnega ima, to tudi od derskanja brez sanjkic s samimi črevlji velja. Koliko se jih je že na ledu pobilo, si nogo ali roko vlomilo, ali clo pod led prišlo in vtonilo! In če te Bog in tvoj angel varh tolike nesreče ovarje, vendar škornje brez potrebe in pred časom razdereš in svoje stariše, ki ti jih težko pripravijo, poškodješ, pa tudi sam sebe, ker moraš potem dostikrat z razterganimi hoditi in ozebati, kar bi ti potreba ne bilo. —

Hočeš toraj z malega zdravih udov biti;
Neprevidno saj na led nikar hoditi!

Tretja nevaršina za otroke je ogenj, stvar, katera otrokom zlo dopade, njih radovednost posebno na se vleče; toraj si tudi radi ž njim igrajo. Oh, koliko nesreč se je že po otrocih, kterim je ogenj v roke prišel, zgodilo, koliko požarov je po njih vstalo in cele vasi vpepelilo! Sila zlo nevarne so toraj za otroke take igrače, ki se rade vžgejo ali vnamejo, kakor so vžigalce ali žveplenke, žganje in druge takšne reči; toda svarjenje pred temi in enakimi rečmi se mora tako zgoditi, da v otrocih radovednosti ne zbudi in jih po prepovedanem ne vleče. Zlo navadna igrača o nekih godovih je toplenje svinca in cina, katerega, kedar je raztopleno v vodo vlijejo, potem se pa na vlitih podobah pasejo in šale vganjajo. Pa koliko nevarnosti je pri tem! Le ena kaplja vode ti naj v raztopljen svinec pade, in na naglem v sopuh spremenjena bo svinčno raztopljino ko bi vstrelil s toliko močjo razgnala, da bi cela pričujoča družba zamogla nevarno oškodvana biti in tudi ob oči priti. Take igrače se zavolj nevarnosti otrokom ne smejo dopustiti.

Četerta nevaršina za otroke je neprevidno in radovedno draženje domače živine, kar jim lahko veliko škodo prinese. Dobro si naj toraj zapomnijo prigovor: „Ptujega psa, konja in vpreženega voza se moreš vselej zogniti.“ Tudi drugače pohlevne živali postanejo dostikrat hude in nevarne, posebno kedar mlade imajo, razdražena koklja, gos, razserden petelin so že večkrat otroke poškodvali. K bučelam hoditi posebno v vročini, kedar se pútiš, je nevarno, ravno

tako nevarni so nekteri merčesi, kakor ose in seršeni po vertih ob času, kedar je sadje zrelo.

Peta nevaršina za otroke je hudo vreme, kedar so pod milim nebom, ali na kakem potu ali na paši. Pred mogočo škodo ozebline in snega o zimskem času otroke okovariti mora skerb odrašenih biti. Po leti pa jim hude nevihte nevarnost žugajo, kedar od njih prenagleni pod kakim drevesom strehe in brambe išejo. Poskušnja uči, da o hudej uri se pod drevesa skrivati je nevarno, zakaj že veliko ljudi je svojo neprevidnost z življenjem plačalo, ker so pod drevjem od bliska bili umorjeni, in otrokom bi se kaj takega ne znalo zgoditi? Zatoraj se jim naj v šoli hitro pově, da o hudem vremenu je tisti v nar večej nevarnosti, kdor pred plôho pod drevje leti. Blisk nar rajše v visoke in špičaste drevesa vdarja, potem tudi v suhe, na polji v verbe, po vertih v sadno drevje, v logu in gojzdu v visoke smreke, mecesne in hraste, bolj redko v bukve. Tudi letati in skakati o hudem vremenu je zlo nevarno, ker se po naglem gibanji lehko blisk na se potegne.

Da je zunaj popisanih petero naj večih nevaršin še veliko drugih, ktere dragemu življenju in zdravju mladeži protijo, je vsakemu pametnemu oskerbniku mladine znano, kakor je tudi igranje z bodečimi, ojstrimi in rezivnimi stvarmi, s kterimi si znajo ali oči stekniti, ali se drugače za vse živi dni poškodvati; potem polizavnost ali tista gerda navada, vse kar vidijo, pokusiti in v usta zmašiti, kar je že tudi veliko zlo žalostnih nasledkov imelo, kěr je po ostrupljenju že mnogemu zdravje in življenje vzelo: pa z večimi zgledi jih dokazovati, bi se reklo, ali občno znano ponavljati ali bravca utrudovati. Vsim tistim pa, katerim so otroci v skerb izročeni, se s timi kratkimi čerticami priložnost ponudi, jih o primerlejih vsakdanjega življenja sebi in svojim izročencom v prid oberniti.

Cizej.

V.

Nekàj za neveste.

Star mož pripoveduje od treh posebnih darov, ktere je svoje dni njegov sosed svoji hčeri na dan njene poroke sporočil, in ktere bi radi tudi nevestam sedajnih časov lepo priporočili. —

Dal ji je namreč metlo — ogledalo — in pa razpelo. Metlo ji podaje oče govori: Z metlo pometaj le samo pred lastnim pragom. — V ogledalo se pogosto poglej, pa le samo lastne slabosti in pregreške v njem ogledaj, ter skerbi se jih znebiti.

Tako boš s sosesko v lepem miru živela, v tvoji hiši bo pa ponižnost, poterpežlivost in prizaneslivost do družine doma. Če boš s sosesko v lepi zastopnosti živela, pred svojimi durmi skerbno pometala, na svoje slabosti pazlivo gledala in svoje domače ljubeznivo imela, se boš mnogi zopernosti otela, ali brez vsakega križa vender tudi ostala ne boš. Če torej nebeškemu Očetu dopade, ti križe pošiljati in te z nadlogami skušati, takrat primi za razpelo, na kterem svojega Odrešenika vidiš. Premisli, da je pot križa taista pot, po kojej za Jezusom hoditi imamo, da k njemu v nebesa pridemo. Torej tiho daj, ne tožuj vsakemu svojih nadlog, ampak poklekni pred razpelo in svojemu Gospodu samemu potoži. On ti bo vselej in povsod naj slajšo tolažbo v tvoje žalostno serce vlil. — Tako je moder oče govoril. Jaz bi pa še to pristavil. Kaka mlada gospodinja naj pa tudi metlo pridno v roke jemlje, da svojo hišo v lepi snagi ohrani, koje pri danešnih gospodinjah toliko pogrešamo. Mnogo zlo med kmeti iz tega izvira, ker v vkajenih, smerdlivih in nemarnih sobah stanujejo — kuho zavživajo, ki bolj v pomije kakor pa na mizo sliši, — v postelih ležijo, ki polne merčesa trudno truplo namesti počitka le terpinčijo. — V ogledalo se naj slobodno večkrat pogleda, da ne bo vmazana, razgalena in vsa kodrasta ko strašilo okolj hodila; da bo pa tudi svoje deca nesnage čedila in ji za zdravo truplo skerbela, ji priporočimo glavnik, ker po navadi le v zdravem truplu tudi duša zdrava ostane. — Razpelo pa ne samo v zopernostih, ampak vsak dan pogosto naj pogleda, naj vse v imenu Jezusovem začne,

vsak dan v tem imenu konča, vsako delo posebno pa svoje deca temu imenu sporoči; takrat bo zadovoljnost, sreča, mir in veselje pri njeni hiši doma.

Likl.

VI.

Trojna skrivnost pri reji otrok.

Pred 3 letmi je na Tirolskem občno spoštvan kmet svojo zlato svatbo ali petdeset letni spomin svoje poroke obhajal, koja svečanost je tudi to posebnega imela, da je vsih njegovih dvanajst otrok pri njej se snidlo. Po cerkvenem opravilu so vesel obed imeli, kder neki svat čestitega stareja bara, kako je vender počel, da je toliko otrok odgojil, in se mu ni nobeno spridilo? „To je prav lehko," starej odverne; „le pervo děte se mora dobro izrediti, drugi se po tem sami od sebe odgojijo." Kako naj to razumim, svat dalej praša. „Jaz velim, da po tem otroci eden drugega izredijo, in starišem malo več skerbi ostane." Razjasni nam to, sopet svat v besedo seže, zakaj od starih se zmirej lehko kaj naučimo. „Kako bi to razjasnil; popisati se to ne da, ložej se v djanju spolni. Glej Janez tam je bil pervi fantov, Lenka perva deklet najnega zakona. Pervo in posledno otrok je starišem po navadi naj ljubše. Dasiravno tudi unih ne zanemarijo; tako sva z ženo tudi čez vse skerbna bila, nju pošteno, v strahu božjem odgojiti. Reja otrok se pa v šolah ne nauči — človek mora to že vedeti, serce tú več stori ko glava. Kakor so naju rajni stariši učili, tako sva tudi midva pri svoji deci storila; in po sreči nama je šlo. Janez ko Lenka sta bila že v nježnih otroških letih prav pridna, sosedov in najno veselje. Drugi fanti in dekleta so se še po tem rodili. Janez je mogel na male brate, Lenka pa na sesterce gledati, in boljše sta to storila, kakor bi bila midva zamogla. Zakaj otroci raj verjamejo očem ko ušesom; kar dobrega ali slabega pri drugih vidijo, to tudi storijo. V tem, ljubi sosedje! obstoji skrivnost otroke po otrocih odgojiti." — „Druga skrivnost pa je: Da stariši sami povsod s dobrimi izgledi

naprejsvetijo — zakaj z samimi besedami bi malo ali nič ne opravili. — In tretja, naj veča skrivnost je, da Bog s svojim svetim žegnom pomaga; kterega nam pa gotovo ne odreče, če ga le pridno zanj prosimo in mi to svoje storimo.“ — Čez vse važne resnice, kojih si naj vsi stariši zapomnijo, in se jih pri reji svojih otrok zvesto poslužijo!

Likl.

VII.

Tičev ne zaterati!

(Poleg spisa č. g. E. Zagorca.)

Vse, kar živi, se o spomladi veseli. Samo tiči ne morejo pravega veselja imeti. Komaj ene dni veselo žvergolijo, se njih pesme že v žalost spremenijo. O ljubi oznanovavci prijetne vigredi! povejte, potožite nam, kdo vam tako neusmileno vaše veselje greni? Ali dihur? ali mačka? ali podlasca? ali druga divja zvěr? —

Ne ti, — ampak ljudje so toliko neusmileni!

Prïdgarji ljudem govorijo: da človek je po Božjej podobi vstvarjen, da ga je Bog za varha in oskerbnika svojih stvari na tem svetu postavil. Jezus, naš Zveličar nas opominja: „Bodite usmileni, kakor je vaš Oče nebeški usmilen.“ Kako usmilen in dober je vendar naš nebeški Oče, kateri v svoji ljubeznivej skerbi ljudi in tičev ne pozabi, jih vse oblači in redi! Po Jezusovem nauku je toraj Bog, nebeški Oče predpodoba vsih ljudi, katero bi vsi mali in veliki posnemati imeli, da bi se na zemlji v spolnovanji Nja svete volje kot prave podobe Božje skazali Njemu v čast, kateri nas je vstvaril. Ali kako zoper voljo Božjo ravnajo, koliko nečast in sramoto delajo Bogu vsi tisti, kateri podobo Božjo v sebi zaterajo in zatajijo! In kdo so tisti? Vsi neusmileni odertniki in zateravci tičev. „Zale varhe in oskerbnike sem jaz čez svoje stvari postavil,“ poreče enkrat vsemogočni Stvarnik takim neusmiležem, in kaj mislite, da bote od svojega Sodnika zamogli usmiljenja zaupati, če ga, kakor je Bog zapovedal, njegovim stvarem skazovali niste?

Zło se toraj tisti stariši pregrešijo, kteri svojim otrokom dopustijo, tiče loviti, jim veselje kratiti, škodo delati, jih terpinčiti. Kaj se zamore od takega dečka pričakovati, kateri je že iz malega svoje serce tako spridil, se takih nevsmilenost privadil? Terd in nevsmiljen do živali, bo terd in nevsmiljen tudi do ljudi. Kar se je Anžek naučil, bo tudi Anže znal.

Kakor hitro spomlad tiči v naše kraje pridejo, že njih sovražniki za njimi prežijo, ter jim zaderge ali limance nastavljajo, da jih polovijo, ali pa jih postrelijo. Polovljene podavijo ali jih za njih žive dni ko nedolžne jetnike zaprejo. Vse skerbno iše takrat starec svojo starko, starka svojega starca, in koliko je žalovanje, ko se več ne najdeta!

Kar jih srečno odide in si gnezda napravi, kako se morajo skrivati, s koliko skerbjo in žalostjo svoje mlade zvaliti in izrediti, da bi sovražnikom v roke ne prišli. Vedno so v nevarnosti sosebno pred otroci, ki zmerom okoli lazijo, zlasti pa ob nedeljah, o dneh Gospodovih in po germovji in drevji za gnezdi stičejo. In gorje nesrečnim ticam, kterih gnezdo steknejo! Brez vsmiljenja ga raztergajo, jajca pobijejo, mlade pokončajo, ali jih starim odvzamejo, doma zaprejo, da potem gladu poginiti morajo. — Šel je neki dečko na drevo, vzeł mlade, jim noge porezal in ko je vidil in slišal, kako so terpinčeni mladiči čivljali in stare na pomoč klicali, kako so stari priferfrali, kričali in vsi nemirni in žalostni sem ter tje letali, da bi jih bili vbranili, se je mladi hudobnež le smejal tako, da je skoraj smeha razpočil. Kaj takega nobeden dihur ne stori, ker on, če mlade dobi, jih hitro umori in pojé, ker je lačen, in mu je tako odločeno, ali iz hudobije jih ne terpinči in ne mori. — Če se kaki mladiči tam pa tam srečno izgodjajo, in so jih skerbni stari z veseljem na noge spravili ter jih razpeljajo, da po vejcah veselo sem tertje skaklajo, že jih otroci zapazijo, ter jih s kamnjem ali paklezi od drevesa do drevesa preganjejo, in takih reči na nje lučati ne nehajo, dasiravno jih stari neprenehoma okoli skakljajo, prosijo, da naj bi jim mlade pri miru pustili; in če kako srotle zadenejo ali pobijejo in vjamejo, se prav škodoželjno smejijo.

Povejte vendar, vi tičji sovražniki! kedaj in kako so se vam vbogi tiči toliko zamerili, da jih tako nevsmiljeno preganjate, kakor da bi nar veči hudodelniki bili? Alj ne veste, da je Bog slednemu tiču takšino delo odločil, katero ljudem k dobremu služi? Šinkovci,

škerjanci, slavci, lisci (štigelci) pence in drugi taki tiči razveseljujejo s svojim petjem kmeta in delavca pri težkem delu, kakor tudi druge ljudi; krokarji, vrane, srake, kavke, mokosevci in druge take velike tice lovijo in pojedo miši in kebre, poberajo červe, živijo od merhovine, ki drugači smerdi in zrak ostrupi, kar bi vzrok veliko bolezen bilo. Senice, deteli, berglezi in drugi enaki tiči zmerom po drevji gor in dolj sem pa tje hodijo in letajo, da drevje gosenc in červov očistijo in oberejo, kteri merčesi drevju in sadju veliko škodijo. Starice, tašice, lastovke pa polovijo in pojedo veliko muh, komarjev in drugih merčesov. Spomlad tudi vrabci celi dan sem ter tje letajo, gosence in červe poberajo, tudi kebre razklujejo in svoje mlade ž njimi pitajo. Zapomnite si toraj, da velika nehvaležnost bi bila, ko bi tiče, ki vam toliki dobiček prinesejo, nepotrebno zaterali; pomislite, da, kakor vi plačujete, se zna tudi vam plačevati: „S kakeršnoj meroj merite, se vam bo odmerjalo," pravi Jezus; zapomnite si to, da vas kazen zadela ne bo; zakaj prigovor pravi: „Ribe loviti, za tiči hoditi, zamore veliko otrok skaziti;" in to bi za stariše gotovo brez odgovora, brez kazni ne bilo.

Povejte mi vendar, kakšen dobiček tičji lov prinese? Kdor tiče lovi, se stradati uči; ker dostikrat mora pri soncu južnati, — na hribih, v germovji, kjer na tiče preži, pa dostikrat nič ne vlovi; prazen, truden in izlakan domu pride, pa tudi doma le malo ali nič jesti ne dobi, ker o pravem času ne pride, in zravno še svoje delo in dolžnosti zamudi. Poglejte kraje, kjer tiče večidel iztrebijo in po lovljenju preženejo, kako tihi, kako žalostni so; ni ga slišati veselega petja ljubih ptičic, ktere po volji svojega Stvarnika kmetje na polji in vsako serce razveseljujejo. Res, kdor pravi občutik v svojem serci ima, in voljo svojega Stvarnika v njegovih stvareh spozna, ne bo nikdar tičic lovil, jih zaperal in v zapertej izbi ječil, kjer bi le žalovale in bolehale. Res je: tičice so človeku v veselje vstvarjene, in človek ko gospodar Božjih stvari si jih zna tudi v svoje posebno veselje oberniti, jih zna tudi v svoji stanici, v svoji izbi imeti pa kar tje mogoče take tiče, kateri so v izbah izrejeni in na izbe vsi navajeni, kot kanarčeki, katere vunkaj ne vleče, kakor tiče v naših krajih polovljene, ki se v tičnicah, kakor vbogi jetniki zaderžijo. Ktere pa koli imaš in če jim življenja v prostem stvarjenji Božjem ne privošiš, bodi jim saj dober in vsmiljen gospodar, slepiti ali terpinčiti jih, kakor eni znajo, te pa Bog obvari! Si otožen in si

o tičjem petju hočeš otožnost polajšati, serce razjasniti, stopi o lepem, mladem jutru iz svojega zapertja na svitlobo vunkaj, sprehajaj se po kakem ložiču pod milim nebom, poslušaj krilate pevce, kako veselo od vejce do vejce, od drevesa do drevesa skakljaje ti juterno pesem žvergolijo; — njih mnogoverstno vbrano petje je lepši in mičniši od tvojih zapertih jetnikov doma, — in obljubim, da se ti persi veselja razširiti morajo, da se otožnosti serca in življenja — sitosti ozdravljen in bolj vesel domu povernil bodeš. —

Zakaj je vendar toliko miši na polji, gosenc po drevji, ki vam toliko škode naredijo? Zato, ker ljudje take tiče, ki te živali in merčese poberajo in pokončavajo, preveč preganjajo in zaterajo. Ali se ne spomnite, kako so vam gosence vse drevje objedle, da je bilo vse rujavo in suho, brez vsega perja skoraj kakor o Božiču? Ne bilo bi vam tolikokrat potreba samim gosenc oberati ali drugih pomočkov zoper nje iskati, z rogmi kaditi, s šmirom mazati itd, ko bi do senic in drugih koristnih tičic bolj usmiljeni bili. Tudi vrabci in mravlje veliko takih merčesov pokončajo, ker jih po drevji išejo in v svoje gnjezda spravljajo. Če ti in enaki tiči na vašem polji tudi kako zernice za svoj živež dobijo, saj so tudi pridni in skerbni delavci v Božjem stvarjenji, ki svoje plačilo zaslužijo, ter nam s svojo koristnostjo drugače povernejo, kar nam tam pa tam morebiti škode storijo. Kaj nam ljubi ptiči pa o spomladi škode storijo, ko iz ptujih krajev še le k nam priletijo, nas s svojim mnogoverstnim petjem razveseljevat? Mnogemu sercu, ki boljši občutleje v sebi nosi, o kako zaželjen mu je ljubi spomladanski čas! kako ga o prišlej spomladi neprenehoma vunkaj vleče v ljubo stvarjenje Božje, kjer vse na novo oživi, trava in drevje zeleni in cveti; kjer se po vertih, logih in gojzdih mično petje ljubih ptičic razlega! Mnogi se veseli, ter dolgočasne svoje hiše in sobe zapusti in vunkaj pod milo nebo hiti, kjer ga vse — vse k veselju budi. Vendar tvoje veselje, dragi prijatel nature! bi brez mičnega petja ljubih ptičic le nepopolnoma bilo. Da se toraj miloserčnosti do tih ljubih stvaric Božjih toliko bolj vnameš, pomisli nekoliko njih raznoverstno petje in žvergolenje. V tem premišljevanji boš najdil, da tiči niso tako prazne glave, kakor mnogoteri ljudje, da so učeni, ki znajo marskatere jezike govoriti, in kaj prijazni, ker s Slovencom slovensko, z Nemcom nemško, s Taljanom taljansko itd. govorijo. Poslušaj, postavim: škerjanca, ki na polji visoko nad njivami poje: Sèj, sèj, verzi, verzi, gibli, gibli;

kósa, ki o vigredi po logih in gojzdih prepeva: Kopal bi, kopal bi, pa me gerba boli, — o jeseni pa: Zobal bi, zobal bi, pa že več ni; — slavčeka, ki zvečer in zjutraj kaj ljubo in milo poje: Tinù, tinù, tinù, tinù, spe-tiù-skva, kvorror pipi, tiò, tiò, tiò, tiks, — kvotiò, kvotiò, kvotiò, kvotiò, ckvo, ckvo, ckvo, ckvo, ci, ci, ci, ci, ci, ci, ci, kvorror tiù ckva pipikvi; — šinkovca, ki ti s petjem spoznati da, iz kterega kraja da je, ker vsi jednako ne pojò; gojzdni se tako glasijo: Vivivivivi, jajajajaja, dieda; drugi pa: cvikcvikcvik, cverja jajaja, paraducia-gabir; drugi še bolj čisto in lepši: Cicericiceri, cerozia jajaja, sparbararaciercet; drugi pa bolj zaviti znajo: Cicicicicicicici, jajajajajajajaja, nrrrrrr, iiiiiii, ceeeeer; ali kakor jih kmetje oponašajo: Toč, toč bariglico, pojdemo v Kočevjico. Stara babica, ko svojega vnučeka ziblje, mu naj raje, gerlico posnemaje, pôje — in je pri tem prav vesela svojega dela. — Bili so se na nekem kraji enkrat prepirali, kdo še kaj velikenočne spovedi opravil ni. Vsi na hlapca kažejo, gospodar in gospodinja ga kregata in keršanske dolžnosti opominjata, kar v gojzd gredo — po listje ali derva? nevem, ko se volga (fóga) na visokem drevesu oglasi: Jur še pa ni bil — (pri spovedi namreč) Jur — tako je bilo hlapcu ime — se zjezi, da ga tudi tič pri miru ne pusti, pričujoči pa, to slišati in viditi, kakor si lahko mislite, se mu zadosti nasmejati ne morajo. Kratko, opomin nedolžnega tiča pri Jurju več izda, ko vse opominvanje gospodinje in gospodarja: Jur se za spoved pripravlja in jo tudi opravi! — Nekega zaranega jutra — bilo je o treh po polnoči — sem bil k nekemu dalnemu bolniku poklican. Ko pervo goro prekoračim, se je jutro že nekoliko zasvitalo; zvončik milo poje, neki tič pa se hitro oglasi: Hit', hit', hit'; drugi za njim pa: Čuj, čuj, čuj. Ktere misli so me o tem na takem potu navdajale, ti ne bo težko odganiti. Jaz pa ti samo to rečem: „Poslušaj svojo vest in Božje stvari, po kterih ti večkrat Bog sam govori; tako boš dostikrat Nja sveto voljo spoznal, na pravem potu ostal, ali če si ga po nesreči zgrešil, zopet na pravi pot nazaj prišel.“ — Iz tega se uči, kako tiči — vsak po svojem — pojejo, in kakšino veselje je, jih sosebno o spomladi poslušati, ker čeravno vsak po svojem, vendar vsi v lepo vbranej glasbi svojega Stvarnika slavijo: krokarji in vrane kričijo debelo ko bas; drozi (drešeljni), imajo že bolj sredni glas; debeloglavci (gimpeljni), penice, tašice in drugi majhni tiči jo pa bolj urno in tenko zavijajo. — Toraj ne pozabite do

Božjih stvari biti vsmiljeni, in svoje otroke učiti, da neusmiljeno z njimi ravnali ne bojo; usmiljen Oče nebeški vam bo več sreče in blagra dal; gmetne ptičice bodo po vašem germovji, po vaših ploteh in vertih in povsod Bogu čast in hvalo spevale; bodo tudi vas in vaše otroke k časti in hvali Božji budile, pri težkih delih vam serce razveseljevale; vse vam potem bolj po versti pojde, — koliki blagor, koliko veselje!

Cvzej.

VIII.

Naréki za vajo v pisanji.

A.

1. Mladost je čas sétve, starost žetve; ako perve ne zamudiš, tudi druge ne zgubiš.

2. Navadi se zvést biti pri vsih svojih delih od perve mladosti, in žel boš enkrat snopke svoje setve v sivi starosti; zakaj delavnost, zvestoba in zmernost v vsih rečeh so narboljše grude zlata.

3. Žlahtnost rojstva še človeku prave vrednosti ne podeli; ali združena z raznimi vednostmi in serca čednostmi mu pripravi spoštovanje in ljubezen vsih poštenih ljudi.

4. Nar globokeji štepih vender enkrat vsahne, tako tudi še toliko premoženja zgine, ako v roke zapravljivca pade.

5. Maševanje opustiti je lepo, razžalniku storiti dobro, pa nebeško.

6. Iz drugih pregrešk se lehko zmodriš, ker škodo vidiš, sam ne grešiš.

7. Varji se, jezo ljudí tudi nar nizkejega stanu si nakopati; to je bil že vzrok nesreče mogočnim; — kdor ne more ko prijatel hasnovati, ti zamore ko sovražnik škodovati.

8. Druge v govorjenju (marnu) motiti je nespametno, zmiram sam govoriti pa nespodobno. Daš drugim priložnost govoriti, in govoriš le, kader versta pride na te, to znamenje modrosti je.

9. Hvaležnost je rodovitna njiva, ktera več spet daje, kakor je prejela.

10. Pri vsih svojih delih glej na prihodnost; kar dones mora hasnovati, zna jutrej tebi škodovati.

11. Sam en jezik je moder stvarnik tebi dal, pa dve ušesi; da manj govoriti, pa več slišati moraš.

12. Lakomnež je svoj lastni goljuf, ker zlato in srebro za zaklade ima, namesti za same pripomočke, kteri bi mu pomagali še le k pravemu bogastvu.

13. Da si dolgo grešil, in se ti hudega nič ni pripetilo, še ni znamenje nobeno, da štrafingi si odšel; ona rada pride pozno, ali strašnej gotovo.

14. Opravljivec sam sebi okrade poštenje, ktero drugim jemlje; druge nesrečne storiti želi, sam pa svojo srečo zapravi; on je hujši kakor tat, ker jemlje človeku nar drajše blago, poštenje in dobro ime.

15. Čisto vest imeti, je več vredno, kakor časno bogastvo, ker je ona izvirk tolažbe v nesreči in poterpežljivosti v terplenju.

16. Hinavec je hudobnež nar veči, ker ne le samo ljudi, ampak tudi Boga hoče goljfati.

17. Dobrega sveta starih ljudí nikar ne zaničuj, v nemar pušen je vzrok nesreče pogosto za celo življenje človeško.

18. Človek, kteri Boga zapusti, se oberne od steze zveličanja; kteri čednost več ne ljubi, je kovač lastne svoje nesreče.

19. Preden da druge grajaš, glej, ali ne najdeš sam na sebi veliko graje vrednega.

20. Navadi se z vsem v sveto voljo božjo se podati, spoznal boš prej ali poznej, da Bog dobro s teboj meni vselej.

21. Prijaznost v obhoji z drugimi je to, kar jědi žlahen duh, sirovost pa, kar na cesti smerdljivo blato.

22. Veselo je, v drugih sreči svojo lastno najti, ali še veseljši drugim k sreči pomagati.

23. Bodi varn v volitvi svojih prijatlov in tovaršev; veliko dobrega ali hudega iz njih za tvojo dušo izide.

24. Nar veči dolžniki na svetu so otroci starejšem svojim; nikolj jim ne morejo le dela obresti v življenju poplačati.

25. Navadi se, veliko si pritergati v mladosti; pravo bogastvo je s tem, kar imaš, biti zadovoljnemu.

26. Le taisti človek je v resnici srečen, kteri Boga ljubi, zakaj takemu ne bo samo tu, ampak tudi po smerti dobro.

27. Drugim hasniti, na trojno vižo moreš: druge škode varvati, njim dobro storiti, in storjeno dobro požlahtniti.

28. Derži zvesto, kar obljubil si sosebno vbogemu; le prerad pozabi človek v sreči nesreče, revšine drugega.

29. Rěd je duša vsih opravil; kteri se ga mlad ne navadi, se ga tudi star deržal ne bo.

30. Bogatiši je ubožen, kteri je umen, kakor bogatinec, ki je neumen; vednosti človek seboj okolj nosi, kamor pride; bogastvo pa pri pervi nesreči odide.

31. Ne govôri od reči, kterih ne zastopiš; ne reči, kar ne veš gotovo, ne bahaj se s svojim umom ali modrostjo; zakaj pri pervem boš zasramovan, pri drugem postaneš lažnivec, pri tretjem se ti bojo drugi posmehovali.

32. Ne reci: tega nisem v stanu storiti: dobra volja in serčnost k vsaki reči vse težave premaga, ali vse lahko naredi.

33. Druge za pomoč prositi v potrebi tebe nikolj ne bodi sram; ali beračiti, dokler si zdrav in močen, je gerdo in grešno.

34. Kakor so kazni staršev otrokom k pridu velikemu, ravno tako križi in nadloge vsakemu kristjanu k njegovemu boljšanju.

35. Vari se nezmernosti pri jedi in pijači; ako se eno ali drugokrat zoper njo pregrešiš, ti več škodovalo bo, kakor sam misliš.

36. Bodi pripravljen drugim rad pomagati; tako tudi ti v sili brez pomočnikov in prijatlov ne boš.

37. Storiš komu kaj dobrega, ne iši za to svojega plačila; dobro delo zgubi s tem svojo ceno in vrednost.

38. Neprecenljiva reč je šola: branje, pisanje, rajtanje pomaga k poznanju vsega lepega, hasnovitnega; katoljška vera, ktere se v nji učiš, te pa pripelje, ako po nji tudi živiš, k nebeškemu večnemu veselju.

39. Lepota brez snažnosti je enaka malani podobi, ktera je vmazana; le snažnost človeka zdravega ohrani, in ga vsakemu prijetnega stori.

40. Nesnažnost, sosebno na ženskem spolu je gerda, življenje krajša, in je bila in še bo za take izvirk vbožtva in zaničevanja.

41. Izmed vsih stvari si ti o človek sam na kviško stvarjen, da lepe čudapolne dela Stvarnika premišljuješ, v premišljevanju jih občuduješ, in v občudovanju nja hvališ in častiš.

42. Sramožljivost, bodi tvoja vedna tovaršica, o mladenč, mladenka!; zakej ona je prava tovaršica čednosti in varhnja blažene nedolžnosti; zato ne misli, ne govori, ne stori nikdar kaj, česar bi te moglo biti sram.

43. Kteri te graja, temu se zahvali, več ti dobrega stori, kakor da bi ti sladke besede dajal.

44. Dve sodbi ste, kterima ne moreš uiti, ljudi in vesti, perve zamoreš goljfati, druge nikolj ne.

45. Hočeš veselo na svetu živeti, za mirno vest nar pervič skerbi; kader vse zgubiš, ti nje nobeden ne more odvzeti.

46. Prepevaj rad v cerkvi, kakor doma; zakaj po lepih pesmih žalost vsa iz serca zgine, in se tvoj duh k nebesom vzdiguje.

47. Ko bojo o tvoji zadni uri po tebi žalovali prijateli, in vse posvetno izpred tvojih oči mine, te tolažilo bo samo serce čisto.

L.

B.

Venec modrih poslovic.

O pravem časi izgovorjena možka pa umna beseda je tudi lepo in hasnovito delo.

Priložnost ima na čelu lasé; pri teh laséh prijeti jo mora, ki si je hoče polastiti.

Serce poštenega človeka je na njegovem obličju in v pismih do svojih prijatlov.

Kakšine navade je kdo, zve se lahko iz tovarštva njegovega.

Kdor po ptujem blagu hlepí, kmali svoje lastno po vragu zgubí.

Medú ni brez bčél, brez ternja roža ne raste; brez dela in truda človek ne doseže ničesar ne koristnega ne lepega.

Človek potrebuje človeka; vsaki dela drugemu. Červič svilo drugim prede, drugim ovca volno rede.

Življenje človeško je zaklad; upotrebuj ga pametno: kajti pomanjšuje se vsako noč.

J. Š.

IX.

Ogledalo v življenje.

Veliko starišev je, kteri nad nepokoršino svojih otrok tožujejo. Ali kolikokrat bi se njim smelo na to reči: „Vi ste prej svojovolji otrók preveč pokorni bili, zato so vam zdaj otroci nepokorni.“

Mladi Tobia je svojemu očetu oči z ribjim žolčem ozdravil, da je spet vidil. Ali veliko otrok vé svoje starše s prilizevanjem tako oslepiti, da njim vse pregreške pregledajo, dokler se staršem oči ne odprejo, kar se večji del prepozno zgodi. Zato ljubi starši! ne zaupajte preveč svojim otrokom, ako se vam z hinavsko ljubeznijo prilizujejo.

Kaj pomaga, da se toliko o odgoji otrok govori in piše, ako pa nekteri starši in učiteli tih pripomočkov se poslužiti nočejo, da bi otroke po keršansko odgojili, in jih časno in večno srečne storili.

Otroka srečnega storiti, ne potrebuješ druzega, kakor ljubezen, saj ima človeško serce tak obilno ljubezni.

Vse eno je, ako otroku mleko ali vodo podariš, če se le v ljubezni zgodi; vse eno je, ako z otrokom nemško ali slovensko govoriš, če le tvoji jezik ljubeznivo z njim govori. Ako otroka razveseliš, občutiš v svojem sercu rajsko veselje; ako ga pa otožnega vidiš, postane tudi tvoje serce otožno, ali z malimi pa ljubeznivimi besedami ga boš zopet razveselil, in naglo bo na svojo otožnost pozabilo.

Mali otroci, komaj šest ali sedem let stari, pridejo vsi boječi v šolo, ker so njim starši že doma žugali, da bodo v šoli tepeni, ali naglo vsa boječnost iz njih serc zgine, ker se prepričajo, da šola ni kraj terpinčenja in tepenja, ampak da se tam veliko dobrega in koristnega naučijo, in z velikim veseljem vsak dan v šolo prihitijo.

Nič lepšega ni, kakor otroka lepo in pobožno moliti viditi. Pa ne mislite, da je za otroke preteško, zraven navadnih molitev tudi posebnih se učiti. Prašajte jih zjutraj, kadar morajo moliti, ali niso veseli, da so še živi in zdravi; ali ne želijo, da bi bili cel dan pred

vsim hudim obvarvani; ali imajo veselje, se kaj dobrega in koristnega naučiti, in se spodobno proti svojim starišem, učenikom in drugim ljudem obnašati i. t. d., in učite jih, svoje misli in besede v kratke molitvice zložiti. Tedaj bo njih molitva serčna in Bogu dopadljiva.

Agrež.

X.

Priprosta pesem
od koristi ljudskih šol.

Ena reč je clo potrebna
U mladosti za ljudi,
Zlasti kmetom hvale vredna,
Alj premalo se ceni!
Da bi v šolo bolj hodili
Otročiči, bolj se učili;
Ker na svetu ni nič boljšega
Kakor znati kaj koristnega.

Kak' je bilo zapušeno
V naših krajih svoje dni,
Ko še ljudstvo podučeno
V šolskih naukih bilo ni.
Niso znali bukvic brati,
Še veliko manj pisati;
Kér ni bilo še potrebnih šol
V naših lepih krajih tú okolj.

Pa še zdaj nekteri pravi:
V šolo treba ni hodit',
Šolo si doma napravi,
Kdor če skerben kmetič bit.
Kdor če priden bit na sveti
Tud brez šole zna živeti;
Drog, sekira, motka, plug
Je za kmeta vselj' nar boljši uk.

Oh! ali blago, bogatija
Kratek čas nas le terpi,
Ta nar boljša je erbija,
Če se človek kaj zuči.
To ne more tat odnesti,
Moli ne skazit', ne snesti;
Clo povodnje, toče, ognja moč
Tega vzet' človeku ni mogoč.

Sliš', kaj sveto pismo pravi,
Kjer svet' Duh tako uči:
Nauk si človek ti obvarji
Zvesto bolj ko vse reči.
Bolj ko srebro ino zlato,
Brihtno serce je bogato;
Bolj zastopnost je ko vse blago,
Bog ceni jo sam nar bolj drago.

Kakšna hasen z šole zvira,
  Le poslušaj, o kristjan!
Kodar človek se ozira
  Bo povsod mu kruhek dan.
Kdor zna pisati in brati;
Moder vselj odgovor dati,
  Bo povsod obrajtan in spoznan,
  Naj še pride v kteri koli stan.

Radi torej, starši! otroke
  Le pustite šolati,
Bodo vam njih pridne roke
  Še v pomoč v starosti.
Kteri starši to mudijo,
V šolo dece ne pustijo,
  Vlomijo na starost sebi vrat,
  Smo prepričani že gostokrat,

Kaj se enkrat je zgodilo
  Očetu nekim, vam povem,
Ki za šolo ni mu bilo,
  Da v zgled bo staršem vsem. —
Sin odraste v svoji volji,
Brez vsih naukov, gre okoli,
  Oče sam ga tud' podučil ni,
  Kaj pa zadnjič z njim se prigodi?

Se mladenči razujzdani
  Med seboj pohujšajo,
Sin se s takimi soznani,
  Večkrat se tud stepejo.
Dopernaša hudobije
Zadnjič enga clo ubije,
  In med tolovaje odbeži,
  Ter v divjosti kmal' jih prekosi.

Oče gre po nekem poti,
  Kraj je zlo samoten bil,
Roparji so prišli proti,
  Znan mu ni nobeden bil.
Sin njegov je tud med njimi,
Nar hudobniši med vsimi,
  Vgleda svojega očeta tam
  Spomni se na svoj pregrozni stan.

Sin k očetu berž priteče,
  Mu pokaže velik hrast,
Dolj mu ga pripognit' reče.
  Oče hrasta močno rast
Gleda, reče: „Prazne želje
So mi, strit tvoje povelje;"
  Drevce malo, šibo leskovo
  Ukloniti bi pač lahko bilo.

Sin pa reče: „Oče, glejte,
  Bi učili prav nekdaj
Mene bili malo dete,
  Zdaj ne bil bi tolovaj.
Hrast ne da se več vkloniti
Jaz tud več ne spokoriti,
  Vpije do nebes prelita kri,
  Pod nogami pekel že gori.

Kajn nesrečni predpodoba
  Mojega življenja je,
Oh! in strašna nja osoda
  Tudi v peklu čaka me.
Oče! oba sva tega kriva,
Prav je, oba da tud goriva,"
  Sin hudobni besno zagromi,
  Slja morije mu z oči kipi.

Z derzno roko sam zabode
  Nož očetu v serce;
Staršem vsem v strah naj bode,
  Ki otrok ne poduče.
Vso puste jim svojo voljo
Čas za vse je, le za šolo
  Ga nikdar ni, in v gerdo smet
  Zverže se mladosti žlahtni cvet.

Morebit mi kdo poreče:
„Šola tud nič prida ni,
Večkrat otrok v šolo teče,
Pa se nič ne nauči.“
Al tud ti ters obrezuješ,
In vinograd obdeluješ;
Vendar vsaki tersek ne rodi,
Ravno tak v šoli se godi.

Če je tersje tud opleto,
Vendar se še prigodi,
Če je tudi dobro leto,
Da vsak tersek ne rodi:
Ali vselj tvoja ni krivica,
Če se posuši tertica;
Tak se učenikom tud godi,
Če tud dobro vsak zmed njih uči.

Včasi vjima grozdje vzame,
Če spomlad tud ocveti,
Potlej prazen terst ostane,
In v jeseni grozda ni:
Tak se v šoli zna zgoditi,
Šolarc nauke tud zgubiti
Po tovarštvu slabih če ljudi
Zapeljati se poznej pusti.

Šola je vinograd Božji,
V kterega kliče Kristus sam;
Prot nemarnim se pritoži:
„Kaj brez dela ste cel dan?“
Vabi male k sebi priti,
Lepe nauke jih učiti,
Zbranim vse prijazno se smehlja,
In jim svoj nebeški žegen da.

Le nikar se ne sramujte
Lepih naukov se učit',
Učenike tud spoštujte,
Kěr vas vab'jo k sebi prit'.
Kristus tudi tako pravi,
Kdor se h Božjim naukom spravi,
Se ga On sramoval tud ne bo
Ampak k sebi vzel ga bo v nebo.

Naj bo vam priporočeno,
Ljubi starši! prosim vas,
Tudi drugim je rečeno:
Silno drag je šolski čas!
Učenike prav spoštujte,
Šol nikar ne zaničujte;
Lepih naukov je potreben vsak
Naj bo bogat ali siromak.

Kar se človek v mladosti
K svojem' pridu nauči,
S tem se tudi v starosti
Mnogoteri preživi.
Če se z naukom mlad oceraš,
S tem za starost se podperaš.
To mladenči k sercu si vzemi te
To si tud deklice oskerbite.

Juri Vodovnik. *)

---

*) Juri Vodovnik je kmetški tkavc v Skomrih na visokih Pohorjah domá, ki ni v šolo hodil, pa po domače mnogo pesem zapel in tudi zasolil. Vrednik.

F.

Koristne rečí za umne in pridne ljudí.

Sveti evangelj je lice zemlje močno spremenil. Obdelovanje zemlje se je po njem povsod veliko zboljšalo. Egiptovsko je bilo že od nekdaj narlepše obdelano, pa poljedelstvo se je še veliko zboljšalo, ko je sv. evangelj kje prišel. Veliki Tebajski pušavi so pušavniki vse drugo lice dali. Po Europi so tudi gore drugačno podobo dobile, kar je keršanstvo vpeljano. Tudi strelno orodje izhaja iz keršanstva. In ni se vse še znašlo; se bo še vse dalje dognalo.

M. Wittmann.

I.

Dobrovoljni pomenki o koleri.

„Kaj nas dražiš s to pošastjo, — hvala Bogu, da nas je zapustila!“ — mi utegne marsikdo mojih bravcev reči. Tudi jez rečem „hvala Bogu, da je šla,“ in želim, da bi je nikdar več ne bilo. Ali svojoglavka bo spet prišla in bo obiskala tudi take kraje, kjer je dosihmal še ni bilo, ker ona po izgledu svojih nemilih sester po sili biti hoče naselnica Europe. Odkar se je leta 1830 pervikrat pritêpla v naš del sveta, se je ni bilo več odkrižati; zginila je za kake leta tam pa tam, pa nenadoma se je letos s tako silo vlekla čez veči del europinih dežel, kakor nikdar poprej.

Že to samo nam spričuje, da ptuja Azijanka je že domačnica europejska. Še bolj nam pa poterjujejo sum, da se tudi kolere nikoli več popolnoma ne bomo znebili, mnoge druge nekdaj ptuje, sedaj pa pri nas vdomačene bolezni. Da mi bojo bravci moji to verjeli, jim čem le nekaj malega povedati. Kóz ali osepnic ni bilo kdaj pri nas; še le pred 800 leti so se iz jutrovih dežel zanesle k nam; so perva večidel le vsake štiri leta kot razširjena kuga razsajale in vsako leto čez 80,000 ljudí nemilo pobrale; — škerlatica je pri nas (v Europi) še le od leta 1619 znana; — naši stari dedi niso poznali Francozov, gerde bolezni, ki se je iz Amerike v Europo zatrosila, leta 1494 pervikrat na laškem se prikazala, potem pa po Francozih na Nemško in k nam, po Nemcih na Poljsko in Tursko, po Turkih v Perzijo zanešena bila in odtod na Nemškem in Amerijanskem ime Francozovske, na Poljskem in Turskem ime nemške, v Perzii ime turske kuge dobila. In tako bi zamogli našteti še mnogih drugih bolezin, kterih naši predniki niso poznali, mi pa jih le pridobro poznamo.

„Slaba tolažba nam je to!“ slišimo od več strani svoje bravce mermrati. Ne, prijatli! prehitro soditi. Morebiti bo vendar kaj tolažbe

v tem. Dajte me le na dalje poslušati. Vse ptuje kuge so izperva strašne bile: ali so ljudí morile, da so cepali kot muhe, ali so človeka gerdo oskrunile in pokvečile za vse žive dni. In glejte! veči del pervotne svoje hudobe so zgubile pri nas; zvergle so se, kakor se semena tujih žit in druzih rastlín zvèržejo čez leta v naših krajih, in slekle svojo domačo divjost na ptuji zemlji. Še imamo kozé, škarlatico itd. — ali pa trepečemo pred njimi kakor pred kolero? Veste, da ne. In tako bo tudi čez nekoliko let s kolero, da se ne bo govorilo več od nje, kakor dandenašnji govorimo od osepnic, griže itd.

Beseda kolera je tuja beseda, kakor je tudi (ta kuga) tuja, da je ne smemo v en koš vreči z našo domačo kolero, ki se navadno le posamno primerja in je tudi ljudstvo malo pozna, toliko bolj se pa bojí ptuje, azijatiške.

Res, velik strah dela ta kuga po svetu, ker človeka hitro spravi, — vendar rečemo, da je ni kuge, ki bi se lože ozdraviti dala kakor kolera! Neverjetno se bo sicer to bravcem zdelo, pa vendar je resnično. Vsaka bolezen ima svoj začetek, in potem, ako se ne zatare berž v začetku, čedalje huja prihaja, dokler ne dospè naj višje stopnje, na kteri bolniku odleže, če ga smert ne spravi. Naj si bravci naši mislijo luno v njenih spreminih: nje mlaj, pervi krajec, polno luno (šip) in zadnji krajec, in pravi zapopadek od začetka, narašanja in pojemanja imajo tudi pri boleznih. Začetek je že bolezen, in pri koleri večidel — med 100krat saj 90krat — je driska začetek. Kdor, ta začetek berž berž porajta, gré v posteljo, se greje, nič ne jé in le kake štirikrat na dan pije kozarec vroče kamiličine ali melisne vode (kamilčnega ali melisnega čaja ali têja), bo zaterl pervi krajec bolezni in ž njim večidel celo bolezen. To je resnica tisučkrat poterjena, Bog hotel, da bi jo bil vsak spoznal, in veliko manj gomil bi šteli na pokopališčih! *)

Svét „nikar se bati kolere" je res pameten svèt, ker strah škoduje pri ravno ti bolezni več kakor pri marsikteri drugi; kajti on slabí celo telo, naj bolj pa želodec in čeva; saj je znan star pregovor, kaj se zgodí, ako se kdo zlo vstraši . . . . To nam je tedaj dovolj priča, kaj strah premore. Pa kako strah zatirati, da človeka ne

*) Že „Novice" leta 1849 so povedale, kaj o tem neki skušen francozk zdravnik svetuje: „Vsak, kdor pri pervih znamnjih bolezni berž pomoči iše, zamore med 100krat 99krat upanje imeti, da se bo ozdravil. Kdor pa perve znamnja kolere 24 ur zamudi, pa le 50krat med 100krat. Kdor berž v začetku driske pomoči iše, se bo med 100krat 99krat ozdravil."

prevzame? To ni teško. Zaupanje do milega Očeta v nebesih in pa zmérno in skerbno življenje ob času kuge je tista skrivna moč, ki nas varuje bolezni, in v ti svesti se nam ni nič bati.

Ali jez bi nekterim ljudem po mestih in kmetih skor raji prav glasno vsaki dan na ušesa trobil: „bojte se, bojte kolere!" da bi jim pregnal tisto grozno nečimernost, v kteri živijo ob času kuge, in če jih že tudi pervi začetek kolere (driska) opominja, še zmiraj vsega tega ne porajtajo nič. Takim bi rajši vlil en cent strahú v njih život, kakor da bi jim ga le za en lot vzel.

Ali ste slišali, kako hitro je Ongavega Matevža spravila? včeraj popoldne je okoli hodil, danes so ga pa že pokopali;" — tako slišimo večkrat ljudi govoriti in se čuditi. Ali ste pa vprašali in zvedili: kolikrat ga je že včeraj in predvčeranjem ali morebiti še več dni gonilo, pa ni nič porajtal? To, to se mora vselej zvediti, in potem ne bo tiste krive misli, da je bil človek v 6 urah živ in mertev! Se že tudi nekterikrat primeri, da bolnika hitro spravi brez dalje terpeče driske, — ali to je le redko kterikrat, med 100krati komaj 10krat.

Krivična pa je potem tudi misel, da zdravniki ne vejo o koleri pomagati. Res je, da natora te bolezni še ni popolnoma odkrita, — ali tudi pri mnogih druzih boleznih ni še v vsem znana. In, kadar je pri drugih boleznih že naj višja stopnja, — ali ne merjejo tudi ljudje pogostoma? Če pa nekteri mislijo, da zdravniki bi imeli vse od konca do kraja ozdraviti, tedaj s tem le razodevajo svojo kratko pamet. Človeško truplo je prečudna mašina, čudniša kakor vsaka druga, ki jo človeška umetnost napravi. Če se ura ali kakošna druga mašina popači, jo mora umetnik večkrat razložiti (sak sebi djati), da spravi popačeno spet na pravo; ni dosti vselej, da bi le kako olje noter vlil in kolesca namazal. Ali pa more zdravnik s popačeno človeško mašino kaj tacega početi? Nespametno je tedaj od zdravnika nadčloveške močí terjati in prezreti v boleznih tisto dolgo in mogočno roko modrega Stvarnika, ki pošilja smert po mnogoverstnih boleznih, da ne pade hruška z drevesa le samo takrat, kadar je zrela, ampak mnogokrat že poprej po Njegovem višjem namenu. —

Če pogledamo v mertvaške zapisnike po mestih in kmetih, bomo našli, da večina mertvih je bolj ubožno ljudstvo. Kako to? Ali se morebiti kolera ne upa nad gospôda ali nad bogatina? Smert

ne dela nobenega razločka med tem ali unim stanom; nemila njena kôsa ne pozna „vaše gnade“ ne sterganega berača; ona poseče vse. In vendar je res, da zamoremo kolero bolj imenovati kugo preprostega ljudstva po mestih in kmetih. Zakaj merjé to bolj? Zato in edino le zato, ker ne živi in tudi ne more živeti tako, kakor je treba ob času kužne bolezni: si ne more zbirati dobrega in zdravega jedila, ne se varovati prehlajenja pri svojem delu, nima zdravih stanišč itd.; verh vsega tega pa ima več nečimernosti kakor pameti. Glejte: to so vzroki, da štejemo ob koleri več grobov revnih ljudí kakor druzih. Ne moremo pa tajiti, da je že tudi dosti gospôde umerlo, — ali tudi gospôda ne živi vselej po pameti, in nezmernost je spravila tega v grob, kakor unega pomanjkanje, strah pred kolero unega ravno tako, kakor tega nečimernost. Sicer pa ponavljam še enkrat, da se včasih (pa le redkokdaj) primeri, da človek za kolero zbolí brez posebno očitnega pregreška.

Zmiraj več bo pobirala kolera revnih kakor premožnih ljudí: to je bilo in bode. Ali tudi marsikak reven človek bi ne bil zbolel in umerl, če bi bil več pameti imel, in bi se bil ogibal, kolikor bi bil lahko mogel, škodljivim vzrokom; saj bi marsikteremu treba ne bilo, če je imel se kaše ali podmeta najesti, da se je zraven tega še nevarnih kumar (murk) nažerl in se potem vode napil! Ali če se je kumar nabasal, potem pa še kislega mleka se nalil! Saj ni treba nikomur, da se sadja, morebiti še ne zrelega, nabaše, da komaj diha! Saj ni treba, kadar je človek žejin in poten, da vlije cel verč vode v-se! Saj ni treba, da se na mokro ali merzlo travo vleže in prehladi! Tako bi zamogli še sto in sto pregreškov našteti, kterih vsih bi treba ne bilo, — ali nečimernost in tudi neumna prederznost „e, kaj bo to škodovalo!“ je spravilo že tisuč in tisuč ljudí pod zemljo, kteri bi še danes lahko živeli. Pa pridigaj takim! Vse je bob v steno, dokler si ne skopljejo — jame.

Saj ni treba, da bi ob koleri veliko drugač živeli, le zmerno v vsem je treba biti, v jedi in pijači, in opušati ob času bolezni, ki le kakih 6 tednov terpí, vse take jedila in pijače, od kterih je že tako znano, da rade škodujejo, želodec pokvarijo, drisko napravijo, in da ne mešamo tacih jedil skupaj, od kterih že človeku zdrava pamet pravi, da to ne gre skupaj, kakor sladko in kislo ne. Če že vsaka dekla vé, da se mleko zagrize, kadar pride kaj kislega zraven, bo pač tudi lahko zapopasti, da tudi v želodcu se kaj tacega zgodí.

Vse kar je sirovo, opresno, prekuhuje želodec težji, kakor to kar je kuharca enkrat že prekuhala. Ogibati se tedaj sirovih jedil, zelenjav, ki človeka rade napenjajo; sploh pa ne gré jesti sladkega in kislega skupaj. S pijačo je ravno tako. Zmerno ne škoduje vino nič in včasih je kapljica dobrega vina še le prav zdrava. Ol (pivo) je že bolj nevaren, zlasti če je premlad ali prestar; obojni začne v želedcu rad vreti. Kapljica žganja, brinjevca, peljinovca je dobra vajenemu ali odrašenemu človeku, kjer pokrepča želodec in vgreje trebuh. Nezmerno pa piti kakoršno koli žganjico je gotov strup; malokteri pijanec, če zbolí, odnese peté ti kugi!

Po pameti in zmerno biti v jedi in pijači, je tedaj pervo pravilo.

Drugo je, da se človek ne prehladí na nobeno vižo, ker iz prehlajenja izvira kolera prav rada; prehladí se pa človek, če je preslabo oblečen; če se potem ustavi kam, kjer sapa piše; če ob deževnem vremenu bos hodi; če po mokri travi polega itd. Da si človek trebuha ne prehladí, naj se naredi iz flanele po celem trebuhu opás in naj ga nosi celi čas, dokler kolera terpí. Neki zdravnik pravi, da flanelast opasnik okoli trebuha je pervi pripomoček zoper kolero.

Tretje je, da človek ob koleri berzdá vse svoje strasti, kar le more, — da se tedaj ne jezí, ne togotí, razujzdano sicer ne živi itd.

Četerto pa je, da se ob času kolere skerbí za snažnost v stanicah in za čisti zrak v njih. Iz nesnage izb in iz smradú sekretov se prikaže večkrat kolera. Treba je tudaj takrat na gnojnišča paziti, da ne kužijo zraka okoli hiše, posebno pa sekrete je treba čediti. Stanica naj se vsaki dan za več časa odpré, da se prevetri (zljufta), to je, da se slab zrak izžene in dober noter pride. Dobro je tudi, ako je morebiti zavolj bolnika treba, stanico bolj zaperto imeti, včasih na razbeljeno železo enmalo jesiha vliti in s tem zboljšati sapo v sobah. Če je le moč, naj ob času kolere ne spí v eni sobi preveč ljudí, ki pokvarjajo zrak. Do gotovega je spričano, da nesnaga stanovanj je rodovitna mati kolere.

Če bomo v vsem tem ravnali, kakor je bilo ravno rečeno, bomo prišli koleri zlo v okom in si zdravje ohranili.

Kaj pa je storiti, če kdo zboli za kolero?

Kolera se je že začela, če te ob času kuge driska napade, da moraš na dan iz začetka kake 3 ali 5krat na stran iti, potem pa še večkrat. To je znamenje, da je čas v posteljo iti, se greti (pa ne presilno), gori imenovano kamilčino vodo vročo kake 3 ali 4krat na dan piti in razun čiste mesene ali pa prižgane juhe (župe) nič druzega vživati. Če si žejin, ne pij ob driski merzle vode, pij raji gorko ječmenovo vodo. Na trebúh si položi v rute zavito gorko reno; če so noge merzle, daj si cegel zgreti ali flaško z vročo vodo napolniti in dobro zamašiti, pa k nogam položiti. Če imaš k potrebi iti, varuj, da se ne prehladiš; opravi jo raji v postelji namesti da bi imel kam vèn iti in se prehladiti; če pa iz postelje greš, obleci se dobro in vselej tudi nogovíce (štumfe) obuj, — ni ga boljšega, da se človek ne prehladí ob driski kakor so nogovíce na nogah. Verjemite mi!

S temi malimi rečmí se bo večidel odvernila večja nevarnost.

Če pa bi bolezen vendar le huja utegnila prihajati, da človeka mraz in kerč napade, ga je treba greti še bolj in dergniti (ribati) s kako flanelo ali v potrebi tudi s kako ojstro suho cunjo. Se vé, da je čas sedaj berž berž zdravnikove pomoči iskati, pa tudi po duhovna poslati.

V tem, dokler zdravnik ne pride, se ravna, kakor smo rekli, in pomalem na enkrat se daje bolniku vroče kamilčine vode ali melisne. Če bolnik zlo iz sebe meče in ga tudi od zdolej goni, zraven pa ga strašno žeja, takrat so prav prav merzla voda ali majhni kosčiki ledú naj bolje zdravílo in tolažílo, ker druzega gorkega ne ostane nič v njem. Natora sama želí te pomoči. Dajte mu jo bolniku, pa ne na enkrat veliko, ampak po malem, kake 2 žlici merzle vode na enkrat, pa pogostoma. V tacih okoljšinah ni nič boljega kakor merzla voda ali led.

Vemo, da ob tem času ali že pred pridejo tudi tiste kapljice, tinkture in olja na versto, s kterimi so ljudje ob času kolere večidel oskerbljeni — dostikrat v lastno pogubo, ker zanemarjo zdravnikovo pomoč in upanje stavijo na kaj, kar bi moralo vselej pomagati, čeravno ni kolera vselej enaka. Če bi vendar že kteri tinkturi mogli prednost dati, bi bila Bastler-jeva.

Kadar bolniku po koleri odleže, naj ostane še v postelji in naj zmerno jé in pije, da kakošna druga bolezen ne pritisne zraven, kakor legar (tifus) itd. Mesena juha (župa), izkuhana iz govejega

ali kokošjega mesa, se po bolezni oslabljenim naj bolj prileže. Vemo, da ni pri vsaki hiši mesa ali pa kokoši, in kjer nič ni, nič ni dati. Ali tù in tam je vendar kaj kuretine pri hiši, da se zakolje v ta namen. Ne morem se zderžati, da bi ne povedal neke smešne pa resnične prigodbe, ki se je ob koleri pripetila blizo Krajna. Ko je namreč okrajni poglavar prišel v neko kmečko hišo, v kteri ste ravno dve dekli (keršenci) kolero prestale pa še zlo slabe bile, je on gospodarju rekel, naj jima dá župe. „Nimamo mesa" — je bil odgovor. „Saj sem vidil kokóš na dvorišu" — mu reče na to okrajni poglavar. „Kokoši pa niso za dečve!" — mu je gospodar odgovoril. Kaj ne, da je to čuden odgovor? Župa je v takih okoljšinah zdravílo, in kjer je kuretine pri domu, so domače zdravilo, ktero ni drago. Tudi „dečva" je človek; in če pridno služi gospodarju, tudi vredna dveh pút. — V neki drugi hiši sta ležala dva bolnika na tleh pri odpertih vratih, glavo čez prag, z životom v izbi. Na vprašanje: „zakaj pa ta dva tukaj ležita?" je bil odgovor: „ker blujeta, da v sobi tal ne posvinita!" Kaj pa pravite, dragi bravci, k temu? — — —

Ob času kolere se po očitnih razglasih prosijo in nabirajo milošnje za uboge, bolne in zdrave; — zakaj to? Za to, da se revnim na pomoč pride, kakor veleva ljubezen kristijanska; pa tudi zato, da se kugi pred konec storí, da se ne razširja dalje in ne napade več ljudi. Kdor v tacih nadlogah milošinj dajé v namen, da se revnim ljudem mesa in kruha kupi (pa ne dnar v roko daje), varuje sam sebe kuge, zakaj če se pred in bolj zatiruje bolezen tudi pri sosedih, manj nevarnosti je tudi zame. S kolero je kakor z ognjem; če se ogenj ustavi pri dveh ali treh hišah, je manj nevarnosti za celo vas; če pa se ne pomaga in že gorí 10 ali 15 hiš, je pa cela vas v nevarnosti.

Če tedaj ob koleri milošinj dajemo v pomoč revnim zdravim in bolnim, varujemo sami sebe. To naj si zapomnijo posebno tisti, iz kterih se ne spravi lahko krajcar v božjem imenu, ampak kterih darovi segajo le tako dalječ, kakor sega njih sebičnost.

Poslednjič še par besedic: ali je kolera nalezljiva, ali se imamo plahi ogibati bolnikov?

Kolera ni „turska" kuga (Pest), ktero človek od človeka le naleze po dotiki. Kolera gré po zraku; kako? ktere pota, ali poleg rék ali po kterem vetru, dela? — vsega tega še ne vemo. Da

včasih se zanese s kakošnimi ljudmí v ta ali uni kraj, je gotovo, — ali za dosti gorijancov vemo, kamor ni nobena ptuja živa duša prišla in tudi od domačih ni bil nobeden v kakem kraji, kjer je kolera bila, in vendar jih je obiskala. Veliko naših bolezin je, ki v posebnih okoljšinah postanejo nalezljive, čeravno jih prav za prav ne morcemo prištevati k nalézljivim; saj je, na priliko, tudi griža včasih po sekretih nalezljiva. Da kolera ni hudó nalezljiva bolezen, vidi vsak lahko na duhovnih, zdravnikih in strežajih bolnikovih. Če bi bila nalezljiva, bi že ne bilo ne duhovna ne zdravnika! Če včasih tudi teh kteri umerje, ni čuda, — saj sta tudi duhoven in zdravnik človek, in koliko morajo duhovni in zdravniki terpeti noč in dan ob koleri, kako malo se morejo varovati prehlajenja in drugih škodljivost! — Če včasih v eni hiši, v eni družini več oséb zaporedoma zbolí ali umerje, tudi to še ni gotov dokaz, da jo je eden od druzega nalezel; zakaj kjer družina eno in isto jé in pije, stanuje v edinih okoljšinah, diha ravno tisti zrak itd., je pač lahko zapopasti, da vsi skupej zbolé iz edinega vzroka, čeravno vsi ne na enkrat, ker tudi vsih natora ni edina.

To je, dragi bravci ljubljenih „Drobtinc", kar sem Vam namenil povedati o ti kugi, ki je groza sedanjega veka. Ker ptujka še ni znana z nami in mi ne ž njo, zato je tako huda. Če jo bomo bolj poznali, se je bomo tudi lože odkrižali, — in to je namen teh verstic. Naj bi bile slovenskemu narodu v korist!

Dr. Bleiweis.

II.

Sončne ure.

Sončne ure, ki kažejo po senci svojega kazala sončni ali pravi čas, so večsortne. Naše navadne ure kažejo srednji čas, kteri se od sončnega večidel nekoliko loči. Tukaj hočem nar bolj prikladnih sončnih ur omeniti, in kako se stavljajo, ob kratkem razložiti. K obojem se potrebuje poldanik, toraj hočem tudi razjasniti, kako se leta zarisuje. Slednjič bom od časove primere govoril.

Zemlja se v 24 urah enkrat krog svoje osi zasuče; suče se pa od zahoda ali večera proti izhodu ali jutru, in sicer enakonaglo, to je: kaka pika zemlje v eni uri toliko poti stori, kolikor je stori v vsaki drugi uri. Na priliko je vravnovarjeve pike pot ene ure 225 geografiških milj dolga, in enako dolga je tudi pot vsake ure na vravnovarju. Da se zemlja suče, ti pa kaže senca kake vertikalne rante ali kakega drevesa. Kedar sonce gori gre, pade rantna senca proti večeru; višje ko stoji sonce, bolj se obrača senca proti polnočni strani zemlje, in o poldne naravnost proti polnoči leži. Po poldne se rantna senca toliko bolj proti jutru nagnuje, kolikor bolj se sonce zahodu bliža. Iz tega se že nekako razume, da nam more sonce poldan in ure pred poldne in po poldne naznanjati. Ker vendar sonce zdaj višje, zdaj nižje gori in doli gre, ne pada rantna senca na priliko ob desetih zjutrej v ravno tisto čerto skoz celo leto. Letó velja od vsake druge ure razun sončnega poldne, kterega imamo takrat, kedar sonce nar višje na nebu stoji, in v ti dobi pada rantna senca skoz celo leto v isto čerto. Da se tudi ostale ure dneva vjemajo, je treba ranto namestiti z ravnim kazalom, kterega senca v isti uri skoz celo leto isto potezo zadeva. Takšno kazalo je ravna palica, z zemeljsko osjo ravno tekoča, ali ktera od zemeljske osi skoz in skoz enako daleč stoji. Da urno kazalo v takšno lego postaviti zamoreš, ti je nar poprej treba poznati poldanik tistega mesta, na kterem je kazalo priterjeno.

Poldanik.

Kdor hoče poldanik ali meridian prav zarisati, mora imeti horicontalno ravnino, in gnomon ali sončno kazalo. Pripravno ravnino napravi mizar iz terdnega suhega lesa, iz kterega izreže dilo palec debelo, čevelj in 2 palca dolgo, in 10 palcev široko. (Glej obrazec 1.). Da se dila ne krivi, je koristno jo zložiti iz več koscev, kar umen mizar sam ve. Dila se mora dobro pogladiti in s tremi železnimi vertili previditi, kterih dve na voglih enega konca, tretje na sredi drugega konca dile stoji. Taka pripravljena dila se s pomočjo vodovage (Wasserwage) ali krokvice (Schrottwage), kakoršne se zidarji poslužujejo, horicontalno postavi, ker se vertila tako dolgo vertijo, dokler pri vodovagi mehur ne stoji v sredi, in pri krokvici kalamir (Pendel) ne zadeva srede, zaznamovane z ničlo, naj postaviš na dili vodovago ali krokvico, kakor koli hočeš.

Gnomon obstoji iz železne okrogle palice, pol čevlja dolge, ktera je v težko podlego A vterjena. Na palici se pomika ravno tako dolga medena cev BC, ki ima na spodnjem koncu tanko vertilo D, s kterim se kjerkoli si bodi na palici vterdi; na zgornjem koncu pa ima medeno plošico E, ktera je na cevi ravnovoglato vterjena. Plošica mora biti gladka, z okroglo pol čerte široko luknjico F previdena, in mora, ako gnomon postaviš na horicontalno dilo, tudi horicontalno stati. Skoz luknjico gre svilna nit, ktera je z enim koncom na cevi privezana in na drugem koncu težo G nosi.

Kedar hočeš poldanik na kakem mestu zarisati, pritisni z beljakom list belega in terdnega papirja na dilo tako, da ne bode nobene gerbe delal, ga posuši, potegni skcz piko O popirja čertico s svinčkom od ene strani dile do druge, in si napravi iz te pike O, ki v čertici nekoliko od konca leži, ko iz skupne sredine, več kolobarjev malo saksebe stoječih. Tako pripravljeno dilo postavi horicontalno, in tako, da čertica od polnoči proti poldnevu s sredino proti poldnevu obernjeno leži. Postavi gnomon, kterega cev proti poldnevu stoji, tako na dilo, da kalamir v sredino O meri, in da je luknjica ravno nad sredino. Blizo desetih predpoldne pazi, kdaj da sreda sončne podobice, ki skoz luknjico na papir pade, kak kolobar zadene, in si zaznamovaj leto piko s svinčkom. Na enako vižo ravnaj popoldne blizo dveh. Lete piki zedini z ravno čertico, in pojiši sredo S čertice z okroglilom (Zirkel). Ravna čerta, ktera gre iz sredine kolobarjev O skoz sredo čertice S, ti kaže poldanik tega mesta. Da se pomote varješ, ponavljaj imenovano ravnanje dva-ali trikrat sledeče dni, kedar sije jasno sonce. Najdeni poldanik spraviš iz dile na stanovitno podlago, ako kalamirovo nit v poldaniku dile deržiš in si zaznamovaš pike na obeh staneh dile, v ktere kalamirova nit meri. Dilo z gnomonom vred je treba varovati sončnih žarkov, razun tiste dobe, kedar se pike v kolobarjih zaznamovajo, ali poldan opazuje. Kdor si poldanik na oknu zarisa, in po tem želi svojo uro ravnati, naj obesi težeji kalamir na daljši niti na okno tako, da kalamirova nit v poldanik meri. Kedar srednja nitna senca na poldanik pade, je sončni poldan, in ura, ako prav gre, mora kazati, kolikor je za ta dan v tabeli zapisano.

Pazka. Dilo z gnomonom vred naredi tukajšni strugar Quintian za 6 gold. srebra.

Prenesljiva sončna ura.

Prenesljive sončne ure se prodajajo. Nar boljše so tiste, ktere imajo meden kolobar, na kterem so ure zarisane. V sredini kolobarjeve ravnine stoji meden ali železen klinec, in sicer stoji navpično na kolobarjevi ravnini. Pri rabi takšne ure se njeni kolobar tako postavi, da se njegova ravnina vjema z vravnovarjevo ravnino. Vravnovarjevo ravnino svojega mesta pa najdeš, ako geografiško širokost odveržeš od 90 stopenj. Geografiška širokost se pa najde v dobrem zemljovidu. Na priliko je geografiška širokost v Celovcu 46° 37′ 11″, tedaj vravnovarjeva visokost blizo 90° — 46° 37′, to je 43 stopenj in 23 minut. Torej se mora v Celovcu urni kolobar postaviti na pervo tretjino verh tri in štirdesete stopnje. Stopnje so pri takih urah na nekem obročku zaznamovane; deli stopnje se pa po pogledu cenijo. Zdaj postavi sončno uro tako, da njena čertica, ki edini poldan s polnočjo, se vjema s tvojim poldanikom, in ura ti bo kazala sončni čas. Takšna ura se imenuje vravnovarska sončna ura (Aequatorial - Sonnenuhr).

Horicontalna sončna ura.

Da si napraviš horicontalno sončno uro, ki je dovolj natančna pri vsakdanji rabi, si priskerbi ravnovoglat trivogel, kamneno planjo in dobro navadno uro.

Ravnovoglati trivogel (rechtwinkliges Dreieck), kterega eden ojstrih voglov ima geografiško širokost, si ali sam iz terdnega papirja izrežeš, ali od umnega moža izrezati pustiš. Po letem trivoglu, kterega odvesnica (kateta), ki se vogla z geografiško širokostjo dotika, je kakih 5 palcev dolga, ti naredi mednik enak trivogel s popolnoma ravnimi stranmi. Kamneno planjo, ki je kakih 10 palcev dolga, 10 palcev široka in s tremi vertili previdena, kakor gnomonova dila, ti naredi kamenar. On naj potegne skoz poverhnjo sredo kamna černo in ravno čerto, naj priterdi na leti čerti imenovano odvesnico trivogla tako, da potegnjena čerta poleg odvesnične srede leži in vogel z geografiško širokostjo za dober palec od kamnove strani stoji. Trivogel mora pa na kamnovi ravnini navpično stati. Podpona ali hipotenuza bode kazala ure s svojo senco.

Dobro uro imenujem tisto, ki sekunde kaže, in ktera ali vedno prav gre, ali v sleherni uri enako števílo sekund zaostaja ali naprej gre. Takšna je ura s kalomirom, ki sekunde maha (Sekunden - Pen-

deluhr). Kalamirna ura se poskuša, ali prav gre ali ne po poldaniku, pri kteri poskušnji, ali pri kterem primerjanju je vendar treba vštevati časovo primero, od ktere bom pozneje govoril. Pri tem primerjanju se kalamir tako dolgo krajša ali daljša, dokler se ne vjemata urni in sončni poldan, kteremu poslednjemu si časovo primero vštel. Po leti kalamirni uri poskušaj žepno uro, in si zapisuj, koliko sekund ona v sleherni uri zaostane ali naprej gre, da jih boš pri rabi svoje žepne ure števal.

Kdor ima dobro žepno uro, ktera vendar sekund ne kaže, naj se uri saj desete dele minut ročno ceniti, da pogrešek pri zarisanju sončnih ur po leti uri ne bo presegel šest sekund. Po leti uri zarisana sončna ura je pri navadni rabi popolnoma dobra, če je le poldanik prav izpeljan, na kterem je vse ležeče.

Ako imaš te k stavljanju horicontalne ure potrebne reči, postavi kamen s priterjenim trivoglom na tisto mesto, kjer hočeš horicontalno uro imeti in kjer si že poldanik zarisal; postavi ga pa tako, da vogel z geografiško širokostjo proti poldnevu gleda, da kamnova ravnina horicontalno stoji, in da černa po kamnu potegnjena se popolnoma vjema s poldanikom. V ti legi je treba kamen priterditi, da se ne more premakniti. Kedar čerta po kamnu potegnjena prereže po sredi trivoglovo senco, tedaj je sončni poldan. Ostale ure dneva in četertinke ur nar ložeje zarisuješ na kamnu o 14. aprilu, ali 14. juniju, ali 31. avgustu, ali 23. decembru, o kterih dobah se sončni poldan popolnoma vjema s poldnevom dobre ure, in časova primera je ničla. Ob eni teh dob, na priliko 13. aprila postavi svojo uro na dvanajst, kedar hipotenuzna srednja senca zadene poldanik; 14. aprila primeri svojo uro sončnemu poldnevu, in ako tvoja ura ravno 12 kaže, gre dobro, in po nji moreš zaznamovati ostale ure in četertinke ur na horicontalnem kamnu. Tako, postavim, si zaznamovaš tri četertinke na dve z dvema ali tremi saksebe stoječimi pikami v sredi hipotenuzne sence, kedar tvoja ura kaže tri četertinke na dve. Ako pa tvoja ura ne gre prav, in si najdel, da v sleherni uri zaostane 4 sekunde, tedaj v četertinki ure eno sekundo: boš zaznamoval hipotenuzno senco za $^3/_4$ na dve takrat, kedar tvoja ura kaže 7 sekund manj, kakor $^3/_4$ na dve. Sledeči dan, to je 15. aprila boš zaznamoval 10 uro na kamnu, kedar tvoja ura kaže 9 ur, 58 minut in 32 sekund. Iz teh primerlejev lehko presodiš, o kteri dobi tvoje ure moraš zaznamovati pravo sončno uro na kamnu.

Ako hočeš horicontalno uro o kaki drugi dobi in ne ob eni imenovanih štirih dob narejati, moraš gledati na časovo primero in jo vštevati pri svoji uri, da ti kaže pravi sončni čas, kterega na kamnu zaznamovaš. Postavim, ti hočeš narejati horicontalno uro o Kresu, to je 24. junija. V ta namen postavi svojo uro o sončnem poldnevu 23. junija na dvanajst. Ako prav gre, mora ona 24. junija o sončnem poldnevu kazati 13 sekund čez dvanajst. O sončnem poldnevu 24. junija postavi svojo uro zopet na dvanajst in ji dodeni pol sekunde v sleherni sledeči uri, da pravo uro na kamnu zaznamovaš. Na priliko bodeš 4. uro popoldne na kamnu zarisal, kedar tvoja ura kaže 4 ure in 2 sekundi popoldne; 25. junija zjutrej bodeš poldesetih na kamnu zaznamoval, kedar tvoja ura kaže dobrih 10 sekund čez ½ desetih. Ako tvoja ura ne gre enakomerno in ti veš, da med deveto in deseto uro zjutrej tri sekunde prehiti, boš poldesetih na kamnu zaznamoval, kedar tvoja ura kaže 12 sekund čez ½ desetih.

Skoz pike narejene v isti hipotenuzni senci se potegnejo ravne čerte z černo barvo, ki se kamna dobro prime in se ne izbriše. Vse čerte merijo v vogel geografiške širokosti. Lete čerte se zaznamovajo s števili dotičnih ur in horicontalna sončna ura je gotova.

Vertikalna sončna ura.

Vertikalna ura se nar ložeje naredi na zidu, ki je proti poldnevu obernjen, in ga sonce ali celi dan ali večdel dneva obsija. V ta namen se nad mestom, kjer bode sončno kazalo tičalo, žebelj v zid zabije, in na žebelj kalamir na dolgem motozu obesi. Kedar je kalamir pri pokoju, se poleg motoza zarisa vertikalna čerta od žeblja do godra, na kterem urar stoji. Potem se na godru, kolikor mogoče blizo vertikalne čerte, poldanik napravi, kakor je bilo že povedano. Leta poldanik se mora skoz vertikalno čerto tako izpeljati, da poprejšnemu ravnotekoč (parallel) leži, in se po potrebi podaljšati. V vertikalni čerti se vterdi kazalo, ktero zemeljski osi ravnotekoče leži. Kazalo (obrazec 2) se izdela iz železnega drata za mezinec debelega, se lepo poravna in ogladi. Potem ko ima ura višje ali nižje na zidu stati, mora biti kazalo tri ali dva čevlja dolgo. Kazalo A se na enem koncu B v neko kljuko C tako priterdi, da se gori in doli giblje. Kljuka se z daljšim in špičastim koncom v leseno zagojzdo vtakne, za ktero se na mestu, kjer bode

kazalo tičalo, prostorna luknja v zidu izdolbe. Zdaj se za žebelj, na kterem kalamir visi, drug motoz priveže, nategne in na pripravnem mestu godra v poldaniku pribije. V ravnino, ktera je od motoza in poldanika obmejena, mora kazalova os pasti. Verh tega mora kazalo z zidom vogel delati, kteri z geografiško širokostjo mesta da 90 stopenj. V takšni vogel se postavi kazalo s pomočjo ravnovoglatega trivogla, kakoršnega sem popisal pri horicontalni uri. V ta namen vendar ni potreba medenega trivogla, ampak tudi lesen je dober. Odvesnica trivogla, ktera dela z hipotenuzo ojstri vogel, kteri ni geografiška širokost, se pritisne na zid, in vogel se porine pod kazalo, da kazalo skoz in skoz na hipotenuzi leži. Zdaj je treba zopet paziti, ali kazalova os leži v poldanikovi ravnini ali ne. Kedar os leži v poldanikovi ravnini, se zabije kazalova zagojzda krog in krog z lesenimi klinčki, in kazalo se tako podloži, da se ne more bolj nagniti. Kedar os ne leži v poldanikovi ravnini, jo je treba v leto pomakniti, kar se zgodi s pomočjo majhnih lesenih zagojzd, ktere se krog velke zagojzde tu ali tam počasno zabijajo. Ako se ti zdi, da je kazalova os v poldanikovi ravnini, in z zidom pravi vogel dela, se zagotoviš resnice takole: Kar se tiče vogla, ki ga mora kazalo z zidom delati, ga presodiš s trivoglom, ali je pravi ali ne, ako trivogel, kakor sem že povedal, med zid in kazalo potisneš. Da se pa prepričaš, ali je kazalova os v poldaniku ali ne, obesi na kazalo prostoren motozen okrog; za okrog priveži dovolj dolg kalamir in pazi, ali pokojni kalamir meri v poldanik, kterega si po godru potegnil, ali ne. Ako kalamir, kjerkoli na kazalu visi, v poldanik meri, ima kazalo pravo lego; ako kalamir ne zadeva popolnoma poldanika, si pomagaj z majhnimi zagojzdami, ktere tu ali tam zabijaš, dokler kazalo nima prave lege v poldanikovi ravnini.

Kedar je kazalo prav postavljeno, se luknja v zidu z mavto zadela in kazalo je vterjeno. Da ostale ure, kolikor je mogoče, na zidu zarisaš, se posluži dobre navadne ure in ravnaj, kakor sem pri horicontalni uri nasvetoval, in to o Kresu, kedar sonce nar višje gre.

Opomniti še moram, da se pri vsaki sončni uri posebno gleda na sončni poldan, po kterem je treba navadne ure uredovati. V ta namen se potrebúje časova primera.

Časova primera (Zeitgleichung).

Čas, ki ga po navadnih urah od enega poldne do drugega merimo, in v 24 enakih delov ali ur delimo, je vedno enako dolg. Vendar čas, ki od enega sončnega poldne do drugega preteče, ni zmirej enako dolg. Torej se dobra navadna ura ne vjema zmirej s sončno uro. Razloček med obema urama imenujemo časovo primero. Vzrok tega je različni tek zemlje krog sonca. Zemlja namreč, kedar je bližja soncu, hitreje gre; in kedar je dalje od sonca, bolj počasno gre. Tako postavim kaže o začetku novembra navadna ura 11 ur, 43 minut, 44 sekund, kedar je sončni poldan; in o polovici februarja kaže naša ura 14 minut in 16 sekund čez poldne, kedar je sončni poldan. Le štirikrat v letu, to je 14. aprila, 14. junija 31. avgusta in 23. decembra se naša ura s sončno vjema in časova primera je = 0.

Da sleherni, kdor ima sončno uro, ali saj poldanik, zamore svojo uro primerjati sončni in jo po sončni ravnati: bom pridjal tabelo, iz ktere se spozna, koliko mora kaki dan navadna ura kazati o sončnem poldnevu. Pervi navpični predelek te tabele zapopada mesec in vsakteri četerti dan po redu koledarja. Razloček za štiri dni razdeli v 4 enake dele, in pervemu sledečemu dnevu, kterega ni v tabeli, prideni en del, drugemu dva dela, tretjemu tri in četertemu, ki je zopet v tabeli, štiri enake dele, kedar je namreč sledeča ura v tabeli višja od prejšne; kedar je pa sledeča ura manjša od prejšne, odmetuj imenovane dele. Ako tabela le tri dni preskoči, kakor h koncu februarja v navadnih letih, moraš znesek v tri enake dele deliti in jih vštevati. Tako dobiš sleherni dan leta časovo primero, in svojo uro lehko ravnaš, da prav po srednjem času gre. Na priliko mora tvoja ura o sončnem poldnevu 11. novembra kazati v prestopnem letu 11 ur, 44 minut, 15 sekund; v pervem navadnem letu 11 ur, 44 minut, 14 sekund; v drugem letu 11 ur, 44 minut, 12 sekund; v tretjem letu 11 ur, 44 minut, 9 sekund. To se razumeva, da se deli sekunde pri navadni rabi zanemarjajo. — Drugi predelek zapopada prestopne leta; tretji, četerti in peti predelek zapopada navadne leta v pervem, drugem in tretjem letu po prestopnem. Leta tabela velja za celo tekoče stoletje in pogrešek nikdar ne znese čez 4 sekunde.

Tabela časove primere.

Mesec in dan		1856, 1860, 1864, 1868, 1872, 1876, i. t. d.	1857, 1861, 1865, 1869, 1873, 1877, i. t. d.	1858, 1862, 1866, 1870, 1874, 1878, i. t. d.	1859, 1863, 1867, 1871, 1875, 1879, i. t. d.
januar	1	12 ur, 3′, 34″	12 ur, 3′, 56″	12 ur, 3′, 49″	12 ur, 3′, 41″
	5	5′ 25″	5′ 47″	5′ 40″	5′ 33″
	9	7′ 10″	7′ 30″	7′ 24″	7′ 17″
	13	8′ 46″	9′ 5″	8′ 59″	8′ 53″
	17	10′ 13″	10′ 29″	10′ 24″	10′ 18″
	21	11′ 28″	11′ 42″	11′ 37″	11′ 32″
	25	12′ 31″	12′ 42″	12′ 38″	12′ 34″
	29	13′ 21″	13′ 29″	13′ 27″	13′ 24″
februar	2	13′ 58″	14′ 4″	14′ 2″	14′ 1″
	6	14′ 21″	14′ 26″	14′ 24″	14′ 23″
	10	14′ 32″	14′ 35″	14′ 33″	14′ 33″
	14	14′ 31″	14′ 31″	14′ 30″	14′ 31″
	18	14′ 18″	14′ 15″	14′ 15″	14′ 16″
	22	13′ 53″	13′ 47″	13′ 48″	13′ 50″
	26	13′ 18″	13′ 10″	13′ 13″	13′ 15″
marc	1	12′ 34″	12′ 37″	12′ 40″	12′ 42″
	5	11′ 41″	11′ 45″	11′ 48″	11′ 52″
	9	10′ 42″	10′ 47″	10′ 50″	10′ 54″
	13	9′ 37″	9′ 42″	9′ 45″	9′ 50″
	17	8′ 28″	8′ 33″	8′ 36″	8′ 41″
	21	7′ 16″	7′ 21″	7′ 25″	7′ 29″
	25	6′ 3″	6′ 7″	6′ 11″	6′ 16″
	29	4′ 48″	4′ 53″	4′ 57″	5′ 2″
april	2	3′ 35″	3′ 40″	3′ 44″	3′ 49″
	6	2′ 23″	2′ 28″	2′ 32″	2′ 37″
	10	1′ 16″	1′ 21″	1′ 24″	1′ 29″
	14	0′ 12″	0′ 17″	0′ 19″	0′ 24″
	18	11 ur, 59′ 15″	11 ur, 59′ 18″	11 ur, 59′ 21″	11 ur, 59′ 25″
	22	58′ 23″	58′ 25″	58′ 28″	58′ 32″
	26	57′ 39″	57′ 41″	57′ 43″	57′ 46″
	30	57′ 2″	57′ 4″	57′ 6″	57′ 9″

Mesec in dan	1856, 1860, 1864, 1868, 1872, 1876, i. t. d.	1857, 1861, 1865, 1869, 1873, 1877, i. t. d.	1858, 1862, 1866, 1870, 1874, 1878, i. t. d.	1859, 1863, 1867, 1871, 1875, 1879, i. t. d.
maj 4	11 ur, 56′, 34″	11 ur, 56′, 35″	11 ur, 56′, 37″	11 ur, 56′, 39″
8	56′ 15″	56′ 16″	56′ 16″	56′ 18″
12	56′ 5″	56′ 6″	56′ 5″	56′ 7″
16	56′ 5″	56′ 4″	56′ 3″	56′ 4″
20	56′ 13″	56′ 12″	56′ 11″	56′ 11″
24	56′ 31″	56′ 28″	56′ 27″	56′ 26″
28	56′ 56″	56′ 53″	56′ 52″	56′ 50″
juni 1	57′ 28″	57′ 25″	57′ 23″	57′ 22″
5	58′ 6″	58′ 4″	58′ 1″	58′ 0″
9	58′ 51″	58′ 48″	58′ 45″	58′ 43″
13	59′ 39″	59′ 36″	59′ 33″	59′ 30″
17	12 ur, 0′ 30″	12 ur, 0′ 26″	12 ur, 0′ 23″	12 ur, 0′ 21″
21	1′ 22″	1′ 18″	1′ 16″	1′ 12″
25	2′ 14″	2′ 9″	2′ 7″	2′ 4″
29	3′ 3″	2′ 59″	2′ 57″	2′ 55″
juli 3	3′ 49″	3′ 46″	3′ 44″	3′ 42″
7	4′ 30″	4′ 28″	4′ 26″	4′ 24″
11	5′ 6″	5′ 4″	5′ 2″	5′ 1″
15	5′ 35″	5′ 33″	5′ 31″	5′ 30″
19	5′ 55″	5′ 53″	5′ 53″	5′ 52″
23	6′ 7″	6′ 5″	6′ 6″	6′ 6″
27	6′ 9″	6′ 8″	6′ 9″	6′ 10″
31	6′ 2″	6′ 2″	6′ 4″	6′ 5″
avgust 4	5′ 45″	5′ 46″	5′ 48″	5′ 50″
8	5′ 19″	5′ 21″	5′ 23″	5′ 26″
12	4′ 44″	4′ 46″	4′ 48″	4′ 52″
16	4′ 0″	4′ 2″	4′ 5″	4′ 9″
20	3′ 7″	3′ 9″	3′ 14″	3′ 18″
24	2′ 7″	2′ 9″	2′ 15″	2′ 19″
28	1′ 0″	1′ 3″	1′ 9″	1′ 14″

Mesec in dan		1856, 1860, 1864, 1868, 1872, 1876, i. t. d.	1857, 1861, 1865, 1869, 1873, 1877, i. t. d.	1858, 1862, 1866, 1870, 1874, 1878, i. t. d.	1859, 1863, 1867, 1871, 1875, 1879, i. t. d.
september	1	11 ur, 59′, 47″	11 ur, 59′, 51″	11 ur, 59′, 57″	12 ur, 0′, 2″
	5	58′ 30″	58′ 34″	58′ 40″	11 ur, 58′ 45″
	9	57′ 9″	57′ 14″	57′ 19″	57′ 25″
	13	55′ 46″	55′ 51″	55′ 56″	56′ 2″
	17	54′ 22″	54′ 26″	54′ 32″	54′ 38″
	21	52′ 58″	53′ 2″	53′ 8″	53′ 14″
	25	51′ 35″	51′ 39″	51′ 46″	51′ 51″
	29	50′ 15″	50′ 19″	50′ 25″	50′ 30″
oktober	3	48′ 59″	49′ 3″	49′ 9″	49′ 14″
	7	47′ 48″	47′ 53″	47′ 57″	48′ 2″
	11	46′ 45″	46′ 48″	46′ 52″	46′ 56″
	15	45′ 49″	45′ 51″	45′ 55″	45′ 58″
	19	45′ 2″	45′ 4″	45′ 7″	45′ 10″
	23	44′ 25″	44′ 26″	44′ 29″	44′ 31″
	27	43′ 59″	44′ 0″	44′ 2″	44′ 3″
	31	43′ 45″	43′ 46″	43′ 47″	43′ 47″
november	4	43′ 44″	43′ 44″	43′ 44″	43′ 43″
	8	43′ 56″	43′ 55″	43′ 54″	43′ 52″
	12	44′ 22″	44′ 20″	44′ 18″	44′ 15″
	16	45′ 1″	44′ 58″	44′ 56″	44′ 52″
	20	45′ 52″	45′ 49″	45′ 47″	45′ 42″
	24	46′ 59″	46′ 54″	46′ 51″	46′ 45″
	28	48′ 16″	48′ 12″	48′ 8″	48′ 1″
december	2	49′ 45″	49′ 40″	49′ 35″	49′ 27″
	6	51′ 24″	51′ 18″	51′ 12″	51′ 4″
	10	53′ 11″	53′ 4″	52′ 57″	52′ 49″
	14	55′ 4″	54′ 57″	54′ 50″	54′ 41″
	18	57′ 2″	56′ 54″	56′ 47″	56′ 38″
	22	59′ 1″	58′ 53″	58′ 47″	58′ 38″
	26	12 ur, 1′ 1″	12 ur, 0′ 54″	12 ur, 0′ 47″	12 ur, 0′ 38″
	30	2′ 58″	2′ 52″	2′ 45″	2′ 36″
	31	3′ 27″	3′ 21″	3′ 14″	3′ 5″

Robida.

III.

Dva dobrovoljna sveta kmetom na deželi: popravljati pote, in vasi olepšati.

Gotovo, ljubi bravec! si že po vaséh hodil, in morebiti si sam v takej doma, kjer ni viditi drugega, ko luže in mlake, tako da ne more ne človek hoditi, ne živina voziti. Človek, kamur stopi, je v nevarnosti, v blatu obtičati, ali si nogo zlomiti, ali ob črevlje priti, ali clo v lužah vtopiti se! Da takšine steze in vasi zanikernost in lenobo gospodarjev in kmetov razodevajo, kateri nočejo ne sebi ne drugim dobrega storiti, ne bo nobeden tajil. Pri tolikej nesnagi bi skoraj rekel: da nekteri mislijo, da je človek zato ustvarjen, da bi v blatu spal, blato jedel, in kakor živina v blatu in po blatu delal. Pa kako slab namen bi kaj takega za človeka bilo! Človek bi pa tudi živini enak bil, ko bi zmeraj le pri starej navadi ostajati, — le po blatu hoditi hotel, ker bi si lahko pomagal ter bòljše pota naredil. — Da bi vsaj vsak gospodar premislil, kako se po lepej cesti lahko vozi, koliko raje živina teče, koliko več se lahko brez kake nevarnosti na voz naloži in pelja, koliko veči dobiček si s tim pridobi: nasproti pa prevdaril, koliko živina z ljudmi vred terpi ondi, kjer so tako slabe steze in pota, da dvoje ali troje živinčet težko toliko pretegne, kolikor eno samo po lepej cesti peljati zamore. Kako se človek nad vbogo živino davi, — vpije in kriči, kako jo dostikrat pretepa in mori, koliko mora vzdigovati in terpeti, čudo da ga kraj ni, — pa poprava cest in potov mu le noče v glavo! — Nektèri imajo pred hišo takšne jame in globine, da bi se človek in živina vonkaj ne vidila, ko bi v nje padla, takšine luže, da se voz v nje pogrezne in težko izpelja; vendar so tako zanemarni in leni, da se še kake četertinke ure po kamnje in pesek od doma ne ganejo, da bi si luže in mlakine zasuli in pot popravili; ulice so take, da prazna živina težko hodi, kako pa po takem blatu srota voziti more, ti je samemu dobro znano, — vendar se jim nič ne smili, tudi škoda se jim je ne zdi, kjer jo po tem načinu le prehitro utru-

jejo. In take ulice in steze ostanejo od leta do leta, zmerom slabeje in hujše, — sosed se na soseda zgovarja; pa ne ti ne uni, ne vsi — nobeden noče kaj storiti.

Ljubi gospodarji in sosedje! ne bodite tako nevsmiljeni in terdovratni, da bi sami sebi dobro storiti ne hotli. Spravite se skupaj, pogovorite se lepo med sabo, sklenite eden drugemu pomagati; če tudi ene dni, kak teden težko delate, jame in luže, ulice in druge pota s kamnjem in peskom nasipljete in lepo poravnavate, saj brez vidnega dobička ne bo. Kako bote potem veseli, ko bote z svojo živino vred mánj terpeli, ložej več nalagali in brez nevarnosti domu vozili. Vaša živina bo bolj zdrava in lepša, vas bo dálj terpela in viden dobiček vam prinesla, premoženje bo raslo, otroci, družina in najemniki bodo rajši na delo šli in z veseljem delali, kjer jim gerdi poti ne bodo že poprej dobre volje skazili. Tako popravljene ulice in steze, nasute luže in mlake po vaseh in okoli, — to bo vaše hiše že samo na sebi bolj čedne in vznešene storilo, in, če bodo ceste dobre, poti lepi, kako lahko bote potem tudi svoje hiše in stanja in druge potrebne poslopja popravljali in lepšali, kjer bote veliko ložej vse vkup vozili, les, derva, kamnje, pesek; voda in vse se bo laglej k hiši dobilo.

Nektera vas v mlakah, v močirji, v vodenej dolini stoji, kjer enega drevesa ne najdeš, da bi se truden v njegovo senco usedel. Kmet rajše po luži, po blatu domu pride in hodi, kakor pa, da bi si lepo in dobro pot napravil. Po takih močvirnih krajih se pota nar stanovitnej popraviti dajo, če se ondi, kjer se kamnje in pesek dobi, povikšajo, na obeh straneh pa globine ali grabni izkopljejo, kteri se znajo tam pa tam tudi globočeji narediti in večkrat potrebiti, da se voda lahko iz pota in cest v nje izteka, kar poti in ceste tudi o deževju preložastih ne stori; voda se zna pa tudi porabiti ali živini za pijačo, ali za pokropljenje po vertnih gredah ali pri kakej ognjenej nesreči i. t. d. O širokih potih, pašnikih (gmajnah), hribih in celinah se zna sadno drevje nasaditi, kar se ne da zadosti priporočiti ondi, kjer prostor in zemlja to pripustita: samo svetovati je, da se posamezne drevesca skerbno s ternjem ali drugače ogradijo, da jih živina ne poškodje. Tudi se zna po okolišinah drugo rodovito ali hasnovito germovje zasaditi, postavim: murbino, za rejo svilnatih gosenc sosebno priporočivno, kar z malim trudom in potroškom pota, ceste in vasi kaj zlo olepša in veliko dobička prinese. —

Tako olepšanje vasi bo mnogemu lep izgled in veselje dalo, se olepšanja krajev poprijeti, eden drugemu bodo pomagali, in mnoga mnoga vas zna sčasoma v čast človeštva lepše obličje dobiti. Res je, da vse naenkrat ne more biti, saj tudi drevo na en mahlej ne pade, pa pri dobrej volji in nekoliko resnem trudu zna sčasoma veliko prestvarjenega biti. Kdor se pa lení in le na starih navadah sloní, in kaj boljšega zato, ker je novo, ne ceni, temu se redko dobro godi.

Velika sramota bi za kmete bila, ko bi te prigovor: „Kmet drugač' ne stri, če s palico ne dobi," še tudi zdaj veljal, ko bi se namreč za svojo domačijo, za svoj prid in blagor skerbeti tako rekoč s palico priganjati dali. Pameten človek za delo ustvarjen mora tudi s pametjo — razumno delati, ne tako v en dan naprej, mora skerbeti in si prizadevati, da pri svoji domačii zmerom kaj popravi, zmerom kaj boljšega in lepšega naredi, se mora dela, če je tudi težko, voljno in z veseljem poprijeti: tako mu pojde delo tečno in veselo od rok, tako bo sv. voljo Božjo izpolnil, tako se bo blagra Božjega vdeležil; to bode potem čast, dobiček in veselje za njega in celo sosesko. Dobro nadelani poti pa tudi dobiček prinesejo, na katerega še ne mislite. Kupčevavci in barantavci grejo le raji v take vasi kupovat, kjer so lepi poti, da se laglej odpelja, kar nakupijo, in tudi raji dražje plačajo, kakor pa, da bi v take vasi šli, kjer jih vožnja zavolj slabih potov več velja od kupljenega blaga. Lepi, dobri poti, prijetni verti, veliko dobrega in lepega sadnega drevja, čedno pozidane ali tudi iz lesa izdelane hiše in stanja, ki se snažno deržijo, rože in vinske terte so sledne vasi kinč in lepota. Take pohištva, take vasi viditi, se kmalo spozna, da ondi prav razumni, pridni, dobri, radovoljni in pobožni ljudje prebivajo, ki o nedeljah in praznikih bolj pridno k Božjej službi pridejo, ker se jim pot k cerkvi ne zgrozi, ko več toliko blata ni. In Bog njih dela blagoslovi, da so premožniši, in tako tudi laglje svoje davke odrajtujejo. Glejte, koliko tedaj poprava potov in lepšanje vasi duši in truplu blagra prinese.

E. Lagorc.

IV.

Kako se dá k sadnemu drevju priti?

(Poleg nemškega za čast. g. Antonom Zemlič-em, — Pius-Kalender 1856. str. 9 — 11.)

Veliko dobroto sadnega drevja kmetje po deželi še marsikje, tudi ondi pogrešajo, kjer prostor imajo, in zakaj? Ne rečem ravno, da bi dobička, ki jim ga sadno drevje prinese, ne spoznali, ter ga iz zanikernosti zasaditi ne hotli; velikoveč je tega pogreška to krivo, da večidel ne vejo, kako se k dobremu sadnemu drevju priti zamore? — k temu ti je treh reči potreba: zemlje ali persti, nasetve in skerbne izreje drevesnih sadežev.

1. Zemlja za sadnišnico, kjer se pečke sejejo in mlade drevesca izgojujejo, mora biti dobra vertna perst, ki je gnoj že dobro prekuhala in v sebe vzela; na novo jo pognojiti ni dobro. Nar pripravniši k temu je toraj perst vertnih gred. Je pa vertna zemlja prepusta, primešaj ji kake perhladi, knalovne, cestnega blata ali druge mastne persti i. t. d. Dobre zemlje v sadnišnici ni treba čez pol čevlja (šolna) na debelo biti, za drevesa pa, ki jih za ilovno zemljo izrediti hočeš, še bolj plitva; zakaj sadeži ne smejo dàljih korenine pognati, kakor so namreč za primerno globočino o presaji na verte ali sadonosnike potrebne. Drevje, posebno sadno drevje globoko saditi, pa je nespametno, zakaj? Zato, kěr dobra, za rast potrebna perst po vertih in travnikih večidel globoko ne seže, ampak le bolj poverh leži, toraj je tudi gnoj, ki včasi na verte ali travnike pride, le tistim drevesom v prid, ki bolj plitvo stojè; pa tudi sonce, ktero s svojo toploto drevesom k rasti, k obilnejemu, boljšemu in lepšemu sadju veliko pripomore, s svojimi žarki gotovo ložej in bolj plitve, ko pa globoke korenine prešine.

Od tod pride, da so divjaki ali samorašniki, kteri se po ledinah in pašnikih tam pa tam sami od se prikažejo ali bolj prav iz zaverženih pečk prirastejo, veliko bolj zdravi, lepši in rodovitneji, kot drevesa, ki jih navadno ljudje sadijo: zato kěr ljudje o presajenju dosti popak storijo, med drugimi tudi to, da pregloboke jame delajo,

dobre zemlje na dno namečejo, in drevo bolj globoko zasadijo, in če ga tudi bolj plitvo pustijo, vendar drevo svoje korenine le navdol poganja, kjer namreč dobro zemljo čutí. Tako raste drevo iz pervega scer naglo in lepo, ko da bi hotlo do neba dorasti; kakor hitro pa koreninam dobre zemlje zmanjkovati začne, — ker so čez dobro že v mertvo zemljo pririle, — jame vsahnovati in bolehati tako dolgo, da zavolj pomanjkanja živeža celo vsahne in konec vzame *). To marskterega kmeta vnejevolji, in v svoji nevolji hitro sodi, da njegovo zemljiše za sadno drevje ni; tako nedolžno zemljo dolži, česar je nja neumna glava kriva. Dostikrat se v kak vert umnega sadorednika poozre, in ga rajše na skrivnem zavida, kakor pa, da bi ga za nauk ali svèt poprąšal, kako on s sadorejo ravna! Zakaj rastejo drevesa tam, kjer je svet nagnjen, veliko raje, in tudi več sadu prineso, kakor po ravninah? Zato, ko se sončni žarki v brég bolj vperajo, in korenine bolj pregrevajo. Zapomni si to!

Da pa sadnišnica ali greda za sadeže narahlana in opleta, tudi na suhem in sončnem kraji biti mora, se samo od sebe zastopi.

2. Nasetva. Sadne drevesa se večidel iz vsejanih pečk izredijo, nektere tudi iz v zemljo položenih cepičev, ki mladike poženejo; nektere tudi iz koreninčnih pogajnkov. — Lepe, visoke jabelkine, gruškine, črešnjeve, tudi breskvine, višnjeve in ṣlivne drevesa izgojiti, se morajo pečke tega imenovanega sadja nasejati. Nasetva se mǫre še pred zmerzljino zgoditi — okoli svetega Martina, pa tudi spomladi, kedar zemlja več ne zmerzuje; toda pečke se morajo čez zimo dobro shraniti, da se ne posušijo ali ne zmerznejo, ali moči, ocimiti se, drugače ne zgubijo. Ne smejo se toraj v takšine zapertine devati, kamur bi zrak ne mogel, da ne zadahnejo, ne v vroče izbe ali na sonce, kjer bi se posušile, ne na mokre, soparčine kraje, kjer bi oplesnovati vtegnile, pa tudi ne na merzlo, da jim merzlota kali ne vmori. Nar varniše se v zemlji shranijo; če se toraj hitro v sadnišnico ali gredo vsejati ne more, naj se v senčnem pa suhem kraji s perstjo zmešane poshranijo tako, da čisti zrak do njih more. Jabelkine in gruškine pečke se za setev lehko dobijo, ako se osušene sadne tropine prerešetajo ali prečnijo. Te pečke se rade ocimijo in primejo, če se tudi pozno o jeseni vsejejo. Pri nasetvi naredi po palci globoke jamice, eno ped saksebi, nasevaj ali polagaj

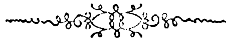
*) Priletni mož v B., ki silno lepo sadno drevje ima, vsako drevesce plitvo vsadí, pod-nj še pa opeko (cigel) položi, da serčna korenina navdol ne more. Vredn.

peške kolj gosto eno pri drugi, in pokri jih z zemljo. Gosto se morajo zato nasejati, ko se vse ne primejo, slabeji sadeži pa se popipati in zavreči morajo. Nasetva v verste ti pa plečvo zlo polajša, ktere ne smeš opustiti, kakor hitro se zel prikaže. — Nektere sadne in jagodne sorte se dajo raje in ložej po cepičih pomnožiti, ako se spomladi, ko poganjati začno, lanske kakih osem do deset palcov dolge mladike odrežejo in v sadnišnici do zgornega očesa v dobro zemljo vteknejo, in še tudi to oko se mora s peskom pokriti. Tako se dajo kutne, ribež, in kosmače prirediti. Tudi gruškine drevesa male sorte (pertlikovci) se dajo nar bolj požlahtniti, če se na kutne vcepijo. Tudi greda, v ktero se cepiči polagajo, se mora skerbno oplevati. — Kutne, slive in češplje rade iz korenin poganjajo, kteri poganjki se lehko iz zemlje vzdignejo, razdelijo, razdeljene korenine gladko obrežejo, sadike noter do spodnega očesa prirežejo in v sadnišnico postavijo. Na mlade slive in češplje se dajo tudi marilce in breskve dobro cepiti in žlahtniti. Tudi belo ternje ima veliko koreninih poganjkov, ki se v sadišnici naj zasadijo, ker se zna potem ali za žive plote, za kar je nar bolj pripravno, ali pa tudi v to oberniti, da se pritlikovske gruške in nešpeljni na-nj vcepijo, kar se tudi s pridom storiti da. Pertlikovske gruške in nešpeljni se dajo pa tudi na druge gruške in na kutne vcepiti. — Sadike iz cepičev ali iz koreninih pogajnkov ne potrebujejo noter do požlahtnenja in presajenja nobene posebne skerbi, kakor samo to, da se pogajnki zvunaj enega vsi porežejo; sadike pa, ki so iz pečk prirastle, se morajo prihodno spomlad iz zemlje potegniti, da se jim sredna ali serčna korenina dva ali tri palce globoko odreže; morajo se tudi, ako so močno dorastle, do spodnega očesa porezati; potem se pa zopet v verste eno ped saksebi nazaj postavijo. — Le na delo! in sadno drevje bo dober tek imelo; in kako bo vas veselilo, ko vam bo ves trud obilno povernilo! — Zato le na delo!

Cizej.

Slovenska gerlica.

Govorite med sebo v psalmih in duhovnih pesmih, pôjte in prepévajte Gospodu v svojih sercih. Efež. 5, 19.

A.

Pobožne pesmi.

I.

Oče naš.

Oče naš, kateri si
Veličasten kralj na nebi,
Glej! v molitvi hrepeni
Vzdigniti sercé se k tebi.
Posvečéno bod ime
Tvoje naj od stvarce vse.

Odpri nam nebeški raj!
Naj kraljestvo tvoje pride;
Milostljivo nam dodaj:
Da se tvoja volja zide
Kot v nebesih ravn' takó,
Tud' na zemlji vselj zvesto.

Kruha! prosmo oče Te!
Daj nam vsakdan da živimo,
In odpusti nam dolgé
Kakor mi jim odpustimo,
Kteri kolj nas žalijo,
In dolžniki naši so.

Grehi časno delajo
Ino večno nam težavo;
Greha da ne storimo,
Nas ne pelaj v skušnjavo
Temuč reši kralj neba
Nas od vsega hudega.

J. Kasnik.

II.

Pred podobo križanega Jezusa.

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Lej na svojo sveto krí,
K' se na križi je prelila,
Se iz petih ran cedila,
Skoz to kri, in tiste rane,
K' so Marii v sercé b'le dane,
Bod mi mili, se me vsmili,
O moj ljubi Jezus ti!

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Per desnice bolečin
Te zahvalim jas o reva,
Za darove vsacga dneva,
In za vse, kar dodelila
Mi je tvoja roka mila;
Ti s' dobrota, jas sim srota,
To spoznam jas revni sin.

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Per levice tvoje ran'
Prosim, hot' mi luč peržgati,
Da zamorem preiskati,
Kaj in kol'ko sem pregrešil,
Kol'korkrat stezó sem zgrešil,
Me spodbodi in me vodi,
Da pregledam dušni stan.

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Per tvoj stranski rani grem
V svojo vest, se bom izprašal,
Al' sem se tako obnašal,
Da zastonj ni kri prelita,
Da je moja duša vmita;
Se bom trudil, nič zamudil,
Ure drage so, to vem.

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Per nogé te desne ran'
Da ravnal nasprot postavam,
In grešil sem zlo, spoznavam,
Oh iz serca obžalujem,
In pregrehe objokujem,
Ti me verni, spreoberni,
Da k' pokori se podam.

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Ki terpel si smert za-mé,
Smert terpel na lesu križa,
Prosim, naj tvoj duh me viža,
Naj, ko tvojo kri užijem,
V nje potoki dušo vmijem,
Ti operi, in poderi
Vse pregrešne v men' željé.

O moj Jezus, ljubi Jezus!
Per ran' nóge leve zdej,
Ti obljubim drug' življenje
Ti obljubim spreobernenje;
Rajši, ko se v greh podati,
Taužentkrat čem smert prestati,
Se krotiti, pokoriti,
Terdno sklenem zanaprej.

In ti mati, ljuba mati!
O Marija, vsliši mè,
K' tebi grešniki bežimo,
Tvojmu varstvu se zročimo,
O usmiljena devica,
Bodi moja pomočnica,
Ti me zroči, perporoči
Jezusu, da vsmil' se me!

Olibau.

III.

Počešenje presvetega Serca Jezusovega.

(Iz knjige: „Rožen cvet.“)

Češeno Serce Jezusa,
Iz Tebe zvira gnada vsa,
Trojica sveta se častí
Skoz Tebe, sveto Serce Ti,
O Serce Jezusa!

Ti angelam delíš radost,
Ljudem mir, pokoj in sladkost,
Krepčaš, tolažiš revnega,
Napolniš z upom grešnika,
O Serce Jezusa!

O sedež gnade, milosti!
Nebeški žar 'z Tebe gorí,
Iz ternja venec Te obdá,
Nas k vencu slave kje peljá.
O Serce Jezusa!

O Serce, polno milosti,
Dodeli dar ponižnosti,
Ogrej ledene nam sercá,
Naj mine nas slad greha vsa.
O Serce Jezusa!

Naj Tvoje Serce naše bo,
In naše s Tvojim sklenjeno:
Veselje, žalost Tvoja bod' —
Veselje, žalost nam povsod.
O Serce Jezusa!

In če nevarnost nam pretí,
Bod' naša bramba Serce Ti:
Glad, ogenj, kugo in vojskó
Od nas odganjaj milostno —
O Serce Jezusa!

Od nas odžen' hudobe moč,
Bod' varih nam vsak dan in noč,
Nam škit na smertni posteli,
Sladkost nam tamkaj v večnosti.
O Serce Jezusa!

M. St.

IV.

Pot, resnica in življenje.

(Jan. 14, 6.)

Smo popotniki na sveti —
Sveto pismo večkrat pravi.
In takrat se hoja vstavi,
Kadar Stvarnik vkaže vmreti,
In pokliče v večnost nas.

V večnost poti dve peljate
Do nesreče ino sreče.
Steze v raj so sploh bodeče,
Pisane pa ino zlate
Do pogube ceste so.

Satan kaže srečo časno,
In obeta, kar ti ljubo —
Zadnič dá pa le pogubo.
Ali Zveličar kliče glasno:
„Z manoj! jaz sem prava pot."

Kaj človeku je početi,
Kdar se laž mu prilizuje?
Spet Zveličar ti vkazuje:
„Meni moraš le verjeti,
Jaz resnica večna sem."

Duh posvetni mično vabi:
Vzemi le si vse od kraja,
Kar se tebi kolj podaja,
Kadar smert nemila zgrabi
Ni nobenga vžitja več.

Jej no pij, svet pravi dalé,
Ino želje svoje pasi!
Urno minejo ti časi —
Žile bodo ti pospale,
In potem je vsega konc.

Čuj, o človek, in se zdrami!
Glas premili Božga Sina
Te prijazno opomina:
„Zapeljivi svet le mami
In vnesreči večno te.

Krotit' imaš poželjenje
In sebe zatajiti,
Ako k meni hočes priti.
Kdor me najde, on življenje
Še po smerti večno ima."

J. Kašnik.

V.

Božična pesem za sveti večer.

O! kaj je to, da je nebo,
Nicoj tako svitlo?
Od zarje vse, rudeče je,
Prelepo sveti se.
Enako strunam se glasi
Pod nebezom na vse strani,
Tud' lepe pesmi sliš'jo se,
O! kaj to čudo je?

„O pojte tje, tam v jaslih je,
Ni treba bati se;
Molite ga, Mesijasa,
Sveta Zveličarja."
Častite tud' Mario vsi,
Ki tam pri detetu kleči,
Tud kaj daru nesite mu
Premilmu Jezusu.

Pastirčiki na paši vsi
So zlo prestrašeni;
Angelček lep, ko rožni cvet,
Tolaži njih trepet:
„Ne bojte se, pastirčiki
Nicoj Mesija se rodi,
Vesel je tôraj celi svet
Ker je odrešen spet"

Pastirčiki v pobožnosti
Lepo so vbogali;
Že molijo dete mlado,
Potem se vernejo.
Pod nebom pa razlegajo
Se pesmi angelske lepo:
„Čast, hvala, slava bod' Bogu
Človeštvu dar miru."

O Jezus ti, poln milosti
Kako nas ljubiš ti;
Da nas dobiš, do nas hitiš,
In že za nas terpiš.
O bodi hvaljen večni čas,
Ki tak' priserčno ljubiš nas,
Karkol živi, naj te časti,
O Jezus ljubljeni. —

J. Levičnik

VI.

Sveti večer.

Angelj.

Naj slava v višavi
Bogu zadoni!
In mir naj objema
Vse dobre ljudi!

Pastir.

Vstanite, o bratje!
Nebo se žari!
Svitloba po noči, —
Oh kaj se godi!

Od neba razlega
Se petje lepo,
Gotovo to petje
Človeško ne bo!

Angelj.

O zemlja presrečna
Veseli se zdaj,
Iz neba se bliža
Nebeški ti raj.

Pastir.

Poglejte nakviško,
Če zdi se mi res,
So angeli božji,
K nam grejo z nebes.

Je množca velika
In dolge verste,
Oh petje prelepo
In harfe doné!

Angelj.

Nakviško pastirci,
Presrečni je čas!
Gospod iz višave
Se bliža do vas!

Veselo naj bije
Zdaj vsako serce,
Velike oh čuda
Nocoj se godé.

Med žvino tam v hlevu
Se Dete rodi,
Mesia, ki davno
Že svet ga želi!

Pred njim že zbežuje
Hudobe temá;
O blagor pač temu,
Ki prav ga spozná!

Ljubezni cvetlice
Bo v serca sadil,
Krivico zatiral,
Pravico učil.

Pastirci.

O slava! o slava!
Teb' Dete svetó!
Le tebi služiti
Čmo zmiraj zvestó!

Zdaj boljših prinesti
Ne vemo dari,
Le serca udane
Darujemo ti! —

Angelj.

Vse serca naj k njemu
V zavezo hité,
Po njemu dobrote
Se vedno delé.

Zatoraj, o zemlja!
Veseli se zdaj,
Iz neba se bliža
Nebeški ti raj! —

A. Praprotnik.

VII.

Božično darovanje.

Zvonovi zvonijo,
Nas spanja budijo;
Z nebés se na zemljo
Veselje glasi:
Zvonovi zvonite
K Jezusu vabite!
Ki v hlevcu je rojen,
Na slamci leží.

Svitlobo obdani
Z nebés so poslani
Že angelci, sladko
Zveličarju pet:
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
Za naše rešenje
Je rojen na svět.

Devica Marija
Že dete povija;
Pastirci nedolžni
Darove nesó;
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
Ki v jaslih od mraza
Trepeče močno.

Tud mi smo se zbrali,
Da bi darovali,
Tukaj na altarju
Molili Boga;
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
O Jezus! le sprejmi
Dar naš'ga serca!

Mladenči, device!
Čistósti cvetlice
Za dar prinesite
Dans Jezusu vi!
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
Ki v čistem le sercu
Prebivat' želi.

Žené, gospodarji!
V nedolžnosti zarji
Za dar vi nesite
Ljubezen zvestó!
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
Naj Jezus požegna
Vas z milo rokó!

Vi vdovci in vbogi,
Ve vdove v nadlogi!
Za dar prinesite
Pa križe svojé!
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
Naj Jezus tolaži
Vam britko serce!

Pregrešni kristjani,
Slabostmi obdani!
Za dar prinesimo
Mu serce lepó:
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
K Jožefu, Marií
Nas kličte v nebó.

Kdar bomo zaspali,
In slovo jemali,
Ko strašni se bližal
Nam sodbe bo čas!
Zvonovi zvonite,
K Jezusu vabite!
O Jezus! o takrat
Usmili se nas!

Vuk.

VIII.
Sveti Štefan.

Dragi biser svet'ga raja
V vencu zvoljenih bliši,
Sončna zarja ga obdaja,
Kakor zvezda se svitli;
Ta je mučenikov krona
Pervi novega zakóna
Kri za Jezusa prelil
In za vero mučen bil.

Bil je sonce med leviti,
Luč sedmerih djakonov;
Revnim milošno deliti
Zvoljen od apostelnov;
Kak mu serce je gorelo
Spolnit težke službe delo,
Kak za vboge skerbel je —
To je znano Bogu le.

Sveti Štefan imenuje
Se mučencov biser zlat,
Med svetniki se raduje
Rajskega veselja svat;
Nam pa kakor zvezda jasno
Razsvetluje hojo časno
Nas spodbuja serčnim bit'
Večno krono zaslužit'.

Vsim je kazal pot resnice
Oznanvaje Jezusa,
Grajal brez strahu krivice —
Ves poln svetega Duha.
To je Jude razdražilo
Štefana vmoriti s silo. —
Z mesta je bil izpeljan
In do smerti kamnovan.

Sveti Štefan pa oberne
V sveti raj svoje oči,
Za sovražnike neverne
Moli, prosi milosti;
Zdaj se mu nebo odkrije,
Lice mu, ko sonce sije; —
Sveti Štefan pa zaspi,
Dušo Jezusu zroči.

Sveti Štefan zdaj prebiva
Tam kjer večna luč gori,
Nestrohljiva venca vživa:
Mučenstva in čistosti.
Mi pa k njemu pribežimo
Oh pomagaj nam, zdihnímo,
Sveti Štefan! pros' za nas
Zdaj ino na zadni čas!

Vuk.

IX.

Vošilo novega leta ali Novoletnica.

En starček je zaspal,
Nikdar več ne bo vstal;
Ž njim pa toljkaj ljudi
Že v černi zemlji spi.

Kje sestra! je tvoj brat?
Kje hčer! je tvoja mat'?
Že v starem letu šli
So v jamo večnosti.

O Jezus! ti jim daj
Tam vživat' sveti raj!
Nam pa lepó živet'
Dodeli v novem let'!

V navadi je zato
Vošit' leto novo:
Marijo z Jezusom
In svetim Jožefom.

Otrokom dans želim
Za novo leto vsim;
Oj dete Jezusa
Za vas obrezan'ga!

Dekličam vošim spet
Mario rožencvet;
Ki spleta venec zlat
Devicе darovat.

Mladenčem naj bo svat
Svet Jožef — limbar zlat, —
Ki v zarji čistosti
Na strani vam stoji.

Ženam pa jagne dam,
Oj jagne! — Jezus sam
Za vas je rojen bil
In rešno kerv prelil.

Možem je venc izbran
S peterih svetih ran,
V ljubezen je zavit,
Z rešno kervjo oblit.

Sirotam vbogim dam
Marijo z Jezusam,
Ki polna vsih dobrot
Je mati revnih s'rot.

Presveta rešna kri
Pa grešnike omi!
Ž njo Jezus vas opral,
Marijo mater dal.

Vsim vošim še svet raj,
Tam vživat' vekomaj:
Mario z Jezusom
In svetim Jožefom.

Vuk.

X.

Maríi.

Češena, visoka in sveta
Marija, hči Boga Očeta,
Češena, presveta mat' Jezusová
Češena, nevesta ti svet'ga Duhá!

Ti polna si gnad' in svetosti
Nedolžnosti vir in čistosti;
Presrečna devica in mati zarés,
Kraljica si zemlje in svetih nebés.

Teb' angelci pesmi pojejo,
Svetniki ti slavo dajejo,
Serafov Kraljica, Svetnikov Gospà
Oj večno češena, veselje nebà!

Tud' jaz zapušèn otrok Eve
Ž doline solzá ino reve
K teb' mila Maria, povzdignem svoj glas:
Oj prosi, oj prosi, pred Bogom za nas!

Oj sprosi mi sveto življenje
In greha dolgov odpušenje,
Da tudi po smertī tam večno vesél
Ti v družbi nebeški kdaj slavo bom pel. —

J. Levičnik.

XI.

Maríi.

Premila Marija!
Vso hvalo na glas
Prepevati Tebi
Želim sledni čas.

Ti vredna si hvale
Naj višje časti,
Ker srečni postali
Po tebi smo vsi.

Rodila nam kralja
Si zemlje, nebés,
Zveličanje dala
Nam revnim zarés.

V nebés visočini
Se zdaj veseliš,
Svoj' verni družini
Dobrote deliš.

Tud nas ne zapusti,
Te prosmo lepo,
Po zdajni britkosti
Nam sprosi nebo.

J. Levičnik.

XII.
Pesem o slovesnosti Marie v majniku.
(Pevana na Kalobji 1855.)

Krasen majnik že razliva
Po cvetlicah žlahten cvet,
In spomlad vsa ljubezniva
Rojstva god obhaja spet;
Ptice glasno po gošavah
Slavo Večnemu pojo,
In Marii po dobravah
Venec šmarnice pleto.

Biserna odeja krije
Gaj, ledine in polje,
Vse drevesa v čast Marije
Nosjo venčane glave;
Serce moje pa raduje
In veselja se topi;
Čast Marie oznanuje
Za Mario vse gori.

Bodi vekomaj češena
O Maria rožencvet!
Taka ni cvetlic nobena,
Take nima celi svet.
Vse cvetlice obledijo,
Ko ti Roža! zacvetiš,
Žarne zvezde otemnijo,
Ko ti Zarja! prisvitliš.

Lepše stvari od Marie
Nima zemlja, ne nebo;
Z nje nebeško sonce sije,
Luna plava pod nogó;
Žarki zvezd se lesketajo
V rajski kroni nad glavo,
V tronu biseri jigrajo,
Limbarji krog nje cveto.

Tako kinča Bog Mario,
Kader majnik pricveti,
In na zemljo se rosijo
Viri Božje milosti; —
Vsa nebeška tovaršija
Pa povzdigne sveti glas:
Vsa si lepa o Maria!
Ti Kraljica si črez nas.

Kaj pa bomo darovali
Mi otroci Materi?
Na! Maria! venec zali
Z rožic svete čednosti!
Na! Maria! vse ti damo,
Svoje duše in telo,
Vse, kar smo in kar imamo,
Vse naj večno Tvoje bo!

Ti pa reve nas tolaži
O Maria, polna gnad!
In v nadlogah nam pokaži
Svojega serca žegnan sad!
Kadar bomo se ločili,
Vzemi duše v sveti raj!
Da Te bomo tam častili,
Kjer kraljuje večen maj. —

XIII.
V god vsih Svetnikov.

Kak' lepo se čednost v nebesih plačuje,
Ki tukje na zemlji se tak zaničuje! —
Med dobrim in hudim prepir tam nehá,
Le čisto veselje je tamkje domá.

Izvoljeni! vam se spolnujejo želje;
Le vživajte ljubi tam rajsko veselje! —
Ozríte se tudi na brate nazaj,
Ki tukje živímo v nevarnemu kraj'!

Maria, svetnikov presveta kraljíca,
Si vselaj vsim vernim mogočna prošnica!
Pred vsim te častimo in pros'mo lepó:
Oj sprosi otrokom vsim sveto nebó!

Služavniki božji, vi angeli sveti!
Ljudem tud za varhe na revnemu sveti:
Vi čisti, nedolžni, — mi grešniki smo;
Prosite Boga, da nam milostljiv bo.

Oj sveti očaki, preroki vi tudi,
Poglejte kristjane v nevarnosti hudi!
Sprosite ponižnost nam ino krotkóst,
Prenašati voljno vso časno bridkóst!

Apostelni sveti, k' ste ljudstva učili
In ovce zgubljene k Pastirju vodili,

Gorečnost naj vaša tud' nas zdaj navdá,
Ljubezen in vera v nebesa peljá.

Vi vsi, ki za vero ste mučit' se dali,
In toljk' za nebesa vse voljno prestali:
Pomagajte v dobrim kristjanom obstat',
In tudi življenje za Jezusa dat!

Tud' vi spovedvavci in vi spokorniki,
In vi spoznovavci in vi učeniki:
Sprosite nam milost, se prav spokorit',
In v solzah pokore svet' raj zadobit!

Narsrečnej pa Jezusa čiste neveste,
Ki njemu ste tukje b'le ljube in zvéste,
Premagale serčno vse zmote sveta,
Zato vam plačilo vaš Ženin zdaj dá.

Nedolžnosti venec najlepša je krona,
Najbližej vaš sedež Maríjnega trona;
Mladina nedolžna vas lepo častí,
In svojo nedolžnost vam v varstvo zročí.

Svetniki! po vaših izgledih živeti,
Si hočmo kristjani zdaj vsi prizadeti;
Prijatli vi božji, pomagajte nam,
Da pridemo v svete nebesa taj k vam!

Poch.

XIV.

Pesem od sv. Margarite.

Margarita, zala, sveta,
Lepa dvica angeljska!
Si mogočna pomočnica,
Premagvavka drákona,
Drákona peklenskega.

Ti si dvica kaj ponosna,
Strelo vstavljaš, grom topiš,
S križem v roki grozovitna,
Vse premagaš, vse vkrotiš,
Zvěr peklensko zapodiš.

Oh pomagaj našej fari,
Ki pobožno te časti,
Ti ji vselej stoj na strani,
V sili in nevarnosti,
V stiski in potrebi vsi.

Kadar se dervé oblaki,
Strela šviga sem ter tje,
Margarita nas obvari,
Da nas ogenj ne požge,
Nam pohištva ne požre.

Točo zlobno stran odganjaj,
Da polja nam ne konča,
Še bolj, prosmo, pa pomagaj,
Da Bogu se duša vda,
Da se njem' podverže vsa.

Margarita! tud pristopi,
Kadar satan v nas reži,
In po našej duši streže,
V svoje žrelo jo želi,
In strašno po nji preži.

Čista naj bo naša fara,
Kakor si ti čista bla,
Zgine naj z med nas nesnaga,
Hudobija iz serca,
Le prav daleč daleč vsa.

Naša fara bod zročena
Tebi dvica miljena!
Ker že zdavnaj si češena,
V naših krajih ljubljena,
In na pômoč klicana.

Fantje naši in dekleta
Naj te majo pred očmi,
Vse naj te posnema, gleda,
Žene, moži, starčeki,
Fara vsa naj te časti.

Ivko.

XV.

Zahvala.

Čast in hvala sliši Tebi
Bog brezkončni! vekomaj,
Vzdigni duha moj'ga k sebi —
Da v veseli pesmi zdaj.
Milost Tvojo razodeva
Čast in hvalo Ti prepeva, —
Naj tožvanje omolči,
Naj veselje se glasi!

Ti z ljubezni si me stvaril,
Kakor druge vse stvari;
Alj med vsim oblagodaril
Si nar bolj me s prednostmi,
Si postavil gospodarja
Me črez vse — in poglavarja;
Stvarnik ljubi! naj Ti bo
Večna hvala, čast zato.

Dal si um mi, Te spoznati,
Da vse dobro hočeš le;
Prosto voljo se ravnati,
Kakor Tvoja volja je;
Oh! alj v greh sem bil se zgubil,
Ti pa nisi me pogubil;
Naj Ti čast in hvala bo
Oče vsmiljeni zato!

Ti si se skoz Sina Tvoj'ga
Vsmilil mene grešnika,
Storil za otroka svoj'ga
Mene nehvaležnega,
Smem se zopet k' Teb' podati,
Tebe Oče imen'vati,
Naj Ti hvala večna bo
Oče vsmiljeni zato!

Ti pustiš me še živeti,
Dobro vse mi Ti deliš,
Če mi daš tud' kaj terpeti,
Poterpljiv'ga me storiš;
Vslišane od milost Tvoje,
Bile vselj so prošnje moje,
Naj Ti čast in hvala bo
Bog dobrotljivi zato.

Sevček.

B.

Pesme v spodobno razveseljenje.

I.

Sveta dežela.

(Poleg nemškega.)

Stoj popotnik ter ohladi
Ogenj vnetega serca,
In skesan na zemljo padi
Sveta perst se lisketa.
Božji Sin je tukaj hodil
Grešnike svetost učil
Vse na pot življenja vodil
In dobrote vsim delil. —

Tam kjer megla hrib pokriva
Se ti Salem še bliši,
Kjer prerokov prah počiva
Toljko vekov že peri. —
Tje pogledaj na Morijo,
Kjer je blagi tempelj stal,
Strašno vidiš podertijo,
Božji serd ga je požgal

Lej Pilatovo sodiše
In Herodov zali dvor,
Tam pa Kajfovo gradiše
Ino velke sodbe zbor,
Kjer so Jezusa sodili
In hudobno zaničval',
Ga na sveta usta bili
Ino grešnikam izdal'.

Pa vihar nebeške sodbe
Tamkaj vedno še gromi,
Star spominj prehude zgube
Iz lenobe nas budi;
Podertija nam spričuje,
Da je strašna božja moč,
Da kdor milost zaničuje,
Ga objame smertna noč.

Tam Čepinjaka pokriva
Zmiraj še kervav oblak,
Dežja zemlja ne popiva
Nikdar se ne zjasni zrak.
Tam je tekla celmu svetu
Kristusova draga kri,
Zdaj kraljuje pri Očetu
Na desnici mu sedi.

Tukaj te obda svetloba —
Tu sem je počivat šel,
Ino tretji dan iz groba
Prečastitljiv spet ustal.
Jutro našemu zbujenju
Rudeči se nam lepo
Kristus pravi, da življenju
Nikdar konca tam ne bo.

Lej! tam solnce že zahaja,
Oljska Gora se bliši,
Žark nebeški jo navdaja,
Sladka rosa jo kropi.

Tam je od sveta se ločil
Izveličar zaničvan
Nas Očetu perporočil
Prišel bo na sodnji dan.

Tu kjer zdej vodica zvira
Suhi zemlji piti da
In po vertu se razšira
Zmiraj žalostna memra,
Tukaj terpel je težave
In kervavi pot potil,
Je zavoljo naše sprave
Grenki kelih voljno pil. —

Kdo te more prav častiti
Betlehem presveti kraj! —
Tu je hotel rojen biti
Kir nam je zadobil Raj.
Tam pastirji so hiteli
Te slavit življenja vir!
Angeli so tamkaj peli
Čast Bogu in svetu mir! —

Nacaret lepo te vabi,
Kjer je nas krotkost učil,
Tam v hiši stari slabi
Se je božji Sin redil.
Vedno so mladenči rekli
Lej prijaznost in krepost
Ter so k Jezusu pertekli
Se pri njem učil' modrost.

Tam se bliska siva stena,
Spod morje strašno šumi
In njegovga serda pena
Jo že vekomaj škropi.
Raven iz tega zidovja
Jezusa so hotli vreč'
In zatoraj verh skalovja
Solnce zdaj ne sija več.

Tu se jezero razšira
  Lisketa se ti lepo
Iz vodice se ozira
  Lepši zjasnjeno nebo. —
Tukaj je valovom rekel:
  Obmolčite! ino glej!
Čoln je mirno zopet tekel
  Jezero je tih še zdaj.

Tam je Tabor lepa gora
  Verh je z rožcami obsjan,
Tam se sveti božja zora
  Tam ne zgine beli dan.
Lepš se solnce ni svetilo,
  Bolj se sneg ne lisketa,
Kakor tamkaj oblačilo
  Našga Izveličarja. —

Vse se bliska, vse se sveti,
  Kjer je hodil božji Sin!
Kdo ti more vredno peti?
  Kdo častiti tvoj spomin? —
Ti si srednik naše sprave,
  Teb' je dana vsa oblast,
Lej dežela tvoje slave
  Tu izvira tvoja čast.

Ravnikar.

II.

Mavrica.

Čez polje in čez ravnino
Je razpeta mavrica,
Žarke svoje in milino
Čudno zliva do serca.

Oh kak lepo blesketajo
Žive barve v krogu se,
Solnčni žarki jim migljajo, —
Ta prikazen rajska je! —

Glej, nebo se čné vedriti
In beži že mavrica,
Krog za krogom čné tamniti,
In krasota zgine vsa.

Zopet se nebo obriše,
Solnce sije spet samó,
Sapca hladna v drevje piše,
Rožce zopet vstajajo.

Sanje upa so minljive
Kakor barve mavrice,
Vir resnice vedno žive
Solnce nam v podobo je. —

Praprotnik.

III.

Moja tičica.

Preljuba moja tičica!
Vsa ljubezniva pevčica!
Le pevaj, spevaj mi sladko,
Da mi serce oživelo bo!

In ko pozobleš ber ti svoj,
Še v drugič lepo mi zapoj!
Bod' moj'ga serca tužnega
Prijazna mi tolažnica!

Si sama res v hišici,
Žaluješ po tovaršici;
Pa mile pesmi žvergoliš,
In ž njimi serce si hladiš.

Tud mojo žalostno serce
Tolaž'jo mile pesmice.
Kaj nek bi revež jaz počel
V samoti tu, kob' si ne pel?

Si prosta b'la vesela še,
Dokler nis' reva vjela se;
Veselih časov zdaj spomin
So pesmi tvoje z tužnih tmin.

In moje tud' veselje vse
Nekdajno kamo zginlo je?
Tud z mojih pers se le glasi
Premil spomin minljivosti.

Nar slajši si prepevala
K je vigred te ogrevala,
Ko minul je veseli čas,
Vesel ni več — le mil tvoj glas.

Tak so vesele pesmi vse
Tud moje zdaj utihnule;
Kar konc je mojih mladih dni,
Le mile še zapojem si.

Pa mile tudi pesmice
Oživlajo mi serčice;
Če petje ravno klaverno,
Me vonder bo še mikalo.

Zato ti moja tičica
Si mi preljuba pevčica;
Le pevaj, spevaj mi sladko,
Da mi serce oživelo bo.

Felician Globočnik.

IV.

Slepi šinkovc.

Cvirč in krik sirote vboge
Z ječne tičnice vreši,
Slepi šinkovc ran nadloge
Toži, da v nebo doní.

Kdaj sem te, o človek! žalil,
Da si žar oči mi 'zžgal,
Raj življenja, srečo skalil,
V temno ječo me vkoval.

Vsako jutro se prizibal
Prepevaje te budit,
V sladke sanje spet zazibal,
Včil sem te Boga častit.

Ti pa prostosti obropal,
Vkradil meni log in gaj; —
Trinog! ti oko si skopal,
V pekel mi premenil raj.

Milo zdaj kričim sirota,
Toljk, da serce mi ne poč';
Proč stvarjenja vsa lepota,
Sonca luč je-černa noč.

Daj nazaj moj vid očesa,
Te pri Bogu zarotim;
Svit nebeški, kinč telesa!
Ves po tebi hrepenim.

V zrak le zibne glas premili,
V groba tmo ne sije dan!
Vzel si mi pogled po sili
Ga li vstvaril si? tiran!

Vuk.

V.

Kmetje.

(Pravljica.)

Pod lipo so zbrali
Se kmetje na ruš,
Se vsedli, deržali
Svèt ondi ob suš'.

Kar eden mi vstane
Med njimi rekoč:
Kaj da nam zdihvanje,
Išimo pomoč!

Vročina pripeka,
Suši nam polje,
Skor prazna je reka,
Rujave gore.

Se Bog ne usmili,
Odtegne roko,
V pričjoči nam sili,
Bo dosti terdo.

Začenja zelena
Se trava sušit',
Ratuje rumena,
Bo malo kosit'.

Vse drugo pognati
Ne more 'z zemlje,
Od suše režati
Že vidmo polje.

Nas lakot, dragina
Bo terla zares,
Če kmalo vlažina
Ne pride 'z nebés.

On pravi, — soseda
Se vnema serce,
Prot nebu pogleda,
Odkrije želje:

Kaj hočmo storiti,
Jim reče, k' zdihvat',
Očeta prositi,
Se k' njemu podat'!

Saj vidmo skerbeti
Za vse ga stvari,
Od njega prejeti
Červička dari.

In prosmo kar koli
  Skesani Boga,
Odreče nikoli,
  Nam hitro poda.

Zatorej tecimo
  Le k' njemu na pot,
In naglo hitimo
  H Gospodu dobrot.

Res, prošnje odrekel,
  Poterdijo vsi,
Kdor k njem' je pritekel,
  Nobenmu še ni.

Zatorej podati
  Se mormo na pot,
Tron naglo obdati
  Gospoda dobrot.

In pravjo, hitijo
  V cerkev solzni,
Njih zdihi puhtijo
  Prot nebu gorkí.

Oblaka v višavah
  Ni vglédati bló,
Žar sonca v planjavah
  Perpéka hudo.

Alj zdihlej' perhtéli
  K Očetu so kmal',
Vetrovi veršeli,
  Oblake prignal'.

Na zemljo se revno
  Oblaki razpnó,
Jo z dežem pohlevno
  Ožvé, napojó.

Juri Vad.

VI.

Plevke.

Pomlad ljuba je prišla,
Ptički lepo že pojó,
Solnce gorko sije že
Rožce mile že cvetó.

Žita so zelena že,
Pleti jih je prišel čas,
Bomo mele dela zdaj
Pridnih kar je plevic nas.

Urno v versto deklice,
Vsaka pojd' v odločen kraj!
Žit' se mora var'vati,
Ruje naj osat, perhljaj!

Pridna plevka zruje vse,
Kar potreba v žito ni.
Urno pleve, dalje gre,
In plevela ne pusti.

Boljši pa je tista še
Ki oplet' tud sebe zna;
V sercu raste tud plevel,
Skerbna ta, ki zruje ga.

Grešne želje so plevel,
Mlade serca zamoré,
Čistost in nedolžnost pa
Žlahtno serce nam storé.

Pridne plevke biti čmo!
Žito bomo čistile,
In ruvale s svojih serc
Bomo tud napake vse!

Praprotnik.

VII.

Šivelja.

Šivanka le urno
Obračaj se mi,
Šivati, šivati
Se meni mudi!

Nikar me ne zbadaj,
Mi tekaj gladko,
Obleka da lepo
Mi šivana bo.

In solnce skoz okno
Sijaj mi svitlǒ,
Da nitko udeti
Bom vid'la urnó,

Šivelja pošteno
S šivanko živim,
Pod streho na gorkem
Dovoljno sedim.

Maria tud pridna
Šivelja bla je,
Izgled tud naj lepši
Mi ona daje.

Ponižna in pridna
Čem delati zdaj,
Da enkrat kje gori
K nji pridem u raj. —

Praprotnik.

VIII.

Knapovska.

Bog daj srečo, knap pozdravi
Temno jamo — luč prižgé,
In življenje svoje stavi
Kot na las, ko v jamo gre.

Bog daj srečo! urno v jamo
Gremo temni pot neznan,
Bog daj srečo! da mi znamo
Zopet prit na beli dan.

Ne po verhu na široko
Srečo knap si sme iskat,
V serci zemlje in globoko
Drage rude je zaklad.

Bog daj srečo! . . .

Le naprej kar je mogoče
Nas ne vžuga černa noč,
Če omagati knap hoče
Dober up da novo moč.

Bog daj srečo! . . .

Noč in dan se skala seka
  Ino ruda se drobi,
Angel varje pa človeka,
  Ako smerten strah proti.
Bog daj srečo! . . .

Knap obdan od grozne tmine
  In zapušen od sveta
Moli z serca globočine
  Ino misli na Boga.
Bog daj srečo! . . .

J. Kašnik.

IX.

Zdravica.

Preljubi prijatli! vesel'mo se mi,
Naj naše veselje v svet raj se glasi;
Ker Oče požegnal je vinske gore,
Da razveseljuje se naše serce.

Kak žalostno bilo je vlani na svet',
Vinograd kopati, pa žejo terpet';
Alj letos nas kapeljca vinska krepča,
Le židane volje, hvalimo Boga!

Le sode nabijaj, jih z moštom nali
Mejaš! vsim sosedom zdravico napi,
Pa le ne pozabi potrebnih darvat',
Da Bog spet ti vernul bo k leti stokrat.

Sim vidil, sim slišal, kak žalostno je,
Po drugih deželah pobilo je vse;
Ker nimajo jesti, ker nimajo pit',
Le solze britkosti jih hočjo zalit'.

In našo okoljco, vsi pravjo tako,
Je Oče požegnal z mogočno roko;
Le vživaj zdaj vince, pa z cel'ga serca
Pobožno vsak gornik zahvali Boga!

Le pij ga pošteno, moj ljubi mejaš!
Pa glej, da ga tudi sromakom podaš;
Sam Oče nebeški se bo veselil
Črez naše gorice svoj blagor rosil.

Vuk.

X.

Godovnića.

(Srečovošenje.)

Veselo prepevaj mi serce zvesto,
Prepevaj rešitev prijatla lepo!
Naj pesem se tvoja k nebesom glasi,
Da milost Očetova dolj se rosi.

Naj zima z viharjem v pokopu medli,
In krasna devica Spomlad naj cveti;
Da v sercu potihne nesrečen vihar
In sreča pozida ovenčan oltar.

Čuj! ptičke vesele po gaju pojo,
Glej! krasne cvetlice po logih cveto;
Tako naj veselo bo tvoje serce,
Ljubezen venc vije krog Tvoje glave!

Scer prosta od ternja clo vertnica ni,
Z cvetlic nevošljivosti kača preži;
Pa sonce prisjalo črez černe megle
Ogrelo bo zopet ledeno serce.

Nam vroči pot dostikrat kapla od las,
Terplenja pušice prebadajo nas;
Alj takrat oberni prot nebu okó,
Kjer angelci venec tud tebi pletó.

Med cvetjem blagosti naj vije se pot,
Iz raja obsije Te zarja dobrot;
In varno in srečno boš ti popotval
In sladko in mirno v Gospodu zaspal.

Vuk.

XI.

Venčanje.

Res čudo prelepa — navada zorí,
Da venec se spleta — in pušelc storí
Vesela prigodba — svoj pušlic imá,
Tud žalostno roža — otožno venčá.

Nov dete rojeno, — kšc keršeno ni,
Bo z rožcam vpleteno, — že pušelc dobí,
Pri kersti, glej, k sveči — se takšnemu da,
Ko zraste pa veči — ga v rokcah ima.

Na persih dekličem — cvet rožni diši;
Na kapcah fantičem — prijazno smeji;
Kje likof od dela, — se pušelc podá,
Je slova vesela, — svoj naglič imá.

Če kdo je povabljen — v svet zakonski stan,
Veselo bo zgrabljen, — in ves ovenčán;
Alj tudi dekliči, — ki v klošter gredó,
In tak tud' fantiči — vsak venec dobó.

Požavbana glava — se tud' veselí,
Če dojde ta prava, — da venec dobí;
Svetnike venčajo — dekliči večkrat,
In Križan'mu dajo — lep krancelček zlat.

Še pušelc leskeče, — ki tacmu bo dan,
Ki bode iz ječe — pa k smerti pelján;
Mertvaška tud truga — svoj pušelc dobí,
Alj solza je druga, — ki ga porosí.

Ko pušelček vežeš, — ko venec snovaš,
Ker vertnice režeš, — in z rožcam' jigraš:
Le zmisli na dušo — da ne posmuči
Na jalovo pušo, — kjer rožic nič ni.

Le brumnim dušicam — se pušelc tam da,
Svetnikom svetnicam — zlat venec snova;
Hudobnim smerdlivi — tam ogenj gorí;
Pošteno tu zivi, d'ne smukneš k jim ti!

Lipold Rečiški.

XII.

Življenje.

Življenje kot po morju gre,
Kjer strasti žugajo, kipé,
In kot valovi semtertjé
Nas neprenehoma podé.
In ak nam vere luč temní,
In veslo upa se zdrobí,
In žar ljubezni omedlí:
Gorjé, — se čolnič potopí!

A. Oliban.

XIII.

Senica.

Senica vesela
Letala okrog,
Tako le je pela,
Da zlega se log:

Pozdravljena hosta!
Pozdravljen moj dom!
Po tebi pa prosta
Prepevala bom.

Saj solnce mi sije,
Me rosa pojí,
In gošča mi krije
Gnezdo pred ljudmi.

Zatorej zapojmo
V sred' varnih goščav,
Ljudí se ne bojmo
In ne njih nastav.

Pa zgine čas leta,
Dervé se meglé,
Se drevje obleta
In rože vené.

Zdaj snica prezeba,
Ne baha se več;
Ker jesti je treba,
In piča je preč.

In preden je zima,
Tla bele snega,
Že k hiši prikima
In iše peška.

Zdaj deček napravi
Si hiš'ce z bezgà,
Na češpljo nastavi
Jo v sredi vertà.

In kmalo zagleda,
Kar trebuh želi,
Se semtertje vseda,
In sline cedi.

Priskače in vade
Si vzame en kos,
Pa deščica pade
Bahavki na nos.

Zdaj abote svoje
Plačilo imá,
In pesmico poje
Od drazih peškâ.

S. J.

XIV.

Solze.

Solze koravdice — Men ste prijatlice,
Kadar me serce skli — Alj veseli.

Dosti britkosti mam — Voljno jih nosim sam;
Lajšajo mi sercé — Moje solze.

Solze, lepota ste — Vejce in rožice,
Rosa se vtrinja tam — Ko solze nam.

Dete se posolzi, — Ko se na svet rodi,
Starček zapustil svet — S solzami spet.

Zvezdam enake ste — V sercu devic solze,
Kdo drugi slajšat' zna — Želje sercá.

Solze so sprave glas — Žene o pravem čas',
Lajšajo serd serca — Hudga možа.

V kroni Cesarjevi — Solze so demanti,
Ako tolažijo — Solzno oko.

Zvezde ko solze vse — Vtrinjajo v zraku se,
Tam mata svetel tir — Ljubav in mir.

Oh pa kak malo je — Prave ljubezní že,
Pravjo nam to grenke — Mile solze.

Bodite mi solzé — Lepo pozdravljene!
Ve ste prijatlice — Moje samé.

Vuk.

XV.

Smert.

Stara hči očeta greha,
Tvoja kosa ne preneha
Grobov z žertvami polnit';
Mlade, srečne in bogate
Revne ž njimi vabiš v svate,
Kdo se more te ognit'?

Tiho, kot duhovi gredo,
Se prikradeš v srečnih sredo
In po udih zliješ strah;
Da se stresa mu koleno,
In oko gleda stekleno
S'rotej konca čaka plah.

Car sedi na zlatem troni,
Vklanjajo se mu miljoni,
Migne, in leti jih sto;
Ti se lahno ga dotakneš,
Iz števila živih zmakneš,
Veržeš ga v hladno zemljo.

Reveža, ki s pal'co hodi,
Slepca, ki ga dete vodi,
Tak doseže tvoja moč;
Zgrabiš ga z orjaško silo,
Mu ustaviš serčno žilo,
Položiš ga v groba noč.

Starček težo tednov nosi,
Vender milo te še prosi:
Še jemati me nikar!
Ti pa zgrabiš ga nemilo,
V černo položiš gomilo:
Prošnje njega ni ti mar.

Glej mladenču čas mladosti
Tisučerne spe sladkosti,
Raj nebeški mu je svet;
Tvoja roka pa ga pahne,
In cvetlica mlada vsahne
V prahu trohni njeni cvet.

Stara hči očeta greha,
Tvoja roka ne upeha
Grobov z žertvami polnit':
Kličeš revne in bogate,
Stare, mlade vabiš v svate,
Vsak se mora ti vklonit'.

S. J.

XVI.

Ovčice na nebu.

Kdo naj lepše 'má ovčíce?
Mila luna jih imá:
Zvezde njene so drobníce
V krožju sinjega nebá.

Kadar v noči vse pospava,
Ona varje in bedí,
S čredoj ljubljeno priplava,
Jo po nebju razkropi.

In do zora se ovčice
V mirnem blišu gor paso,
In ko bratci in sestrice
Druga drugo ljubijo.

Kakor zvezde, ovčke bele,
V krožju sinjega nebá,
Bodo v večnosti blišele
Duše čistega sercá.

A. Olban.

XVII.

Indianska deklica,

slovenskim v izgled.

Iz Amerike poslali gosp. Franc Pirc, misionar; Drobtincam za drobtinco dal A. Praprotnik, slavnega gospoda nekdanji učenec.

Kadar Bog v Indianski d'želi
Tamkej blizo Lakrova
Ajdom, k' so v never' živeli
Gnado spreobernjenja da,
Je resnico kmal spoznala
Ena mlada deklica;
Sveti veri se je vdala
Vsa iz celega serca.

Pridno se je naučila,
Kar kristjanu treba je,
Kerst in gnado zadobila,
Hvalo, čast Bogu dajé.
Kmalo vnema sveta kaže
Se pri mladi deklici,
Ogenj svete že ljubezni
V mladem sercu njenem tli.

Vsa ponižna in pohlevna
Je kot rožca angelska,
Čista vsa za dušo skerbna
Le živi za Jezusa.
Rada v cerkev zvesto hodi,
Lepo moli in kleči,
Svet nikoli je ne zvodi,
Le za čednost vsa gori.

Vedno vbožno, čisto ž'veti,
Zapustiti hoče svet,
In nedolžnost ohraniti
Terden že je njeni sklep.
Divji ajdje njeni starši
Nočjo slišat od Boga,
Cerkev, mašnik le jih zdraži
Nočjo vere, ne Boga. —

Večkrat sim jih bil poskušal
K pravi veri sprebernit',
Prosil, tudi pregovarjal
Serca njihne omečit'.
Pa besede niso zdale
Le prevzetno govoré,
Ker njih serca so ko skale
K speberjenju vse terdé.

Druz'ga nisim bil odnesel
Kakor žalostno sercé,
Sam per sebi pa sim mislil:
Bog že dobro za nje vé. —
Oča, mat' sta hčer ljubila,
Pa svetosti vender ne,
Ker je v cerkev le hodila,
Ločita od cerkve se.

Oča ročno vse pobere
Ženo, hčer ino blagó,
Da b'jo znebil prave věre,
Se preseli dan hodá.
Po divjaško ž'veti hoče
V daljnem gojzdu brez Boga,
Hčere svoje slušat noče,
Ki verniti prosi ga. —

Žalostna je prebivala
Izrael ko v Babilon,
In prot cerkvi je zdih'vala
Kakor David po Sion. —
V tamnem gojzdu zlo žaluje
Kakor samska gerlica,
Dušo k Bogu povzdiguje,
Prosi za rešenje ga.

K Bogu vedno tud zdihuje
Za zmotene stariše,
Žen'nu svojmu se daruje,
Vsmilil da b' neveste se.
Moli vedno, da bi zvesta
Mogla biti večno mu,
Da bi skoraj jo iz sveta
Vzel in djal v kraj miru. —

Bog je njeno prošnjo vslišal,
In dodelil, kar želi,
Njene starše je razsvitlil,
Nji podelil venc časti. —
Neko jutro se izdramši
K starišem oberne se,
Milo gleda, solze toči,
Reče jim besede te:

„Jaz necoj sim v sanjah vidla
Oh prikazen prav lepó, —
Ta je meni razodela,
Da po meni kmalo bo. —

Bom od vas se poslovila,
Zapustila bodem svět;
Vendar jaz ne bom vesela
Dokler nočte kerst prejet',

V raju večnem bomo zopet
Se veselo znidili,
Ako sveti kerst prejmete,
Se podaste k cerkvici.
To je starše zlo ganilo,
V sé iti so zdaj začel',
Terdo serce se zmečilo,
Sveti kerst da bi prejel'. —

Deklica je kmal zbolela
In ulegla se zares,
Ni se mlada smerti bala,
Veseli se že nebes. —
Starši so močnó žal'vali
Vidit' bolno hčerico,
So na pot se z njo podali,
K men' peljali bolnico.

Na saneh jo pripeljala,
In mi jo izročita,
Oba sksana sta jokala,
Sveti kerst me prosita. —
Ko sta nauk se naučila
Kar za vero treba je,
Sta vesela kerst prejela,
Sta drugače ž'vela vse. —

Deklica pa milost božjo
Hval' vesela in časti,
Ker Gospod je vslišal prošnjo,
Da ji starše razsvitli. —
In bolezen huj prihaja,
In pritiska deklico,
Več ni k zdravju pomagati,
Bog že k sebi kliče jo.

Serčno se zdaj ona sklene
V voljo božjo vsa se vda,
V zakramentu še objema
Svojga ljub'ga ženina.
Zadnji dan življenja svojga
Še podobce k seb' pripné,
In me praša radovedna
Kak svetnikom pravi se. —

Ko začel sim njih življenje
Deklici razlagati,
Ko v nebesih njih veselje
Kar mogoče praviti,
Vneta od ljubezni božje
Smerti clo se veseli,
Gori med nedolžne duše
K svojmu žen'nu prit' želi.

Zdaj še vsim nam v roke seže,
Men' in svojim starišem,
Za dobrote zahvaluje
Prav s preserčnim slovesom.
Obljubila je nam terdno,
Da prosila bo za nas,
Da živeli bi pobožno,
Srečni bili zadni čas.

Serčno še prot nebu zdihne
Sladko ime zgovori, —
Kakor lučica ugasne —
In v Gospodu tak zaspi. —
Angelci so pač gotovo
Njene smert' se veselil',
Čisto dušo so sprejeli,
In v nebesa jo spremil'. —

Nisim vidil še človeka
Ž'vet na svetu tak svetó,
In umreti še bolnika
Nisim vidil tak lepó.

Mislim, da že ona prosi
Lepo tam za nas Bogá,
Ker dobrotljiv se nam kaže,
In obilnej' gnade da.

Njeni starši, drug' kristjani
Jo lepó posnemajo,
In obilniše zdaj ajdje
Sveti kerst prejemajo.
Verni oča milost božjo
Prav hvaležno zdaj časti,
In želi tud prit' za hčerjo
Da b'jo vidil v večnosti.

Roženkranc na vratu nosi,
Moli lepo, koder gré,
Za poprejšno terdovratnost
Toči zmiraj še solzé.
Po pušavi iše ajdov
In jim pravi od Boga,
Jim ljubezen vso skazuje,
In jih k meni pripelja. —

Tak mi tu previdnost božja
Pomagavce pridobi,
In iz terdovratnih ajdov
Ovce dobre mi stori.

To prigodbo, ljubi znanci!
Vam popišem prav zvestó,
Veste zdaj kako Indjanci
Ž'vejo in merjó lepó.
In se milost božja vidi,
Kak obsega celi svet,
Kak svitloba vere sveti -
Kak obilno imam žet'.

O ko b' mogel le jaz Krajncom
Te Indjance kje poslat',
In saj mojim ljubim znancom
Za izgled jim živi dat'!

Saj dekleta posnemajte
Dekelce ta lepi zgled,
In me 'z Indie poslušajte
Kaj dajem vam za en svèt!

Ktere koli ste še čiste
In nedolžne dvice še,
Ostanite Bogu zveste,
Varovajte greha se!
Učenike poslušajte
In živite prav svetó,
Enkrat prav bo vam gotovo,
In za to vam žal ne bo!

Le ponižnost, sveta čistost
Biser dragi je sercá,
Sveta čednost, sramožljivost
Pravo srečo le vam da.
Ni na svetu in drugodi
Lepšega kot čistost je,
Čista duša clo preseže
Tam nebeške angelce.

O da b' vendar bolj spoznale
Čiste duše svoj zaklad,
Oh kak skerbno bi var'vale
Ta svoj biser vsakikrat!
Kdor ga hoče ohraniti,
Mora Jezusa ljubit',
Vse postave dopolniti,
Vsak'ga greha se ognit'.

Ktera hoče vselj imeti
Modre device imé,
Lampca božje ji ljubezni
Nikdar vgasniti ne smé. —
Ktere pa ste že zgubile
Dragi kinč nedolžnosti,
Če ste pravo pot zgrešile,
Naglo iš'te mir vesti!

K Bogu se nazaj vernite,
In s solzami proste ga,
In pokoro opravljajte,
Da vam zopet milost da. —
Vsi kristjani svéto ž'vite
Se ljubite vsi lepó,
Le za duše bolj skerbite
Ko za časno in teló.

Pripravljajte se za večnost,
Dokler je še zlati čas,
Tukaj vest si vso omite,
Da bo dobro tam za vas.
Žegen božji vam še pošljem,
Bog čez vas ga priti daj,
Prav iz serca vam še vošim
Srečo pravo, večni raj!

Vi pa za-me tud molite,
Da b' dopolnil vse lepó,
In na-me ne pozabite
Ko Indjan' me zagrebó.

Kazalo.

D. PRILIKE IN BASNI, ALI ZLATE JAGODE V SREBERNIH POSODAH.

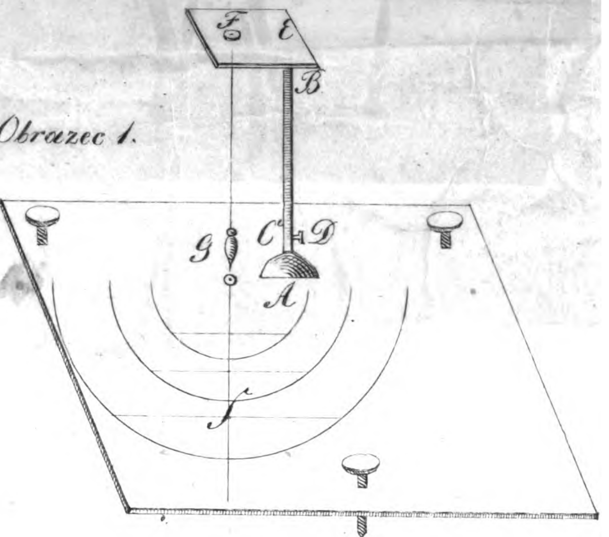
E. OGLEDALO ZA ŠOLO IN DOMAČO REJO.

F. KORISTNE REČI ZA UMNE IN PRIDNE LJUDI.

G. SLOVENSKA GERLICA.

I. Pobožne pesmi:

II. Pesme v spodobno razveselenje:

Obrazec 1.

Obrazec 2.

1856.

